VIDA HABANERA

האַוואַנער לעבן

אַלמאַנאַך 5720

(זיבעצנטער באַנד)

•

רעדאקציע:

ס. מ. קאַפלאַן און א. י. דובעלמאַן

•

ארויסגעגעבן פון „האַוואַנער לעבן" — סאָל 153, האַוואַנא, קובאַ.

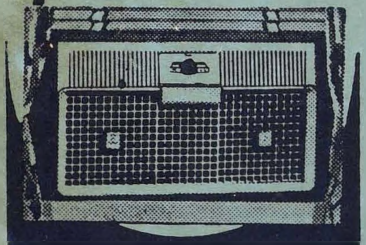
— אקטאבער —

1959-60 תש"ך 5720

M 5

EL
FAMOSO
AIRE
ACONDICIONADO
MITCHELL
1959

Ya está aquí!

Totalmente nuevo y con ventajas que representan muchos años de adelante...

¡Véalo hoy mismo!

No sobresale de la pared!

MITCHELL Distributors Inc.
CENTRO COMERCIAL, 23 e Infanta
Telf. U-1853, La Rampa, Habana

U 2642 - U 8405

פֿאַר אייער היים...

פֿאַר אייערע ביזנעס...

פֿאַר אייער פֿאַרגעניגן...

שטעלט איין

די באַרימטע לופט-קילערס

"מיטשעל"

איידער איר גייט קויפן

באַראַט זיך מיט אונז

און באַקענט זיך מיט די

פֿאַרצוגן פון די אַפּאַראַטן

„ מ י ט ש ע ל "

— ◆ —

א יאָר פון גליק, פרייד און פֿראָספּעריטי. וויכטשן מיר אַלע אונזערע קלי ענ טן. פּ ר יי נ ט און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

VIDA HABANERA

האַוואַנער לעבן

אַלמאַנאַך 5720

(זיבעצנטער באַנד)

•

רעדאַקציע:

ס. מ. קאַפלאַן און א. י. דובעלמאַן

•

אַרויסגעגעבן פון „האַוואַנער לעבן" — סאָל 153, האַוואַנאַ, קובאַ.

— אָקטאָבער —

1959-60 תש"ך 5720

ת ש " ך — 5720 ✡ 1959 — 1960

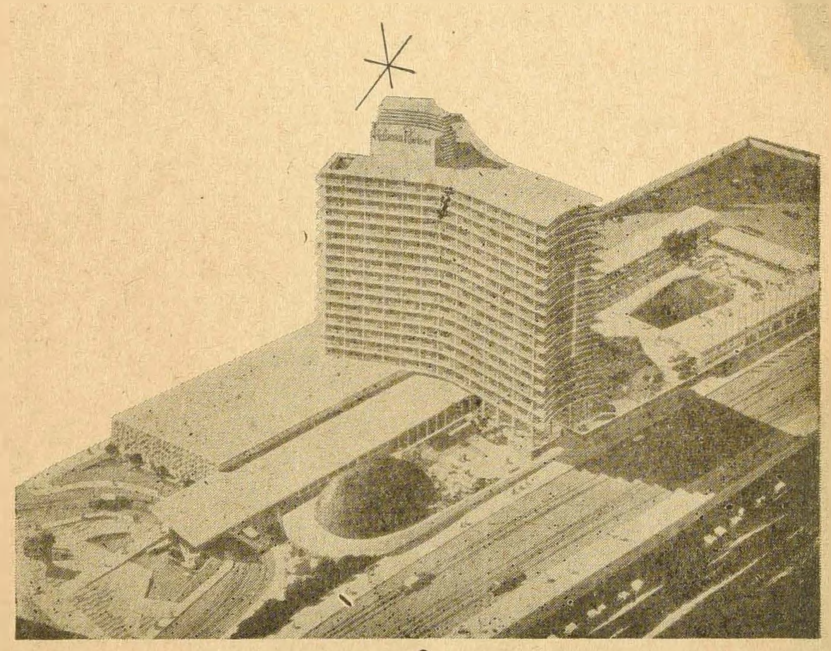
צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע לייענער
פון „האַוואַנער לעבן", דער אידישער
קאָלאָניע אין קובאַ און כלל ישראל!

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע פון
„האַוואַנער לעבן"

Elegante por el precio que Ud. puede permitirse

Havana Riviera
HOTEL, CABANA CLUB & CASINO

- Copa Room con shows Internacionales
- L'Aiglon Dining Room (con Musica)
- L'Elegante Cocktail Lounge
- Doble o Nada Bar
- Al Fresco Terrace
- 400 habitaciones frente al mar
- aire acondicionado
- hermosa piscina y Cabana Club
- suntuoso Casino

Malecón y Paseo, Vedado

Reservaciones: Tel. 30-5051

אינהאלט:

זייט

לוח תש"ך 7
ראש־חשנה באגריסונג פון פרעזידענט יצחק בן־צבי 11
אויפן שוועל פון נייעם יאר — פון ס. מ. קאפּאן 13
אין גערענגל (דערציילונג) — פון א. י. דובעלמאן 17
לידער — פון אליעזר אראנאוסקי 33
דער אלטער און דער ים (דערציילונג) פון ערנעסט העמינגוועי 43
די נייע עקאנאמישע פאליטיק פון קובא — פון ק. הערשזאן 57
שלום עליכם (בילד) 65
נאציאנאלע כאטוועס אין שלום עליכם'ס ווערק
— פון י. מ. סקורניק 66
שלום עליכם אין זיין אייגענער „רעפובליק"
— פון י. ד. בערקאוויטש 85
טוביה שרייבט צו שלום עליכם — פון א. טייטעלס 97
א ליד צו א פשוטן איד — פון אלף כין 103
קובאנער גליקן (לכבוד דעם הונדערטסטן געבוירנטאג
פון שלום עליכם) — פון ס. קאנא 105
די ציוניסטישע וועלט-באוועגונג אין פארגאנגענעם יאר
— פון פנחס שטיינוואקס 117
דאס אידיש לעבן אין קובא אין יאר תשי"ט — פון ס. בן-צבי 133
דער שטעטלישער לערער (דערציילונג)
— פון אליעזר אראנאוסקי 143
און געווען איז עס א איבעריאר — פון בעלא טערנער 149
מיטן בליישטיפט — פון י. שטיינבערג 155
דאס געזעלשאפטלעכע לעבן פון ישוב אין בילד 161
איראפייאיש אידנטום: קעגנווארט און צוקונפט
— פון דר. ש. לעווענבערג 193
טעקסטן און ציפערן וועגן אלע לענדער פון דער וועלט
— פון מ. ריבלין 199

זייט

א שטאָך מיט דער פּען — פון א. דיבוק 247
דער בוים אין גן-עדן (דערציילונג) — פון ש. טענענבוים 251
פּינחס און צוואַנציק יאָר בירקא-בידושאן
— פון יעקב לעשטשינסקי 257
בילדער פון געזעלשאַפטלעכע טוער 263
געזעלשאַפטלעכע טוער וואָס האָבן אָנגעפירט מיט די אידישע
אינסטיטוציעס אין פאַרגאַנגענעם יאָר תשי"ט ... 267
באַגריסונגען פון אידישע אינסטיטוציעס 276

שפּאַניש אָפּטיילונג

זייט

ימים נוראים — פון מ. ע. 5
שלמה בן־יהודה איבן גבירול 13
כתר - מלכות 15
די באַרימטקייט פון כאָסע מאַרטי נאָך זיין טויט
— פון דר. פּערנאַנדאָ אָרטיז 33
קאַמענטאַרן — פון מאַרקאָ פּיטשאָן 65
אין איך זאָג (נעראַנקען) — פון שלום עליכם 71
א פּלאַץ נעבן ארון-קודש (דערציילונג) — פון שלום עליכם 75
די כיטואַציע אין סוען-קאַנאל — פון וואַלטער איתן 83
„א נייער פּנים" פון יעל ידין — פון עמא פערעז 87
פאַרוואָס האָט אויפגעלעבט די העברייאישע שפּראַך
— פון חיים ראבין 89
מעסעדזש פון ישראל שארזש ד'אפעיר ה' שמעון אמיר 93
שיינער מענטשלעכער דאָקומענט ווערט פאַרוואַנדלט אין א פילם 95

לוח תש"ך — 1959 - 60

Domingo	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
					Januca 1★ ראש חדש	Januca 2★
3 ג	4 ד	5 ה	6 ו	7 ז	8 ח	9 ט
10 צום	11 יא	12 יב	13 יג	14 יד	15 טו	16 יח
17 יז	18 יח	19 יט	20 כ	21 כא	22 כב	23 שמיני
24/31	25 כה	26 כו	27 כז	28 כח	29 כט	ראש חדש 30 א'ראא

TEVET-SHEVAT ENERO 1960 טבת-שבט

Domingo	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
	1 ל	2 ד	3 ה	4 ו	5 ז	6 בא
7 ס	8	9 יא	10 יב	11 יג	12 יד	שבת שירה 13 כשלח ר"ה לאילנות
14 סד	15 טו	16 יח	17 יט	18 כ	19 כא	20 יתרו
21 כג	22 כד	23 כה	24 כו	25 כז	26 כח	שבת שקלים 27 משפטים
28 ראש חדש	29 ראש חדש					

SHEVAT-ADAR FEBRERO 1960 שבט-אדר

Domingo	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
		1 ב	2 ג	3 ד	4 ה	5 תרומה
6 ז	7 ח	8 ס	9	10 יא	11 צום	שבת זכור 12 תצוה
Purim 13★ פורים	14 טו	15 סד	16 יו	17 יח	18 יט	שבת פרה 19 חשא
20 כא	21 כב	22 כג	23 כד	24 כה	25 כו	שבת החדש 26 ויקרל פקודי
27 כח	28 כט	29 ראש חדש	30 ב	31 ג		

ADAR-NISAN MARZO 1960 אדר-ניסן

לוח תש"ך — 1959-60

Domingo	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
					1 ד	2 ויקרא
3 ו	4 ז	5 ח	6 ט	7 י	8 יא	שבת חנוכה 9 צו
10 יג	11 יד	Pésaj 12★ פסח	Pésaj 13★ יום בחול	Pésaj 14★ ו' פסח	Pésaj 15★ ז' פסח	Pésaj 16★ ח' פסח
Pésaj 17★ ט' פסח	Pésaj 18★ פסח	Pésaj 19★ יום בחול	20 כג	21 כד	22 כה בעמר	23 שמיני
24 כו בעמר	25 כז	26 כח בעמר	27 ראש חדש	28 ראש חדש	29 כט בעמר	30 הודש מצורע

NISAN-IAR ABRIL 1960 ניסן-אייר

Domingo	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
1 יום הזכרון	Dia Indep. 2★ יום העצמאות	3 כא בעמר	4 ז	5 כג בעמר	6 ט	7 אחרי מות קדשים
8 כד בעמר	9 יב	10 כה בעמר	11 יד	12 כ בעמר	13 טז	14 אמר
Lag Baomer 15★ כו בעמר	16 יח	17 כה בעמר	18 כא	19 כז בעמר	20 כב	21 בהר בחקתי
22 כח בעמר	23 כט	24 ל בעמר	25 כח	26 א סיון	27 ראש חדש	28 בסדבר
29 ב סיון	30 ג	31 ד בעמר				

IAR-SIVAN MAYO 1960 אייר-סיון

Domingo	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
			Shavuot 1★ שבועות	Shavuot 2★ יום בחול	3 ח	4 נשא
5 ט	6 יא	7 יב	8 יג	9 יד	10 טו	11 בהעלתך
12 יז	13 יח	14 יט	15 כ	16 כא	17 כב	18 שלח
19 כד	20 כה	21 כו	22 כז	23 כח	24 כט	ראש חדש 25 קרח
26 ראש חדש	27 ב	28 ג	29 ד	30 ה		

SIVAN-TAMUZ JUNIO 1960 סיון-תמוז

לוח תש"ך — 1959 - 60

Domingo	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
					1 ו	2 חקת
3 ח	4 ט	5 י	6 יא	7 יב	8 יג	9 בלק
10 טז	11 טז	12 צום	13 יח	14 יט	15 כ	16 פנחס
17 כב	18 כג	19 כד	20 כה	21 כו	22 כז	23 ספוח/מטה
24/31	25 ראש חדש	26 ב	27 ג	28 ד	29 ה	שבת חזון 30 דברים

TAMUZ-AV IULIO 1960 תמוז־אב

Domingo	Lunes	Martes	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
	1 ז	2 צום	3 ח	4 יא	5 יב	שבת נחמו 6 ואתחנן
7 יד	8 טו	9 טז	10 יז	11 יח	12 יט	13 עקב
14 כא	15 כב	16 כג	17 כד	18 כה	19 כו	20 ראה
21 כח	22 כט	23 ראש חדש	24 ראש חדש	25 ב	26 ג	27 שפטים
28 ח	29 ט	30 ז	31 ח			

AV-ELUL AGOSTO 1960 אב־אלול

Domingo	Lunes	Mart...	Miércoles	Jueves	Viernes	Sábado
				1 ט	2 י	3 תצא
4 יב	5 יג	6 יד	7 טו	8 טז	9 יז	10 תבא
11 יט	12 כ	13 כא	14 כב	15 כג	16 כד	17 נצב סעיהך
18 כו	19 כז	20 כח	21 כט	Rosh Hashaná 22* ראש השנה	Rosh Hashaná 23* ראש השנה	שבת שובה 24 האזינו
25 צום	26 ה	27 ו	28 ז	29 ח	30 ט	

ELUL SEPTIEMBRE 1960 אלול

Pages Missing or Unavailable

Páginas Falta o No Disponible

הדף חסר או אינו זמין

ראש-השנה באגריסונג פון פרעזידענט יצחק בן צבי

פרעזידענט יצחק בן-צבי פון מדינת ישראל האָט אַרויסגעשיקט די פאָלגענדע באַגריסונג צו אידן איבער דער וועלט לכבוד ראש-השנה תש"ך:

„צו אַלע אונזערע ברידער און שוועסטער, כל בית-ישראל, אין די לענדער פון אַלע תפוצות וואו זיי גענינען זיך, וועמעס בליק זיינען געווענדעט לארץ אבותינו און וועמעס הענט זיינען אויסגעשטרעקט צו העלפן די מדינה און דעם קיבוץ-גלויות פון אונזער פאָלק — אַלעמען שיק איך א ברידערלעכע ברכה לכבוד דעם נייעם יאָר. א ברכה פון שלום און אמת פון ציון און פון ירושלים, די אייביקע הויפט-שטאָט פון ישראל — תחזקנה ידיכם.

דאָס פאַרגאַנגענע יאָר, וואָס איז געווען דאָס ערשטע פון צוויזיטן יאָרצענדליק פון מדינת-ישראל, האָט גברַאכט מיט זיך א פאַרשטאַרקונג אין די פאַרבינדונגען צווישן ישראל און די תפוצות. וואָס פאַרטיפט דין פריינטשאַפט מיט די פאַרשידענע פעלקער איבער דער וועלט און האָט אויינגעקויפט אונזער מדינה א סך ציטרוי און כבוד מצד די מדינות און די פעלקער צווישן זיי נייע געשאַפענע פריינט. א צאָל פון זיי האָבן אויך נאָר וואָס דערגרייכט זייער זעלבסטשטענדיקייט און האָבן זיך באַנוצט מיט אונזער עצה און הילף און דערפאַרונג.

דאָס פאַרגאַנגענע יאָר איז אונז אויך געווען א יאָר פון ברכה אין דער אַנטוויקלונג פון אונזערע אַגריקולטור פראָדוקטן און אינדוסטריע. אָבער אונזער פאָטערלאַנד נויטיקט זיך נאָך אין א סך כוחות פון געלערנטע פראָפעסיאָנאַלן און אַרבעטס-מענטשן, כדי אויסצופירן די גרויסע אויפגאַבעס פון התיישבות, אַנטוויקלונג פון די וויסטע שטחים, באַזעצן דעם נגב, די בערג פון גליל און די בערג פון ירושלים.

טראָץ דעם באיקאָט וואָס אונזערע שכנים האָבן אויף אונז אַרויפגעלייגט, איז אונזער מסחר מיט אויסלענדישע פעלקער געשטיגן. די צאָל טוריסטן און אידן, וועלכע האָבן עולה־רגל געווען

צו אונז, איז געווען גרעסער פון דער צאל באזוכער אין דעם פאריקן יאר, וואס איז געווען דער שנת-העשור. די צאל פון ישראלס דערציאונגס אינ-סטיטוציעס און שולן איז פארגרעסערט געוואָרן, און די צאל קינדער, וועלכע באזוכן איצט אונזערע עלעמענטארע שולן אין דעם נייעם יאר דערגרייכט 600.000. דאס איז געווען געווי די צאל פון די אידן, וואס זיינען ארויס פון מצרים און נאענט צו דער צאל אידן, וואס האבן געוואוינט אין ארץ-ישראל ווען די מדינה איז געגרינדעט געוואָרן מיט צוועלף יאר צוריק.

די פארבריטערונג פון אונזערע דערציאונגס - טעטיקייטן און דאס לערנען פון דער עברייאישער שפראך אויך צו אלע דערוואקסענע נייע עולים, פארזיכערן אונז, אז נאך אין אונזער דור וועלן בטל ווערן די מחיצות און עס וועט פארפעסטיקט ווערן די אחדות פון די שבטים אין דער מדינה ביז מיר וועלן ווערן באמת אין פאלק מיט אין שפראך, מיט אין קולטור. אונזערע ווייסנשאפטלעכע אינסטיטוציעס און אונזערע פארשונגען אויף פארשידענע געביטן זיינען הויך אַרויפגעשטיגן סיי אין די פרעציזע וויסנשאפטן און סיי אין די הומאנישע. די פארשידענע קאנפערענצן, וואס קומען פאר אין ישראל מיט דער באטייליקונג פון די גרעסטע וויסנשאפטלייט און פארשער אויף פארשידענע געביטן, באווייזן אז קרן-ישראל ווערט הויך געשעצט, און אז דער צוטרוי צו אונז איז גרויס מצד די מידינות פון דער וועלט.

דער וועג איז אבער נאך לאנג פאר אונז צו דערגרייכן אונזער ציל — דעם פולן קיבוץ נדחים און א שלום-אמת אין דער גאנצער וועלט און אויף אונזערע גרעניצן. אלץ וואס מיר האבן דערגרייכט אין די צוועלף יאר פון אונזער זעלבסטשטענדיקער עקזיס-טענץ, איז ניט מער ווי אן אנהויב. אבער דער אנהויב פארזיכערט אונז, אז אין דער צוקונפט וועלן מיר טאקע קענען מקיים זיין: עשה נעשה וגם יכול נוכל. מיר וועלן אלעמאל גע-דענקען, אז אונזער כוח, אונזער אחדות און אונזער אויניקייט פון אינעווייניק וועלן פארשטארקן דעם כוח פון אונזער פאלק אין דרויסן און אונז געבן די מעגלעכקייט אויסצולייזן די פארוואַרפענע שבטים פון אונזער פאלק און צו פארשטארקן די מדינה קעגן אירע פיינט.

עס איז מיין תפילה צום צור ישראל, ער זאל שטארקן די הענט פון אונזערע בריידער וואו זיי געפינען זיך און ער זאל פארפעסטיקן דאס הארץ פון די אלע, וועלכע שטרעבן צו שלום אין דער וועלט. ער זאל דערמוטיקן די אלע פעלקער, וואס ווילן באמת און מיט זייער גאנצן הארצן פארווירקלעכן די וויזיע פון אונזערע נביאים, וואס האבן פאראויסגעזאגט פון די בערג פון ציון און ירושלים: „לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה".

אויפן שוועל פון נייעם יאָר

פון ס. מ. קאַפלאַן

די קובאַנער רעוואָלוציע פירט דורך אויסערגעווייניקעע און פונדאַמענטאַלע טראַנספֿארמאַציעס אין לאַנד, וואָס רופן זיך אָפּ אויף אַלע געביטן פון נאַציאָנאַלן לעבן. אין דער אָטמאָספֿערע פון באַנייאונג, פון ווידער־אויפשטעלונג פון די בעסטע מענטשלעכע ווערטן, וואָלט אויך אונזער ישוב, געדאַפּרט זיך ערנסט פֿאַרטאַכטן וועגן דער צוקונפט און פֿלאַנירן זיינע געזעלשאַפטלעכע טעטיקייטן, אַז זיי זאָלן זיין אין אייניקלאַנג מיט דער נייער רעאַליטעט אין לאַנד און זאָלן פולשטענדיק ענטשפּרעכן אונזערע אַספּיראַציעס פון אַ געזונטן אידישן לעבן, וואָס האָט אינזינען די אידישע צוקונפט און דעם אידישן המשך.

נאָך מער ווי 35 יאָר פון אָרגאַניזירטן געזעלשאַפטלעכן לעבן אויף קובאַנער erde, מוזן מיר קומען צום אויספיר און אָנערקענען, אַז מיר האָבן זייער אַ סך פֿאַרנאַכלעסיקט די גייסטיקע און קולטורעלע ווערטן. אין די ערשטע יאָרן פון אונזער אימיגראַציע האָט עס געהייסן, אַז מיר זיינען פֿאַרנומען מיט „פּרנסה". מען האָט געאַרבעט שווער, כדי צו דערגרייכן אַ גוטן וויסע פּאַזיציע אין עקאָנאָמישן לעבן אין דערווייל האָט מען פֿאַרגעסן אין די אייגענע קינדער און בכלל וועגן המשך פון יונגן דור. אין צייט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה און נאָך דער מלחמה, וועלן דער ישוב זיך שטין געפונען גוט אַרויפגעאַרבעט אין אויפגעשוואומען דער וואונטש צו שאַפן געזעלשאַפטלעכע מאַטעריעלע ווערטן. מען האָט געפֿרוואוט צופֿאַסן די געזעלשאַפטלעכע אינסטיטוציעס צו דער באַקוועלמלעכקייט פון דער היים. און ווי אַ רעזולטאַט דערפון זיינען ריזיקע סומעס אינוועסטירט געוואָרן אין בנינים און באַונדערם אין שוהלן.

ליידער האָט מען מיט דער זעלבער פֿאַרשטענדעניש ניט געאַרגט וועגן די גייסטיקע און קולטורעלע ווערטן, וואָס נאָר זיי זיינען עלול אויפצוהאַלטן אין פֿאַרשטאַרקן אידישקייט אין אַלע זיינע כאַניפעסטאַציעס. אין דער צייט וואָן מען האָט געפונען געניג געלט פֿאַר בנינים, זיינען אָבער ליידער ניט געווען גענוג מיטלען אויף צו ברענגען גוטע לערער פֿאַר די אידישע שולן, צוגעפֿאַסטע און פייאיקע אינסטרוקטאָרן פֿאַר דער יוגנט, רבנים פֿאַר די שוהלן; און די אידישע קולטור — אין אַלע אירע מאַניפעסטאַציעס— ווי פּרעסע, פֿאַרלאַג-וועזן, טעאַטער, לעקטאָרן, כאָר א. א. וו. — האָט קיינמאָל ניט באַקומען די געהעריקע אָפּציעלע הילף און שטיצע.

וואָן מיר זאָגן אַרויס דעם געדאַנק טוען מיר עס ניט מיט דעם ציל צו מינימיזירן דאָס וואָס מען האָט געבויט ביז היינט אין ישוב. דאָס איז זייער וויכטיק און נויטיק. אָבער עס פֿאַדאַריסט, פֿאַרוואָס מען פֿאַרנאַכלעסיקט דעם וויכטיקסטן אין דער קולטור־ארבעט.

סיקט דאָס פונדאָמענטאַלע. אויב די יוגנט וועט אָפּגערופן ווערן פון אי־דישקייט און זיך אסימילירן — פאַר וועמען וועט מען דאַרפן די בנינים?

אט דערפאַר איז עס פון דער גרעס־טער וויכטיקייט, אז מיר זאָלן אויפן שוועל פון נייעם יאָר עפענען די אויגן, זען און באַגרייפן, אז מיר מוזן אַרייַ־טרעטן אין א נייעם פעריאָד פון אונ־זער געזעלשאפטלעכן לעבן, וועלן אַלע כחות, וועלן אַלע אָנשטרענגונגן מיוז גיין גערעכטעט צו פאַרפעסטיקן די גייסטיקע און קולטורעלע ווערטן. און וויפל געלט מען זאָל אויך דעם ניט דאַרפן — מוז מען עס מאַביליזירן אין דער שנעלסטער צייט. מען דאַרף דאָ־טעוועז כל־זמן עס איז נאָך צייט, וויל יעדער טאָג, יעדער יאָר וואָס גייט אוועק ארבעט קעגן אונז.

אויב מיר ווילן ערנסט און אויף־ריכטיק אויפטאָן, מכישותדיקע זאַכן לטובת אונזער ישוב; אויב מיר ווילן אַרויסקריכן פון אונזער קליינשטעט־דיקייט און אַרויפגיין אויפן דרך המלך — מוז מיר דערגרייכן צוויי זאַכן: 1) וויידער איינשטעלן די פרייַנטלעכ־סטע קאָאפּעראַציע און צוזאַמענארבעט צווישן די עקזיסטירנדע אינסטיטוציעס און 2) שאפן א צענטראַלע קערפער־שאפט, וואָס זאָל רעפרעזענטירן אַלע בעקאַרן פון ישוב און זיין ראָו אויפצונעמען און באהאנדלען די וויכ־טיקסטע פראַבלעמען ביי א געמיינזא־מען טיש.

זייט דעם אויפקום פון פאַטראַנאַט אויך דער אידישער גאַס אין קובא איז צעטרייסלט געוואָרן דער גלייכגעווויכט צווישן די עקזיסטירנדע אידישע אינ־סטיטוציעס. היינט איז שוין מער ניט דער מאַמענט צו דסקוטירן די עפאָכע ווען דער פאַטראַנאַט האָט פיגורירט ווי א בוי־קאָמיטעט. מיר דרויי־פיר יאָר צוריק האָט דער פאַטראַנאַט אָנגעפאַנ־גען צו טאָן געזעלשאפטלעכע טעטי־קייטן און איז געווארן נאָך א אינ־סטיטוציע אָדער א נייע אינסטיטוציע אין אונזער ישוב. אָבער לייַדער וויל דער פאַטראַנאַט ניט אָנערקענען די אַנדערע אידישע אינסטיטוציעס און ער האַלט, אז ער איז די רעפרעזענטא־טיווע אָדער די צענטראַלע קערפער־שאפט פון ישוב. דאָס שאפט זייער א שוועדע סיטואציע, וואָס רופט זיך אָפּ זייער ניט גינסטיק אויף דעם נאָרמאַלן גאַנג פון אונזער געזעל־שאפטלעכן לעבן. דער פאַטראַנאַט וויל זיך ניט זען ביי אין טיש מיט די אַנדערע אידישע אינסטיטוציעס און די אַנדערע אינסטיטוציעס ווילן ניט אָדער קענען ניט שאפן א צענט־ראַלע קערפערשאפט אין דער באַטי־ליקונג פון פאַטראַנאַט. אזוי אַרום ווערן פאַרנאַכלעסיקט זייער וויכטיקע אויפגאבן פון ישוב, עס לייַדט די ארבעט פאר מדינת־ישראל און עס העלפט א צעריסנקייט אין ישוב אין דער פאַטראַנאַט קען ניט פאַרענטען דעם אָרט, וואָס ער וואָלט געדארפט פאַרנעמען אין א פאַרייניקטן ישוב.

היינט איז ניטא קיין שום מאַטיוו פאַרוואָס אַלע אינסטיטוציעס קענען ניט מיטארבעטן פרייַנטלעך. דער צענטראַל־קאָמיטעט, וואָס האָט אַמאָל עקזיסטירט, איז צוזאַמענגעפאַלן ניט וויל ער האָט ניט געטויגט, נאָר וויל ער איז געוואָרן א אינסטרומענט פון די אידישע קאָמוניסטן. היינט האָבן מיר ניט די דאָזיקע כחות אין אונזער אידישן לעבן. אַלע עקזיסטירנדע אינ־סטיטוציעס זיינען נאַציאָנאַלע אינ־סטיטוציעס. און א סך מענטשן פרעגן:

פֿאַרוואָס קענען ניט זיצן ביי אַיין טיש דער פֿאַטראָנאַט, די ציוניסטישע פֿאַריינקונג, די קהלה עדת-ישׂראל, בני־ברית, יונייטער חיברו קאָנגרעגיישאָן, שבת-אחים און אידישע הַאַנדלס-קאַמער?

ביי א צוזאַמענאַרבעט און קאָאָפּעראַציע פון די אידישע אינסטיטוציעס וואָלטן געקענט זייער גוט געלייזט ווערן די אַלגעמיינע פראָבלעמען פון ישוב, וואָס קיין אינסטיטוציע אַליין קען עס ניט לייזן. א צענטראַלע קערפּערשאַפט וואָלט געקענט און גאַראַנטירט העלפן דעם שול-ווען, די פילאַנטראָפּישע אינסטיטוציעס, דער ויגנט, שטאַרקן די ארבעט פאַר מדינת ישׂראל; די אידישע קולטור-ארבעט א. א. וו.

אויפן שוועל פון נייעם יאָר און אין אַנבליק פון דער נייער רעאַליטעט אין קובא בכלל, וואָלטן די פירער פון פאַטראַנאַט געדאַרפט זען די פראַבלעמען פון אונזער ישוב מיט מער פאַרשטענדעניש און העלפן שאַפן די באַדינגונגען פאַר פולער קאָאָפּעראַציע פון אַלע אָרגאַניזירטע כוחות לטובת דעם אַלגעמיינעם וואויל פון ישוב קובא.

אויפן שוועל פון נייעם יאָר איז אויך כדאי צו זאָגן א פאָר וועלטער זוגען דער פאָזיציע פון קובאַנער אידן אין דער נייער עקאָנאָמישער סטרוקטור וואָס וועלט געשאַפן אין קובא דורך דער רעוואָלוציאָנערער רעגירונג.

עס איז שוין ביי פאַרשיידענע געלעגנהייטן אָנגעוויזן געוואָרן אז די אידישע אימיגראַנטן האָבן געשפּילט א גרויסע ראָל אין דער עקאָנאָמישער אָנטוויקלונג פון קובא. אין א לאַנד, זועמענס גאַנצע עקאָנאָמיע איז געוואָרן באַזירט אויפן צוקער, און וואו די באַפעלקערונג איז געווען פאַרטיילט אויף גאָר רייכע מענטשן און גאָר אָרעמע מענטשן, האָבן די אידן אָנגענומען אַנטוויקלען די קליין-אינדוסטריע און געהאָלפן שאַפן דעם מיטל-קלאַס.

נעמענדיק אין אַכט, אז קובא האָט ניט געפירט קיין פאָליטיק פון פּראָטעקציע פאַר דער נאַציאָנאַלער אינדוסטריע, זיינען די פאַרדינסטן און די דערגרייכונגען פון די אידישע מענטשן נאָך באַדייטונגספולער.

היינט האָט קובא א קלאָרע עקאָנאָמישע פאָליטיק, דער ציל איז צו אינדוסטריאַליזירן דאָס לאַנד און דיווערסיפיצירן די אגריקולטור, כדי צו חויבן דעם אַלגעמיינעם לעבנס-סטאַנדאַרד פון דער באַפעלקערונג און פאַרגרעסערן די נאַציאָנאַלע פּראָדוקציע. די רעגירונג איז גרייט צו פירן א פּלאַנפיצירטע עקאָנאָמישע פאָליטיק. דאָס מיינט, צו העלפן אָנטוויקלען יענע צווייגן און געביטן, וואָס זיינען דרינגענד נויטיק פאַר די אַלגעמיינע אינטערעסן פון לאַנד. כדי דאָס צו דערגרייכן וועלן געשאַפן ווערן גינסטיקע פיסקאַלע, צאָל־אָמט און קרעדיט־באַדינגונגען.

עס איז קלאָר, אז די דאָזיקע נייע עקאָנאָמישע פאָליטיק שאַפט נייע גרויסע מעגלעכקייטן פאַר אידישער איניציאַטיוו און אונטערנעמונגסגייסט. אויב די אידן אין קובא, האָבן געקענט אין דער פאַרגאַנגענהייט, ביי ניט קיין גינסטיקע באַדינגונגען, שפּילן אזא וויכטיקע ראָלע אין דער אָנטוויקלונג פון דער קליין-אינדוסטריע, וועלן זיי איצט, זיכער פאַרנעמען וויכטיקע פאָזיציעס און מיטהעלפן אין דער אינדוסטריאַליזאַציע אָנטוויקלונג פון לאַנד.

PARA TODA CLASE

DE

OPERACIONES BANCARIAS

The **FIRST**

NATIONAL CITY BANK

of New York

Habana — Santiago — Matanzas — Cárdenas

Caibarién — Manzanillo

אין גראַנגל...

(א קאַפּיטל פון א לענגערע נאָוועלע „די קובאַנער רעוואָלוציע")

פון א. י. דובעלמאַן

— א —

— און איך זאָג דיר: — האָסט עס ניט געדאַרפט טאָן! — האָט דער פּאָטער א זאָג געטאָן צום זון זייער ערנסט.

די גאַנצע פרייד ביי לואיסן האָט אָנגעהויבן אויסרינען זעענדיק די ערנסטקייט פון זיין פּאָטער. ער איז אים שנעל געלאָפּן אָנזאָגן די בשורה, אַז ער איז באַשטימט געוואָרן פּאַר א פּאַרוואַלטער פון א גרויסער בוי-אינדוסטריע. ער האָט געגלויבט אַז דאָס מאָל וועט ער דעם פּאָטער דערפרייען, אָפּצאָלן אים און דער מוטער פּאַר די שלעכטע טעג און שלאָפלאָזע נעכט וואָס ער האָט זיי געגעבן. זיי, וואָס האָבן איבערגעלעבט די גרעסטע שרעק, אַז זייער קינד זאָל ניט געכאַפּט ווערן און דערשאָסן ווערן ווי א הונט אויף דער גאַס פון די לאַקייען פון דער מערדעריישער דיקטאַטור, וואָס האָט טויזנטער יונגע לעבנס אוכיגעבראַנגט.

יעדעס מאָל ווען לואיסעס עלטערן האָבן געהערט ווענן אַרעסטן, פּייניקונגען און דערמאָרדעטע, האָבן זיי אויפגעשוידערט. זיי האָבן ניט אָקוראַט געוואוסט אויף וויפל און ווי אַזוי זייער זון איז אין דער באַוועגונג צו שטירצן דעם דיקטאַטאָרישן רעזשים, זיי האָבן בלויז געהאַט א חשד, אַז ער איז מיט די רעוואָלוציאָנערן און עד טוט עפּעס פּאַר זיי...

יעדעס מאָל וואָס די בערגיקע מענטשן פון „לא סיערא" האָבן געהאַט א זיג, האָט עס לואיסן אַדורכגענומען מיט פרייד. ער האָט ענטוזיאַסטיש אויפגעדריקט זיין פרייד, זאָגנדיק אין דער שטיל דעם פּאָטער:

— עס דערנענטערט זיך דער טאָג, פּאַטער !

— דאָס הער איך פון דיר די גאַנצע צייט !

— וועסט זען, ער וועט זיך שוין לאַנג ניט האַלטן ביי דער פּאַרכאַפּטער כאַכט! „מיר" וועלן אים שטירצן!...

דאָס ערשטע מאָל וואָס דער פּאַטער האָט דערהערט דאָס וואָרט „מיר". הייסט עס, אַז זיין קינד איז טאַקע טיף אַריינגעטאָן אין דער רעוואָלוציע... ער האָט אויפגעשוידערט פון גרויס שרעק. ער ווייסט גאַנץ גוט וואָס מען טוט מיט די רעוואָלוציאָנערן וען מען כאַפּט זיי, ווי מען פיניקט זיי, ווי וועט עס זיין קינד אויסהאַלטן... ער טאָר אפילו דעם געדאַנק ניט צולאָזן... די מוטער וועט עס ניט אריבערטראָגן... ער טאָר דאָך עס פאַר קיינעם ניט דערציילן. מען טאָר זיך פאַר קיינעם ניט פאַרטרויען, זיך עצהן... און וואָס פאַר אַן עצה קען מען אים געבן? עס ליגט דען אין זיינע הענט? זיין קינד איז אַ קובאַנער און פילט ווי אַ קובאַנער. פֿר האָט אַ קוק געטאָן צום זון און אַ זאָג געטאָן:

— מיר האָבן גענוג שרעק איבערגעלעבט. שיער ארונטער פון זינען צוליב דיר און איצט? צוליב וואָס דאַרפסטו עס מיין קינד?...

— כען האָט מיר באַשטימט פאַר אַ פאַרוואַלטער !

— עס פעלט דיר דען עפעס ביי מיר?

— איך פאַרשטיי דיר ניט פּאַטער! געמיינט וועסט זיך פריען! מען האָט מיר באַשטימט פאַר אַ אינטערוועניטאַר אין איינע פון די גרעסטע בוי-אינדוסטריעס.

— ווער האָט דיר באַשטימט ?

— די רעגירונג !

— איז די רעגירונג דער אייגנטימער פון די ביזנעס?

— איצט יאָ! דערווייל ביז...

— ביז וואָס ?

— פּאַטער, פאַרשטיי עס. די פריערדיקע אייגנטימער האָבן עס אָנגע-האַעוועט אין קאַמבינאַציע מיט רעגירונגס-מענטשן. זיי האָבן אַזוי אַרום גע-כאַכט מיליאָנען. איז דאָרף מען זען, נאַכקאָנטראָלירן. ס'איז פאַלקס-געלטער, פּאַטער! און מיר האָט מען געמאַכט פאַר אויפזעער. איך וועל איצט קאָנטרא-לירן די גאַנצע ביזנעס. דאָ־פּסט שטאָלץ זיין וואָס מיר איז אָנגעפאַרטרויט געוואָרן אַזא מין גרויסע ביזנעס אויף מיליאָנען! געמיינט וועסט זיך פריען...

דער פּאַטער האָט א טיפן קרעכץ געטאָן:

— מיין קינד, א איד פרייט זיך ניט אויף יענעמס אומגליק... כ'וואָלט זיך געפריט, וען דאָס איז דיינס, מיט די אייגענע הענט אויסגעארבעט, אויפ-געשוויצט... אָבער...

— וואָס האָט עס צו אידן ?

— אָט דאָס טאָקע האָב איך דיר געוואָלט אָנווייזן! דו ביסט אַ איד!...
— איז וואָס האָט עס צו דעם ?
— פֿאַר אַ אידן איז ניט געזונט אַזעלכע זאַכן!
— איך בין אַ קובאַנער, פּאָטער !
— אָבער אַ איד !
— איז וואָס ?
— טאָמער עפּעס... וועט מען זאָגן דער „איד"...
— איך וועל פֿירן אָרנטלעך !

— דו פֿאַרשטייסט ניט מיין קינד! ניט דאָס מיין איך! איך גלויב, אַז דו וועסט זיין גאָר אָרנטלעך! אין דעם האָב איך ניט געצווייפלט! דו פֿאַרשטייסט? עס איז אַ פֿאַרצווייגטע ביזנעס... ניט דיינע, דאַרפסטו געדענקען... עמיץ וועט דאָך מוזן געקריוודעט ווערן.. דאָס ווערן דער באַלעבאָס איבער יענעמס פֿאַרמעגן איז ניט פֿאַר קיין איד...

— אָבער איך פֿאַרשטיי דיר ניט, טאַטע: וואָס האָט עס צו אידן? איך בין דען דער רב, אָדער דער פֿרעזידענט פון דער אידישער קהלה? איך בין דאָך אַ היגער געבוירענער, וואָס הייסט לואים שטאָל, פונקט ווי איך וואָלט געקענט הייסן לואים ראָדריגעז, אָדער לואים בערמודעז, אָדער וועלכן עס איז אַנדערן קובאַנער נאָמען !

— ניט נאָר אין נאָמען גייט עס, נאָר אין עפּעס אַנדערש... אַזוי איז שוין אונזער גורל... ווען וועסט טאָן אַ גוטע זאַך וועט מען זאָגן אַז לואים דער קובאַנער האָט גוט געטאָן, נאָר טאָמער וועט זיך ערגעץ וואו פֿאַרטשעפּען אָדער אויסדרייען פֿאַרקערט, וועט מען טייטלען, אַז דאָס האָט אָפּגעטאָן לואים דער „פּאָלאַקאָ" און מען וועט מיינען דעם איד... מיר אידן זיינען אַ ספּעציפּיש פֿאָלק מיט ספּעציפּישע אייגנשאַפֿטן... מיר האָבן זיך אַ סך אָנגעזען, אָנגעהערט און אָנגעלייטן... וואָלסטו באַקאָנט געווען מיט אונזער אידישער היסטאָריע...

— טאַטע, איך בין באַקאָנט! דו וויסט אַז איך האָב געלערנט, געלערנט היסטאָריע פון דער אָלטער און מאָדערנער צייט. איך בין אַ געענדיקטער! אַן אינזשיניער! אָבי אַזעלכער האָב איך זיך געגוג אָנגעלייענט און אָנגעלערנט!...

— יאָ, מיין קינד, אָנגעלייענט און אָנגעלערנט... אָלע קלאָסן אַדורכגעגאַנגען מיט אויסצייכנונגען... נאָר די „אידישע קלאָס" ניט אַדורכגעגאַנגען... דאָס פֿינטעלע איד איז דיר פֿרעמד....
— טאַטע, דו וויסט אַז איך בין אַ איד !
— נו יע, ווי אָלע וואָס זיינען דאָ געבוירן געוואָרן! ניט ערגער, חלילה... נאָר אַ איד איז עפּעס אַזעלכעס וואָס געפינט זיך אין מוח און הארצן...

אט דאָ איז עס.. וועסט אַמאָל געדענקען די רייד וואָס דיין טאַטע האָט צו דיר גערעדט, דיין טאַטע דער „פּוילישער"... וועסט א טראַכט טאָן: פון וואַנען האָט ער געוואוסט?... איד קען פון זיך ניט אַנטלויפן!..

— פאָטער, איך אַנטלויף ניט! אז מען פרעגט מיר לייקן איך ניט! איך דאַרף עס ניט אויסשרייען! איך פיל זיך גלייך ווי אַלע! איך בין דאָ געבוירן געוואָרן!.. דו פאָטער, ווילסט מיר ניט פאַרשטיין, ווייל דו לעבסט נאָך געדאַנקלעך מיט יענער זייט ים... די מענטאַליטעט דיינע איז אַן אַנדערע און דו קענסט זי ניט אויסוואַרצלען.

— אין איך זאָג דיר: האָסט עס ניט געדאַרפט טאָן! א איד דאַרף ניט ווערן דער באַלעבאָס איבער יענעמס פאַרמעגן!... עס איז ניט געווענט באַ אים.

דער זון איז געוואָרן נערוועאיש פון פאָטערס צודרינגלעכקייט אין האָט כמיעט בייזלעך א זאָג געטאָן:

— אפשר איז עס ניט באַ א איד פון יענער זייט ים! באַ אַן אימיגראַנט! באַ א פרעמדן!...

— א פרעמדער בין איך דיר! ווי זיי רעדסטו שוין! אויפגעהאַדעוועט דיר, א דערציאונג דיר געגעבן, באַ א מענטש דיר געמאַכט און א פרעמדער בין איך דיר!...

דער פאָטער מרדכי שטאָל האָט זיך ווי אָפגערוקט פון פּלאַץ, ווי לעבן אים וואָלט געשטאַנען עפעס א חיהלע וואָס ווייל אים דווקא א ביס טאָן. דער זון האָט זיך אַביסל דערשראָקן באַרן טאַטנס כעס און איז בלאַס געוואָרן:

— טאַטע, דיר ניט געוואָלט ווייַ טאָן! ניט דיר געמיינט... דו ביסט אַנדערש... דו ביסט שוין אַן איינגעוואָרצלטער..

דער פאָטער האָט א מאַך געטאָן מיט דער האַנט, ווי איינער זאָגט: ארויסגעוואָרפן די גאַנצע ארבעט! עס איז אומזיסט דאָס רעדן.. פונקט ווי דאָרטן האָט מען געזאָגט: זיין איד איז א גוטער... זיין מאַשקע.. זיין מאַשקע איז אַנדערש ווי אַלע אידן!... דאָס לעצטע האָט שוין דער פאָטער צו זיך אַליין געדרעט. דער זון האָט אים סיי ווי סיי ניט פאַרשטאַנען.

די מוטער איז אַריינגעקומען, גערופן צום טיש אויף מיטאָג. דער זון האָט א זאָג געטאָן:

— מאַמאַ, היינט וועל איך ניט קומען ביינאַכט צום עסן. איך האָב היינט א קאַנפערענץ מיט הויכע רעגירונגס-לייט!

— ווי הויך זיינען זיי? האָט די מוטער א קיבעץ געטאָן, ארויסווייזנדיק איר אייניטימיקייט מיטן מאָן.

— אויך דו, מאַמאַ ?

— איז וואָסזש מיינסטו אז דיין מאַמע ווייסט שוין גאָרניט? בלויז פאַר דער קיך? וואָס זאָל איך דיר זאָגן? ווען איך וואָלט געקענט אַריינקריכן אין

דיין פעל וואלט איך אנדערש געהאנדלט. מיר שרעקט עס... ביי אונז אידן איז דאָ א גלייכווערטל: גאָטעניו הויב מיר ניט אויף צו הויך זאָלסט מיר דערנאָך ניט אראָפוואַרפן צו נידעריק... וואָס האָב איך דען צו זאָגן? וועסט מיר דען כאָלגן... הלוואי זאָל אלץ ארויסגיין צום גוטן! און צום מאן האָט זי א זאָג געטאָן:

— מרדכי, נעם דיר ניט צום הארצן! דאָס עסן וועלט קאָלט! אזוי ווי מען בעט זיך אויס אזוי שלאָפט מען!... ס'איז דען געווענדעט אין דיר? ווער קען ווייסן דעם אמת? ווי זאָגט מען עס: נייע צייטן, נייע לידער... ווער ווייסט?

— וואָס איז דען דאָ צו ווייסן? ס'איז א שאך-ברעט?... א איד קען פון זיך ניט אַנטלויפן!... א איד איז אַנדערש... א איד איז פאר אַלעמען א רעטענישׂ. נאָר פאר זיך אַליין איז ער בשום אופן ניט קיין רעטענישׂ... א איד איז א איד... און אויב אונזער זון פילט עס ניט אינעוויניק, איז וואָס איז דען צו רעדן?

— אָבער איין זאך פארשטיי איך ניט, איר זייט דאָך ניט קיין קעגנער פון דער רעוואָלוציע, איז פאר וואָס געפעלט אייך ניט מיין הילף וואָס איך גיב דער רעוואָלוציאָנערער רעגירונג? די פריערדיקע רעגירונג איז דאָך געווען פול מיט קאָרופציע. די איצטיקע רעגירונג איז דאָך אָרנטלעך! ניט אמת?

— אמת! אָרנטלעך ביז גאָר! עס ווילט זיך ממש ניט גלויבן אַז אין א קורצע צייט זאָל איינגעשטעלט ווערן אזויפיל אָרדענונג. מיר זיינען חלילה ניט קיין קעגנער... מיר וואָלטן ניט געוואָלט אז אונזערס א קינד, א אידיש קינד זאָל זיך פאַרנעמען מיטן פראָבלעם פון קאָנפיסקירן פארמעגנס... כ'וואָלט אויך ניט געוואָלט אז מיינס א קינד זאָל ווערן א פאָליצמאן... — האָט דער פאטער א זאָג געטאָן.

די מוטער האָט פון איר זייט צוגעגעבן:

— ווילסט מיר זאָלן דיר אָנווינטשן? מיר ווינטשן דיר דאָס בעסטע! זאָלסט האָבן דערפאָלג אין דיין אונטערנעמונג! קען דען א פאָטער אָדער א מוטער ווינטשן עפעס אַנדערש זייער אייגן קינד, זייער בלוט און פלייש. איין זאך ווילן מיר דיר בעטן, אז וועסט דארפן עמיצן שלעכטס טאָן, זאָלסטו זיך דערמאָנען אז דו ביסט א איד, אז א איד מוז האָנדלען יושרדיק, פאר טוען גוטס זאָלסטו אָנטקעגנלויפן און פאר טוען שלעכטס זאָלסטו אָפוואָרטן, נאָכ־דענקען און אויסמיידן... ניט אמת מרדכי ?

— איין איד איז פאראַנטוואָרטלעך פאַרן גאַנצן אידישן פאָלק. די מעשים פון א איד ווערן געוואויגן אויף א באַזונדערן וואָג-שאָל... ס'איז דער גורל פון דער שטענדיקער מינדערהייט.

לואים האָט א זאָג געטאָן צו דער מוטער האָלב אין שפאָס:

— זיך אָפגעוואויגן! אין די עטלעכע מאָנאָטן פון נאָכן ערשטן יאָנואַר־ביז איצט, איז מיר צוגעקומען זעקס פונט. און צום פאָטער האָט ער זיך אויס

געבויגן ארויפלייגנדיק אויף אים די האנט, אים א זאג געטאן:

— זאָרג זיך ניט פאפא! אז מען וועט מיר דארפן וועגן, וועט מען מיר וועגן אלם א קופאנער. דאם פינטעלע איד וועל איך אווי באהאלטן אז מען וועט עס ניט געפינען... דארפסט ניט קיין מורא האבן פארן אידישן פאלק, פארן אידישן ישוב... איך מאך זיי ניט פאר שותפים צו די ביזנעס, גיב זיי ניט קיין חלק און זיי וועלן נאָרניט דארפן צולייגן...

פאטער און מוטער האבן זיך איבערגעקוקט און דאך א שמייכל געטאן צום זון.

— ב —

די „קאמפאניא בעדאלעם אנאנימע געזעלשאפט" האט אפגעשטעלט די ארבעט אויף דער פארדעדונג פון רעגירונגס אינטערוועגטאר, דער יונגער אינזשיניער לואים שטאל, ביז דער אינוועגטאר וועט געמאכט ווערן אין נאך מער אויסצופארשן ווי געהעריק דעם פערסאנאל און הויפט מיטבאטייליקטע אין דער קאמפאניע, וואם האבן אנגעפירט די ניט ראיעלע געשעפטן.

שוין ביים אנפאנג, א בלעטער טוענדיק די פיילם אין די ארכיוון האט ער אנגעטראפן אויף דער טאפלטער בוכהאלטעריע וואם איז געפירט געווארן ביים פארקויפן פארשיידענע מאטעריאלן צו דער רעגירונג. עס איז געליפערט געווארן צו רעגירונגס - אנשטאלטן פארשיידענע בוי-מאטעריאלן צו חרייסיק און פופציק טויזנט ראלער. איז ערשטנס ניט געליפערט געווארן די צאל. וואס עם איז פארקויפט געווארן צען טויזנט שטיק פון אן ארטיקל איז געשטעלט געווארן פופציק טויזנט און באזונדערם זיינען די פרייזן געווען אויפגעשרייבטע.

וואלט דאם געווען גאנץ נאטירלעך. דאם זעלבע איז געשען ביט א סך אנדערע קאמפאניעס וואם זיינען צוזאמענגעשטעלט געווארן פון אנאנימע פיקציע געזעלשאפטן אין וועלכע עס האבן אנטיילגענומען הויכע רעגירונגס־לייט פון אלטן רעזשים. איז די דאזיקע אנטדעקונג ניט געווען שוין קיין נייעס. א נייעס וואלט גיכער געווען, ווען מען געפינט אויס, אז די קאמפאניע איז געווען ארנטלעך און געפירט ראיעלע געשעפטן. דער אינטערוועגטאר לואים שטאל דארף אויסגעפינען הויפטזעכלעך דעם דירעקטן אנטייל פון די געווענע „פערזענלעכקייטן" וואם זיינען געשטאנען אין שפיץ פון דער רעגירונג, זייערע באקומענע טשעקן פון דער „גניבה - גזילה געזעלשאפט", כדי ווי געהעריק זיי צום דיסקרעדיטירן ביים פאלק און בארעכטיקן דאם יושרדיקע קאנפיסקירונג פון זייער פארמיגן אויף וואם די איצטיקע רעוואלוציאנערע רעגירונג האט שוין געלייגט די האנט.

אייך האט מען געדארפט אויסגעפינען א סך אנדערע, זייטיקע מענטשן,

אַנאָנימע פּריינט וואָס האָבן זיך געווארעמט ביי דער קאָמפּאַניע אויפן וואונק פון די הויכע רעגירונגס-מענטשן, נעבנדיק זיי אַ שאַנס אָפּצולעקן א ביינדל, וועל ווייסט פאַר וועלכע מעשים טובים. דער אינטערוועניטאָר האָט נעראַרפט אויסגעפינען דעם אָנטייל פון די הויכע באאמטע אין דער קאָמפּאַניע, די פאר-טרויאונגס-מענטשן פון פּריעדיקן רעזשים וואָס האָבן אזוי קונציק אָננעפּירט ביז די ניט ערלעכע ביזנעס און קונציקער טאָפּלטער בוכהאלטערײַ, כדי זיי צו נעמען אויפן ציבעל, זיי זאָלן אויסזינגען וועו מען דארף און ווי מען דארף... זיי ווייסן זייער אַ פּך און מען דארף זיך גלייך צו זיי א נעם טאָן... זיי האָבן געמיינט אז ווי „באאמטע" וועט זיי אָפּגיין גלאט, פּרואונדיק וווייטער אָנגיין מיט דער ארבעט, ווי מיט זיי וואָלט זיך אינגאנצן ניט באַשעפטיקט די רעוואָלוציע. די היינטיקע רעוואָלוציע וואָס איז ניט געקומען פון קיין פּאָליטישער פּארטיי, נאָר פון די יונגע ארבעטער, פּויערים און סטודענטשאַפט, האָט זיך מיטן יונגן טעמפּעראמענט א נעם געטאָן אויסצוריניקן דעם שמוץ און שיכל וואָס האָט זיך אָננעזאַמלט פאַר די גאַנצע יאָרן פון אומאָרנטלעכקייט. אז בעז האָלט שוין א בעזים איז זוכט מען צו פארקערן אין אַלע ווינקעלעך.

דערווייל האָט נאָך דער יונגער דינאַמישער אינזשיניער לואים שטאָל אין זיינע פונקציעס פון זיין דער הויפּט פון דער קאָמפּאַניע קיינעם ניט געטשעפּעט פון די אָננעשטעלטע. ער האָט בלויז מיטגעבראַנגט עטלעכע געטרייע רעוואָלוציאָנרן וואָס דארפן אים ארויסהעלפן אין דער פּאַרש-ארבעט ביי דער קאָמפּאַניע איידער מען חוויבט אָן וווייטער אויסצוארבעטן די פּלענער פון וווייטערדיקן גאַנג פון דער קאָמפּאַניע. עס קען גאַנץ מעגלעך זיין, אז די קאָמפּאַניע זאָל זיך אינגאנצן דארפן אויפלייזן, ווייל זי איז אינגאנצן געווען א פּיקציע, א בריק פון איר בלויז צו רעגירונגס - אונטערנעמונגען, א מיטל וווי אזוי די פּארכאַפּער פון דיקטאַטאָריישן רעזשים זאָלן זיך אָנפילן די קעשענעס מיט געלט.

לואים שטאָלס מיטארבעטער האָבן אָפּגעשלאָסן די ארכיוון. יעדעס כאָל וואָס דער אינטערוועניטאָר האָט זיך באוויזן אין די אָפּיסן וואו די אָננעשטעלטע זיינען געזעסן, האָבן די אָננעשטעלטע אים אָנטקעגנגעשמייכלט אָן מיט אן הכנעהדיקער אונטערטעניקייט אים געפּראוועט פּארשלאָגן זייער הילף, פון וועלכער ער האָט זיך זייער העפּלעך אָפּגעזאָגט, אָננעבנדיק דעם כאַטיוו, אז דירעקט האָלט ער נאָך ניט ביי דער דאָזיקער אָפּטיילונג און אז אָן צוויפל וועט ער אויסנוצן זייער קאָאָפּעראַציע, פּאַר וועלכער ער דאנקט זיי שוין אין פּאָרויס. די פּרויען, נאטירלעך, ווי אועלכע זוכן געפּעלן צו ווערן דעם יונגן אינזשיניער, שמייכלען זיי קאָקעטיש. נאָר ער וווייסט גאַנץ גוט אז ער דארף זיך האלטן גאַנץ אנדערש. ער דארף גובר זיין אלע יצר הרע'ס... בלויז העפּלעכקייט דארף ער אריינווייזן!... ער איז א רעוואָלוציאָנער וועמען עס איז אָנפּארטרויט געווא'ן! א וויכטיקע מיסיע.. עס איז זיין אמביציע אז די פּראַנטוואָרטלעכקייט דארף פירן צו די בעסטע רעזולטאטן. ער טאָר זיך ניט לאָזן כאפן אויף דער נכי.. ער טאָר ניט געשטרויכלט ווערן...

ער איז צוריק אריין אין זיין אפגעטיילטן ציטער, וואו יערן איינעם איז ניט דערלויבט אריינצוקומען. דאָס איז דאָס ציטער וואָס גדעניצט זיך מיטן הויפט אפיס און וואו עס איז פריער געזעסן דער הויפט פון דער קאמפאניע און איז יעצט צווישן די פארשוואונדענע וואָס ווערן געזוכט פון דער רעגירונג אַרעסטירט צו ווערן.

מען האָט אריינגעברענגט די פאסט. אָן א שיער בריוו, צירקולאַרן, ביזנעס-פאַרשלאַגן, ביטעס וועגן באשעפטיקונגען. די סעקרעטאַרשע זיינע פון דער איצטיקער רעגירונג האָט אים געהאלפן אויסארטיקולירן די בריוו, פונקט ווי זי האָט עס געטאָן פאר די פאָר וואָכן וואָס זי געפינט זיך לעבן אים. זי האָט צו אים פארוואַרפן א שמייכל איבער א טיילל בריוו פון אויסלאַנד, וואָס האָבן ביים איצטיקן מאָמענט שוין אויסגעזען קאָמיש... פארבינדונגען פון אויסלאַנד און באַרלענגע פאָסט פון דא-הי מיט פארשיידענע אפערטעס. עס זיינען אויך געלעגן אזעלכע בריוו, אָן א פיהמע, אָן וועלכן עס איז צוריק אדרעס. זי האָט געעפנט איינעם, א צווייטן, און איז מיטאמאל בלאַס געוואָרן. זי האָט א קוק געטאָן אויף לואיסן און נעפרואווט אוועקשאַרן די געעפנטע בריוו צווישן די ניט וויכטיקע פאפירן וואָס דארפן געוואָרפן ווערן אין קאָרב. ער האָט אויף איר א קוק געטאָן און א חשד איז אים אדורכגלאָפן, אז גראד די דאָזיקע בריוו האָבן עפעס אין זיך וואָס זי וואָלט ניט געוואָלט ער זאָל זיי לייענען. ער האָט אויסגעשטרעקט די האַנט און געוואָלט נעמען איינעם פון די בריוו, זי האָט אין באַרלענגהייט, רויט-ווערנדיק, אים געפרואווט צונישט מאכן זייער אינהאַלט:

— ניט כדאי צו לייענען!

— דאָך וואָס איז עס פאר א בריוו?

— פאסקוילן נאָרישע!

— דאָך לאָז זען! דו ביסט דאָך אינגאַנצן בלאַס געוואָרן!

— פלוידעריין, א שאָד דיין הערלעכע צייט צו פארלירן.

— דאָך לאָז א קוק טאָן! עס זיינען דאָך עטלעכע אזעלכע בריוו. יעדער בריוו דארף געלייענט ווערן.

— כ'וועל ניט לייענען! א שאָד די צייט! און זי האָט זיי ווידער געפרואווט אריינווארפן דירעקט אין קאָרב אריין. ער האָט זיך א הויב געטאָן פון פלאַץ, שיער ניט מיט א שטיקל כעס:

— כ'וועל אליין לייענען, אויב דו ווילסט ניט.

זי האָט זיך העפלעך ארויסגעשאָרט פון אפיס, אנגעבנדיק א תירוץ אז זי האָט עפעס פארגעסן. דאַכט זיך אז זי האָט געוואָגט אז זי גייט עפעס נעמען צו קאָפ-וויטיק... עס איז דאָך גאָנץ נאטירלעך האָט ער א טראַכט געטאָן, נעמענדיק זיך לייענען די אנאָנימע בריוו. איינעם נאָך דעם אנדערן האָט ער אומגעדולדיק, נערוויייאיש, שנעל גענומען איבערלייענען מיט די אויגן וואָס האָבן אים גענומען פינסטערן. אין האַלז האָט אים ווי גענומען שטיקן, ווי א

בלאָטער וואָלט אים געזומען אויפגיין... אָדער ווי עמיץ וואָלט לעבן אים גע־שטאַנען און געהאַלטן אין איין וועג...

יעדע אייגע פון די בריוו, א באַזונדערער אינהאַלט, א באַזונדערע שרייב־מאַשין, א באַזונדערער געדאַנק, נאָר אַלע מיט איין ציל... צו אים געווענדעט, מיט די ערגסטע וואָרטער:

„איד, נעם אַוועק דיין שמוציקע האַנט... די רעוואָלוציע איז א קובאַניש... ניט קיין אידישע..."

„פאַסקודנער איד: פאָר קיין ישראל... דאָרט וועסטו איינשטעלן דיין אַרדנונג..."

„אויב דיין לעבן איז דיר ליב „פוילישער" טראָג זיך אַפ פון דאַנען. מיר זיינען קובאַנער און וועלן אויסקומען אָן דיר"... וואָס מיינסטו דיר, די ביסט אין „פוילן"... „וואָס מיינסטו דיר איד, די וועסט פאַרפעסטן אונזער קובאַניש־קייט... אין דיין מוטער די... נעם אַראָפ דיינע פאַרפעסטעטע הענט — די ביסט..."

„וואָס מיינסטו דיר, די אויסוואורף, די וועסט קומען צו אונז, אויסנוצן אונזער גאַסטפריינטלעכקייט און אונז באַשמוצן... די מיינסט עס וועט דיר פאַרשווייגן וואַרן, וועסט ניט וואַגן צו וואַרפן די אַנגעשטעלטע, די אומגלויבי־קער... איר זייט דאָך אַלע די ביטערסטע מענטשן. ווי האָסטו נאָר געוואָגט זיך אַריינצוכאַפן צו אונזעריקע? די ביינסט אז די וועסט אויסנוצן אונזערע קובאַנקעס..."

„געפין דיין פּלאַץ ערגעץ אַנדערש. די ביסט א אויסלענדער און ווי אזעלכער דארפסטו זיך ניט מישן אין אונזערע ענינים. די ביסט א געבוירענער דא, אַבער די קענסט ניט זיין קיין אונזעריקער. דאָס „פאַלאַקישע" בלוט רינט אין דיר... נעם אַוועק די הענט פון אונזער ווירטשאפט... ס'איז אונזער רעוא־לוציע..."

עס האָט זיך אויך געפונען אין די בריוו פערזענלעכע זידלעריין, וואו באַטער און מוטער זיינען מיט די ערגסטע שמוץ־וואָרטער באַצייכנט געוואָרן.

ער האָט געוואָרפן א בליק צו דער טיר, דאַנקבאַר געווען דער סעקרע־טאַרשע פאַר דעם וואָס זי האָט זיך אזוי שנעל ניט געווען... אויפיל טאָקט... דאָך האָט ער צוגעשלאָסן די טיר. ער האָט איצט נעוואָלט זיין אליין, איינער אַליין מיט זיך, מיט זיינע געדאַנקען, וואָס האָבן זיך נשוואָרפן ווי מיט מעסער־שניטן, צו זיין פנים, צו די אויגן, צום קערפער, צו די פיס וואָס האָבן זיך מיט איינמאָל ביי אים ווי אַנגעפילט ווי מיט בליי...

ער האָט זיך אַריינגעזעצט אין ווייכן פאָטעל, זיך געפרואווט א ווייג טאָן, אויסגעווייזן האָט זיך אים ווי מוראשטעם וואָלטן אים אַרומגעקראָכן איבערן קערפער. ער האָט די בריוו פאַרשטופט אין דער בוזעם קעשענע און דערפילט עפעם אזעלכעם ווי א טויט־אומטייל איז אויף אים אַרויסגעגאַנגען נעוואָרן.

בליצאַרטיק איז אים אַדורכגעלאָפן א געדאַנק... דעם פּאָטערס ווערטער שלאָגן זיך אין די שוואַרצאָפּלען פון זיינע אויגן און קלאָפן אָפּ דאָנגלענדיק זיך מיט די מעסערם וואָס טאַנצן רומבאַמעסיק פאַר די אויגן פון וועלכע עם רינט א ניט זעבאַרע טרער וואָס שלענגלט זיך דאָך ווי א בייסעניש אויף די באַקן.

ער פֿרוזאווט נאָכדענקען, פֿאַרווויסן די בריוו ווי נאַרישקייטן, וואָס ער אלם א נעבוירענער קובאַנער דאַרף זיך ניט אומקוקן. פֿאַסקווילן, אַנאָנימע וואָר-נונגען פון קאָנטר-רעוואָלוציאָנערן, פון שווינדלער, גנבים און מערדער. איז וואָס גייט עס אים אָן?... געדאַרפט די בריוו צורייסן, ווי קיין זאָך וואָלט ניט פּאַסירט. זיך נעמען צו דער אַרבעט... די סעקרעטאַרשע האָט געפֿרואווט רירן די טיר און וויטער גארנישט... ער דאַרף עפענען... נאָר ער האָט בויידע זאכן ניט געטאָן ער האָט ווייטער געטראַכט: זיי זיצן דאָרט אלע אויף יענער זייט און לאָכן... זיי לאָכן פון אים! פון אים דעם איד!... ניין, ער איז דאָך א קובאַנער! יאָ, א קובאַנער איז ער!... עס איז בלויז א קאָמפּלעקס ביי אים... עס האָט זיך אריינגענבעט און ער.. ער טאָר עס ניט דערלאָזן! ער איז א רעוואָלוציאָנער פון א פּאַלקס-רעוואָלוציע וואָס האָט אָפּגעשאָפט אלע דיסקרימינאַציעס. דער גענעראַלער פידעל האָט עם אַליין געזאָגט... ער וועט אריבערגיין און אים זויבן די בריוו... זאָל ער זאָגן... זאָל ער אודטייל...

און ווידער לויפט אים אַדורך א געדאַנק: ער וועט אים גייען דרייען א קאָפּ ניט אזעלכע נאַרישקייטן... ער וועט לאָכן פון דעם... ער וועט אים מסתמא דערציילן אויך וועגן אַנאָנימע בריוו וואָס ער באַקומט אריין און קוקט זיך אויף זיי אפילו ניט אום... זיינע בריוו זיינען דאָך אַנדערש... פידעל קען נאָך אַכאָל אין דער עפּנטלעכקייט רעדן וועגן דעם מיטן פּאַלק... ער האָט ליב צו דערציילן א סך אמתן דעם פּאַלק.. און איך שעם זיך דאָך אפילו פאַר דער סעקרעטאַרישע... וועגן אַנדערש: צו וואָס האלט ער נאָך אלץ פארמאַכט די טיר?

ביי נאָט! די טיר וועל איך דאָך מיזן עפענען!... זיי זיצן געווים אין יענער זייט אפים און לאָכן פון אים... זיי ווייסן שוין פון די בריוו, צו ניט? געווים ווייסן זיי!... זיי רעדן געווים וועגן אים: „דער פּאַלאָק", „דער איד"... און וויידער פאַרלויפט א געדאַנק: זיין שמועס מיט די עלטערן... עס איז דאָך שיער נים נביא'עס... דער פאָטער איז א קלוגער איד, די מוטער אויך ניט קיין נאַרישע.. זיי דענקען אויף זייער שטייגער... דער טאַטע איז א „קלוגער איד"... דאָס ערשטע מאָל אז ער דענקט וועגן פאָטער אזא מין זאָך... אַן אַנדער מענטש, אַן אַנדער וועלט... עפּעס הויבט ער זיך אָן דערנענטערן צו זיי... אין דעם מאָמענט וואָלט ער נעוואָלט זיין א קליין אינגל און אַריינפאַלן אין דער מאַטע קלייד און זיך צעווינען.. עס וואָלט אים לייכטער געוואָרן...

דער פאָטער האָט כסדר געזאָגט: לואים ביזט א איד! א איד דאַרף כסדר געדענקען אז ער איז א איד! די מעשים פון א אידישן יחיד וועלן געוואויגן און

געמאסטן... געענדיקט אויף אן אינזשיניער... אלע קלאסן קען מען האבן ארומ-געמאכט נאר דעם „אידישן קלאס" ניט...

דער טיק-טאק פון זייגער האט אים ווי אנגעהויבן רוישן אין די אויערן, ווי גלאקן פון מיטלאלטער און מענטשן מיט פארצייטיקע קלוידער וואלטן ארום אים געטאנצט אין א ראד: ביזט א איד.. א איד קען פון זיך ניט אנטלויפן... א איד איז א איד... ער שרייט אויך: — איך בין דאך געבוירן געווארן! איך בין א קובאנער! איך בין... נאר קיינער הערט אים ניט... ימען טאנצט און מען טאנצט: שמוציקער פוילישער! שמוציקער איד!... איד — איד — איד — אי... ד...

ער טרייסלט זיך אפ פונקט ווי א הונט וואס מען גיסט אפ פלוצלונג מיט קאלט וואסער. דאכט זיך די אויגן זיינען ביי אים געווען פארמאכט, הלומט ער? וואס איז מיט אים געשען? מען ווארט דאך אויף אים! איז ער פארנאנטווארטלעך צו ניט? פרואווט ער זיך אליין מאכן א פארוואורף. די רע-וואלוציע שטייט ניט אויף קיין ארט! זי גייט פארוים און מיט זיבערע טריט! גאנץ לאטיין אמעריקע קוקט אריבער צו אונז! אונזער רעוואלוציע האט בא-קומען אן אפקלאנג אין דער גאנצער וועלט. ווי קען איך איצט אפשטיין! מיט נארישקייטן זיך פארנעמען! ער זעט דאך אוים ווי מען וואלט אים כישוף אפגעטאן!... עפעס א קאטיפלעקס פעדימט זיך... דער טאטע, די מאמע... זייערע ווערטער...

אבער — — דער אמת... ער פלאנטערט זיך אין נעץ פון שפינוועבס... וועבט אוים זיין נעפטס... אמת — א איד... די רעוואלוציע וועט עס מיט דער ציים אפווישן... אך יא עס וואלט כדאי געווען א רעדט צו טאן מיט אנדערע חברים אידן, אויך דא געבוירענע, זיי זיינען דאך אויך טיילוויים פארבונדן אין אזלכע פאסטנס ווי זיינע... די סיטואציע מוז זיין די זעלבע... זואר וויסט אפשר האבן א טייל פון זיי אויך אריינבאקומען אזלכע בריוו?... זיי שעמען זיך גאווים דערפון צו רעדן!.. זיי מאכן א שווייג... נו יא, ער וועט אויך שווייגן, זיך מאכן פארגעסן, אפווישן פון זכרון... דער געדאנק: די אנדערע אידישע חברים. אט דאס האב איך געטראכט? הייסט עס, אז ערגעץ וואו בינדט מיר צי אידן, דירעקט צו אידישע פראבלעמען... איז דאך יא דא א אידישער פרא-בלעם... עס איז איין קעסטעלע מיט צווי אפטיילונגען... ערגעץ וואו פארייניקן זיך די קעסטעלעך... „קובאנער איד", א הענג-בריק, קייטן וואס צענעמען אוז באריניקן זיך צוריק... דער פאטער האט געזאגט: צווי טויזנט יאר גלות... ניינדערהייט... עס פעלט דער „אידישער שטודיום"; „מיט קאלטקייט אויפנעמען פיין אוז מיט קאלטקייט אויך אויפנעמען פרייד"... ניט שטענדיק איז דער איד דער אייגנטימער פון ביידע עקסטרעמען „פרייד" אוז „צער"... ניט איבערכאפן די מאמ... טאר ניט פארשיכורט ווערן פון מאכט... — האט דער טאטע אמאל געזאגט... דער טאטע פלוידערט דאכט זיך, — האב איך געטראכט... נארישע אידן פון יענער זייט ים... קורצזיכטיק צו אלץ...

דער טעלעפאן האָט א קלונג געטאָן:

— עפעס וויכטיקע פאַירן געפונען? א סענסאַציע? ווידער עפעס וויכטיקס? נו, וואָס שווייגסטו? פאַרוואָס ביזטו עפעס אזוי צעטומלט? די פאַירן האָבן דיר פארטומלט? אן אַנגעשטרענגטע ארבעט? א יאָ לואיס שטאָל?

עד האָט זיך ווי אויפגעוועקט פון א טיפן שלאָף:

— דערווייל גאָרניט קיין וויכטיקעס! איך האָלט זיך אין דערגרונטעווען... כיין מזל האָבן צייט....

— א סך ארבעט, וואָס? שטארק פאַרפלאָנטערט?

— ניין, ניין, פריער דאַרף מען אויסשטודירן... א צו דעליקאַטער ענין... איך שטודיר זיך אליין...

— וואָס דעדסטו, לואיס? עפעס אזוי מאָדנע... ניט געזונט אפשר? צופיל אַנגעשטרענגטע ארבעט!

— אַביסל קאָפּ ווייטיק בלויז!

דאָס האָט ער אויף שנעל געוואָלט פאַרכאַפן די ווערטער „איך שטודיר זיך אליין"... דער קאָמף מיט זיך איז זיינער. ער קער זיך אָן מיט אים, מיט די עלטערן און מיט דעם וואָס ער האָט דעם טאָטנס אידיש פינטעלע... א מיקראָסקאָפיש פינטעלע, א מאָטעמאטישע פארמולע... אמאל א גלאָבא אויפגעבלאָזן און צייטערט פאר א שפילקע-שטאָך און אמאל א שווערע טארבע פון בליי, שווער פון אָרט צו רירן...

ער האָט ארויסגערופן די סעקרעטארשע:

— א פאָטאָגראַף ברענגען. איך וויל נעמען א רייי פאָטאָסטאָטן! זאָל דער אמת רעדן! ניין מיטן אמת איז נישטא וואָס מורא צו האָבן.

— איצט?

— נאָטירלעך, ניט איצט! לאָנגזאָם! נאָך מיטאָג. האָסט עפעס צו קאָפּ־ווייטיק ?

— די מינוט !

די סעקרעטארשע האָט אים געפרואווט אריינקוקן אין די אויגן. ער האָט זיי גלייך אוועקגענומען, נאָר אמאל קוקנדיק צום זייגער. זי האָט דאָך א פרעג געטאָן:

— איד גייט נעמען א פאָטאָסטאָט פון די בריוו?

— פון וועלכע בריוו ?

— כ'מיין פון די אנאָנימע, פון די קאָנטר-רעוואָלוציאָנערן?...

— משוגע? צו וואָס? וועט עס דען נוצן דער רעוואָלוציע?

— נו געווים ניט... עס איז דאָך גאָרניט מיט גאָרניט...

זי האָט זיך ווי געפילט שולדיק, ווי האָט איר גאָר געקענט איינפאַלן אַזא מין נאַרישער געדאַנק. דאָך האָט זי מיט די אויגן געזוכט אויפן טיש, אין קאָרב, די דאָזיקע בריוו און ניט געפונען. זי האָט א טראַכט געטאָן: ער וועט זיי געווים איבערגעבן דער פּאָליציי, זי זאָל אויספֿאָרשן און האָט ניט געוואוסט אז ער טראַכט אפילו ניט פון דעם. דעם סוד האָט זי ניט געוואוסט... אז א „איד" האָט אין זיך עפעס אַנדערש.... א איד האָט א „איד" און א „איד" איז א „איד"... עס איז עפעס שוועריר ווי א מאַטעמאַטישער פּראָבלעם... דאָס לייזט זיך אפילו אויף וועג כעין דאָרף אויך גאָרניט, אבער א „איד".... א חישבון פון צוויי טויזנט יאָר.... א געדאַנק איז ווידער אַדורכגעלאָפן, אים ווי א זרים געטאָן אין מוח, אויסשיילנדיק א נאַריש געדאַנקעלע... ער איז א סמאָקינג.... א סמאָקינג ווערט צוזאַמענגעשטעלט פון צוויי שטאָפן.... דאָס איז עטיקעט... פוי, וואָס פאַר א נאַרישער געדאַנק.. די בריוו האָבן אים שוין געמאַכט אויך פאַר א נאַר.... ער האָט זיך אַנגענומען מיט מוט:

— דינאָרא, פיר אזייגער זאָל ער קומען דער פאַטאָגראַף! ביז דאַן וועל איך עפעס ווייטיקס האָבן פאַרטיק.

— סי סעניאָר!

פאַרנדיק אהיים אין זיין מאַשין האָט ער אונטערגעברומט א לידל. ער האָט אַליין בשעת מעשה ניט געפילט, אז עס איז געווען דער ניגן פון אידישן הימן... דער אונטערבאַוואוסטזיין האָט אים ערגעץ ווואו איבערגעקליגט...

THE MAY TRADING Co. S. A.

IMPORTADOR Y DISTRIBUIDOR EXCLUSIVO

Quincalla — Sedería y Artículos de Goma
Venta al por mayor

AGUIAR 527-29 TELFS. 5-8448 y 5-8495

א יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אלע אונזערע קליענטן, פרוינט
און דער גאַנצער א י ד י ש ע ר קאָלאָניע.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מאכט גלייך רעזערוואציעס
מיטצופארן מיט

חיים וואלפע

וועלכער וועט פערזענלעך באגלייטן דעם

פורים און פסח טור

פון 1960 (5720)

פון קובאנער איבן
קיין ישראל

די ערשטע פינף אידישע פאמיליעס האבן שוין
געמאכט זייערע רעזערוואציעס.

געדענקט, אז **פורים** און **פסח** זיינען די שענסטע אין
פרייהעכסטע אידישע ימים-טובים וואס ווערן געפייערט אין
מדינת-ישראל פון די תושבים צוזאמען מיט טויזנטער
טוריסטן פון אלע תפוצות.

מאכט אייערע רעזערוואציעס אין צייט.

פארלאנגט דעם פולן פראגראם אין דער רייזע-ביורא פון
חיים וואלפע און זין

—0—

תש"ך—5720 ✡ 1959—1960

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

אלע אונזערע קריינטן און פרייגט, ווינטשן מיר
א געזונטן, גליקלעכן נייעם יאר.

ACOSTA 404 Telfs A-3954 A-9465
HABANA, CUBA.

צו באקומען אין די בעסטע שיך - געשעפטן פון קובא.

די פיינסטע
אויסארבעטונגען !

די עלעגאנטסטע שיך !
די העכסטע קוואליטעט !

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

1959—1960 ✡ 5720—ת ש "ך

A nuestros amigos de la laboriosa Colonia Hebrea de Cuba, nuestros mejores deseos para un Año Nuevo pleno de dicha y prosperidad.

SUPERFINOS
OVALADOS
SUAVES CON **FILTRO**
FUERTES CON **FILTRO**

COMPETIDORA

EL Cigarro Inigualable

"Chi" que crece . . .

"Chi" que desgrana . . .

"Chi" que le va a gustar . . .

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

שנה טובה

שנת שלום ושלוה

ערה"ש תש"ך

ISRAEL
ESPERA
SU VISITA

- VIA K.L.M. — Servicio Personalizado
- CLASE ECONOMICA — Más Ahorro
- PLAN DE VIAJES — Pagos más Cómodos

Informes:
SU AGENTE DE PASAJES
o

K. L. M.

ROYAL DUTCH AIRLINES

Trocadero y Prado
Telf. 5-3142 - 6-7669

EN EL MUNDO ENTERO
KLM
ROYAL DUTCH AIRLINES

לידער

פון אליעזר אַראָנאָווסקי

געשפילט האט אַ פידל...

געשפילט האט אַ פידל צווישן די בערג,
געשפילט האט אַ פידל אַ לידל;
וועך ס׳האט די קלאַנגען פון פרייהייט דערהערט,
געוואַרפן האַט האַמער און רידל.

פון שטיינערנער כאַטע, פון לימענער הים
זיי זיינען געקומען, די יונגען!
איבער סטעפשקעס פּאַרוואַקסן געשלעפט זיך געהיים
מיט הערצער, וואָס האָבן געזונגען.

פון דאַרף און פון שטעטל, פון פעלד און פון שטאָט,
האָבן זיך העלדן געצויגן,
איבער זיי האָט אַ הימל געבלאָט
און אַ זון אין די אויגן...

יעדער טראָגט זיין גאַנצן פאַרמעג:
זיין לעבן, זיין יוגנט, זיין בלוט.
און אויב עס זיינען געצייַלטע די טעג —
פאַרן לאַנד עס אַפּגעבן — ווי גוט!

און וואונדער פון וואונדער, ס׳איז וואונדער געשען: —
פון סיערראַ מאַעסטראַ ביז עסקאַמבראַי,
זיינען די סטרונעס — געמעגט האָט איר זען —
פאַרוואַנדלט געוואָרן אין ביקסן און בליי...

זיי האָבן געהאָגלט איבער טייוולשע קעפּ,
וואָס האָבן ווי קיין זייער ברודער געמאַרדט,
דאָס לאַנד פאַרהילט אין שוואַרצן קרעפּ,
און פאַרשטומט אין מויל דאָס וואָרט.

אייַנער דעם צווייטן — ניט געטרויט האָט אַ בליק,
דער מסור פאַרקויפט אַ לעבן פאַר סענטן,
אויף מאַרגן געפינט מען אים העכגען אויף אַ שטריק,
צי פאַרפייניקטע אין קוסטעס — קוים אַ דערקענטן...

פאַרפלעקט האָט דאָס בלוט, דאָס טעגלעכע בלוי,
דאָס גאָלד פון דער זון, דאָס גרין פון דער ערד,
דאָס זילבער פון נעכט, דעם פעלדז און דעם טוי, —
און עס האָבן די שטערן אין הימל געטרערט...

זיינען אינגלעך געקומען. קוים פערצן יאר.
זקנים פון אכציק. מענער מיט פרויען;
סיגלויבט זיך נאך היינט ניט. אז דאס איז וואר.
איר ווילט אייערע אייגענע אויגן ניט טרויען.

פארוואקסענע קודלעם און בערד. ווי די בערג.
אין וועלכע זיי זיינען יארן געלעגן. —
פון קוסטעם און בוימער אויף בארגיקע קערג
אן א סימן פון וועגן און שטעגן.

נאר אויגן פארמאגן זיי — שיינוואַרפערם פלאמען.
אדלערם וואס נעסטן אויף פעלזיקע שפיצן.
דעריבער האט קיינער געקענט זיי ניט צאמען.
ווי צאמען מען קען ניט די הימלישע בליצן.

זיינען ווי שטשורעם אין די לעבער צעלאפן
די אלע וואמפירן. שאקאלן. קארשונעם.
און עס שפילט היינט די פידל שוין מער ניט מיט וואפן
נאר פרייד-פולע לידער אויף געטלעכע סטרונעם.

זינגען מיר אלע אין כאר מיט דער פידל.
דאס ליד פון דערהויבונג פון מענטש און פון וועלט;
עס קלינגט שוין דער האמער. די קאסע און רידל
פון שטאט און פון שטעטל. פון דארף און פון פעלד.

פון די בערג . . .

פון די בערג, פון דער הויך, מיט גאָלדענעם קרוין
פון דער זון פון באַגין אויף אַליז אין אַרום.
זיינען געקומען די הערלעכסטע זין
מיט פרישקייט פון גראָז און ריח פון בלום.

שמעקט פון דער שטאָט מיט דאָרף און מיט פעלד,
א גאָרטן צעבליט פון קלאָוועל און יאַשמין;
די שטיינער פון ברוק זענען אויס, ווי באַזעלט, —
דער מענטש האָט געקראָגן א ציל און א זין.

נישטאָ שוין קיין מורא פאַר שפּעטער נאַכט
די שטערן אין הימל — ציטערן ניט מער.
די וואַנט פון שרעק — צעפלאַצט און צעקראַכט,
פריי איז דער וועג — אַן א צאַם, אַן א שטער.

אינעם האַרץ פון שטאָט, אין שפּיגל פון לוקסוס,
פאַר שפּאַציר און ראַנדקעס, מיט עלענאַנץ און שמוק,
וואו אַרעמע פּעדלער — פּרוכטן - פאַרקויפער
האָבן בלויז פון דערוויטן געבליקט און געקוקט.

שטייען איצטער מיט וועגעלער, פרוכט - פּיראַמידן,
פאַרקויפן די עשירות פון לאַנד אויף דער פריי,
נישטאָ קיין פּאָליצמאַן, די בלוט זיי אויפזידן
צי געבן איבערן קאָפּ מיט א נאַגייקע פון בלי.

יובלען די גאַסן מיט שטראָמען פון פֿרייד.
פון אַלעמענס אויגן שיינט אַוואַ גליק;
דאָס האָבן די פֿויערים פון דאָרף עם פֿאַרזויט,
וואָס זיינען געקומען דיך באַפֿרייען צוריק.

טאַנצט היינט האַוואַנאַ אַ מיליאָניקן טאַנץ
פון הערצער וואָס זיינען געווען פֿאַרשטומט,
און אַלע צוזאַמען, ווי אַ בלומיקער קראַנץ
טראָגט זיך פֿאָרויס. ווי אַ כוואַליע וואָס קומט

פֿלייצט און פֿאַרפֿליצט גאַסן און פֿאַרקן
מיט פֿלאַמיקע אויגן פון מאַסן וואָס זינגען: —
מער וועט מען ניט רייטן אויף אונדזערע קאַרקן
און האַלטן פֿאַרשמידט אין שקלאַפֿישע רינגען.

טאַנקען און בלומען...

די זעלבע טאַנקען — פֿאַר חורבן און פֿייער. —
ווערן באַשאָטן מיט דופֿטיקע בלומען.
אַלס צייכן פון ליבע צו אַל-די-באַפֿרייער.
וואָס האָבן געצוואונגען קאַנאַנען פֿאַרשטומען.

מ׳וועט מער ניט שיסן אויף פֿרידלעבע בירגער.
אויף פֿרויען און קינדער אין גאַסן און שטיבער.
ווי פֿרעמדע. בלוט-דורשטיקע. אַרײַנדרינגער.
וואָס האָבן די שטיבער פֿאַרוואַנדלט אין גריבער.

דאָס האָט די יוגנט פון שטאָט און פון דאָרף
זיך מקריב געווען פאר פאָלק און פאר לאַנד.
מיט זייער בלוט אויסגעקנאָטן דעם טאָרף
און אַליין זיך פאַרוואַנדלט אין פייער און ברענד.

ווי שטענדיק — די חיה פון פייער אַנטרינט.
זיי זיינען די פינסטערע העלדן פון נאַכט.
ווי נאָר עס באַווייזט זיך אַ פונק, אַז באַגינט.
מערדערשע - פעסטונג פון זיך אַליין קראַכט.

זיי קענען נישט פאַרטראָגן דאָס ליכט.
ווען אייגער דעם צווייטן דערזעט און דערקענט.
און מענטש צו מענטש דערפילט זיין פליכט
צו געבן זיך ברידערלעך אַלע די הענט.

דער זיג איז פאַרזיגלט פון מענטש איבער חיה.
כאָטש זי איז די שטאַרקע, די ווילדע נאַטור.
וויל דער מענטש האָט אַ פונק פון דעם שם-הויה,
מיט דעם איז ער זיגער פון אור-אַלטסטן אור.

גליק . . .

גליק איז אַ שטריק וואָס שלעפט אויף אַרויף,
העלפט קלעטערן צום שפיץ פון דעם באַרג;
און אַמאָל איז דאָס גליק, וואָס געמיינט. לאָזט זיך אויס
ווי אַ שטריק אויפן האַלדז, וואָס ווארגט.

גליק איז אַ שיין וואַם פֿאַרנאַרט צו דעם טייך.
וואַם ווימלט מיט גאַלדן דוקאַטן.
וואַרפֿסט זיך אין אים צו ווערן שנעל רייך —
צום סוף גאָר — ער האָט דיך פֿאַרראַטן.

גליק איז אַ בריק וואו עס לויפֿן אויף אים
אַלע דאָס גליק צו געפינען;
ניט איינמאָל דערהערט זיך פון אָפּגרונט אַ שטים:
זיך געווארפן — אַראָפּ פון דעם זינען.

גליק איז אַ זאַך וואָס טיילווייז אים האָט
יעדער אין צייט פון זיין לעבן.
זעלטן וועט אויעם זיך דערווייסן געראָטן.
אַז ער געפינט זיך דערנעבן.

ער זוכט אים אַרום ערגעץ ווייט.
וועט ער איז פון אים איבערלאָדן;
שפּעטער. אין רעטראָספּעקט פון דער צייט
דערזעט ער: — אין אים זיך געבאָדן.

גליק איז אַן אינזל מיט כוואַליעם אַרום.
וואָס שלאָגן פון אַלינקע זייטן.
די אינזלשע רו — דאַרף מען אויפּנעמען פֿרום.
און זאָלן זיי רעשן — די צייטן.

עס וועט ניט פֿאַרשווינקען דעם רואיקן באָדן
טאַרנאַדא. ציקלאָן. אוראַגאַן.
וויל אין דערמיט פון ציקלאָן. אין זיין טיפֿ
איז די רו. ווי אַן אינזל. פֿאַראַן.

וואָס איז אַ וואָרט?

וואָס איז אַ וואָרט? — אַן אות מיט אַן אות.
צוזאַמענגעשטעלט — איז עס אַ קראַפט!
יעדער פאַר זיך — איז א הויך. איז אַ בלאָז.
צוזאַמען — וועלטן עס שאַפט.

וואָס איז אַ וואָרט? — אַ קלאַנג. צי צווי.
דאָך ווערט זיין קלאַנג ניט פאַרפאַלן!
אין טויזנטער. טויזנטער יאָרן אַרום
קען מען אים הערן נאָך שאַלן.

וואָס איז אַ וואָרט? — אַ סעקונדע ניט מער.
די צוויטע דאַכט זיך פאַרשוואונדן.
אַמאָל אַבער רופט זיך אַרויס אַזאַ טרער.
וואָס האַלט דיך אויף אייביק געבונדן.

וואָס איז אַ וואָרט? — אותיות אַ פאָר.
צוזאַמענגעפאָרט. פאַרבונדן:
דאָך קומט אַזאַ צייט. סטרעפט אַזאַ יאָר.
ווערט פון אים וועלטן צעצונדן.

וואָס איז אַ וואַרט. אין קלאַנג און אין שריפט? —
אַן עכאָ. אַ קריץ מיט דעם פּען.
אַמאָל אומגעריכט — בלוט פון אים טריפט.
וועט איר דערפילן. דערזען...

וואָס איז אַ וואַרט? — אַ קליינם און אַ קורצם.
וועו קיין זאַך געפינט זיך דערנעבן.
אַמאָל ליגט אין אים אַ בלוטיקער שטורץ.
אַ פראָזע פון טויט און לעבן.

וואָס איז אַ וואַרט? און וועלטער אַ סך
ביי טויבע. ביי בלינדע. ביי שטומע ? —
דאָך וועלט מיט איין וואַרט פאַרוואַנדלט אַ כּלי
פון קדושה און יראה — אויף טומאה.

ויאָס איז אַ וואַרט? — מיר וויסן ניט ה'ינט.
אזן אפשר שוין קיינמאָל ניט וויסן?
אַמאָל דוכט זיך אוים עס גלאַנצט און עס שיינט.
ציט סוף גאָר. די תהומען פאַרשליסן.

Minimax - Ekloh

SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA DE CUBA Y HACEN VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD

CON TEXACO SACO MAS

די בעסטע געזאלין, מיט די בעסטע באַהאַנדלונג !

Super Estación Texaco

PASEO Y MALECON

BERNARDO FISHMAN

Paseo y Malecón Vedado, Habana

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אלע אונזערע פרייַנט און באַקאַנטע,
און ווינטשן זיי א יאָר פון גליק, פרייד און פיל פּראָספּעריטעט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

ערנעסט העמינגווי

דער אלטער מאן דער ים

ידיש פון ח. שמיקער

גיוסטרירט פון בעסקין

מיר ברענגען דאָ באַר אונזערע לייענער אַ פּראָגמענט פון ערנסט העמינגוועיס בוך "דער אַלטער און דער ים", וואָס שילדערט דאָס לעבן און די איבערלעבענישן פון אַ קובאַנער פישער אין קאַכימאַר. פאַר דעם דאָזיקן בוך האָט ערנסט העמינגוועי באַקומען דעם נאָבעל-פּריים פאַר ליטעראַטור אין יאָר 1954. דאָס בוך איז שוין איבער-געזעצט געוואָרן אויף פאַרשיידענע שפּראַכן. דער אידישער פאַרלאַג „דער קוואַל" פון ניו־יאָרק, וואָס ווערט אָנגעפירט פון דעם באַקאַנטן קולטור־טוער און שרייבער ה' ישראל לאַנדאַן, האָט דעם בוך אַרויסגעגעבן מיט אַ יאָר צוריק אין דער אידישער איבערזעצונג, וואָס איז געמאַכט געוואָרן אויף זייער אַ געלונגענעם אופן דורך דעם באַקאַנטן נאָוועליסט ש. שטי-קער, מיט ספּעציעלע אילוסטרא-ציעס פון באַסקין. מיר דרוקן דאָ אויס אונזער דאָנקבאַקרייט און אָנערקענונג צום פאַרלאַג „דער קוואַל" פאַר געבן אונז די דערלויבעניש איבערצודרוקן אַ פּראָגמענט פון דעם בוך, אין אונזער היינטיקן „האָוואָנער לעבן אַלמאַנאַך 5720".

ד י ר ע ד א ק צ י ע

זיי האָבן זיך ווייטער געגליטשט און דער אַלטער האָט געווייקט די הענט אין זאַלצוואַסער און געטאָן אַלץ, אַז דער קאָפּ זאָל אים זיין קלאָר. פון די וואָלקנס אין דער הויך האָט דער אַלטער געוואוסט, אַז דאָס ווינטל וועט בלאָזן אַ גאַנצע נאַכט. דער אַלטער האָט ניט אויפגעהערט צו קוקן אויפן פיש צו זיין זיכער, אַז ס'איז טאַקע אמת. ס'האָט געגומען אַ שעה, ביז דער הייפיש איז אים באַפאַלן.

דער הייפיש איז ניט געקומען אומגריכט. ער איז אַרויפגעקומען פון די טיפענישן פון וואַסער, וועו דער בלוטוואָלקן האָט זיך אַראָפּגעלאָזט און צע-שפּרייט אין מיילנטיפן ים. ער איז אַרויפגעקומען אַזוי גיך און אָן שום וואַ-רענונג, אַז ער האָט אַזש אויפגעבראַכן דעם אייבערפלאַך פון בלויען וואַסער און אויפגעלאַנצט אין דער זון. דערנאָך איז ער צוריקגעפאַלן אין ים אַריין און דערשראָפּט דעם ריח און געגומען שווימען אין דער זעלבער ריכטונג, וואָס דאָס שיפל און דער פיש.

טיילמאָל האָט ער פאַרלוירן דעם ריח, נאָר ער האָט אים ווידער דער-שנאָפּט, אָדער בלויז אַ זכר פון אים, און געשוואומען גיך און האַרט. ס'איז גע-וען אַ ריזיקער הייפיש, באַשאַפן אויף צו שווימען אַזוי גיך ווי דער גיכסטער פיש אין ים און אַלץ אויף אים איז געווען פרעכטיק שיין, נאָר ניט דער פיסק. דער רוקן איז געווען בלוי ווי ביי אַ שוועדפיש און דער בויך זילבערדיק און די פּעל גלאַטיק און שיין. ער איז געווען געבויט ווי אַ שוועדפיש, אָבוץ דעם ריזיקן פיסק, וואָס איז געווען פעסט פאַרהאַקט, וועו ער איז גיך געשוואומען

זונטעג דעם אייבערפלאַך, שניידנדיק דאָס וואַסער מיט די גרויסע פלום־פעדערן. אינעווייניק, צווישן די פּאַרמאַכטע טאָפּלליפן פון פיסק, זענען די אכט שורות ציין ניט געווען ווי די געווינטלעכע פּיראַמידיש געפּורעמטע ציין ביי די מערסטע הייפיש, נאָר געפּורעמט ווי מענטשלעכע פינגער (ווען זיי זענען האַרט און שטייף ווי חיתשע נעגל). זיי זענען כמעט געווען אַזוי לאַנג ווי דעם אַלטנס פינגער און איך בין בידע זייטן געהאַט שניידנדיקע שארפן ווי פון א ראַזיר־מעסער. דאָס איז א פיש, וואָס איז באַשאַפן געווארן זיך צו שפּייזן מיט אַלע פיש פון ים, וואָס זענען געזונ פעסט און שטאַרק און באַוואָפנט ניט צו האָבן קיין אַנדער שונא, ער האָט איצט אָנגעהויבן גיכער צו יאָגן, דערשמעקט דיק דעם פרישערן ריח, און די בייוו פלוסקערן האָבן געשניטן דאָס וואַסער.

זען דער אַלטער האָט אים געזען קומען האָט ער געוואוסט, אז דאָס איז א הייפיש, וואָס האָט גאָר קיין מורא ניט און ווען טאָן אַלץ וואָס עס גלוסט זיך אים. דער אַלטער האָט צוגעגרייט דעם הארפון און דעם שטריק, צוקוקט דיק ווי דער הייפיש קומט אָן. דער שטריק איז געווען קורץ ווייל עס האָט געבעלט דאָס שטיק מיט וועלכן ער האָט צוגעבונדן דעם פיש.

דעם אַלטנס קאָפּ איז איצט געווען קלאָר און פריש און פול מיט אַנטשלאָפנקייט, נאָר מיט ווייניק האָפענונגען. עס איז געווען צו גוט, אז עס זאָל לאַנג אזוי דויערן, האָט ער געטראַכט. ער האָט גוט א קוק געטאָן אויפן גרויסן פיש און געטראַכט, אז ס'האָט אפשר יא געקענט זיין א חלום. איך קען אים ניט צוריקהאַלטן, נאָר אפשר וועל איך קענען פאַקן. „דענטוסא", האָט ער געטראַכט. א קלאָה אויף זיין מוטער.

דער הייפיש האָט זיך דערנענטערט, און וועז ער איז באַפאַלן דעם פיש, האָט דער אַלטער געזען, ווי זיין מויל עפנט זיך, און זיינע אויסטערלישע אויגן און די שארפע ציין, בעת זיי האָבן זיך איינגעבויסן אין פלייש איבערן עק. דער קאָפּ פון הייפיש איז געווען אויסערן וואַסער און זיין רוקן האָט זיך ארויס־געהויבן און דער אַלטער האָט געקענט הערן דאָס גערודער פון הויט און פלייש ביים גרויסן פיש. ער האָט אָנגעצילט דעם הארפון צום קאָפּ פון הייפיש — איף אן ארט, וואו די ליניעס צווישן די אויגן זענען זיך צוזאַמענגעקומען מיט דער ליניע, וואָס איז געלאָפן גלייך פון דער נאָז. עס זענען אָבער ניט געווען אזעלכע ליניעס. ס'איז בלויז געווען דער שווערער שארפער בלויער קאָפּ און די גרויסע אויגן און דער פּאַרצוקנדיקער פיסק. נאָר דאָס איז געווען די ריכטונג פון מוח און אהין האָט דער אַלטער געצילט. מיט די פארבלוטיקטע הענט האָט ער אָפּגעלאָזט דעם הארפון — ער האָט עס געטאָן אן שום האָפענונג, נאָר מיט פעסטקייט און מיט א סך בייזווילקייט.

דער הייפיש האָט זיך איבערגעקערט און דער אַלטער האָט געזען, אז זיין אויג איז אויסגעלאָשן און טויט. און דערנאָך האָט ער זיך ווידער איבערגע־קערט, פארפלאַנטערנדיק זיך אין צווי שלייפן פון שטריק. דער אַלטער האָט

געוואוסט, אז ער איז אזוי גוט ווי טויט, נאר דער הייפיש האט עם ניט גע-וואלט אננעמען. דערנאך, אויפן רוקן, מיטן פלאטערנדיקן עק און קלאפנדיקן פיסק, האט דער הייפיש געשניטן דאס וואסער ווי א יאגשיפל. דאס וואסער איז געווען וויים פון פאטשנדיקן עק און דרייפערטל פון זיין גוף איז איצט געווען איבערן וואסער, בעת דער שטריק האט זיך אנגעצויגן, א צאפל געטאן און זיך צעריסן. דער הייפיש איז געלעגן שטיל א ווייל אויף דעם אויבערפלאך און דער אלטער האט געקוקט אויף אים: דערנאך האט ער זיך פאטיעלער ארא-געלאזט אין וואסער.

„ער האט מיטגענומען ארום פערציק פונט מיט זיך", האט דער אלטער חויך געזאגט. ער האט אויך מיטגענומען מיין הארפון און אלע שטריק, האט ער געטראכט, און מיין פיש בלויטיקט איצט ווידער און עס ווילן באלד קומען אנדערע.

ער האט כיער ניט געוואלט קוקן אויפן פיש. זינט ער איז געווארן אזוי צעקאליעטשעט. דאס באפאלן דעם פיש איז געווען גלייך ווי מען וואלט אים באפאלן.

איך האב אבער דערהרגעט דעם הייפיש, וואס איז באפאלן מיין פיש, האט ער געטראכט, און ער איז געווען דער גרעסטער „דענטוסא" וואס איך האב ווען געזען. און אין גאט ווייסט וואס פאר א גרויסע „דענטוסאס" כ'האב אין מיין לעבן געזען.

ס'איז געווען צו גוט, אז ס'זאל אנהאלטן אזוי, האט ער געטראכט. איצט וואלט איך געוואלט, עס זאל געווען זיין א חלום און אז איך זאל אים ניט האבן געכאפט, דעם גרויסן פיש, און בעסער געלעגן אליין אין בעט אויף דיי צייטונגען.

„נאר א מענטש ווערט ניט באשאפן פאר דורכפאלן", האט ער געזאגט. 'א מענטש קען אומגעבראכט ווערן, צעשטערט ווערן, אבער באזיגן קאן מען אים ניט. עס טוט מיר אבער באנג, וואס איך האב דערהרגעט דעם פיש, האט ער געטראכט. די ערגסטע צייט קומט איצט און איך האב אפילו ניט דעם הארפון. דער „דענטוסא" איז גרויזאם און שטארק און שכלדיק. נאר איך האב געהאט מער שכל פון אים. אפשר ניט, האט ער געטראכט, אפשר בין איך געווען בעסער באוואפנט.

„טראכט ניט, אלטיטשקער" האט ער חויך געזאגט. „זעגל ווייטער און נעם אלץ אן פאר ליב".

איך מוז אבער טראכטן, האט ער געטראכט. דאס איז אלץ, וואס מיר איז איבערגעבליבן. דאס און בייסבאל. איך בין נייגעריק, ווי אזוי דעם גרויסן די-מארזשיא וואלט געווען געפאלן דער אופן, ווי איך האב אים דערלאנגט אין מוח. ס'איז גארניט געווען אזא גרויסע זאך, האט ער געטראכט. יערער מאנספארשוין קען עס טאן. האלטסטו אבער ניט, אז מיינע הענט זענען מיר

געווען אזא שטער ווי דיר די ביינער-שפּאַרן? איך קען ניט וויסן. איך האָב קיין מאָל ניט געהאַט צו טאָן מיט די פּיאַטעס, אויסער וען עפּעס האָט מיר געגעבן א שטאָך ביים שווימען און פּאַראַליזירט דעם אונטערשטן פּוס און דער וויטיק איז געווען ניט אויסצוהאַלטן.

„טראכט וועגן א פּרייַעכער זאך, אלטיטשקער", האָט ער געזאָגט. „מיט יעדער רגע ביסטו איצט נענטער אהיים. ס'איז לייכטער צו זעגלען מיט פּערציק פונט ווייניקער".

ער האָט גאָנץ גוט געוואוסט, וואָס קען געשען, וען ער וועט דערגרייכן דעם אינעווייניקסטן טייל פון וואסערשטראָם. נאָר ער האָט איצט גאָרניט געקענט טאָן דערצו.

„יאָ, איך קען יאָ עפּעס טאָן", האָט ער הויך געזאָגט. „איך קען צובינדן דאָס מעסער צו איינעם פון די רודערס".

ער האָט טאָקע אזוי געטאָן.

„אט אזוי", האָט ער געזאָגט. „איך בין נאָך אַלץ אַן אַלטער מאַן. איך בין אָבער ניט אומבאוואָפנט".

דאָס ווינטל איז איצט געווען פּריש און דאָס זעגלען גוט. ער האָט בלויז געקוקט אויפן פּאַדערשטן טייל פיש און א ביסל האָפענונג האָט זיך צו אים אומגעקערט.

ס'איז נאָריש ניט צו האָפן, האָט ער געטראַכט. חוץ דעם, גלויב איך, אז ס'איז א זינד. טראַכט ניט וועגן קיין זינד, האָט ער געטראַכט. עס זענען איצט דאָ גענוג אַנדערע צרות אָן זינד. איך ווייס אין גאָנצן ניט, וואָס דאָס איז אַזוינס.

איך פּאַרשטיי ניט, וואָס דאָס איז, און איך בין ניט זיכער, צי איך גלויב אין דעם. אפשר איז עס געווען א זינד צו דערהרגענען דעם פיש. איך שטעל זיך פּאָר, אז יאָ, ניט געקוקט אויף דעם, וואָס איך האָב עס געטאָן אויף צו קאָנען לעבן און צו שפּייזן א סך מענטשן. אויב אזוי, איז אַלץ א זינד. טראַכט ניט פון קיין זינד. ס'איז שוין אַביסל צו שפּעט דערויף און עס זענען דאָ מענטשן וואָס קריגן באַצאָלט דערפאר. זאָלן זיי טראַכטן דערפון. דו ביסט געבוירן געווארן צו זיין א פישער, ווי די פיש זענען געבוירן געווארן צו זיין פיש. סאָן פּעדראָ איז געווען א פישער, ווי אויך דער פּאָטער פון גרויסן די-מאַדזשיאָ.

ער האָט אָבער ליב געהאַט צו טראַכטן וועגן אַלע זאַכן, אין וועלכע ער איז אַמאָל געווען פּארמישט. אזוי ווי ס'איז גאָרניט געווען צו לייענען און ער האָט ניט געהאַט קיין ראַדיאָ, האָט ער א סך געטראַכט און ניט אויפגעהערט צו טראַכטן פון זינד. דו האָסט ניט דערהרגעט דעם פיש בלויז כדי צו בלייבן לעבן און אים פּארקויפן פּאר שפּייז, האָט ער געטראַכט. דו האָסט אים דערהרגעט צוליב גאווה און ווייל דו ביסט א פישער. דו האָסט אים ליב געהאַט,

וועז ער האָט געלעבט, און ליב געהאַט שפּעטער. אויב דור האָסט אים ליב, איז עס ניט קיין זינד אים צו דערהרגענען. אָדער אפשר איז עס נאָך א גרעסער זינד?

'דו טראכטסט צופיל, אַלטיטשקער", האָט ער הויך געזאָגט.

נאָר דו האָסט הנאה געהאַט צו דערהרגענען דעם „דענטוסקא", האָט ער געטראַכט. ער לעבט פון פאַרצוקן לעבעדיקע פיש ווי דו. ער איז ניט קיין רויבפייגל אָדער גלאַט אזוי א באַשעפעניש מיט אפעטיט ווי טייל הייפיש. ער איז שיין און נאָבל און האָט פאַר קיין שום זאך קיין מורא ניט.

„איך האָב אים דערהרגעט אין זעלבסטפֿאַרטיידיקונג", האָט דער אַלטער הויך געזאָגט.„ און איך האָב עס געטאָן ווי עס דאַרף צו זיין".

און צווייטנס, דאַרפסטו וויסן, האָט ער געטראַכט, אז איין לעבעדיקע זאך דערהרגעט אן אַנדערע אויף איין אופן אָדער אן אַנדערן. דאָס כאַפּן פיש דערהרגעט מיך פונקט ווי עס דערהאַלט מיך בייַם לעבן. דאָס אינגל דערהאַלט מיך בייַם לעבן, האָט ער געטראַכט. איך טאָר זיך ניט צופיל אָפּנארן.

ער האָט זיך אַנגעשפּאַרט אויף איין זייט און אָפּגעריסן א שטיק פלייש פון פיש, ווּאו דער הייפיש האָט אים צעקאַליעטשעט. ער האָט עס געקויט און געזען, אז ס'איז גוט און באַטעמט. ס'איז געווען הארט און זאַפטיק ווי פלייש, נאָר ניט רויט. ס'איז ניט געווען שטריקלדיק און ער האָט געוואוסט, אז עס וועט ברענגען דעם העכסטן פרייז אויפן מאַרק. ער האָט אָבער ניט געוואוסט וואָס צו טאָן, אויף אויסצוהאַלטן דעם ריח פון בליט, און דער אַלטער האָט געוואוסט, אז עס דערנענטערט זיך אן עת־צרה.

דער ווינט האָט ניט נאָכגעלאָזט. ער האָט זיך אָפּגערוקט אביסל ווייטער צו צפון־מזרח און ער האָט געוואוסט, אז עס וועט שוין פאַרבלייבן אזוי. דער אַלטער האָט געקוקט פאַרויס, נאָר ניט געקענט זען קיין שום זעגל אָדער א רויטער אָדער רויך פון א שיף. ער האָט נאָר געזען די פליפיש, וואָס האָבן זיך אויפגעהויבן פון שיפבויגן, און די געלע גאלף־געוויקסן. ער האָט אפילו קיין בויגל ניט געזען.

ער האָט אזוי געזעגלט צווויי שעה, אָפרוענדיק זיך אין דעם הינטערשטן טייל פון שיף און געקויט פון צייט צו צייט א שטיקל פלייש פון שפּיזפיש. ער האָט געוואָלט רוען, ער זאָל ניט פאַרלירן די כוחות. מיט אמאָל האָט ער דערזען דעם ערשטן פון די צווויי הייפיש.

„או" האָט ער הויך א זאָג געטאָן. דאָס איז א וואָרט, וואָס מען קאָן ניט פאַרשטיין. אפשר איז עס ניט מער ווי א קלאַנג אזא, וואָס א מענטש לאָזט ארויס גלאַט אזוי, וועז ער פילט, אז א נאָגל שטעכט אים אַדורך די הענט און גייט אריין אין האָלץ.

„גאַלאַנאַם", האָט ער הויך געזאָגט. ער האָט געזען דעם צווייטנס פלום-פערערן באלד הינטער דעם ערשטנס, און אין די ברוינע דריי-עקיקע פלום-פערערן און אין די ברייטע באַוועגונגען פון עק האָט ער דערקענט, אז דאָס זענען שופל-נעזיקע הייפיש. זיי האָבן דערשנאַפּט דעם ריח, זענען געווען צערייצט, און אין דער נאַריש קייט פון זייער גרויסן הונגער האָבן זיי געהאַלטן אין איין פאַרלירן און געפינען דעם ריח אין זייער צערודערונג, נאָר זיי זענען געקומען אלץ נענטער און נענטער.

דער אלטער האָט באַעפּסטיקט דעם לייוונט און פאַרקלאַפּט דעם קאַסטן. דערנאָך האָט ער געגומען דעם רודער, צו וועלכן ס'איז געווען צוגעבונדן דאָס מעסער. ער האָט אים אויפגעהויבן אזוי לייכט ווי נאָר מעגלעך, וויל די הענט האָבן רעוואָלטירט קען ווייטיק. דערנאָך האָט ער זיי געעפנט און זיי פאַר-מאַכט, אז זיי זאָלן אויפנעמען דעם ווייטיק און זיך ניט צוריקציען. ער האָט געזען, ווי די הייפיש קומען אן. ער האָט איצט געקענט זען זייערע בריייטע פלאַכע, שופל-געשפּיצטע קעפּ און זייערע ווייס באַשפּריצט בריייטע פלום-פערערן ביי דער ברוסט. זיי זענען געווען בייזע הייפיש מיט א שלעכטן ריח, באַרצוקערט און מערדער, און וועו זיי זענען הונגעריק קענען זיי איינבייסן א רודער ניט נאָר פון א קלייַן שיפל, נאָר אויך פון א גרויסער שיף. די דאָזיקע הייפיש שניידן אפּ די פיס פון טשערעפאַכעס, וועו די טשערעפאַכעס שלאָפן, און זיי קענען באַפאַלן א מענטש אין וואַסער, וועו זיי זענען הונגעריק, אפילו וועו דער מענטש האָט אויף זיך ניט קיין בלוט פון פיש אדער פיש-שלאַם.

„אי," האָט דער אלטער געזאָגט. „גאַלאַנאַם". קומט, „גאַלאַנאַם".

זיי זענען געקומען. זיי זענען אַבער ניט געקומען ווי דער פריערדיקער הייפיש איז געקומען. איינער האָט זיך אויסגעדרייט און איז פארשוואונדן אונטערן שיפל און דער אלטער האָט געקענט פילן, ווי דאָס שיפל שאַקלט זיך, בעת דער „רוצח" האָט געריסן און געפליקט שטיקער פיש. דער אנדערער האָט געקוקט אויפן אלטן מיט די געלע אויגנשניטן און אריינגעקומען מיט זיין בריייטן קייַלעדיקן פּיסק, גרייט צו באַפאַלן דעם פיש, וואו ער איז שוין פריער געווען איינגעבייסן. דער קנייטש האָט זיך קלאָר געווייזן אויף דעם שפּיץ פון זיין ברוינעם קאָפּ און דעם רוקן, וואו דער מוח איז זיך צוזאַמענגעקומען מיטן רוקנבוין, און דער אלטער האָט אריינגעזעצט דאָס מעסער אויפן רימען פונקט אויף יענעם פלאַץ, עס צוריק אַרויסגעצויגן און עס ווידער אריינגעשאָסן אין די גלע קעצישע אויגן פון הייפיש. דער הייפיש האָט אפגעלאָזט דעם פיש און זיך אראָפגעגליטשט, איינשלינגנדיק וואָס ער האָט אפגעביסן ביים פגרן.

דאָס שיפל האָט זיך נאָך אלץ געשאַקלט פון דעם וואָס דער אנדערער הייפיש האָט זיך געלאָזט וואוילגיין מיטן פיש און דער אלטער האָט אפגע-לאָזט דאָס האַרטע לייוונט. דאָס שיפל זאָל זיך א טרייסל טאָן און אַרויסטרייבן דעם הייפיש פון וואַסער. וועו ער האָט דערזען דעם הייפיש, האָט ער זיך

אריבערגעבויגן און אים געזומען דערלאַנגען קלעפּ פון אַלע זייטן. ער האָט אָבער בלויז אָנגעשלאָגן אין דעם פלייש און אין דער ופּעל און קוים געקענט אריינשטעקן דאָס מעסער. דער קלאַפּ האָט אים ניט נאָר וויי געטאָן אין די הענט, נאָר אויך אין די אַקסלען. נאָר דער הייפיש איז גיך אַרויפגעקומען מיטן קאָפּ אַרויס און דער אַלטער האָט אַראָפּגעלאָזט דאָס מעסער פונקט אויף זיין פּלאַך־שפּיציקן קאָפּ. דער אַלטער האָט אַרויסגעצויגן דאָס מעסער און אים ווידער דערלאַנגט אויפן זעלבן אָרט. ער האָט זיך נאָך אַלץ אָנגעהאַלטן אין פייש מיטן אויסגעקרימטן פּיסק, און דער אַלטער האָט אריינגעשטאָכן דאָס מעסער אין זיין לינקן אויג. דער הייפיש איז אַלץ געבליבן הענגען דאָרט.

„ניין?" האָט דער אַלטער געזאָגט און אריינגעיאָגט דאָס מעסער צווישן רוקנביין און מוח. דער אַלטער האָט געוואוסט, אז דאָס מאָל האָט ער עפּעס אויפגעטאָן. ער האָט איבערגעדרייט דעם רודער און אריינגעזעצט דאָס מעסער צווישן פּיסק פון הייפיש און עס געמען דרייען און דרייען אויף אַלע זייטן. זעען דער הייפיש האָט זיך אראָפּגעגליטשט, האָט ער געזאגט: „גוט אזוי, גאַלאַנאַ, גלייטט זיך אראָפּ א מייל די טיף. וועסט דאָרט באַגעגענען דיין פריינט, אָדער אפשר איז עס דיין מוטער".

דער אַלטער האָט אָפּגעווישט די שאַרף פון מעסער און אַוועקגעלייגט דעם רודער אין ווידער גאַלאָזט לויפן די זעגלען.

„זיי האָבן געמוזט אויפפרעסן א פערטל פיש און פון סאָמע בעסטן פלייש" האָט ער הויך געזאגט. „חלוואי וואָלט עס געווען א חלום און איך וואָלט אים קיין מאָל ניט געווען געכאפט. עס טוט מיר באַנג, פיש". ער האָט איצט ניט געוואָלט קוקן אויפן פיש. דאָס בלוט אויסגעצאפט, האָט ער איצט אויסגעזען ווי דער זילבערנער רוקן פון א שפּיגל און זיינע שטרייפן האָבן זיך נאָך אַלץ אָנגעזען.

„איך וואָלט זיך ניט געווען באַראַפט ארויסלאָזן אזוי ווייט, פיש", האָט ער געזאָגט. „ס'איז ניט גוט געווען פאַר דיר און ניט פאַר מיר. עס טוט מיר באַנג, פיש".

איצטער, האָט ער געזאָגט צו זיך אַליין, גיב נאָר א קוק, צי דאָס שטריקל אַרום מעסער איז ניט צעשניטן, און גיב אַכטונג אויף דער האַנט, ווייל עס קומען נאָך ערגערע זאַכן.

„איך וואָלט געוואָלט האָבן א שטיין אַנישטאָט דעם מעסער", האָט דער אַלטער געזאָגט, נאָך דעם ווי ער האָט באַטראַכט דאָס פאַרבונדענע מעסער אויפן רודער. „איך וואָלט געווען באַראַפט מיטברענגען א שטיין". וואָלטסט געווען באַראַפט מיטברענגען א סך זאַכן, האָט ער געטראַכט. נאָר דו האָסט זיי ניט געבראַכט, אַלטיטשקער. איצט איז ניט די צייט צו טראַכטן פון דעם וואָס דו האָסט ניט. טראַכט, וואָס דו קענסט טאָן מיט דעם וואָס דו האָסט.

„דו גיסט מיר גוטע עצות", האָט ער הויך געזאָגט. „איך בין מיד דערפון".

ער האָט איינגעווייקט ביידע הענט אין וואַסער און דאָס שיפל איז זיך דערווייל געגאַנגען וווייטער.

„גאָט וויסט, וויפל דער לעצטער האָט צוגערויבט", האָט ער געזאָגט. „נאָר דאָס שיפל איז איצט אַ סך לייכטער". ער האָט ניט געוואָלט טראַכטן פון דעם צעקאַליעטשעטן חלק פון דעם פיש. ער האָט געוואוסט, אז מיט יערן אויפטרייסל האָט דער הייפיש אָפּגעריסן גרויסע שטיקער פלייש און אז דער פיש האָט איצט איבערגעלאָזט א שפור, ברייט ווי א שאַסי, פאַר אַלע הייפיש אין ים.

דאָס איז געווען א פיש, וואָס קאָן קלעקן פאַר א מענטש אויף א גאַנצן ווינטער, האָט ער געטראַכט. טראַכט ניט דערפון. רו זיך אָפּ און זע, אַז די הענט זאָלן זיין אין אָרדענונג צו באַשיצן, וואָס איז איבערגעליבן. דער בלוט-ריח פון מיינע הענט איז איצט גאָרניט אין פאַרגלייך מיט דעם ריח אין וואַסער. זיי בלוטיקן גאָרניט אזוי פיל. ס'איז זייער ווייניק צעשניטן. דאָס בלוטיקן וועט אפשר צוריקהאַלטן די לינקע האַנט, זי זאָל נישט ווערן פאַר-קראַמפט.

וואָס קען איך איצט טראַכטן? האָט ער געטראַכט. גאָרניט. איך מוז טראַכטן פון גאָרניט און וואַרטן. הלוואי וואָלט עס טאַקע ניט געווען מער ווי א חלום, האָט ער געטראַכט. נאָר וואַר וויסט? ס'וואָלט זיך אפשר געווען אויסגעלאָזט גוט.

דער נייער הייפיש איז געקומען אַליין. ער איז געקומען ווי א חזיר צו דער קאַרטע, אויב א חזיר וואָלט געהאַט אזא גרויסן פיסק, אז מען זאָל אַהין קענען אַרייניייגן א קאָפּ. דער אַלטער האָט אים געלאָזט זיך נעמען צום פיש און דערנאָך אַרויסגעוואָרפן דאָס מעסער אין זיין מוח. נאָר דער הייפיש האָט זיך א וואַרף געטאָן אויף צוריק זיך א קוילער געטאָן און די שאַרף פון מעסער האָט זיך אָפּגעבראָכן.

דער אַלטער האָט געגומען רודערן. ער האָט אַפילו ניט געזען, ווי דער גרויסער הייפיש זינקט אַראָפּ אין וואַסער, וווערנדיק אַלץ קלענער און קלענער. ער פלעגט פון דעם שטענדיק אזוי אָנקוועלן. נאָר איצט האָט ער אַפילו ניט געקוקט אויף דעם.

„איך האָב איצט דעם קווערשטאַנג", האָט ער געזאָגט. „נאָר קיין סך גוטס וועט עס ניט אויפטאָן. איך האָב די צוויי רודערס און די פּאַלקע".

איצטער האָבן זיי מיך באזיגט, האָט ער געטראַכט. איך בין צו אַלט צו דערהרגענען הייפיש מיט שטעקנס. נאָר איך וועל זען, וואָס איך קען טאָן, אזוי לאַנג ווי איך האָב די רודערס און די פּאַלקע.

ער האָט ווידער אַרויסגעלייגט די הענט אין וואַסער זיי אויסצואווייקן. ס'איז געווען גאָר שפּעט נאָך מיטאָג און ער האָט גאָרניט געזען נאָר דעם יס און דעם היכל. ס'איז געווען נאָך כּיער ווינט אוו הימל ווי פריער און ער האָט געהאָפּט, אז גאָר אין גיכן וועט ער אָנזען לאַנד.

„ביסט מיד, אַלטיטשקער", האָט ער געזאָגט. „ביסט מיד אינעווייניק".

די חייפיש זענען אים ניט באַפאַלן ביז ערשט נאָענט צום זונפאַרגאַנג.

דער אַלטער האָט געזען דאָס קומען פון די ברוינע פלוספעדערן אויפן בריוטן שפּיר, וואָס דער פיש האָט געמאַכט אין וואַסער. זיי האָבן זיך ניט פאַרלאָזט אויפן ריח. זיי האָבן זיך געלאָזט גלייך צום שיפל, שווימענדיק זייט בּיי זייט.

ער האָט באַפעסטיקט דאָס ליווונט און אויסגעשטרעקט די האַנט נאָך דער פאַלקע וואָס איז געווען א הענטל פון א צעבראָכענעם רודער, אָפּגעזאָגט צוויי פוס צויי און אַהאַלב פוס די לענג. ער האָט עס געקענט נוצן ווי געהעריק מיט איין האַנט צוליב דעם הענטל. זענדיק ווי די חייפיש קומען, האָט ער א נעם געטאָן די פאַלקע אין דער רעכטער האַנט. ביידע זענען זיי געווען „גאַלאַנאַס".

איך מיז זען, אז דער ערשטער זאָל זיך גוט אייבייסן און אים א זעץ טאָן אויף דער שפּיץ נאָז אָדער אויפן שפּיץ-קאָפּ, האָט ער געטראַכט.

די צווייי חייפיש האָבן זיך דערנענטערט, און ווען ער האָט געזען, אז דער וואָס איז געווען נענטער צו אים האָט געעפנט דעם פיסק און איינגעביסן אין דער זילבערנער זייט פון פיש, האָט ער אויפגעהויבן הויך די פאַלקע און זי אראָפּגעלאָזט אויפן בריטן קאָפּ פון חייפיש. ער האָט געפילט די גומענע פעסטקייט, ווען די פאַלקע האָט זיך אראָפּגעלאָזט. ער האָט אַבער אויך געפילט די האַרטע שטייפקייט פון בּיין און נאָך אמאָל דערלאַנגט דעם חייפיש איבער דער שפּיץ נאָז, בעת ער האָט זיך אראָפּגעגליטש פון פיש.

דער אַנדערער חייפיש האָט זיך שוין געהאָט עטלעכע מאָל איינגעביסן אין פיש און זיך איצט ווידער א לאָז געטאָן מיט א צעפענטן פיסק. דער אַלטער האָט געקענט זען ווייסע שטיקער פלייש ארויספאַלן פון מויליוינקל, ווען ער האָט זיך אַנגעשלאָגן אין פיש און פארמאַכט דעם פיסק. דער אַלטער האָט זיך א לאָז געטאָן און אים בלויז א זעץ געטאָן אויפן קאָפּ און דער חייפיש האָט געקוקט אויף אים און אַרויסגעלאָזט דאָס פלייש. דער אַלטער האָט ווידער אראָפּגעלאָזט אויף אים די פאַלקע, ווען ער האָט זיך אַוועק-געגליטשט צום אראָפּשלינגען און בלויז אַנגעשלאָגן אין דער שוועדער הארטער הויט.

„קום אָהער, גאַלאַנאַ", האָט דער אַלטער געזאָגט. „קום נאָך אמאָל אָהער".

דער חייפיש האָט זיך א לאָז געטאָן און דער אַלטער האָט אים דערלאַנגט ווען ער האָט פארמאַכט דעם פיסק. דאָס מאָל האָט ער געפילט דעם בּיין ניט ווייט פון מוח און ער האָט אים ווידער דערלאַנגט אויפן זעלבן אָרט, בעת

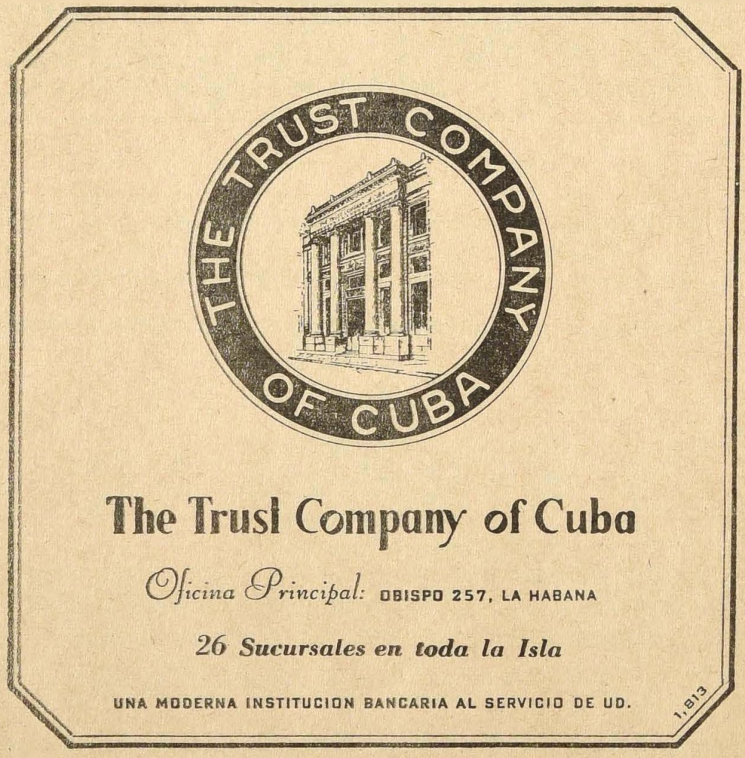
דער הייפיש האָט שלאַבעריק אָפּגערופן א שטיק פּלייש ואן זיך אַראָפּגעלייגט שט פון פיש.

דער אַלטער האָט געוואַרט, ער זאָל ווידער אַרויפקומען, נאָר קיין אייגער פון די צוויי הייפיש האָט זיך מער ניט באַוויזן. דערנאָך האָט ער געזען אייגעכ אויף דעם אויבערפלאַך שוויימענדיק קיילעכדיק אין א קרייז. ער האָט ניט געזען די פּלוספעדערן פון צווייטן.

איך האָב זיך ניט געקענט ריכטן אים צו דערהרגענען, האָט ער געטראַכט. אמאָל וואָלט איך עס יא געקענט טאָן. נאָר איך האָב זיי ביידן גוט וויי געטאָן און קיין איינער פון זיי קען זיך איצט ניט פילן צו גוט. וועו איך וואָלט נעוועז געקענט נוצן א בייסבאָל-שטעקן מיט ביידע הענט, וואָלט איך דעם ערשטן זיכער געוועז צעממיטט, דערהרגעט, אפילו איצטער, האָט ער געטראַכט.

ער האָט ניט געוואָלט קוקן אויפן פיש. ער האָט געוואוסט, אז א העלפט פון פיש איז אין גאַנצן אָפּגעשוונדן. די זון איז אונטערגעגאַנגען, בעת ער האָט אַנגעפירט דעם קאַמף מיט די הייפיש.

„ס'וועלט באַלד זיין פינסטער" האָט ער געזאָגט. „און איך וועל קענען זען דעם אָפּגלאַנץ פון האַוואַנא. אויב איך בין צו ווייט אַוועק פון מזרח, וועל איך זען די ליכטער פון איינעם פון די נייע זאַמד-ברעגעס".

104 יאָר פון אומאויפהערלעכע פאַרבעסערטער דינסט
אַ פּאָליסי פון „איריס" גיט אייך די העכסטע
גאַראַנטיע און די גרעסטע עקאָנאָמיע!

אויסגעצאָלט ביז איצט: 3.063.876.22 דאָלער
ספּעציעלער רעזערוו־פּאָנד. 3.069.811.79 דאָלער
OFICINA: En su edificio propio, calle Empedrado No. 312, HABANA.—Teléfonos: ML-1394 y M-2186.

GALLETICAS
LA BALEAR
SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA DE CUBA Y HACEN
VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

723- aguila publicitaria

אינזער באנריסינג דער אידישער קאלאניע...

וואו מיר פארמאגן אזויפיל פרייַנט.

צו דער געלעגנהייט פון דעם אידישן נייַ-יאר 5720.

nuestro saludo a la Colonia Hebrea...

en la que con tantos amigos contamos, en el advenimiento del año nuevo hebreo 5720.

JOSE A. RODRIGUEZ Y CIA.,
Fabricantes de las Sábanas Palacio,
Confecciones Comodoro y Comander.

די בעסטע גליקוואונטשן דער אידישער
קאלאניע צום נייעם יאר ווינטשט

קאפע פילאן

PILON

SABROSO HASTA EL ULTIMO BUCHITO

געשמאק ביזן לעצטן שלוק.

Moralitos

LECHE GRADO "A"

- Leche Pasteurizada
- Leche Homogeneizada
- Leche Descremada
- Crema al 20%
- Crema al 40%
- Chocolate con leche.

C. CENTRAL Km. 22 TEL. M-2677

SALUDA A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLE UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

AMISTAD 311
AIRE
Acondicionado

Montero

TURNOS POR EL TELEFONO 6-9365

EL FOTOGRAFO DE LAS NOVIAS

EL ESTUDIO FOTOGRAFICO DIGNO DE SU CONFIANZA

SALUDA CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLECTIVIDAD HEBREA DE CUBA HACIENDO VOTOS FERVIENTES POR SU BIENESTAR Y PROGRESO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

די נייע עקאנאמישע פאליטיק פון קובא

פון ק. הערשמאן

די זיגרייכע רעוואלוציע פון דער באווענונג פון 26-טן יולי, וואס איז געקומען צו דער מאכט דעם 1-טן יאנואר פון היינטיקן יאר, האט ניט בלויז ארונטערגעוועצט א דיקטאטאריש פאליטישן רעזשים וואס איז געווען פאר-האסט ביי די גרעסטע טיילן פון פאלק, נאר האט אויך געמאכט א סוף צו א עקאנאמישן סיסטעם, וואס איז פאק-טיש געווען פאראנטוואָרטלעך פאר דער עקאנאמישער אפגעשטאנענקייט פון לאנד.

די רעוואלוציאנערע רעגירונג, וואס איז געקומען צו דער מאכט, האט אנ-גענומען א רייע ענערגישע שריט און מאסמיטלען צו טראנספארמירן די פאליטישע, עקאנאמישע, בילדונג און סאציאלע סטרוקטור פון לאנד. די ברייטע עפענטלעכקייט, סיי אין קובא און סיי אין אויסלאנד, האבן בים-לעכוויזן אנגעהויבן צו פארשטיין אין באגרייפן, אז דעם 1-טן יאנואר איז ניט פארגעקומען א מיליטערישער פוטש, א אויפשטאנד, אדער סתם אן איבערבייט פון דער מאכט— נאר וואס מען איז געוואויגט צו הערן אין לאטיין - אמעריקע, — נאר אן אמתע ר ע ו ו א ל ו צ י ע ; א רעוואלוציע וואס דארף פארזיכערן די פולע פרי-הייט און דעמאקראטיע פאר פאלק און שאפן באדינגונגען פאר דער שנע-לער עקאנאמישער אנטוויקלונג פון לאנד.

נאך 57 יאר פון אומאפהענגיק רעפובליקאנישן לעבן, האט די רע-וואלוציאנערע מאכט קלאר דעמאנסט-רירט, אז אלע איכלען פון וועלכע קובא האט תמיד געליטן, ווי דיקטא-טור, מיליטערישע קליקעס, קאָרופציע א. א. וו. זיינען א רעזולטאט פון דער עקאנאמישער סטרוקטור און ניט נע-העריקער אנטוויקלונג פון לאנד. אין דערפאר איז מען טאקע צונעמוטשט מיט אזוי פיל ברען און אייפער חרת-צופירן די עקאנאמישע רעוואלוציע אין לאנד. וואס דארפן אין דער

צוקונפט אויך פארזיכערן און פירן צו פאליטישער סטאביליטעט.

שם זיינען פאראן געוויסע קרייזן אין לאנד, וואס דענקען, אז די באווע-גונג פון 26-טן יולי האט קיינמאל ניט געהאט קיין עקאנאמישן פראגראם, זוייל איר הויפט-ציל איז געווען ארונ-טערצוהאקן מיט כוח. דורך א בא-וואפנטן אויפשטאנד, דעם דיקטא-טארישן רעזשים פון באטיסטא. און דערפאר זיינען אלע שריט, וואס זיינען אנגענומען געווארן אויף דעם געביט ביז אזעלכע אימפראוויזירטע און במילא זעלטן זיי אויס גאנץ הראסטישע. דער אמת איז אבער ניט אזוי. די באוועגונג פון 26-טן יולי האט אויך געהאט אויסגעארבעט א עקאנאמישן פראגראם. דער דאזיקער פראגראם איז אויסגעארבעט געווארן דורך צווויי עקאנאמיסטן וואס פארעמען וויכטי-קע פאזיציעס אין דער רעוואלוציאנע-רער רעגירונג. עס האנדלט זיך ווען דר. רויל כ. באטי, מיניסטער פון עקאנאמיע און דר. פעליפע פאזאס, פרעזידענט פון דער נאציאנאלער באנק. דער עקאנאמישער פראגראם איז פארעפנטלעכט געווארן צום ערש-טן מאל אין דעם מעקסיקאנער זשור-נאל „הומאניזמאם" פון יאנואר-פעברואר 1957. נאטירלעך, האט מען דעם דאקומענט ניט געקענט אזוי לייכט פארשפריטן אדער פארעפנט-לעכן אין קובא. צוליב די פאלגונ-גען האן דער איינגעשטעלטער צענזור אין דער פרעסע בעת דעם באטיסטא-רעזשים. ד צייטונג „רעוואלוסיאן" האט פארעפנטלעכט די ארבעט גלייך נאך דעם זיג פון דער רעוואלוציע און אויך די „רעוויסטא בימעסטרע קובא-נא" האט איבערגעדרוקט דעם עקאנא-מישן פראגראם, ווייל זי האט אפגע-שאצט די וויכטיקייט פון דעם דא-קומענט.

דר. באטי און דר. פאזאס מאכן אין דעם דאקומענט א טיפן אנאליז פון דער קובאנער עקאנאמישער סיטואצי-ע און וויזן אן אויף א קלארן אופן די ענדערונגען וואס דארפן געמאכט ווערן, כדי דאס לאנד זאל ארויסגיין פון דעם קריזיס און די באפעלקערונג זאל „ניט דארפן מחמת שטארבן פון הונגער". און אזוי ווי די ענדערונגען מוזן זיין ראדיקאלע און מען מוז א סוף מאכן צו פאלישע עקאנאמישע קאנצעפציעס — וועט דאס בלויז קענען דורכפירן די רעוואלוציאנערע באוועגונג פון 26-טן יולי, וועלכע וועט קומען צו דער מאכט.

עס וואלט פארנומען צופיל פלאץ ווען מיר זאלן וועלן בארירן אלע פרא-בלעמען וואס ווערן אויפגענומען און באהאנדלט אין דעם עקאנאמישן פרא-גראם פון דער באוועגונג פון 26-טן יולי. מיט די הויפט אויספירונגען איז אבער כדאי זיך צו באקענען.

דר. באטי און דר. פאזאס שטעלן פעסט, אז קובא האט א סטאטישע עקאנאמיע. דאס מיינט, אז זי וואקסט ניט און ווערט ניט אנטוויקלט אין איינקלאנג מיט דעם וואוקס פון דער באפעלקערונג. דער נאציאנאלער אינ-קינפט ווערט ניט פארגרעסערט, כדי די באפעלקערונג זאל קענען גענים-פון א העכערן לעבנס-סטאנדארט. מען זוכט ניט צו געפינען קיין בארמולעם ווי אזוי צו פארגרעסערן די פראדוק-ציע. נאר אין געוויסע מאמענטן זוכט מען לייזונגען דורך א בעסערער און מער ערעכטערע פארטיילונג פון

נאציאנאלן אייגקונפט. עס זעט אויס, אז מען וויל דעם אדער יענעם געבן א גרעסערע פארציע פון דעם קיוק. די אמתע לייזונג צו דעם פראבלעם איז שאפן א גרעסערן קיוק, כדי אלע זאלן האבן מער.

פארוואס קען מען ניט שאפן קיין געסערן קויק, כדי עס זאל זיין מער פאר אלעמען? ערשטנס, וויל די קונאנער עקאנאמיע איז שטענדיק געוען אפהענגיק פון אירע פראדוקטן: פון דעם צוקער; און צווייטנס, וויל עס איז געווען א פולשטענדיק פרייע עקאנאמיע און דער קאפיטאל איז ניט געגאנגען אין דער ריכטונג פון פאר־גרעסערן דעם נאציאנאלן עקאנאמישן כוח פון לאנד. נאר דאדורט וואו ער האט געהאט בעסערע אויסזיכטן פון גרעסערע פארדינסטן. אין דער קובא־נער עקאנאמיע האט נאך אנגעהאלטן דער קאלאניאלער פרינציפ, דאס הייסט, קובא דארף פראדוצירן צוקער און קויפן פון אויסלאנד די מערסטע פראדוקטן פאר איר טאג־טעגלעכן געברויך.

דאס האט געשאפן א סיטואציע, אז קובא איז געבליבן צווישן די ניט־אנטוויקלטע לענדער. דער נאציאנא־לער איינקונפט איז ניט געוואקסן פרא־פארציאנעל מיט דעם וואוקס פון דער באפעלקערונג; די אהבעסטלאזיקייט איז פארגרעסערט געוואָרן און די דע־וויזן זיינען צוריקגעגאנגען אין אוים־לאנד אויף אייגקויפן לוקסוס־ארטיק־לען און שפייז־פראדוקטן און דאס לאנד איז ווייטער געבליבן עקאנאמיש אפגעשטאנען און אינדוסטריעל ניט אנטוויקלט.

כדי צו שאפן א גרעסערן קויק מוז קובא פארגרעסערן איר אנטוויקלונג און עקאנאמייע פראדוקציע. און דאס קען נאר דערגרייכט ווערן דורך א שטאטלעכער פלאנירפי קאציע. דאס מיינט אין קיין פאל ניט קיין לימיטאציע פארן קאפיטאל. פונקט פארקערט. אין די לעצטע יארן איז דעמאנסטרירט געוואָרן, אז דער פר־פיטאליזם האט זיך בעסער אנטוויקלט א דאנק דער אריינמישונג אין הילף פון שטאט און דער פאליטיק פון פלאנירפיקאציע.

און דער עקאנאמישער פרגראם פון דער באוועגונג פון 26סטן יולי, וויזט אן, אז אויב עס ווערט דורכגע־פירט ווערן דער פלאניר־טער עקאנא־מישער אנטוווקלונגס־פלאן, קען מען דערווארטן, אז אין צען יאר זאל מען דערגרייכן די פאלגענדע רעזולטאטן:

א) עס זאל פארדאפלט ווערן דער נאציאנאלער אייגקונפט פון 1.735 מיליאן אויף 3.540 מיליאן.

ב) עס זאל באזייטיקט ווערן די ארבעטסלאזיקייט.

ג) עס זאל זיין באשעפטיקט פאר די 40 טויזנט יונגע ארבעטס־השנה. וואס קומען צו יערלעך.

ד) אויפהויבן דעם דורכשניט פון אייגקונפט אויף א פערזאן פון 300 דאלער יערלעך אויף 500 דאלער יער־לעך אין יאר 1968.

וואוינענדיק אין האוואנא זיינען א סך מענטשן געקומען צום אויספיר, אז קובא גאהערט צו די נוט־אנטוויקלטע לענדער, וואו די באפעלקערונג נעמט פון א הויכן לעבנס־ניוואָ. די נייע נע־ביידעם, מאדערנע האטעלן, אויטאסא־ביל־ן, טעלעוויזיע אפאראטן, קיל־אפא־ראטן, קינאס, קאבארעטן, קאסינאס — האבן געשאפן דעם איינדרוק, אז

קובא נעניסט פון דער גרעסטער־פראָפּערטי. דאָס איז אָבער געווען ניט מער ווי אַן אילוזיע. האָוואַנא איז ניט קובא. וועלן מ'האָט זיך ערנסטער באראינטערעסירט מיט דער עקאָנאָמישער סיטואַציע פון לאַנד האָט מען נעמוזט פעסטשטעלן אז די גרויסע מערהייט פון דער באָפעלקערונג אין לאַנד לעבט אין זייער שווערע באַדינגונגען פאַרדינט ווייניק און ווי א קאָנסעקווענץ פון דעם נידעריקן לעבנסניוואָ זיינען פאַרשפּרייט פאַרשיידענע קראַנקהייטן; עס איז גרויס דער אנאַלפאַבעטיזם אין הויך די שטערבלעכקייט. באַזונדער פאַרצווייפלט איז שרעקלעך איז דער מצב פון די פּויערים, וועלכע לעבן הינטערשטעליק מיט הונדערט אָדער צווויי הונדערט יאָר צוריק. אין פּרימיטיוון הייזקעס, אָן וואַסער, אָן עלעקטריציטעט לייכט, אונטער דערנערט, צעפרעסן פון פאַראַזיטיזם און אָן מעגלעכקייטן צו געבן א דערציאונג די קינדער. אויכער דעם פאַקט, וואָס אין לאַנד איז תמיד פאַראַן קרוב צו 700 טויזנט נאַנצע און האַלבע אַרבעטסלאָזע, ווייזט אָן א דורכנעפירטע אויספאָרשונג אז זעכציק פּראָצענט פון די וואָס זיינען יא באַשעפטיקט פאַרדינען געהאַלטן פון ווייניקער ווי פינף און זיבעציק דאָלער א חודש.

דער דאָזיקער כּיצד פון דער מערהייט פון דער באָפעלקערונג, איז קיינמאָל ניט פאַרבעסערט געוואָרן, ווייל די רעגירונגען האָבן ניט אָנגענומען די נעהעריקע שריט צו ענדערן די עקאָנאָמישע סטרוקטור פון לאַנד, וואָס איז געווען פאַראַנטוואָרטלע פאר אָנהאַלטן דעם סכאָוטס־קווא פון א ניט־אַנטוויקלט לאַנד, וואָס איז נאָר אָפּהענגיק פון דעם ציקער, און איז שטאַרק אָפּגעשטאַנען סיי אינדוסטריעל און סיי אַגריקולטורעל.

די איצטיקע רעוואָלוציאָנערע רעגירונג מאַכט צום ערשטן מאָל א ערנסטן פאַרזוך דורכצופירן א טיפע טראַנספאָרמאַציע אין דער עקאָנאָמיק פון לאַנד, אָפּילו וועלן דאָס רירט אָן עקזיסטירנדע נאַציאָנאַלע און אויסלענדישע אינטערעסן. עס איז צום ערשטן מאָל אין דער געשיכטע פון קובא, וואָס א רעגירונג האָט ניט בלויז אין זינען די אינטערעסן פון א קליינער מינאָריטעט, נאָר די אינטערעסן פון גאַנצן פאָלק.

די רעגירונג האָט אָבער ציל צו אינדוסטריאַליזירן דאָס לאַנד, צו פאַרגרעסערן די אַגריקולטורעלע פּראָדוקציע דורכפירן די אַגראַר־רעפאָרם, כדי דערמיט צו הויבן דעם לעבנסניוואָ פון פּויער און אַרבעטער; פאַרגרעסערן דעם נאַציאָנאַלן איינקונפט, דאָס מיינט, שאפן דעם „גוהעסערן קייק", אז עס זאָל זיין מער פאר אַלעמען.

וועלן מען קוקט אריין אין די ציפערן פון קובאַנער עקספּארט אין אימפּאָרט פון די לעצטע יאָרן וועלן קלאָר צווייזן זאכן: 1) אז קובא האָט געקויפט אין אויסלאַנד פאר ביל מער וואָס זי האָט פאַרקויפט אין 2) אז צווישן די אַרטיקלען וואָס וועלן געקויפט איז פאַראַן א גרויסער פּראָצענט שפּייז־פּראָדוקטן אין אַנדערע אַרטיקלען וואָס קענען אויסגעאַרבעט ווערן אין לאַנד בייַ א נעהעריקער פּלאַנירונג פון דער עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג.

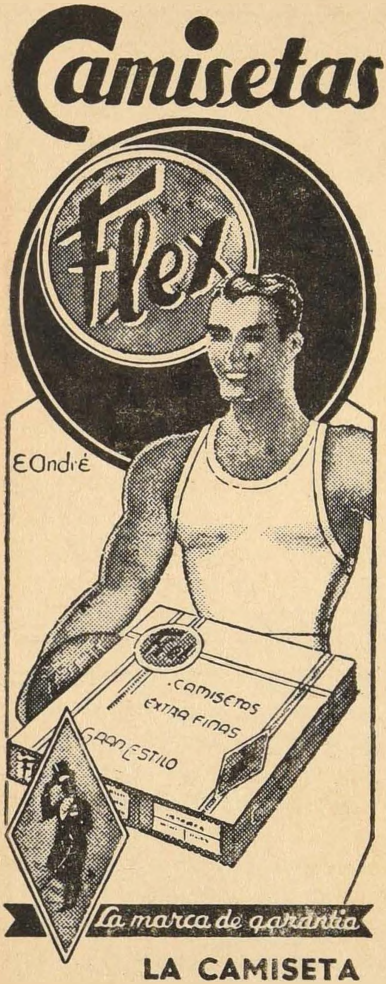
וואָס שייך דעם ניט - גינסטיקן האַנדלס - באַלאַנס איז דאָס זייער גע־

פערלעך פאר דער קובאנער עקאנא-
מיע. מען האט ביי פארשיידענע גע-
לעגנהייטן אנגעווייזן, אז ווען באטיס-
טא האט פארכאפט די מאכט אין יאר
1952, האט קובא פארמאגט רעזערוון
אין גאלד און אויסלענדישע דעוו-ן,
אויף איבער 500 מיליאן דאלער. די
דאזיקע סומע איז אפגעטשארט גע-
וואָרן אין די מלחמה און נאך מלחמה
יאָרן, וועו קובא האט געהאט גרויסע
סאפרעס און דער פרייז פון ציקער
איז געווען באדייטנד הויך. אין זיבן
יאָר שפעטער — וועו באטיסטאס רע-
זשים איז ארונטערגעזעצט געוואָרן
דורך דער זיגרייכער רעוואלוציע —
זיינען די דאלאר-רעזערוון געפאלן ביז
צו זיבעציק מיליאן דאלער. די נייע
פאליטיק פון דער רעגירונג גייט דער-
פאר אין דער ריכטונג פון אויסגלייכן
דעם האנדלס - באלאנס. דאס מיינט
ניט קויפן אין אויסלאנד פאר ביער
געלט וואס עס קומט־אריין פון דעם
עקספארט. ווייל אנהאלטן דעם אלטן
סיסטעם, אן קאנטראל אין השבון,
וואלט געמיינט דערפירן צו דער דע-
וואלואציע פון דעם קובאנער דאלער.

וואס אנבאלאנגט דעם צווייטן
פונקט, אז קובא קען אליין פראדוצירן
צענדליקער ארטיקלען אין שפייז־
פראדוקטן, אויף דעם איז פאקטיש
געבויט דער עקאנאמישער אנטוויק-
לונג פלאן פון דער רעוואלוציאנערער
רעגירונג.

דר. אכקאר פינא סאנטאס, איינער
פון די יונגע קובאנער עקאנאמיסטן
און מיטארבעטער פון דער רעגירונג,
האט אין א רעפעראט אויף דער טע-
מע: „די עקאנאמישע סטרוקטור פון
קובא און די אגראר-רעפארם", מיט
דעכט אנגעוויזן, אז די קובאנער צו-
קער אינדוסטריע האט זיך ניט אנט-
וויקלט אין אויסלאנג מיט דעם
וואוקס פון דער באפעלקערונג. ער
וויזט אן, אז אין יאר 1925 האט די
קובאנער ציקער אינדיסטריע דער-
גרייכט צו פראדוצירן פינף מיליאן
טאן אויף א באפעלקערונג פון עטוואס
מער ווי דריי מיליאן איינוואוינער.
אין יאר 1958 האלט אן די ציקער-
פראדוקציע דעם זעלבן נייוא, דאס
הייסט, ארום פינף מיליאן טאן, אבער
די באפעלקערונג פון קובא איז שוין
געשטיגן אויף איבער זעקס מיליאן.
ער וויזט וויטער אן, אז אין דעם
איצטיקן מאמענט, אין אויך ניט אין
דער נאענטער צוקונפט, זיינען פאראן
אויסזיכטן אז קובא זאל קענען פאר-
גרעסערן די ציקער-פראדוקציע אין
דער פראפארציע צו דעם וואוקס פון דער
באפעלקערונג אין דערפאר מוז מען
זיי אכשנעלסטן זיכן נייע קוואלן פון
פראדוקציע — אינדוסטריעלע און
איריגיליטירע — בדי דער לעבנס-
מכאנדארט פון דער בעפעלקערונג זאל
קענען געהעבערט ווערן.

אין די רעצטע יאָרן האט קובא גע-
קויפט אין אויסלאנד צווישן 700 און
800 מיליאן דאלער א יאר. אין דער
דיזזימע־ בזמע זיינען פארן ערך
ביי 300 מיליאן דאלער שפייז־פראדוק-
טן און אינדיסטריעלע ארטיקלען וואס
קענען נייע לייכט אויסגעארבעט
ווערן אין לאנד, וועו עס וועט אויס-
געשטעלט ווערן א פאנירטע עקא־
נאמיע. די דורכפירונג פון דער אגראר
רעפארם, וואס שאפט ארום הונדערט
טויזנט קלייגע גוט-באזיצער און אגרי-
קולטארן, וועט אין דער נאענטסטער
צייט דערמעגלעכן, אז קובא זאל
אליין קענען פראדוצירן אלע נויטיקע

דער היינטיקער צייט צו שטארקן די נאציאנאלע עקאנאמיע פון א לאנד און איר אנטוויקלען אזוי, אז די גאנצע באפעלקערונג זאל קענען געניסן פון וואוילשטאנד און א העכערן לעבנס-ניוואו אויף אלע געביטן.

אגריקולטורעלע שפייז-פראדוקטן אין וואס זי נויטיקט זיך און טייל־וויז אויך קענען עקספארטירן אין אויס־לאנד.

עס איז כדאי צו דערמאנען, אז קו־בא האט ביז איצט אויסגעגעבן אין אויסלאנד יערלעך ארום 40 מיליאן דאלער אויף רויז; 24 מיליאן דאלער אויף פעטם (מאנטעקא); 15 מיליאן דאלער אויף זעק פאר דער צוקער־אינדוסטריע א. א. וו. די דאזיקע אלע פראדוקטן קענען אויסגעארבעט ווערן אין לאנד אין ניט בלויז אייניש־פארן אויסלענדישע דעוויזן, נאר שאפן ار־בעט פאר צענדליקער טויזנטער ار־בעטער און פארגרעסערן דעם נאציא־נאלן איינקונפט, אז דער פער־קאפיטא זאל ניט זיין פון 300 דאלער, נאר דאפלט (שוין ניט אספירירנדיק זיך צו פארגלייכן מיט די פארייניקטע שטאטן, ווו דער פער־קאפיטא איז ארום צוויי טויזנט דאלער, דאס מיינט, זעקס מאל גרעסער ווי אין קובא).

געווים איז ניט לייכט דורכצופירן א רעוואלוציע אין עקאנאמיש לעבן פון א לאנד. עס מיזן אנגעדירט ווערן אינטערעסן: עס מיזן פארקוכען טראנספארמאציעס, עס ווערן געשאפן נייע באגריפן. און יעדער נייע זאך באקומט ביים אנפאנג א ווידערשטאנד. אבער ניט אויף די צייטווייליקע שוע־ריקייטן און קאכפליקאציעס דארף מען זיך אפשטעלן. מען דארף קוקן אין דער צוקונפט מיט צוטרוי און גלויבן. ביז מיז פארשטיין אז נאר א פלאנירטע עקאנאמיע איז מסוגל אין

Hotel Vedado

CALLE O, entre 23 y 25 Teléfono 30–5571

Vedado — Habana

SALUDAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU PROGRESO, BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

LA PASIEGA

FIDEOS Y PASTAS

Ave. de la Independencia 3525 Telf. 40-3511

HABANA — CUBA.

SALUDA A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

TABACOS

H. UPMANN

SALUDAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU PROGRESO, BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Cortesía de la Perfumería

LASÈGUE

PERFUMES - DIAPHANE

POLVOS - CONEJITOS

LASÈGUE

París - Habana

3 OFICINAS de CUBANA a su disposición...

Para proporcionar a usted las mayores facilidades a la hora de adquirir sus boletos, CUBANA pone a su entera disposición sus tres oficinas en La Habana, céntricamente situadas en lugares de cómodo acceso.

23 y O, Vedado. Tel. 7-4911

Centro de LINEAS AEREAS
Habana Hilton
Tel. 30-5011 - ext: 123

Prado 252 esq. a Trocadero
Tel. 7-4916 - ext. 48

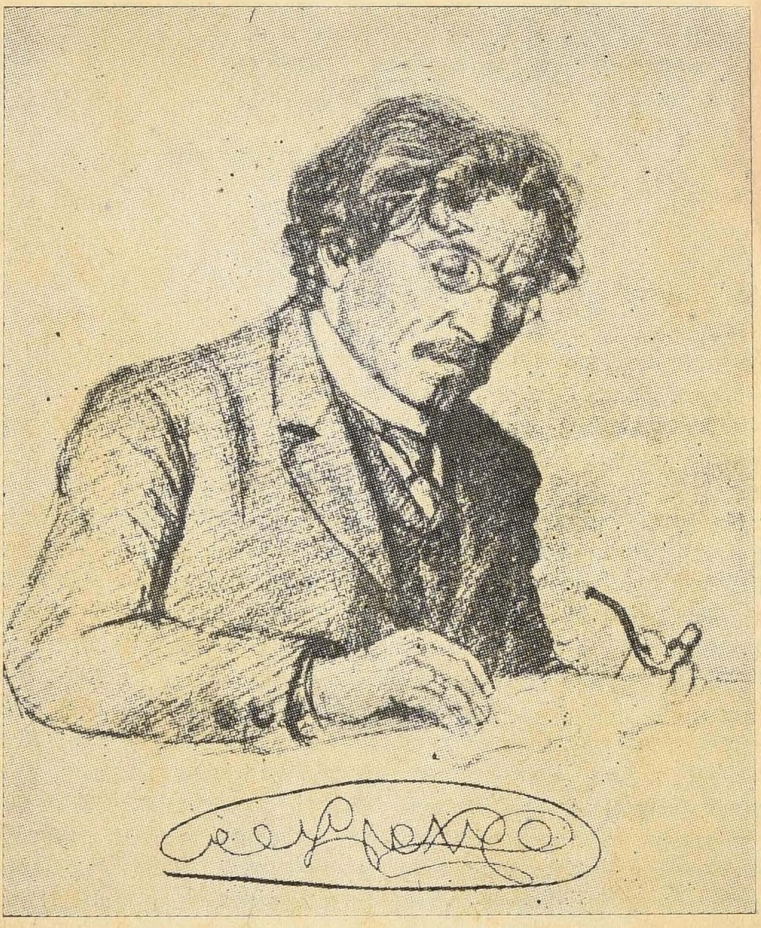
Vuele siempre por CUBANA

¡UN ORGULLO DE CUBA EN LOS CIELOS DEL MUNDO!

CA-610

La exquisita
sabrosura
... de la
perfección
HATUEY
LA GRAN CERVEZA DE CUBA
PILSENER
HATUEY
HATUEY
La Gran
Cerveza de Cuba

שלום עליכם

צו זיין הונדערט - יאָריקן געבוירנטאָג.

1959 — 1859

נאציאנאלע מאַטיוון אין שלום עליכם׳ס ווערק

(צו זיין הונדערט יעריקן געבורטסטאג)

פון י. מ. סקורניק

שלום עליכמס הומאָר איז עכט אידיש, אַ פּועל יוצא פון אידישער פּאַקחות. ער לאַכט נישט אויס זיינע העלדן, אויב ער מאָלט אַמאָל אַ גרא־טעסק פּיגור איז דאָס נישט מיט בטול אָדער איראָניע, נאָר אין גוטן מוט, כדי צוזאַמען גוט־ברודערליש זיך פּרי־לעך מאַכן פון אייגענע שוואַכקייטן.

שלום עליכם אידענטיפיצירט זיך מיט זיינע פּערזאָנען. ער לאַכט און לייגט צוזאַמען מיט זיי, ער באַווייזט אָפט אַז נאָר די ספּעציפּיש אידישע גלות - אומשטענדן פּאַרוואַנדלען די אידן זיינע אין טראַגיש - קאָמישע פּאַרשוינען, וועלכע דאַרפן זיך כסדר ראַטעווען, סיי אַלס יחידים און סיי אַלס פֿאָלק, מיט אַ גליכווערטל, אַ תּורהלע, מיטן אתה בחרתנו, בטחון און גלויבן אין גאולה.

שלום עליכם האָט אָנגעהויבן שרייבן זייער פרי. אין צווייטן טייל „פּונם יריד", זיין אויטאָביאָגראַפיע, געשרי־בן אין דריטן פּערזאָן, לייענען מיר: „דאָס ערשטע וואָס איז אים (שלומען) געקומען צו דער האַנט איז געווען דער אידישער ראַמאַן „אהבת ציון" פון אברהם מאַפּו. ביאַפּוס „אהבת ציון" האָט ער איינגעשלונגען אין אײַן זיצן פון אָנהויב ביזן סוף, ליגנדיק אויפן בוידעם און ברענענדיק ווי אַ שטרוי־ענער דאַך. ער האָט געווויינט מיט בי־טערע טרערן אויפן אומגליקלעכן אַמנון, געווויינט און געכליפּעט! אזן זיך שטערבלעך פּאַרליבט אין דער שיינער געטלעכער תמר, גלייך מיט דעם העלד פון ראַמאַן, מיט אַמנונען, אויב נישט מער פון אמנונען. געזען זי אין חלום און גערעדט מיט איר אויף שיר השירים שפּראַך, ארומגענע־מען זי און געהאַלזט און געקושט זי"...

שלום עליכם איז נאָך געווען דאַ־מאָלס אַ חדר-אינגל. ער האָט אָבער שוין געקענט גוט לשון קודש אונטערן שטאַרקן איינפלוס פון ראַמאַן „אהבת ציון" האָט ער שטילערהייט אָן טאַטנס וויסן, געשריבן בייַ זיך אין צימערל יעדע נאַכט א דערציילונג אין סטיל פון מאַפּוס ראַמאַן מיטן נאָמען „בת־

ציון". די שטיפ־מוטער האָט אים אַנטדעקט שרייבנדיק דעם ראָמאַן ביי־נאַכט און אים פֿאַרמסרט פֿאַרן פּאָ־טער, אז ער נוצט אויס אַ סך קערא־סין אויף נאַרישקייטן. שלום עליכמס פּאָטער האָט צוגענומען דעם נישט־פֿאַרענדיקטן ראָמאַן און ביי יעדע געלעגנהייט זיך מיט אים באַווײַן פֿאַר זיינע פֿרײַנט, צוויישן זיי מישכי־לים, לערנער און קענער פֿון לשון־קודש, וועלכע האָבן געריטן דעם זונס שיינע האַנטשריפֿט און מליצהדיקן לשון־קודש וואָס איז געווען די מאָדע אין יענער צייט.

אין ערשטן באַנד „פֿונם יאַריד", שילדערט שלום עליכם זיין פּאָטער ר' נחום וועווייקס: „א חויכער, מיט א שטענדיק פֿאַרזאָרגטן פּנים, מיט א ברייטן, ווייכן געקנייטשטן שטערן, מיט א שיטער שמייכלדיק בערדל, א בעל־חבית א איד און א בעל־תּפֿלה, א למדן און א בעל־תּנ"ך, א פֿרומער און א בעל לשון־קודש, א חסיד פֿון טאָלנער רבין און א ליבהאָבער פֿון מאָפּו, סלאָנימסקי און צערעבוים, א הקדן, א בורר און בעל־עצה און א שפּילער אין שאָך און א מבין אויף פֿערד און בריליאַנטן".

מאָפֿוס „אהבת ציון" מיט די רא־מאַנטיש־שיינע שילדערונגען פֿון אַמא־ליקן אידישן לעבן אין ארץ־ישראל; דעם טאַטנס הויז ווו עס פֿלעגן זיך צונויפֿקומען אפֿט די משכילים פֿון שטאָט האָבן פֿיל געהאַלפֿן אויסבילדן דעם נאַציאָנאַלן כאַראַקטער פֿון שפּע־טערדיקן קינסטלער און גרויסן שרי־בער, וועמענס ווערק האָבן נאָך ביז היינט גרויסע נאַציאָנאַלע און קולטו־רעלע ווערטן, סיי פֿאר אידן אין גלות און סיי פֿאר אידן אין ישראל, וועלכע וויסן אָפּצושאַצן די נאַציאָנאַלע מא־מענטן אין זיינע ווערק און האָבן פֿרא־קטישמירט דעם שלום עליכם יאָר מיט גרויסע פּייערונגען, פֿאַראָנשטאַלטו־גען, אַרויסגעבן אלע ווערק אין א ני־ער אויפלאגע א. ד. גל. כדי צו פֿאָפּ־לאַריזירן זיינע שאָפונגען צווישן אידן.

צום באַדויערן האָט דער אידעאַל פון שיבת־ציון אזוי ווי די שפּעטערדי־קע חלוצישע יוגנט באַוועגונגען אין אייראָפּע געהאַט א שלעכטע מערכה ביי די אידישע קאַסיקער און ביי די אידישע שרייבער. סיי מענדעלע, סיי פֿרץ האָבן געקוקט סקעפּטיש אויף דער ציוניסטישער באַוועגונג און זי פֿאר־זען אין זייערע ווערק.

ביי שלום עליכמען איז אין פּיל פון זיינע ווערק דער חויפּט־מאָטיוו די אידישע נאַציאָנאַלע שטרעבונגען פון שיבת־ציון. טוביה אין סוף פון זיינע יאָרן ווײַל נישט פֿאַרן קיין אמעריקע, נאָר קיין ארץ־ישראל. טוביה זאָגט: „און אגב דאַרפט איר ווישן פֿאַניע שלום עליכם, אז מיך ציט שוין לאַנג אהין קיין ארץ־ישראל; איך וואָלט א בעלן געווען זיין ביי דער כותל־מערבי, מערת המכפּלה, די מוטער רחלס קבר, אַנקוקן מיט מיינע אויגן דעם ירדן, דעם באַרג סיני, דעם ים־סוף". „און מיינע מחשבות", — זאָגט טוביה — „טראָגן מיך אַוועק אהין, אינם געבענטשטן לאַנד כנען, ווי זאָגט אזר, ארץ זבת חלב ודבש".

אזוי טענהט טוביה און לויט שלום עליכמען איז טוביה דווקא א איד א פּקח, וועלכער וויים וואָס ער רעדט.

שלום עליכם האָט געלעבט אין רוס־לאַנד אין א צייט פון דער גרעסטער רעאַקציע און אידן־שנאה. די העכערע

שיכטן פון דער רוסישער רעגירונג און פון מיליטער, באַהעריטשט פון די שוואַרצע מאות, צוזאַמען מיט די גרויסבורזשואזיע און רייכע לאַטיפונדיסטן האָבן דערטרונקען די פריהייטס-באַוועגונג פון די מאַסן און די סעפאַראַטיסטישע נאַציאָנאַלע באַוועגונג אין פּויל פון יענער צייט, אין טייכן אידיש בלוט. זייער לאָזונג איז געווען: „שלאָג דעם איד און ראַטעווע רוסלאַנד". שלום עליכם האָט געזען דעם ברוטאַלן גירוש פון אידן אין מאַקאַווע: דאָס טרייבן מאַכנוויי די אידן פון די דערפער, ווואו זיי האָבן געוווינט און געלעבט בשלום וישלוה מיט דער רוסישער באַפעלקערונג הונדערטער יאָרן; דאָס פּאַרבאָטן אידן באַזיצן ערד ווּאָם האָט א סוף געמאַכט צום טרוים פון פיל אידישע פירער און נאַטאַבלען צו מאַכן אידן אין רוסלאַנד פּאַר ערד-באַזיצער און פּויערים, ווּאָס אַן אָנהויב דערפון איז געמאַכט געוואָרן מיט דערפאָלג. ער האָט דורכגעלעבט די פּאָגראָמען אויף אידן אין פּויל און אין די ראַנד-געביטן אין די יאָרן 6-1905, באַגלייט מיט א כולי-גאַנישע העצער און באָיקאָט באַוועגונג קעגן אידן אין פּויל, מיטן טרויעריקן עפּילאָג, דער שענדלעכער בלוט-בלבול, באַקאַנט אין דער אידישער געשיכטע מיטן נאָמען: דער בייליס פּראָצעס. שלום עליכם איז געצוואונגען געווען צו אַנטלויפן אין די בחלה-יאָרן פון קיעוו קיין גאַליציע, עסטרייך, צוזאַמען מיט טויזנטער אידישע פּליטים און פון דאָרט אויסגעוואַנדערט קיין אמעריקע, דורכמאַכנדיק דעם נעזונד ווּאָס מיט די לייבן אין קעסל-גאַדרן, איידער מען האָט שוין דערלעבט אַריין געלאָזט ווערן אין קאָמבוסעם מדינה.

אָט די אַלע געשעענישן און וואַנדערונגען, די צרות און די אי-בערלעבענישן פון די אידן אין דאָרף, שטאָט און שטעטל אויפן ווּאָג קיין אַמעריקע אין אין אמעריקע, האָט שלום עליכם פאַראייביקט אויף זייז ספּעציפּישן שטייגער מיט א ווערטל און א שפּאָס, מיט א פּסוק און א חכמהלע אין 28 בענדער אין באַרם פון דערציילונגען, מאַנאָלאָגן, ראַמאַנען, איינאקטערס, דראַמען און ארטיקלען.

די אידישע שבתים, ימים-טובים, די קינדערישע יומא דפּגראָם און סתם אידישע שמחות, ווּעלכע האָבן געגעבן אזוי פיל חן און קאָלאָריט דעם אָרט-מען אידישן שטעטל האָט קיינער נישט געמאָלן אזוי רעאַליסטיש אבער האַרציק מיט פיל ליבע, ווי שלום עליכם.

מאָלנדיק דעם אידישן לעבנס-שטייגער האָט שלום עליכם געוואוסט, אז ער באַשרייבט א וועלט, ווּאָם גייט אונטער: האָט ער אַדיינגעלייגט אין די שילדערונגען און דערציילונגען זיין גרויסן טאָלאַנט, זיין וואַרעמע אידישע נשמה, זיין גרויסן ליבע צו אידן אוז אידישן לעבנס-שטייגער, זיי זאָלן ארויסקומען פערפעקט, מיט אַלע פּליטערלעך. ניואַנסן. לייענען מיר היינט די דערציילונגען א סוכה, פּסח, פּוירים, חנוכה-געלט, ל"ג בעומר א. א. וו. און עס טראָגט אונז אוועק אויף צו אינזער קינדער-יוועלט. מיר לעבן נאָך אמאל איבער די ראַמאַנטיש זיסע זומער אין חדר יאָרן.

שלום עליכמס ווערק זיינען צוליב דעם א ליכטיק קינסטלערישער מאָנומענט נאָכן טויגיש אומגעקומענעם

אייראָפּייאישן אידנטום, געפּאַלן אַן אומישולדיקער קרבן פון מענטשלעכער רשעות.

פּילָ, זייער פּיל, איז שוין געוועדט און געשריבן געוואָרן איבער שלום-עליכמען דער הומאָניסט, וועגן זיינע טראָגיש קאָמישע העלדן, וועגן פאַלקס טיפּ טוביהן און לופט-מענטש מנחם מענדלָ, וועגן די סאָציאַלע און אַנטי-גבירישע מאָמענטן אין זיינע ווערק. ווייניק אָבער איז געוועדט און גע-שריבן געוואָרן איבער די נאַציאָנאַלע און באַפרייאונגס אידייען, וואָס קו-מען צום אויסדרוק אין פּאַרשיידענע פּאַרטיען אין זיינע ביכער.

כדי צו באַווייזן שלום עליכמען אין זיין נאַציאָנאַלן אידישן געשטאַלט איז צום גלייכסטן לאָזן רעדן זיינע העלדן, דערמיט וועלן מיר אויך דער-פילן דעם רצון פון נאַציאָנאַלן שרייבער שלום עליכם, וועלכער זאָגט אין זיין צוואה צווישן אַנדערם: „דער בעסטער מאָנומענט וועט זיין פּאַר מיר, אַז מען וועט לייענען מיינע ווערק". ציטירנדיק שלום עליכמען וועט מיליא דער לייענער, טייל-ווייז מקיים זיין שלום עליכמס צוואה.

אין דער דערציילונג „די רויטע אידעלעך", געשריבן אין יאָר 1900,— אַ פּאַטירע אויף דעם לעבן אין שטע-טל, וואָס פּאַסט זיך אגב אויך פּאַר אונז היינט, לייענען מיר: „אויך די נעמען זייערע זיינען משונה מאָדנע, אומגעלומפּערטע נעמען. מחמת די רויטע אידעלעך, די אויפגעקלערטע האָבן ליב נאָכצוטאָנצן די פרעדע בעלקער, זיי געפעלט אַלצדינג וואָס בייַ יענעם. לכן האָבן זיי איבערגענומען אויך די נעמען זייערע: פון אברהם אויף „איבראָהים", פון בערלָ — „בענע-דיקטוס"; פון יוסלָ — „יולייוס"; פון פייטלָ — „פּעטראָניוס" און נאָכדעם איז שוין במילא אויסגעקומען פון משה — אחרימאָן; פון מענדלָ — „טריפאָן"; פון חיים — „עפּיפאַנוס"; פון הערשלָ — „חרבונה" און פון וועלוולָ — „ויזתא"... איר קאָנט אַכ-טרעפן, שרייבט דאָרט שלום עליכם, צווישן זייערע אַריסטאָקראָטן אזעלכע נעמען ווי „חאַפּלאָפוס", „פּאַרכענטי", „סכיאַרקאָנדום" אַבי נישט קיין אידי-שער נאָמען איז שוין גוט...

„אויך די ווייבער זייערע, די היינט-וועלטיקע געווויינטלעך, מאָכן זיך אי-בער זייערע נעמען, פון חנה אויף „אָגריפּינא"; פון דבורה אויף „גלאָ-פּירא"; פון רבקה אויף קלעאָפּאַטרע; פון שרה אויף פראַנציסקא, פון לאה אויף איזאַבעלאַ; פון יענטלָ — דול-צינא; פון אסתר — פּוטיפּרע, און אזוי ווייטער. דאָס נאָכמאַכן יענעם הן אין די נעמען הן אין די מלבושים, והן אין די מנהגים, איז ביי די רויטע אידעלעך אזוי שטאַרק אריין אין דער מאָדע, או לאָז אַ פרעמדער צום בייַ-שפּיל זיך פרובן אָפּשניידן די נאָז, אזוי נעמען די רויטע אידעלעך און שניידן זיך באַלד אָפּ אַלע אין אין טאָג זייערע נעזער". נו ווי געפעלט דיר טייערער לעזער לעאָפּאָלדאָ אָדער לעזעריו עאוכעניא (הלוואי האבן מיר זיי) שלום עליכמס ווערטער געשריבן ביי 60 יאר צוריק? ער האָט זיכער אויך געמיינט אונזערע היינטיקע קא-לירלאזע אידעלעך...

מיטאַמאָל, דערציילט שלום עליכם, קומט צו פאָרן אין לאַנד פון די רויטע

אידעלאך אַ מאַן „שוין אין די יאָרן, מיט אַ הויכן ברייטן שטערן, מיט לאַנגע האָר און מיט אַ לאַנג באָרד, מיט אַ קלאָר לויכטיק שמייכלנדיק פּנים און מיט גוטע תמיד שמייכלעניקע אויגן". דער מאַן האָט געהופּן פּאַרשטייער פון די רויטע אידעלעך צו זיך אויף דער אכסניה, די רבנים, נגידים, לומדים און משכילים, אויך אייניקע בעלי-מלאכות, און האָט זיי אין אַ גוטער רעדע אויפגעקלערט זייער לאַגע. די רעדע איז נאָך היינט געגנג אַקטועל כדאי איר ציטירן, אַבער צוליב מאַנגל אין פּלאַץ וועלן מיר לאָזן צו אייך רעדן שלום עליכמען בלויז דעם שלום פון דער רעדע:

„מען וויל אייך, פּאַרשטייט איר מיך, ברידער, אַרויסשלעפּן פון דאַנען, געגנג אייך שוין צו פּליאַסקען זיך דאָ אין דער בלאָטע, זיין צו שאַנד און צו שפּאָט ביי אַלעמען אין די אויגן! צייט אויפשטיין זיך איינצוואַשן, וועלן לייטן גלייך... מען וויל אייך אַרויסציען פון דאַנען, אַזוי ווי מען האָט אַמאָל אַרויסגעצויגן אייערע עלטערן פון מצרים, און באַזעצן אייך אין אייער לאַנד, אינם לאַנד פון אייערע אָבות, אינם לאַנד וואָס גאָט האָט געשוואָרן צו אברהם, יצחק ויעקב, אינם לאַנד וואו מיר האָבן אמאָל געהאַט אונזער בית-המקדש, אונזערע כהנים און לויים, אונזער מלך, אונזערע נביאים — ארץ-ישראל! היינט דאָס לאַנד. ארץ-ישראל דאָס הייליקע לאַנד, וואָס אייערע עלטערן האָבן באַרגאָסן דערווייל אַזוי פיל בלוט, וואָס פון דאָרטן איז אַרויסגעגאַנגען אַ געטלעכע קיכטיקייט — אונזער תורה, און האָט באַלייכטן די גאַנצע וועלט, געעפנט אַלעמען די אויגן, געגעבן אַלע פּעלקער געטלעכע לויכטיקייט, פּריי-היט, ווייסנשאַפט... יאָ, מיר האָבן אַלעמען געגעבן לויכטיקייט און ווייסנשאַפט און אַליין זיינען מיר פאַרקראַכן אין אלף הששי... אַלעמען געגעבן פרייהייט און אַליין האָבן מיר זיך פאַרשטעלט פאר קנעכט, משרתים לאַקייען... וואָס קוקט איר מיך אָן? וואָס שווייגט איר? צו אייך רוף איך, צו אייך פרומע רויטע אידעלעך, רבנים, לומדים, חסידים, אידן מיט טלית-קטנים, מיט בערד און פּאות! איר ווייסט דאָך יאָ וואָס ארץ-ישראל איז — א־ר־ץ י־ש־ר־א־ל ! י ר ו ש ל י ם ! איר זאָגט דאָך יאָ ביים בענטשן: ולירושלים עירך ברחמים תשוב... בשובך לציון ברחמים... המחזיר שכינתו לציון... ועל ירושלים עירך, ועל ציון משכן כבודיך..."

שלום עליכם דערציילט, אז די רויטע אידעלעך האבן נישט געלאָזט ענדיקן דעם רעדנער. עס איז געווארן א טומל; אַלע האבן געשריען און גערעדט צוזאַמען; די רבנים האבן זיך געבייזערט און געזידלט: „אפיקורסים! הולטאַי יעס! טריפהניאצעס! גאָר ווילן אונז פירן קיין ארץ-ישראל, „גלוחים" ווילן אַראָפּברענגען משיחן!... אידן וואָס שווייט איר? געוואָלד! געוואָלד! שמע ישראל!!"

אין א ווינקל שטייט אַ צווייטע גרופּע וואָס טענהן „וואו איז דאָס גערט געווארן אזא מעשה, באַווייזט אונז פון דער היסטאָריע צו האָט זיך געטראָפן וועז אזא געשיכטע? עס איז דאָך אַ פּאָטש אין פּנים פאר דער ציוויליזאציע, אַ חרפה און בושה פאר לייטן! די גאַנצע וועלט קוקט אַרויס, אז אָט אָט טוט אַ שיין די זון אין עם

וועלט ליכטיק אין אלע ווינקעלעך, אלע לענדער וועלן וועלן אין לאנד, אלע פעלקער וועלן וועלן אין פאלק".

אזוי האבן די רויטע אידעלעך זיך געשפארט ביז שפעט אין דער נאכט, געפלוידערט און געליאלעט, ביז מען איז זיך ביסלעכווייז צוגאנגען. „פריער פון אלעמען האבן זיך ארוים-גערוקט די נגידים, נאכדעם דער המון. אין די רויטע אידעלעך האבן זיך בסדר מתוכה געווען".

וואס איז געווארן דער סוף פון די רויטע אידעלעך? אז אך און ווי צו אונז!

שלום עליכם געזעגנט זיך מיט זיי בלויז אויף א היפש צייט, און מיר וויסן אפילו נישט אין וועלכע טוים-לאגערן זיי זיינען, פארפיניקט און פארבראנט געווארן. און די מענטשלע-כע ציוויליזאציע אין וועלכע די רויטע אידעלעך האבן אזוי שטארק געגלויבט שטעט זיך גארנישט און שווייגט.

אין די ערשטע יארן פון פאליטישן ציוניזם האבן זיך גרופירט ארום דער באוועגונג טיילן פון דער שטודירנדער יוגנט, משכילים און די אינטעליגענץ, די מערהייט פרומע אידן, דאמאלסט דאס רוב פון פאלק, ארגאניזירט אין קהלות, אין די שטעט און שטעטלעך, זיינען געווען שארפע קעגנער פון ציוניזם און אים באקעמפט. דער שטארקער גלויבן אין משיחן וואס דארף קומען ארויסנעמען על פי נס אידן פון גלות און די מורא פאר פאלי-טע משיחים, וואס האבן געבראכט אויף אידן צרות און שמד, האבן גע-שראקן דעם פרומן אידן פאר רחיקת-הקץ — פאר יעדע באוועגונג אליין זיך צו באפרייען פון גלות און גיין קיין ארץ-ישראל.

דער פראבלעם ווי אזוי צו געווינען די רעליגיעזע אידן און זייערע פירער פאר דער ציוניסטישער באוועגונג איז געווען אמאל א שווערער ווי עס איז היינט דער פראבלעם צו געווינען די נטורי-קרתא פאר דער מדינה.

שלום עליכם האט אין זיין דע-ציילונג „משוגעים" געשריבן דריי יאר נאכן ערשטן קאנגרעס, אנגעצייכנט לויט זיין נוסח און שטייגער א מין אוטאפיע פון אן אידעלן ארגאניזירטן אידישן צבור-לעבן, לויט די וואונטשן אוו אינטערעסן פון יעדן נאציאנאלן איר אפילו היינט.

שלום עליכם דערציילט, אז איינער פון די רויטע אידעלעך מיטן נאמען משה, וואס האט געהערט דערציילן ווי פיין און רייך עס לעבן זיך די אידן אויף יענער זייט סמבטיון, „איז פלו-צים אין א שיינעם פרימארגן ארוים-געגאנגען מיטן שטעקעלע אין מארק אריין און איז שוין מער צוריק נישט געקומען". א יאר צייט האט מען משהן וואס האט איבערגעלאזט אן עגונה מיט קינדער, ארומגעזוכט און עם האט גארנישט געהאלפן.

אין א יאר ארום איז דער פארפא-לענער צוריקגעקומען אין שטעטל און דערציילט, אז ער איז געווען בייַ די אידן אויף יענער זייט סמבטיון און געזען דארט „אזעלכע חידושים, אז מען קען משוגע ווערן".

די רויטע אידעלעך האבן אים גע-בעטן ער זאל דערציילן אלצדינג „ווי אזוי און וואס און ווען". משה איז געפאלן אויף אז עצה, צו באשרייבן אין א ביכל דאס אלץ וואס ער האט

געזען און געהערט ביי די אידן אויף יענער זייט סמבטיון, כדי יעדער אייניער זאל קענען איבערלייענען און וויסן וווּ אזוי אידן לעבן דאָרטן. דאָס מעשה־ביכל האָט ער אַ נאָמען געגעבן „דאָס גלויקלעכע לאַנד, אָדער אַן אָרט פון משוגעים".

אַ סך חידושים וואָס כישה האָט געזען ביי די אידן אויף יענער זייט סמבטיון האָבן מיר שוין היינט אין פּיל אידישע קהילות; למשל, חויכע שיינע שולן, ומיט וויסע מירמלשטיינערנע זייל, מיט אַ מחיהדיקן גאָרטן אַרום און אַרום... „די שול אינעווייניק איז פון אויבן ביז אַראָפּ איינגעטונקען אין גינגאָלד און פון דער ליכטקייט וואָס גיסט זיך פון אַלע זייטן, פינקלט שעמעריט אין די אויגן". אָדער אַ חזן: „איר זאלט זאָגן אַ סימן פון אַ באָרד, אויסגעפוצט ווי אַ מויד, אָן שום קנאָפּ אין גאָרגל, אָן שום פאטשיילע אויפן האַלדז און אָן אַ טראָפּן שוויים".

דער עיקר פעלט אונז נאָך: „דער רב, די גבאים און שמישים רעדן לשון קודש; קיין מזרח איז ביי זיי ניט פאראן; דעם אויבן־אָן טרעטן זיי אָפּ... נגידים אין קבצנים איז ביי זיי גלייך... אָן אורה, אָן אַרעמאָן איז ביי זיי אַ גאנצער אַנטיק, מען שלאָגט זיך פאר אַ אידן..."

נאָכן דאוונען, פרייטיק צונאכטס אין שול, האָט אים אַ שניידער וואָס איז אויך גבאי, פאַרבעטן צו דער סעודה. אין שניידערס הויז ווערט דער אורח, משה, אויפגענומען פון דער מאַדאָם און צוויי טעכטער גאָר פריינטלעך. ער פארשטייט אָבער נישט וואָס זיי שמועסן צווישן זיך. זיי רעדן לשון קודש. נאָכן קידוש קומט פאָר אַ שמועס צווישן בעל־הבית און דעם אורח, וואָס מיר ציטירן לויט שלום־עליכם:

„אָפּגעמאַכט קידוש, רוף איך מיך אָן צום בעל־הבית:

— וווּיכט איר, וואָס איך וועל אייך זאָגן? ס'איז אַ רעכט ביסל משקה אָט דאָס אָ! איך האָב שוין לאַנג אַזאַ גלעזל וויין ניט געטרונקען, עס צעגייט אין אַלע איברים!

— דאָס איז טאַקע אונזער וויין— רופט זיך אָן צו מיר דער שניידער מיט גדלות.

— וואָס היסט — זאָג איך — איר האַלט אַ וויינשענק אויף? אויב אזוי איז שוין רעכט: אַ פּנים אז פון שניידערי אַליין קאָן מען אזוי ניט לעבן?

— ניין, מאַכן זיי צו מיר מיט אַ פריינטלעך שמייכעלע — איר הזזט אונז ניט פאַרשטאַנען, אונזער וויין מיינען מיר אידישן וויין.

— ס'אַ מישל! — זאָג איך — וואָס דען? נסך (נישט קיין אידישער וויין) זועט איר מיר געבן?

— אַך ניין! ס'איז אונזער אייגענער אידישער וויין פון אונזערע אייגענע אידישע ווייגערטנער, וואָס בייַ אונז אין ארץ־ישראל.

— בייַ אייך — זאָג איך - אין ארץ־ישראל? ארץ־ישראל איז דאָך דערווייל דעם טערקס?

— ארץ־ישראל — רופט זיך אָן צו מיר דער שניידער מיט ברענענדיקע אויגן — ארץ־ישראל איז אונזערס; אריי־ישראל איז געווען און עס וועט זיין אונזערס!

„איין זאָך (זאגט משה) האָט מיר אויסגעווויזן אבים! ווילד, דאָס וואָס דיים שניידערס טעכטער רעדן צווישן זיך אויף זייער שפראך, וואָס איז

שטאַרק פֿאַחאָזישע אויף אונזער לשון קודש"...

און וועז ער פֿרעגט: ווי קומט דאָס, וואָס מיידלעך רעדן ביי אייך אויף לשון קודש? — ענטפֿערן אים די מיידלעך: „וואָס הייסט, וואָס איז דאָס חידוש? העברייאיש איז דאָך אונזער שפּראַך! מען האָט אונז געלערנט אין חדר אַלע אנדערע שפּראַכן און העברייאיש פֿריער פֿאר אַלצדינג".

משהן געפֿעלט זייער די מיידלעך נישט אַזוי צוליב זייער אידישן חן, נאָר ווייל זיי קענען די תורה בעסער פֿאר אים, ווייל ער רעדן אַ שידוך די עלטערע טאַכטער, דאַנקט זי אים און זאָגט: זי איז שוין אַ כלה מיט אַ אינזשעניער פֿון ארץ-ישראל, און דער שניידער גיט צו מיט גדלות: — „ער דינט דאָרט ביי דער באַן וואָס מיר בויען אין ארץ-ישראל, מיר פֿאָרן אַהין אַלע זומער. מיר האָבן שוין דאָרטן ברוך השם, זאָגט דער שניידער, אונזערע עטלעכע הונדערט קאָלאָניסטן, גאַנצע דערפֿער אייגענע, ווייניגערע נער, ווייניקערע, אַלערליי געשעפֿטן, פֿאַבריקן, שיפֿן און באַנען אייגענע...“

אין דער דערציילונג „די משוגע ס“ האָט שלום עליכם אַרײַנגעוועבט מיט דינע פֿעדים פֿון חומאָר, באזאַלצן מיט אַ נופּך מישבילישע סאַטירע, זיין ציור־ניסטיישע ווייזע, ווי אויך דעם אופֿן פֿון אַ קהלה־לעבן אין גלות. די שילדערונגען און געשפּרעכן אַרום אַן ווערגן ארץ־ישראל זיינען אקטועל נאָך הײַנט.

משה איז פֿאַרבעטן צום עסן שבת בייטאָג צו אַ סטאָליאַר. ביים טיש באַקענט ער אַ צענדליק לערן־אינגלעך אַון העלפֿערס, אויניקע פֿון זיי גוט אויפֿגעלייגט, ווייל זיי גייען אַוועק פֿאַר סאָלדאַטן. משהן וואונדערט: וואָס איז די גדולה, אַז מען גייט ווערן אַ סאָלדאַט?

קלערט אים אויף די סטאָלאַרקע:

— „ערשטנס, איז די דינסט אַליין אַן אַנגענעמע זאַך; ס'איז א סימן, אַז מען איז געזונט און שטאַרק אויף אַלע אברים. צווייטנס, איז שיין אַז מען איז אַ סאָלדאַט; מען קאָן זיך דערדינען אַ כבוד, און דריטנס, באַדאַרף מען דאָך האָבן אונזערע אייגענע סאָלדאַטן, אונזער אייגן חיל אין ארץ-ישראל, וואָס פֿאר אַ פֿנים האָט אַ פֿאָלק וואָס וויל האָבן אַ לאַנד און האָט נישט קיין חיל?... די מענטשן זיינען נאָך נישט געקומען צו דער מדרגה, אַז אַ מלוכה זאָל זיך קענען באַגיין אָן מיליטער, אָן סאָלדאַטן".

— וואו האָט איר — פֿרעגט משה — אַ מלוכה? איר רעכנט אַפּנים טאַקע גאָנץ ערנסט, אַז מישיח קומט שוין?

ענטפֿערן אַלע מיטאַמאָל: „משיח איז שוין געקומען. פֿון יענער מינוט אָן זינט מיר האָבן אַלע ביז אַיינעם אַנגענומען דעם רעיון פֿון ישוב ארץ-ישראל, איז געקומען משיח".

גייענדיק אויף אַן אַסיפֿה שבת צו־נאַכטס צו באַהאַנדלען פֿאַרשיידענע ארץ-ישראל ענינים, ווי אַ נאציאָנאַלע באנק פֿאר קאָלאָניזאַציע, גרינדן אַקאַדעמיעס, ביבליאָטעקן א. ד. גל. זאָגט די סטאָליאַרקע צו משהן:

— „מיר האָבן אַלצדינג: אי געלט, אי געזונט, אי מענטשן, אי ווייסנשאַפֿט; נאָר איין זאַך פֿעלט אונז, אַז מיר זאָלן זיך קאָנען אויסגלייכן מיט

אלע אנדערע פעלקער — א לאנד. אז מיר וועלן האבן א לאנד וועלן מיר זיין א פאלק, ארץ־ישראל — דאס אידישע לאנד, לעם ישראל — צום אידישן פאלק..."

אויף דער אסיפה ענדיקט אייזער זיין רעדע מיט די וועלטער:

— „איצט, אז גאט האט אונז גע־האלפן, מיר האבן זיך מיט אונזער אייגענער הילף ארויפגעשלאגן אויף א דרך; איצט, אז גאט האט אונז מזכה געווען, אונזער פאלק הויבט אן וועלן לייטן גלייך, קומען צו אונז אונזערע צאפעס און ווילן זיך אייני־קויפן מיט זייערע מיליאנען, בכדי זיי זאלן קאנען זאגן א דעה! ניין ביי אונז פארקויפט זיך ניט קיין כבוד פאר קיין געלט! כבוד באדארף מען ביי אונז פארדינען, פ א ר ה א ־ ר ע ו ע ן ! "

איר לייענט די דערציילונג „משוגעים" און שטוינט ווי אזוי שלום־עליכם האט גוט אויפגעפאסט און פארשטאנען די פראבלעמען פון דער ציוניסטישער באוועגונג, מיט 60 יאר צוריק. איר געפינט ביי אים ארגו־מענטן און מיינונגען וועגן ארץ־ישראל אויפבוי און ציוניזם, וואס איר הערט היינט פון ציוניסטישע פירער און עסקנים ביי יעדע געלעגנהייט. אונזער וואונטש איז, הלוואי זאלן אידן אין די תפוצות וועלן אזוי „משוגע" ווי עס שילדערט שלום עליכם אין זיין דערציילונג.

די יארן פון 1904 ביז 1906 זיינען געווען אין רוסלאנד א צייט פון גרויסע האפנונגען אויף בעסערע טעג, און נאך גרעסערע אנטוישונגען — איבער־הויפט פאר אידן — ביז פארצווייפ־לונג.

די מפלות פון דער רושישער ארמיי אויפן יאפאנישן פראנט, צוזאמען מיט די אומרוען, בונטן און סטרייקן אין לאנד, האבן געצוואונגען דעם רושישן צאר צו געבן אביסל פאליטישע פרי־הייט. ער האט באוויליקט וואלן צו א דומא (פארלאמענט). טיילוויייז פרי־הייט פון פרעסע, פארזאמלונגען אין ארגאניזאציע. גרויסע טיילן פון דער אידישער אינטעליגענץ, ארבעטער און בית־מדרשניקעם, באגייסטערט פון „פאליטישן פרילינג" אין רוסלאנד, האבן זיך מיט ענטוזיאזם ארייינגע־ווארפן אין דער סאציאליסטישער באוועגונג, מיטן פולן גלויבן אז צוזא־מען מיט דער באפרייאונג פון די רוסי־שע מאסן וועט אויך בעסער ווערן די מערכה פון אידן.

דער נאציאנאל - ציוניסטישער טייל פון דער אידישער אינטעליגענץ, סטו־דענטן, ישיבה-בחורים, באלעבאטישע קינדער און אויך ארבעטער, האבן נאך גוט געדענקט די פאגראמען פון די 80-ער יארן, און דעם לעצטן בלוטיקן פאגראם אין קישינעוו, פארגעקומען אין יאר 1903, וואס האט אויפגע־טרייסלט דאס גאנצע אידישע פאלק און די ליבעראלע ספערן אין רוסלאנד.

דער נאציאנאלער טייל האט זיך ארגאניזירט, פארשטארקט און אויס־געברייטערט די טעטיקייט צווישן אידן ביי וועמען הערצלס פאליטישער ציוניזם איז געווארן יעדן טאג פאפו־לערער, זייט נאכן ערשטן ציוניסטישן קאנגרעס. אין יענער צייט האט זיך אנגעהויבן א גרעסער עליה קיין ארץ ישראל פון רוסלאנד און פוילן, די

אזוי גערופענע „צווייטע עליה". די עולים און חלוצים פון יענער תקופה, האבן געשאפן די הסתדרות, די ערשטע קבוצות און געלייגט דעם פונדאמענט פון דער אידישער מדינה.

נישט לאנג האט לייזער געדויערט דער „פאליטישער פרילינג" אין רוסלאנד. אין אקטאבער 1905 ברעכן אוים בלוטיקע כוואליעס פון פאגראמען אויף אידן, צוזאמען מיט אן אלגעמיינעם פאליטישן טעראר, פארשטקונגען און תליות פאר רעוואלוציאנערן און סאציאליסטן.

אנטוישונג און יאוש האט ארומגעכאפט די אידישע סאציאליסטישע אינטעליגענץ און פירער, ווידער האט אנגעהויבן א מאסן עמיגראציע פון רוסלאנד און פוילן אין די לענדער מעבר לים און טייל־וויז אויך קיין ארץ ישראל.

די עפאכע פון האפענונג און יאוש האט שלום עליכם פאראייביקט מיט זיין קינסטלעריש פעדער אין דעם אינטערעסאנטן און שפאנענדן ראמאן „דער שטורעם". שלום עליכם שילדערט און צייכנט ליכטיקע טיפן, יוגנטלעכע רעוואלוציאנערן, וועלכע האבן העלדיש געקעמפט, זייער לעבן אוועקגעגעבן פאר דער באפרייאונג פון די רוסישע מאסן, גלויבנדיק נאיוו אז זיי דינען דערציט אויך זייערע פאלגטע בריידער אין רוסלאנד.

העלדן ווי מישע באישעוויטש, וועלכע איז געשטארבן אויף דער תליה; די פייערדיקע רעוואלוציאנערן - קאמאליטן טאמארא שאכטעפאל; מאיר פרידל און אנדערע וואס ווערן געשילדערט אין ראמאן, זיינען בלויז אייניקע פראטאטיפן פון די טויזנטער וועלכע האבן זייער יוגנט, זייער לעבן מיקריב געווען אויפן מזבח פון פרעמדע געטער און פעלקער.

זייער סימפאטיש אין דעם ראמאן איז דער סטודענט סאשא סאפראנאוויטש, א פייערדיקער ציוניסט, אוהב ישראל, קענער פון העברייאיש און העברייאישער ליטעראטור.

סאשא איז שטארק פארליבט אין די רייכע אייניקע טאכטער טאמארא. ביי יעדער געלעגנהייט באמיט ער זיך איר איבערצייגן אז דער וועג פון די אידישע רעוואלוציאנערן אין רוסלאנד איז א פאלשער. ער זאגט צו איר מיטן פסוק פון שיר־השירים: „שמוני נוטרה את הכרמים כרמי שלי לא נטרתי" — מען האט מיך געשטעלט היטן פרעמדע וויינגערטנער, מיין וויינגארטן האב איך נישט אפגעהיט. טאמאראן גיבט אים דעם פסוק און זי חזרט אים אלעמאל איבער.

אין דעם גרויסן היסטארישן ויכוח צווישן די ביידע שטרעמונגען אין אידישן לעבן, שטעלט זיך שלום־עליכם, דיקטירט פון זיין ציוניסטישער וויזיע, אויף דער זייט פון סאשאן, וועמענס קאנצעפציע די אידישע געשיכטע האט באשטעטיקט אזוי טראגיש.

מיר קענען נישט ארויבארגיין אין נישט ציטירן א לענגערן שמועס צווישן טאמארא און סאשאן אין וואגאן אויפן וועג אהיים:

— וואס ווילט איר פון מיר? זאגט צו אים טאמארא האלב לאכנדיק — איך זאל אויפגעבן דעם גרעסטן אידעאל פון דער וועלט, איך זאל פארשטעלן די אויערן און ניט הערן די געשרייען פון די הונדערטער מיליאנען

מענטשן וואָס שרייען „ברויט און פרויהייט", צוליב אַ הויפן מענטשן, וואָס ליידן נישט מער און נישט ווינ־ציקער פון אלע אַנדערע. וואָס איז? באשר זיי זיינען מיט מיר פון איין פאַלק און זיי האָבן מיט מיר איין הים־טאָריע, און מיר מיט זיי טראָגן אַלע איינע נעמען!...

— און האָבן אַלע איינע אויגן און זיינען געשטעמפּלט מיט אַלע איינע נעזער. — ענדיקט פּאַר איר סאַשאַ סאַפראַנאָוויטש.

— איצט איז נישט קיין צייט צו קוקן אויף אזעלכע זאַכן — ענטפערט אים טאַמאַרא.

— און דאָך קוקט מען — זאָגט סאַשאַ — אויף אזעלכע זאַכן זייער שטאַרק. אָט וועל איך אייך דערציילן וואָס איך שטיי אויס אין אוניווערזי־טעט פון מיינע חברים איבער דער פּאַרב פון מיינע האָר...

— אי־אי־אי — שלאָגט אים איבער טאַמאַרא — זיי האָבן אייך אוודאי געזאָגט, אַז איר זענט אַ רויטער? (סאַשאַ איז געווען אַ שטאַרק געלער). ערשטנס איז דאָס אמת (לאַכט), און צווייטנס, וואָס פּאַר אַ ווערט האָט דער בזיון מיט די ליידן קעגן די בזיונות מיט די ליידן, וואָס דאָס גאַנ־צע רוסישע פאַלק טראָגט איבער פון דעם רעזשים?

— אויב דאָס גאַנצע רוסישע פאַלק טראָגט איבער בזיונות מיט ליידן, טראָגן מיר אידן, די זעלבע בזיונות און צרות טאָפּלט. ערשטנס, אַלס מענטשן און צווייטנס אַלס אידן.

— וועלכע איבערווענט בייַ אייך מאָכיע סאַפראַנאָוויטש, די אַלגעמיינע מענטשלעכע ליידן, צו אייערע אייג־נע אידישע צרות?

— עס לאָזט זיך נישט אָפּשאַצן און איבערוועגן, פרויליין ישאָסטעפאַל, פונקט ווי איר וואָלט מיך פרעגן אַלס מעדיקער, וועלכע שמערצן איבער־וועגן, צו דער ווייטיק פון אַן אָפּגע־שניטענעם פינגער פון דער האַנט? צי דער פון אַן אָפּגעשניטענעם פינגער פון דעם פוס? דערויף וואָלט איך געזאָגט: ביטער איז דעם, וואָס מע האָט אים אָפּגענומען א פינגער פון דער האַנט, צווויי מאָל איז ביטער דעם וואָס מען האָט אים אָפּגענומען צווויי פינגער, פון דער האַנט און פון דעם פוס...

— און אויב איר ווילט, פרל' שאָם־טעפאַל, וועל איך אייך אויסזאָגן א סוד אז מיינע אידישע צרות ערגערן מיך מער אַלס אַלגעמיינע מענטשלעכע שמערצן. ווייסט איר פּאַר וואָס? ווייל צו די צרות ווערט נאָך צוגעזעצט אויך א פּאַדראָם, א האַרצווייטיק: למאי זאָלן מיר, אַלס אידן זיין פּאַרפּאַלגטע ביי פּאַרפּאַלגטע, פּאַרשקלאַפּטע ביי פּאַרשקלאַפּטע?...

די שמועסן צווישן סאַשאַן און טאַמאַראַ, צווישן סאַשאַן און זיין באַטער דער אַפּטייקער, אַסימילאַטאָר, וואָס האָט פיינט א איד, זיינען אינ־טערעסאַנט און אקטועל. פּאַראַן אין בוך א פּראָכטפולע שילדערונג אין קא־פיטל פון „צער און צאָרן" וועט סאַשאַ זאָגט טאַמאַראַן, „אַז עס וואָלט שוין צייט געווען זי זאָל ווייסן אונזערע אייגענע ליטעראַרישע ווערטן..."

ער לייענט איר פּאָר אין קאָמע־טירט ביאַליקס „בעיר החריגה" די ראַמאַנטע פּאעמע געשריבן נאָכן פּאָג־ראָם אין קישינעוו.

נאָכן לייענען רופט אויס טאַמאַרא מיט באַגייסטערונג: — „א, דאָס איז

וועלטער, אייער ביאַליק איז אַ דיכטער! אַ גרויסער דיכטער!"

— „מיין ביאַליק איז אויך אייער ביאַליק!" — רופט אויס סאַשאַ.

עס אַנטוויקלט זיך צווישן זיי אַן אינטערעסאַנטער שמועס, וואָס יעדער אידישער מענטש דאַרף דאָס הערן. ציטירן אַלע אַוועלכע געשפּרעכן הייסט איבערשרייבן אַ האַלב בוך. פּאָלג מיך ליבער לעזער, ליינן איבער דעם רא־מאַן „אין שטורעם". ער איז ווי גע־זאָגט, אינטערעסאַנט, שפּאַנענד און לערנט אַ סך. דו וועסט זיך דערוויסן אַז אויב סאַשאַ האָט טאַמאַראַן נישט איבערצייגט, האָבן די געשעענישן אין רוסלאַנד געווויזן אַז זי האָט געבלאָנ־דזשעט.

נאָך אַ פּאָגראָם אויף אידן אין שטאָט פּאָרט סאַשאַם פּאָטער, דער אַפּטייקער, געוועזענער אַסימילאַטאַר, וועמען די גויים האָבן דערמאָנט, אַז ער איז אַ איד, קיין ארץ־ישראל, אויך סאַשאַ גרייט זיך אין וועג אַריין צום פּאָטער, ווען נאָר ער ענדיקט מעדיצין.

שרייבנדיק וועגן נאַציאָנאַלע מי־טיוון ביי שלום עליכמען דאַרף דער־מאָנט ווערן איינע פון זיינע בעסטע דערציילונגען „פּאַרבענקט אַהיים".

שלום עליכם שילדערט ווי אַזוי די קליינע מענטשלעך אין כתריאַלעווקע זיינען געוואָר געוואָרן, אַז ס'איז דאָ אַ וואָרט וואָס הייסט „ציוניזם", וואָס שטאָמט פון וואָרט ציון אין סדור. „דאָס איז אַזאַ מין חברה וואָס האָט חשק איבערפּעקלען אַלע אידן קיין ארץ־ישראל", האָבן זיי גערופן אַן אסיפה, געהאַלטן רעדעס און געשאָפן אַ חברה צו זאַמלען געלט פאַר ארץ־ישראל און אויסגעשריבן אַן אָקציע פון דער אידישער באַנק.

נאָך לאַנגן אומגעדולדיקן ווארטן, און אַלע כאַל לויפן אויף פּאָסט איז ענדלעך אָנגעקומען די אָקציע אויפן אַדרעס פון רב ר' יוזעפל, איינער פון די שענסטע שלום עליכם געשטאַלטן. די כתריאַלעווקער אידן האָבן זיך פאַרזאַמלט ביים רב אין הויז, אַלע האָבן זיך געשטופּט, ־ געריסן וואָס פריער צו זען מיט די אויגענע אויגן האַלטן אין האַנט די אידישע אָק־ציע.

דערציילט שלום עליכם:

— „לאַנג האָבן די כתריאַלעווקער ציוניסטן זיך געשפּיגלט אין דער אי־דישער אָקציע „פון אונזער אייגענער אידישער באַנק"; תחילת געוויפצט און נאָכדעם געזאָגט איטלעכער באַזונדער אַן אַנדער המצאה; ס'איז געווארן עפּעס אַביסל פּרייַלעכער, עפּעס לע־בעדיקער, ליכטיקער אויף דער נשמה, ווי איינער וואָס וואַלגערט זיך אין דער פּרעמער, בענקט אַ היים, קוקט אַרויס אויף אַ ידיעה, און פּלוצים נעמט ער אָפּ זייער, זייער אַ גוטן גרוס פון דער היים, ס'איז אי פּרייַלעך, אי עס ציט דאָס הארץ; עס גלוסט זיך צו גיין טאַנצן און טאָקע אַביסל זיך אויסווייענען אין איינעם..."

„ווען דער עולם האָט זיך שוין גע־האָט גוט אָנגעקוקט און אָנגעפּרייט מיט דער אָקציע, האָט ר' יוזעפל דער רב אָנגעטאָן די ברילן, באַטראַכט פון אַלע זייטן „די אידישע אָקציע פון אונזער אייגענער באַנק" און דערזען אידישע אותיות געהרוקט אויף לשון קודש, האָט ער אָנגעטאָן דאָס שבת־

דיקע היטל געמאכט א „שחחיינו" און אין די אויגן האבן זיך אים גע-שטעלט טרערן, ער האט אויסגעוויישט די טרערן מיט דער פאטשייל'ע און א זאג געטאן מיט א זיפץ און מיט א זייער צעבראכן קול:

„כ'הא מיך פארבענקט אהיים"...

טרערן האבן זיך מיר געשטעלט אין די אויגן ווען כ'האב ציטירט די האדציקע וואדעמע וועדטער. וויפל טרייסט, וויפל ליכט און האפענונג עם האט דער ציון-טרוים ארויסגע-ברענגט אין די שטעט און שטעטל'ך פון די אמאליקע פארדאגהטע און פאר-פאלגטע אידן אין פוילן און אין רוס-לאנד. די אידישע אקציע מיט די העבריאישע אותיות ווי א בשורה פון אידישער גאולה, האט אפילו די קלוי-נע מענטשע'ך פון כתריאל'עווקע, דערהויבן הויך-הויך און נאך העבער...

שלום עליכם איז געווען באפריינדעט מיטן פאלקס-דיכטער מ. מ. וואדשאוו-סקי, וועמען ליידער „אפן פריפעטשיק" „דעם מילנערס טרערן", „דער זיידע מיט דער באבע" און אנדערע זינגען מיר נאך היינט. געווען א צייט ווען ביידע: שלום עליכם און וואדשאווסקי פלעגן אויפטרעטן אויף ציוניסטישע אוונטן און פארזאמלונגען. שלום עליכם פלעגט פארליינען מיט פיל טאלאנט זיינע פרייליעכע געשיכטעם און מאנאלאגן און וואדשאווסקי, — זינגען זיינע פאלקס-לידער. לויט שלום עליכמס איניציאטיוו זיינען אין יאר 1900 ארויסגעגעבן געוואדן וואדשאוו-סקים לידער. שלום עליכם האט אנ-געשריבן א פיינע איינלייטונג צום ביכל לידער, כאראקטעריסטיש פאר אים און אויך פאר אונזער טעמע.

שלום עליכם שרייבט דאדט צווישן אנדערם:

„דאס זיינען לידער וואס אין זיי שפיגלט זיך אפ, ווי אין א לויטער וואסער, דאס גאנצע לעבן פונם אי-דישן פאלק, מיט אלע אידישע פרייד-ן און לייד-ן, אידישע צרות, דער אידי-שער דלות, אידישע טרערן... וואר-שאווסקים לידער זיינען נישט נאר קינות, קלאג-לידער אליין; אדרבה, מארסטנטייל פון זיי זיינען דווקא פרייליעכע, לעבעדיקע לידער, וואס אפילו אז זיי הויבן זיך אן טרויעריק, מיט אן אומעטיקן מאטיוו, לאזן זיי זיך אפט אוים מיט א געלעכטער... נאר אז אך און ווי איז צום געלעכ-טער! אין דעם גאנצן פרייליעכקייט הערט זיך א געוויין, אין זיין געלעכ-טער הערט מען טרערן... נאר וואר-שאווסקים העלדן האבן פיינט בא-קלאגן זיך... זיי זיינען צום מיינסטן טאקע גרויסע ארעמע-לייט נעבאך קבצנים, נאר פרייליעכע קבצנים... זיי זיינען צום מיינסטן גרויסע בעלי-בטחון, זיי גלויבן אין גאט און זיינען מקבל באהבה אויף זיך אלע צרות, סיי די וואס פונם אויבערשטן, סיי די וואס פון מענטשן, סיי פון פרעמדע, סיי פון אייגענע... זעלטן כאפט זיך ארויס ביי אים א קלאג... זעלטן, זעל-טן כאפט זיך ביי אים א געוויין, פאר-קערט, ביי יעדן אומגליק, ביי יעדער צרה שלא תבוא, פארענטפערט ער דעם רבונו של עולם און זאגט, „גם זו לטובה"... וואדשאווסקים העלד איז א גרויסער מאמין, און כאטש די נאכט איז לאנג, כאטש די נאכט איז פינס-טער, גלויבט ער פון דעסטוועגן, אז

אָט גייט אויף די זון אין ציון, ער זעט איר שוין פון דער ווייטן, ער הערט הימלשע געזאַנגען פון פייגל, וואָס פליען דאָ אין דאָרט".

דערביי ברענגט שלום עליכם אַ ציטאַט פון וואַרשאַווסקים אַ ליד:

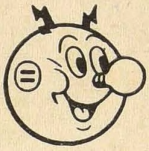
די הענט שוין אויפגעבונדן,
צעבראָכן ליגט די קייט...
דער גלות איז פֿאַרשוואונדן
פֿאַרשוואונדן צער און לייד!...

מיט שלום עליכמס אָפּשאַצונג פון וואַרשאַווסקים לידער און זיינע העלדן האָט ער אויך געגעבן אַ פּינקטלע כע און קורצע דעפֿיניציע איבער זיינע העלדן און ווערק.

אויך שלום עליכמס אידן פון כתרי-לעווקע און בערדיטשעוו, זיינען גע-ווען גרויסע בעלי-בטחון. אויף יעדן פון זיי קען מען זאָגן מיט שלום עלי-כמס ווערטער: „כאָטש די נאָכט איז לאַנג, כאָטש די נאָכט איז פינסטער, גלויבט ער פונדעסטוועגן, אַז אָט גייט אויף די זון אין ציון, ער זעט איר שוין פון דער ווייטן, ער הערט הימלשע געזאַנגען, וואָס פליען דאָ און דאָרט".

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

K-LISTO KILOWATT

"SU SIRVIENTE ELECTRICO"

Felicita a la Colonia Hebrea de Cuba con motivo del Año Nuevo Hebreo .

UNITED FRUIT COMPANY

LA GRAN FLOTA BLANCA

וועכנטלעכע באַדינונג פון
פּראַכט פון ניו-יאָרק און ניו-
אָרלעאַנס קיין האַוואַנא.

רעגולערע באדינונג פון פּראַכט פון ניו-יאָרק און
ניו-אָרלעאַנס צו פּאָרטן פון דער פּ ר א ַ ו י נ ץ.

רעגולערע באַדינונג פון
פּראַכט פון האַוואַנא קיין
ניו-יאָרק און ניו-אָרלעאַנס.

OFICINA GENERAL:

SAN PEDRO 16 TELF. 6-6974

PAN AMERICAN STANDARD BRANDS

SALUDA A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLE UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

C O R T E S I A

DE LOS PRODUCTOS

"EVENING IN PARIS"

DE

B O U R J O I S

BOSCH CARRIO Y CO.

IMPORTADORES DE TEJIDOS

MURALLA Nos. 208 p 210 — TELEFONO 6-7613

Habana

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD

לשנה טובה- תכתבו ותחתמו!

Como usted las desea...

transparentes y duraderas

Medias de Nylon

GOLD SEAL

(Sello de Oro)

Dan a sus piernas mayor lucimiento por su ajuste perfecto y transparencia inigualable.

Usted sabe la calidad que lleva porque el número de agujas y denier de las medias GOLD SEAL va perforado en cada media para mayor garantía. Para el uso diario pida el tipo de 54 agujas y 30 denier que son las más fuertes que se fabrican. Si desea las más finas y transparentes, pida GOLD SEAL de 66 agujas y 12 denier.

Para señoras, caballeros y niños

Medias y escarpines

GOLD SEAL

(Sello de Oro)

1959—1960 ✡ 5720—ת"ש

THE ROYAL BANK OF CANADA

Sirviendo a Todas las Clases Económicas del País desde 1899

BRINDA A SUS CLIENTES
A TRAVES DE MAS DE 910 SUCURSALES
EL MAS EFICIENTE SERVICIO BANCARIO
EN LAS PRINCIPALES PLAZAS DEL MUNDO

PAGAMOS 2% INTERES EN CUENTAS DE AHORRO

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

שלום עליכם

אין זיין אייגענער „רעפובליק"

פון י. ד. בערקאָוויטש

—— ❧ ——

„מיין רעפובליק" — אזוי פלעגט שלום עליכם אפטלעך רופן זיין אייגענע היים. ער האָט דערמיט געוואָלט באצייכענען אי דעם ליבעראלן „רעפובליקאנישן" רעזשים, וואָס הערשט אין זיין הויז-געזינט און גיט די מעגלעכקייט יעדן אייניציקן מיטגליד צו באוועגן זיך פרי, לויט זיינע אייגענע בוירענע אייגנשאפטן און נייגונגען, אי דעם נחת־רוח, וואָס ער אליין, דער פרייער „פרעזידענט" פון דער פרייער „רעפובליק", גענים אין דער דאָזיקער אייגענער אטמאָספער.

געוואָגט פלעגט עס ווערן, באָטש אין הומאָריסטישן טאָן, נאָר אונטערן טאָן האָט זיך גלאָזט פילן א טיפער אויפריכטיקער שטאָלץ — ער איז מיט זיין „רעפובליק" געווען העכסט צופרידן.

וואָרים אין דער דאָזיקער אייגענער רעפובליק זיינער האָט זיך שלום־עליכם אויסגעלעבט אזוי וואויל אזן אזוי פול, ווי אין ערגעץ ניט. להיפוך צו דעם רוב קינסטלער־נאטורן, וואָס דאָס טאָג־טעגלעכע לעבן פון היים אין פאמיליע דריקט זייער נייגעבן מאָכט שווער זייערע פליגלעך. — האָט שלום עליכם דווקא קריזיז פון זיין פאמילע, ניט אויף דעם אויסערלעכן אזן וואָס זי האָט אויף אים אין זיך געפילט איינערלעך באפליגלטער, ווי ערגעץ כדי אפצורוען זעליש אין זיך שעפעריש, פלעגט ער ניט לויפן, ווי אנדערע, פון דער היים דרויסן, נאָר פארקערט, לויפן מיט שמחה פון דער קער וועלט צו זיין אייגענעם מיט שמחה — ווייל ער ניט געקומען אהיים מים האָט תמיד עפעס נעבראכט איז נשוען זיין באקומען נואוהין ער האָט זיך נעלאדענער, נעטראָגן פון דער קערנער פאר זיין באכטונגען, לעבענשן. דא אויפן היימישן באדן.

אויסגעוואַרעמט אין דער אייגענער אטמאָספּערע, אוּן דאָ האָבן זיי זיך צעוואַקסן — אוּן אַרויסגעבראַכט גוטע, נאַטירלעכע, היימישע פּראָדוקטן (אוּן דעריבער פּילט מען ניט אין שלום-עליכמס ווערק דעם נאָכגעשמאַק פּון ראָפּיניראָטער, אָבער אינערלעך צעפּוצלטער אוּן דויכיקער, קאָפּע-פּילאָזאָפּיע).

אין זיין אויסאַ-ביאַנראַפּיע מאָלט שלום עליכם פּון זיינע יונגע יאָרן אַ בילד, וועלכעם ער רופט אָן „א אידילְיע". די אידילְיע באַשטייט אין דעם, וואָס ער אוּן דריי פּון זיינע עלטערע יונגט-פּריינט, צווישן וועלכע עס האָט זיך אויף געראָטן זיין פּאָטער, פּלעגן א גאַנצע וואָך ארויסקוקן „מיט דער גרעסטער שפּאַנונג" אויפּן שבת, כדי צו טייל זיך איינער מיטן אַנדערן מיט אַלדאָס בעסטן, וואָס עס האָט זיך בײַ זיי אָננעקלײבן אויף דער נשמה פּאַר די וואָכעדיקע טעג. „וואָס עמיצער פּון די פּיר האָט געהאט עפּעס א גוטע זאָך צו זאָגן, צו באַווייזן, צו דערציילן, האָט ער עס איבערגעלאָזט אויף שבת". וועג שלום עליכם וואָלט אין זיין אויטאָביאָגראַפּיע דערגרייכט די קאָפּיטלען פּון זיין שפּעטערדיקן באַמיילען-לעבן, וואָלט ער זיכער געהאט צו מאָלן א צוויייטע „אידילְיע" פּון אָט דעם מין — נאָר אויף א בריי־טערן לייוונט און מיט דייכערע פּאַרבן: ווי אַזוי ער שוועבט אום גאַנצע טעג אין די גאַסן פּון קיעוו-יעהופּעץ, אין שפּעטער — אין די פּאַרשידענע כתרי־לעווקעס פּון רוסלאַנד, גאַליציע, ענגלאַנד און אַמעריקע, און אלדאָס בעסטע, וואָס ער זעט אוּן הערט אוּן טראַכט אויף זיין דרויסנדיקן וועג, היט ער אוּן וואַרעמט בײַ זיך אין האַרצן, ווי א טייערע מתנה, „בײַ שבת": בײַ ער וועט קומען אהיים אוּן וועט זיך אויסלאָדן פּאַר זיין ערשטער, כאָטש ענגער, נאָר נענטסטער אוּן ליב־סטער אוידיטאָריע — פּאַר זיין אייגענער רעפּובליק. אלע, פּון גרויס ביז קליין, וועלן אים אַרומרינגלען מיט שיינענדיקע, וואַרימע אוּן דאַרשטיק־וואַרטנדיקע פּנימער, אַנשטעלן מויל אוּן אויערן צו „האַרכן", פּרייען זיך אוּן עגמת-נפש האָבן צוזאַמען מיט אים, נאָר מער פּון אלץ אוּן אָפּטער פּון אלץ — צוזאַמען מיט אים לאַכן, „זיך קאָטשען פּאַר געלעכטער". אוּן שפּעטער מיט א טאָג, אָדער מיט א וואָך, אָדער מיט א חודש, וועט דאָס אלץ ווערן פּילטרירט אוּן איבערגעקאָכט אוּן קינסטלעריש פּאַרוואַנדלט אין העלע בריייטע שאָפּונגס-בילדער פּאַר דער בריייטער דרויסנדיקער אויסטאָריע — פּאַרן לעזער.

די היים איז געווען פּאַר שלום עליכמען ניט אַן אויסערלעכער אָביעקט פּון באַקוועמלעכקייט אָדער אומבאַקוועמלעכקייט, נאָר א טייל — אוּן דער וויכטיקסטער טייל — פּון זיין גאַנצן וועזן, ניט א מיטל אַליין, נאָר א מיטל אוּן א ציל צוזאַמען, די אַרזאַך אוּן דער רעזולטאַט פּון זיין הרחבת-הנפש, דער סוד אוּן די אַנטפּלעקונג פּון זיין לעבן אוּן שאַפּן. אוּן דעריבער וואָלט מען דעם באַקאַנטן סטעראָטיפּישן ווערטל: „ווילכטו דעם דיכטער דערקענען, גיי צום דיכטער אין זיין לאַנד", — דאָ באַדאַרפט געבן אַביסל אַן אַנדערן נוסח: ווילכטו שלום-עליכמען דערקענען, גיי צו שלום עליכמען אין זיין היים. וואָרים שלום עליכמס היים איז געווען דער קלאָרסטער שפּיגל, אין וועלכן ער האָט זיך באַוויזן אינגאַנצן, אָן א שום פּנימה, דער שטארקער העלער פּראָזשעקטאָר, וואָס האָט אים באַשיינט

און באַלויכטן פון אַלע זייטן, מיט אַלע אָפּנקייטן און פֿאַרבאַרגנקייטן פון זיין מענטשלעך - קינסטלעריש נשמה. ער האָט זיך אין דער היים נישט באַוויזן אַנדערש, ווי מען האָט אים געזען דורך זיין שאָפן; ער האָט זיך אָבער דאָ באַוויזן מער, פּוליער, פרייער — אינטים. און ווייל לעבן און שאָפן האָבן זיך ביי אים צוואַמענגעגאָסן אין אַ זעלטענער הארמאָניע, דערביבער איז דער היימישער שלום עליכם געווען אזוי אינטערעסאַנט, ווי דער ליטעראַרישער — אויב ניט נאָך אינטערעסאַנטער!

ער איז ניט געווען שלום עליכם אין דער ליטעראַטור און ראַבינאָוויטש אין דער היים. ער האָט בכלל דעם ראַבינאָוויטש אינגאַנצן אָפּגעטשעפּט פון זיך, באַלד ווי ער האָט דערפילט אויף אן אמת זיין קינסטלעריש מיסיע. ער איז געווען אומעטום כולו שלום-עליכם. אין דער היים אָבער איז ער געווען, אויב מען קען אזוי זאָגן, נאָך כּער שלום עליכמדיק, ווי ער האָט אויסגעזען פֿאַר דער דרויסנדיקער וועלט. שלום עליכם דער צַרטער ראַמאַנטיקער, דער סענטימענטאַלער לירישער באַזינגער פון אידישער ראַמאַנטישקייט („יידיש" — אינטערגעשטראָכן פון אים) אין „סטעמפּעניו", „יאָסעלע סאָלאָוויי", „בלאָנדזשענדע שטערן", „שיר השירים" און אַנדערע ווערק, איז ביי זיך אין דער היים געווען דער צערטלעכסטער מאן צו זיין פרוי, דער איידעלער און אייבּיק-טרייער ריטער, וואָס זיין פיינע ליבע און געהויבענע טריישאפט צו זיין הארצן-אויסדערוויילטער האָבן שטענדיק געבליט פריש און יונג, ניט געוועלקט מיט די יאָרן, אין אַן עכּא דערפיר, פול מיט זעלטשיינער איבערגעגעבנקייט, פול מיט אָפּשיידם-טרוירער, קלינגט נאָך ער היום פון זיין צוואה ארוים, ווי דער לעצטער אָקאָרד פון א וואונדערבארער ראַמאַנטישער לעבנס-סימפאָניע. שלום עליכם, דער אינציקער דיכטער אונזערער פאר אידישע קינדער, דער טרויעריק - פרייליכער באזינגער פון אונזערע אָדעמע און באגאבטע, נאַיוו-קלוגע, קאָמיש-רירנדיקע „טאָפּע-לאָך" און „מאטלאָך", איז ביי זיך אין דער היים נעווען דער הארציקסטער פאָטער צו זיינע קינדער. דער פרייליכער-שפּילעוודיקער חבר פון זיין קינדהייט, דער צערטלעך-אויפמערקזאמער פריינט פון זייער יוגנט, דער וואַנדיקער באַגלייטער אויפן וועג אין זייערע דערוואקסענע יאָרן. און שלום עליכם, דער הומאָריסט — וואָס פאר א רייכקיים פון הומאָריסטישע איינפאַלן, וואָס פּאַרע אוצרות פון שפּיל און געלעכטער ער האָט אַרויסגעווויזן טאָג-טעגלעך אין זיין איגענער רעפובליק! ער איז נעווען א קוואל פון נחת-רוה פאר זיך פאַלק—און די, וואָס זיינען געשטאַנען נאָר נאָענט צו אים, זיינען נעווען די ערשטע צו שפּן פון דעם דאָזיקן געבענטשטן קוואל. ער האָט אינסטינקטיוו געפילט אין שפּעטער אויך באַוואוסטזיניק באגריפן, אז אים איז נעגעבן געווארן דער בארוף צו פאַרשאַפן פריידצו אלעמען — און ווער איז נאָך נעווען דערצו אזוי בארעכטיקט, ווי די סאמע נאָענטע זיינע?

דער וואָס ווען אמאל דורכליינען די טויזנטער און מויזנטער ברירה, וואָס שלום עליכם האָט געשריבן צו זיין פאַמיליע אין די פאַרשיידענע פעריאָדן פון זיינע וואַנדערונגען אויסער דער היים, וועט נאפן אין שטוינען: פון וואַנען האָט זיך עס מענטשן ביי איר

קער ליבשאפט, האָט זיין פּאָטערלעכ-
קייט דערגרייכט דעם העכסטן און
שענסטן קינסטלעריש אויסדרוק.

ער איז געווען א פּאָטער א קינסט-
לער. נעפּירט ביי זיך אין דער היים
די פּאָטערשאפט ביז צו א קולט. ער
האָט אויפמערקזאם געוואכט איבער
יעדן אינציקן פון זיינע קינדער, ווי
א גוטער פּסיכאָלאג, שטודירט און
געוואוסט זייערע אייגנשאפטן, זייערע
נייגונגען און פּאַרלאנגען — און שטענ-
דיק איבערראשט זיי מיט זיין עלעגאנ-
טער און ציוולטערפּנדיקער גוטסקייט.
ער איז געווען רייך-דערפינדעריש אין
זיינע היימישע אינפּאלן און אויפטו-
עכצן, וועלכע ער האָט יעדעסמאל צו-
געטראָגן צו גרויס און צו קליין אין
פּלינק - צוגעטראכטע הומאָריסטישע
קינסטלעריש פּרעפּאראטן. אין די
שוועדסטע ציטן פון מאטעריעלער נויט
פון פּיזישער קראנקהייט, און אין רעכ-
טן בערן פון שאפּנדיקער ארבעט,
האָט ער געהאט דעם זכרון, דאָס
גרויסע געדולד און דעם גוטן ווילן צו
דערפרייען א קינד ערגעץ אין א צוויי-
טער שטאָט, אין א ווייטן לאנד, מיט
וואָס עס איז — זאָל זיין מיט א באָנ-
טאזיע, מיט א כימערע, מיט אן אויפ-
געבליצטער האָפענונג. און אין גוטע
ציטן — איז צו זיין גוטסקייט קיין
ברעג נית געווען. א צוגאָב צו זיין פּא-
טערלעכער בריטהאַרציקייט און שוצ-
פּארטיקייט האָט ער נאָך פּארמאָגט
די צערטלעכקייט פון א מוטער, די
וואָרימקייט פון א חבר, די לוידישקייט
פון א פּאַרליבטן; און ווייל אין נאָענ-
טן באַריר האָט ער דאָס אלץ נית גע-
קאָנט אַרויסבאַווייזן, ציוליב איינגע-
בוירענעם טאקט, — פּלעגט ער דעם
געבן א פּריין אויסגוס אין זיינע
בריוו.

ער איז ניט געווען קיין בלינדער פאטער. ער האט מיט פאטערלעכן שטאלץ אויפגעכאפט און אויפגעמוטערט — דורך „היימישער רעקלאמע" — די מעלות פון זיינע קינדער. ער האט אבער אויך ניט פארמאכט קיין אויג פאר זייערע חסרונות. צו א חסרון פון א קינד, אדער צו א באנאנגענער נארישקייט, האט ער אנגעוועניגט דעט דאם זעלבע געווער, וואם ער האט געגוצט — דאם געווער פון הומאר. דאם פלעגט אבער געטאן ווערן אזוי פאטערלעך-קלוג, אזוי קינסטלערישפיין, אז קיין באליידיקונג האט ניט געקאנט זיין. אלצדינג פלעגט פלאצן און אויפגעלייזט ווערן אין א הילכיקן ריינוואשנדיקן געלעכטער.

און מיט וואם פארא ליבע די קינדער האבן אים געענטפערט! עס איז זעלטן צו טרעפן אזא פאמיליענלעבן, וואו קינדער זאלן קוקן צום פאטער אזוי אנטציקט, אזוי באגייסטערט אזוי פארליבט, ווי עס איז געווען צו זען אין דער פאמיליע פון שלום-עליכם. ער איז געווען פאר די קינדער זייער ליבטיקער מלאך, זייער קינדערגליק, זייער יום-טוב, און ניט דערפאר, ווייל זיי האבן זיך געווארימט אין די דרויסנדיקע שטראלן פון זיין לימערא-רישער בארימטקייט. דאם איז אפשר געקומען שפעטער, בעת די קינדער זיינען אויסגעוואקסן, זיך פעלאזט אין דער פרעמד און דאלטן דערנאנגען, וואם פאר א נאמען זייער פאטער האט אין דער וועלט. אין זייער פריער יוגנט, דערצויגענע אין קיעוו, אין א קרייז פון רוסיפיצירטע אידישע פלוטאקראטן און פראפעסיאנעלע אינטעליגענטן, האט זיך פאר זיין דעם פאטערס שריפטשטעלער קוים ארויסגעווינקט. ער איז אבער פון אינעווייניק, פאר זיך פאמיליע אליין, געווען דער גוטהערציגער צויבער-קינסטלער, דער פרייד-גענאסער דער פאמילע-בענויט.

ער איז געווען דער קאפ פון דער פאמיליע, איר קרון און איר שטאלץ. ער איז אבער קיינמאל ניט געווען דער דעספאט, נאר איר פאטריארך — דער דעם איידעלן, גייסטיקן זיינען. ער האט קיינמאל ניט ארויפגענוואונגען אירע די קינדער זויינע מיינונגען אין גאנצן שמאקן — ער האט עס זיי איינגענעבן, אומבאמערקט, אין א בייטעניינגענעמער פרעפארירטער פארמ. ער האט געהאט די גרעסטע ליבע פאר ירושת-אבות, פאר דער אידישער גייסטיקער ארבשאפט, וואם קומט פון דורות און נייט צו דורות, — אבער דער דאזיקער גייסט איז ניט פון דיך אליין אויסגעפלאנצט נעהאדעך אין זיין פאמיליען-לעבן. ער האט מיטגעבראכט פון זיין אייגענער קינדהייט פיינע נאכקלאנגען פון אידישער פאלקסטימלעכקייט, און די דאזיקע מאטיוון האבן זיך שטארק נעלעבט פילן אין זיין היימישער סביבה. ער איז געווען פריי פון רעליגיעזע דאגמעס. ער איז אבער מיטן נאבעצן האר צן געווען צוגעבונדן צו דער פיעסבפון אידיש - רעליגיעזע טראדיציע. ער האט ניט נאר באזונדע אין איינעווערק די ערלעכקייט פון אידישע ימים-טובים — ער האט זיי אליין דורכגעפירט ביי זיך אין דער היים. אין דעם קרייז פון זיין פאמיליע, פיס זייער נאענצער אלט - פעמעיסטער פראכט. ערב פסח האט זיך ביי שלום עליכמען אין הויז געווארעט ניט הייס

ניקער, זוי ער האָט עס באשריבן אין זיינע פסחדיקע מעשיות פאר אידישע קינדער. און די פסחדיקע סדרים, וואָס ער האָט אָפּגעריכט, זיינען גאָר וועלט א מוסטער פון געהויבענער אויפריכטיקער יום-טובדיקייט. און געטאָן פלעגט עס ווערן ניט צוליב קינסטלערישע „נאציאָנאַליסטישע" אָדער „דערציאָנישע" מאָטיוון, נאָר נאטירלעך און איינפאך, ווייל דער אמתער יום-טובדיקער פרייד פון א פאָלקס-קינד — און דערביבער האָט עס געווירקט אזוי נאטירלעך-פריידיק אויף די קינדערשע נשמות.

דאָס לעבן אין דער פארגוויעשטער שטאָט קיקעט אָן די רזסיפיציירנדיקע טענדענץ פון דער ארומיקער סביבה האָבן נים דערלאָזט צו נעבן די קינדער אָן אמתע אידישע דערציאונג. די זאך פון דערציאונג האָבן שוין געטאָן פון זיך אליין די רוכישע גימנאזיעס און אוניווערזיטעטן. אין ענלעכע הייזער אָזעלכע פון אידישע שריפטשטעלער פלעגן די קינדער שטיין אין נאנצן פרעמד צו דער ארבעט פון זייערע פאָטערס. וואָס ווערט נעווענט ערגעץ אין דער שטיל, הינטער פארמאכטע טירן, פאר אומבאקאנטע ווייטע צוועקן. אזא באציאונג פון שלום עליכמס קינדער צו דער לעבנס-ארבעט פון זייער פאָטער האָט ניט געקאָנט געמאָלט זיין. עס וואָלט פאר שלום-עליכמען נעווען א וויליקער אבסורד אז זיינע קינדער זאָלן זיין פון די, וואָס זיין קוואל איז פאר זיין פאָרמאָט, ער פלעגט דערציבער די קינדער, דערהויפט די דערוואקסענע, האָלטן אין שטענדיקן קאָנטאָקט מיט זיינע שאפונגען און ליטעראַרישע אינטערעסן, און אזוי ווי ער האָט פאר זיין ארבעט קיינמאָל ניט געווכט קיין התבודדות און קיין פארשלאָסענע קאבינעטן, נאָר ער האָט זי שטענדיק געטאָן ביי אָפענע טירן, אָפטמאָל אין רעכטן מיטן פונם קינדערשן געטומל (וועלכן ער האָט שרייבנדיק אפילו ניט באמערקט), — האָבן זיך די קינדער געפילט ווי זעליש פארוואַנדטע צו דעם פאָטערס ליטעראַרישע טעטיקייט, און זיינע געשאפענע פארשוינען זיינען פון זיך אליין ארויסגעטראָטן אין דער משפחה: „טוביה דער מילכיקער" איז געווען פאררעכנט ווי עפעס א ליבער נאָענטער קרוב, א קליינישטעלדיקער פעטער, „מנחם מענדל" איז געווען א גוט-באקאנטער שכן, אָן אפטער ארויסגייער, און „מאטל פייסי דעם חזנס" — א ליב, טייער, מחיה-דיק געשוועסטער-קינדל... און אז שלום עליכם האָט פארענדיקט אָן ארבעט, מיט וועלכער ער איז געווען צופרידן, פלעגט ער זי פייערלעך פאָרליינען פאר זיין נאָענטן הויז-געזינדל. דערביי, פלעגן געמאכט ווערן צו דעם באזונדערע הכנות, ווי צו א פאמיליען יום-טוב. נאָנץ פרי האָבן שוין די קינדער געוואוסט, אז אין אָוונט וועט דער פאָטער פארלייענען זיין נייע זאך, און שלום עליכם אליין האָט זיך פלעגט בעריש געגומען גרייטן צו דער פארלעזונג, ווי צו אן עפנטלעכער „פרעמיערע"; זיך ארומגערינגלט מיט ווין נאָענען שרייב-געצייג, געלייענט און געמאָקט אין ארויסגעשריבן אין דעם פרישן מאָנוסקריפט. פלינק געקלעפט נייע בלעטלעך, געטראכט, געביסן די נעגל, ווידער געמאקט און ווידער געשריבן. און אָט איז שוין אָוונט. די פאמיליע איז שוין ארום טיש אין גרויסער דערוואַרטונג. די נייגערקע קוקן ארויס דורך דער אפענער טיר

צום פאטערס שרייב-טיש. און שלום עליכם איז נאך אלץ פארטיפט אין דער ארבעט. ער „מיסטרעווטע" עפעס אין זיין ווינקל מיט טינט און פעדער, מיט שער און קלעפ-פאפיר, מיט פלעשלעך גומי-אראביק, און דאס פנים איז ביי אים אזוי סודותדיק קאנצענטרירט, ווי ביי אן אינזשעניר א דערפינדער, וואס טאפט אויס אין פארשרויפט צום לעצטן מאל די שרייב-לעך פון זיין דערפינדונג, אויידער ער גייט זי דעמאנסטרירן פאר וואלטן-דיקן געקליבענעם פובליקום. „פאפא, פארטיק? — פרעגט אן אומגעדולדיק קינד פונם טיש, צו אויפמונטערן דעם פאטער און באווייזן אים, אז די ניי-געריקייט איז געוואלטיק גרויס. „פאר-טיק!" — לאזט זיך הערן פונם צוויי-טן צימער שלום עליכמס יונג מונטער קול. און באלד באווייזט ער זיך פאר זיין אייגענער אוידיטאריע מיט פלינ-קע באוועגונגען, מיט בליצנדיק-שמייכ-לענדיקע בריליען און מיט א פריש-גע-קלעפטן „אנגעשוואלענעם" מאנוס-קריפט אין האנט...

אויב די זאך איז געווען איינס פון זיינע באליבטע ווערק, א שטייגער, טוביה דעם מילכיקנס א מעשה — פלעגט שלום עליכם צו דער ערשטער הייפיישער פארלעזונג זיך אנטאן יום-טובדיק.

מער ווי מיט אלעמען האט ער זיך אפגעגעבן מיט די קלענערע קינדער— מיט די, ביי ווען די העל-פארביקע פאנטאזיע איז נאך ניט בארירט פון דער גרויער ווירקלעכקייט. פאר זיי האט ער פארמאגט עפעס וואס איז העכער פון קונסט און פון טאלאנט — אן אייביק יונגע, קינדערישע נשמה.

ער האט זיי אפגענעבן דעם בריוטסטן פלאץ אין זיין הארצן, נעהאלטן זייע-רע קינדער-אינטערעסן פאר וויכטיק, אפגעהיט זייערע קינדער-נעפילן פון דרויסנדיקער ברומאלער באריונג. ער פלעגט זיך שפילן מיט זיי ווי א גלייכער, צוטראכטן פאר זיי העכסט-אמוזירנדיקע פארווויילונגען, געבן זיי צערטלעך-קאמישע נעמען. דאס איז געווען ביי אים דער בעסטער אפרו נאך זיין ארבעט. ער איז נשוען צו זיי אן א שיעור אויפמערקזאם, הארציק, נאכגיביק, פול מיט רחמנותדיקער גוטסקייט צו זייער אומבאהאלפנקייט. ער האט נשוואוסט צו רעדן מיט זיי אויף זייער שפראך, צו באשעפטיקן זייער פאנטאזיע, צו פאראינטערעסירן זיי מיט אלערליי קינדערשע אויפטו-אונגען, צו דערפריען זיי מיט אוים-טערלישע מתנות, מיט אומדערוואר-טעטע הומאריסטישע אפשניצלעך, צו אנשטעקן זיי מיט זיין פריילעכקייט און מיט זיין הילכיקן געלעכטער. און דאס אלץ פלעגט געטאן ווערן מיטן גרעסטן ערנסט, אן נעמאכטקייט, נאר מיט א סך טאקט און מיט א טיפן פסיכאלאגישן פארשטאנד פאר דער קינדערשער נשמה. אזוי איז ער געווען נאר אין די ערשטע יארן, אלס יונגער פאטער, און אזוי איז ער פארבליבן ביז די לעצטע יארן, בעת ער איז שוין געווארן א זיידע צו אייניקלעך — און האט זיך אבער נעהאלטן מיט זיי ניט ווי א זיידע, נאר ווי א פאטער. צווישן זיינע אומציילויקע פאמיליען-בריוו געפינט זיך א בינטל קליינע בריוועל-לער, געשריבן פון קארלסבאד צו זיין ערשטן קינד מיט א פיין-געטאקטן כתב אויף אילוסטרירטע בייגעלעך פאפיר. פונקט אזעלכע בריוועלער האט ער געשריבן פון ניו-יארק קיין

[illegible] זיין אייניקל בעלא שוין גאר [illegible] לעצטע הדשים פאר זיין טויט.

[illegible] איז געווען אזוי צוזאמענגעווא- [illegible] מיט זיין פאמיליע, אז אויפער אר [illegible] פאר לעבן פאר אים כמיעט קיין [illegible] בים געהאט און זיין אינערלעכע [illegible] געווען געשטערט. ער האט ליב [illegible] ארומצופארן, זען נייע שטעט, [illegible] קענטער, זיך צוקוקן נייגערים, צו [illegible] מענטשן און הידושן זיך אויף נייע [illegible] לעבנס-שטייגערס. אלץ [illegible] פ'איז געווען ניט אזוי פאר [illegible] האט פארשאפט פרייד [illegible] אבער דאס אלץ האט [illegible] א טעם, ווען ארום אים האט [illegible] זיין פאמיליע, זיין אי- [illegible] פובליק. מיט וועלכער ער האט [illegible] אלע הידושים געקאנט זיך [illegible]. העכסט צעק יען און אינערקאכן [illegible] זיין באוונדערן הומק יסטיזן [illegible] אן דעריבער איז פאר אים [illegible] לייכם אויפציהויבן פלוצים [illegible] פאמיליע אין זיך לאזן מיט [illegible] צו לאנד, און אזוי שווער [illegible] זיך פון איר אפילי אויף א [illegible] צייט צו פארן ערגעץ אין דער [illegible] אינער אליין. אז ער האט גע [illegible] אמאל זיך צעשיידן מיט דער [illegible]. ערער אז א קינד האט גע- [illegible] ערגעץ ווייט אוועקפארן, האט [illegible] זיך געפילט ווי צעטרייסלט: דער [illegible]-מענטש ווערט צעשרויפט [illegible] אפגעשוואכט. ער האט יערן באג [illegible] בדיות, געהאט אין זייער יערן [illegible], געהאט פאר יערן איינעם צו [illegible] שפעטערדיקע יארן, אז ער האט גע- [illegible] אנגענעם. יינע בריוו אהיים — [illegible] איז א באוונדער קאפיטל, ווען [illegible] העל דעם הארמאנישן צו- [illegible] פון מענטש און קינסטלער

אין זיין פערזאן. ער האט געשריבן זיי- נע היימישע בריוו אינטים, אויפריכ- טיק, אלץ-אנטפלעקנדיק — און דער- ביי אזוי מייסטעריש, מיט הומאריס- טישן סטיל. און פארם, ווי זיינם א ווערק, ווי זיין לעבנס-ווערק, ווען דארף געלייענט ווערן פון זיינע איי- גענע אינטימסטע לעזער. ער האט זיך מיט זיי געטיילט מיט אלץ: מיט זיין בענקשאפט, מיט זיינע טרערן, מיט זיין פריידד — אלצדינג האט געמיזט פארצייכנט ווערן אין פיינעם אוים- דרוק, מיט פיינעם כתב און פיינעם לשון. און טאמער איז אמאל ניט גע- ווען ווען צושרייבן — האט ער שוין צוגעטראכט עפעם אן אפשניצל, א שיינעם אויספאל, מיט ווען צו דער- פריען זיין פארלאזטע רעפובליק. ער האט געשריבן בריוו פון אמעריקע — אן ער האט זיך צוגעהערט פונדער- ווייטנס מיטן פאטערלעכן אויער, ווי אזוי „קלייניוואג" לאכט בחברותא, לייענענדיק זיי ערגעץ אין דער שווייץ. ער האט געהאט זיין אייגענעם דראט- לאזן אפפאראט, ווען האט פארבונדן זעל מיט זעל. און דאס זעלבע האט ער פארלאנגט פון יעדן אינציקן מיט- גליד פון זיין פאמיליע, ווען איז געווען וויט פון דער היים: זיין אויפמערק- זאמקייט צו אים, שרייבן אפט און זוגן אלץ, האלטן זיך אין נאענטן פאמיליען-בונד.

ווען עם זאל זיין אין אים געווע- דעט, וואלט ער די קינדער פון זיך ריינבאל ניט אפגעלאזט. און אין די שפעטערדיקע יארן, אז ער האט גע- וואונט שטענדיק אין אייסלאנד און די דערוואקסענע קינדער האבן זיך נזמוזט צעפארן יעדער אויף זיין פלאץ, איז געווען איינגעפירט, אז

איין מאָל אין יאָר, אין די זומערדיקע חדשים, דאַרפן זיך אַלע ציוזאַמענפאָרן אהיים און פאַרברענגען אין אייניקלעך. די דאָזיקע טעג פון באַגעגעניש מיט קינדער נאָך לאַנגע חדשים פון צעשיידונג זיינען פאַר שלום עליכמען גרויסן ליכטיקסטע אין זיין אייזאַכען לעבן אין דער פרעמד, און ער פלעגט פאַר די אנגעקומענע מאַכן א פרייליך-פיערלעכן קבלת-פנים. אויפן וואָקזאַל. אנקומען סתם אזוי, אומגעריכט, אן א טעלעגראַמע. אריינפאַלן פלוצים איז שטוב אריין מיט די פעקלעך — איז ביי אים גרויסן פאַרעכנט ווי א פיערזעלבע באַליידיקונג. דעם מענטשנס לעבן איז א וויכטיקער ענין, און אויסערגעווינלעכע פאַסירונגען אין לעבן טאָר כּמעט ניט וואָכעדיק מאַכן. דאָס לעבן איז פאַר אים גרויסן ניט א „פרוזדור", וואָס מען דאַרף דורכלויפן, אָפּלעבן. אָלצדינג אין לעבן איז וויכטיק, וכּפרט די זעלטענע מאָמענטן זיינע — די מוזן באַוונדערט באַטאַכט ווערן, יום-טובדיק באַצירט און באַשיינט ווערן, מיט גרויסאָק, מיט סטיל, מיט הרהבת-הנפש...

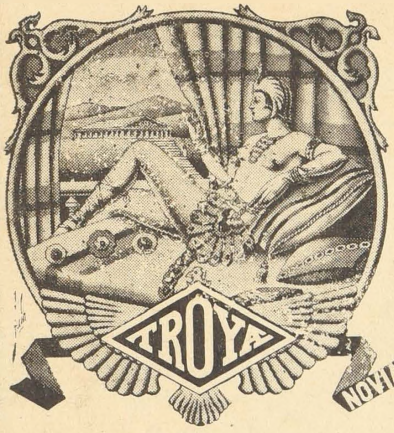
דעם שוועריסטן נסיון אין זיין פאַמיליען-לעבן האָט ער דורכגעמאַכט נאָר אין די לעצטע טעג. דאָס איז געווען דער פלוציקדיקער טויט פון זיין עלטערן זון מישא. און דעם נסיון האָט ער נישט געקאָנט בייַשטיין. דאָס האָט זיין לעבן אין גאַנצן צעבראָכן. ער האָט זיך געפּלייבט צו שטאַרק זיך, ער האָט נעפּרואוועט דאָס אומגליק אַ־אָפּשרייבן פון הארצן (ווי ער פלעגט שטענדיק טאָן אין שווערע מינוטן): ער האָט דעם זעלבן אָוונט, נאָכדעם ווי ס'איז אים אָנגעקומען די שוועדע פֿשוטה, זיך פאַרשלאָסן אויף עטלעכע שעה אין זיין ארבעטס-צימער, אוועקגעשטעלט זיך צו זיין שרייבטישטענדער, ווי אַן אבל צום עמוד, געשטאַנען אויפגעוויגן און געשריבן, פּרעפאַרירט דעם טיפסטן פּיין פון דער נשמה אין גפּערלטע אותיות. אין עלעגיש גלישפענע ווערטער — און די בריוון האָבן זיך געטונקלט, דאָס געקנייטשטע געזיכט איז געווען פאַרנאָכן מיט טרערן, און די געבויגענע פאָטערלעכע פלייצעס, וואָס זיינען געוואוינט גווארן צו די שווערסטע לאַסטן, האָבן קוים-קוים אויסגעהאַלטן...

ער האָט דאַמאַלסט אָנגעשריבן איינס פון זיינע קרישטאַל-רויסטע ווערק: זיין צוואה. נאָר דאָס אומגליק פון הארצן האָט ער דערמיט ניט אַראָפּגעשריבן. זיין פאַטערלעך געמיט איז איינגעהילט געווארן אין טויטלעכער פאַרצווייפלונג. ער האָט זיך געאיינגעזעצ מינטערן, אז ער האָט נאָך ניט אַלץ פאַרענדיקט. עס האָט באַר אים אָבער געשיינט דאָס יונג פאַרשניטענע לעבן פון זיין קינד, זואָס האָט נאָך גארניט אייגיידיקט. „אנישטאָט דעם, וואָס דער זון זאָל יעדן טאָג זאָגן קדיש נאָכן פאַטער, טוט עס דער פאַטער נאָכן זון" — קלאָגט ער שטיל אין א בריוו צו אייניקר פון זיינע עלטערע טעכטער. איז אומרעכט האָט ער ניט גלאַנט אריבערלעבן, און א געבויגענער, יידישער שטאַנד, איז ער שטיל אוועק ואַר זיין זון. אזוי האָט געלעבט און ווייטערט דער מייסטער פון אייגענעם פאַמיליען-לעבן — שלום עליכם.

(פון „שלום עליכם ביך")

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

TIENDA SU CAMA CON

SABANAS TROYA GENUINAS

del mejor Warandol

LAS MAS BLANCAS Y MAS FRESCAS

CONFECCION PERFECTA

Garantía por 3 años

NOVIAS COMPRAD SABANAS TROYA GENUINAS

Ortiz Hno. y Cía.

Sucsores de FERNANDEZ y CIA.
Casa Fundada en el año 1889
Importadores de Tejidos
MURALLA 204 y CUBA 520
TELEFONOS: 61-1290 y 8-6770
Fabricantes de las afamadas sabanas TROYA

צו אלע סוחרים אין פעדלער !

מיר האבן א גרויסן אויסוואל אין אלערליי שטאפן, ווי קרעפעם סעדא-פריא, כפונס, באטיסטאס, סטאכ-פאדאס, פאפלינס, ליענזאם כעפיראס, וואראנדאל א. א. וו.

פרייזן פון אל-פאר מאיאר! באזוכט אונז גלייך!

מיר באַגריסן זייער האַרציק אַלע מיטגלידער פון
אונזער משפּחה, קליענטן און פריינט, דעם
אידישן ישוב אין קובא און אַלע אידן אויף
דער וועלט און ווינטשן אַלעמען א
גליקלעכן יאָר פון שלום און פרייד

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

אייַדעלע און מאַריס הימלשטיין און פאַמיליע

Perfumería GIMEL

SOL 162 TELF. 6-6013

AZZE HOSIERY MILLS, S. A.

FABRICANTES DE

Once — Once

Enamorados No. 165 (Santos Suárez)

Teléfonos I-8585 e I-8586

presentan:

- NYLON MALLA TROPIKAL
- NYLON MAGICO
- COLORAMA
- TEJIDO MULTI-PLY
- PUNTO RETENIDO
- NYLON BORADO
- TEJIDO INGRAIN
- JUNIOR
- BALLERINA

Y UNICOS CON TRIPLE VIDA

FELIZ AÑO NUEVO 5720

טוביה שרייבט צו שלום עליכם

פון **א. מייזעלס**

ב"ה, תל-אביב, לסדר ויתן לך, שנת העשור יצ"ו

צון מיין טייערן פריינט פאני שלום עליכם, דער גרויסער כתבא רבא, וועלכער האט מיין נאמען געטאן אויס-שפרייטן צווישן אלע גבירים און נגידים אויף דער דאטשע פון בויבעריק אין אייך צווישן אלע אנדערע אידן פון גאטס וועלטל. זאל זיין נאמען זיך וויטער גרויסן וויי ביז היינט. אמן סלה.

ראשית קום איך אייך פאני שלום עליכם צו מעלדן, אז נאך אלע בחלות און אלבערקערעניש, איז טוביה בדוך חשם ארויס מיט גאנצע שטיוול. וויי פלעגט זאגן מיין גאלדע-בערדצע, וויי אזוי מען וואלפט די קאץ, בלייבט זי אלץ שטיין אויף די פים. און פארוואס מיינט איר איז טוביה, טוביה? וואלים ער געדענקט אייערע גאלדענע ווער-טער, אז „דער עיקר איז בטחון". וויל וועד אין דער וועלט, וויסט מער פון אייך, ווייל מאל טוביה איז שוין געוען אויפן פערדל און אונטערן בערדל? אבער ניט דאס איז דער עיקר, ווייל איצט קומט דער אמתער ראשית. ראשית ווייל איך אייך דערמאנען, אז איך האב ניט פארגעסן, אז אם ירצה חשם היינטיקס יאר, ווערט איר א קיילעכדיקן הונדערטער! פונקט הונ-דערט יאר, אז איר זייט געבוירן גע-ווארן. גלויבט מיר, וואלט איך גע-וואוסט אייער ריכטיקן אדרעס, וואלט איך פערזענלעך געקומען אייך זען און אייך איבערגעבן גרוסן פון כתריעלוי-קער עולם, פון יעהופעץ, אדעם און פון אלע אייערע קליינע און גרויסע מעג-טשעלעך ביט זייערע קליינע און גרו-סע השגות. איך וואלט אייך פון זיי אפגענעבן די אמתע גרוסן, ווי עם שטייט געשריבן „בוכם יעמדו עלי הר גריזין", אמת טאקע ניט קיין פרייי-לעכע גרוסן, אבער פארט גרוסן. ווי זאגט מען עכ, — „אמאל איז א הע-רינג אויך אן עוף אויף שבת". איי, פאני שלום עליכם, ווען איר טוט א קוק אויף אלע אייערע שטעטלעך, וועל-כע איר האט אזוי ליב געהאט, איז אפילו איר, ביט אייער גוט-האנציק געלעבטערל, וואלט געלאזט פאלן א

טרערעלע, פֿאַרשטייט זיך בגנבה, אין דער שטיל. וואָרים די טבע אייערע איז דאָך, שטענדיק אונדז צו געבן נאָר פֿרייד און געלעכטער. כאָטש מיר האָבן אַמאָל ביי אייך געלאָכט מיט יאַשטשערקעס. אָבער געלאָכט, מער געלאָכט ווי געווײנט. איר זייט אין גאַנצן געראָטן אין טוביהן. א שלונג א טרער און ווייטער, הילף קבצן. איר וואָלט זיי ארײַן געזאָגט, טאַקע ווי איר קענט. אייער היינטיקער זאָג, וואָלט געווען א סך שטאַרקער ווי צוריק מיט יאָרן, ווען איר חאָט זיי אַרײַנגעזאָגט אין אייער „בלוטיקן שפּאָס". וואָסזשע האָט איר אָבער געטאָן? נעמט איר אָן א פֿאַרוואָס און אַנטלויפֿט פֿון אייערע פֿריינט און ווי אַזוי האָט איר אַליין אַמאָל געזאָגט. „רוף מיך קנאַקנים!"...

און איצט נאָך אמאָל ראשית. ראשית האָט איר אונדז איבערגעלאָזט אין א מצב, פֿאַני שלום עליכם, מעג זיך דער וואָס איז איבער אונדז דער־בארעמען. מילא טוביה קאָן זיך זײַן שטעטל אַליין באַשטיין און אפֿילו מיין פֿלימעניק מנחם מענדל — אויך געטלעך קאָן איך בישום אופן ניט אויסרעכענען, ווי אַזוי מנחם מענדל איז מיין פֿלימעניק. דערצו איז געווען מיין גאָלדע־טערדצע א מזיק — איז ווײַל איך אייך טאַקע זאָגן, אז אפֿילו פֿאַר מיין פֿלימעניק מנחם מענדל, איז זיך נישטא לגמרי צו זאָרגן. איר וועט דאָס מיר גאָר ניט גלויבן, נאָר דער אמת איז, אז מנחם מענדל אַר־בעט שוין. דאָס הייסט, אז אַרבעטן אַרבעט ער נאָך נישט. נאָר ער זאָגט, אז א ליאדע טאָג וועט ער זיך נעמען צו דער ארבעט. ער איז אפֿילו גרייט אַריין צוגיין אין אונדזער „קיבוץ".

וועט איר דאָך אַוודאי ווען וויסן וואָס איז דאָס אזעלכעס פֿאר א חיה? מוז מען דאָס אייך קלאָר מאַכן, כדי איר זאָלט ניט מיינען, אז טוביה רעדט הלילה פון וועג. כאָטש צוריק געדענק, אייך באַדאַרף מען ניט אַריינלייגן קיין פּינגער אין מויל אַריין, ווייל איר קאָנט אים נאָך אָפּבייסן, אָבער כדי צו פֿאַרן מיטן גלייכן שאָסיי, מיינט א קיבוץ אויף תרגום לשון „כל רכפין יתא ויאכל", דאָס איז אזא שיסל, וואָס וועט עס קומט, מעג אַריינ־שטעקן דעם לעפל און מיטעסן. דאָס איז דער אמתער „בגפו יבוא בגפו יצא". איז מילא דאָס עסן יאָ דאָס עסן — זאָגט מנחם מענדל — נאָר דאָס וואָס מען מוז דאָרט ארבעטן אויך, דאָס טויג נישט. נו דרייט ער זיך דערווײַל אַרום און זוכט „פּויגע־לעך אין בוזים", פֿאַרדריסט דאָס מיך, וואָרים איר קענט מיך, אז איך האָב פֿיינט אָט די אלע פּוסט־און־פֿאַסניקעס, ווײַל ווי זאָגן אונדזערע חכמים „יגיע כפּיך", אז די וועסט ארבעטן מיט דיינע הענט „כי תאכל" וועסטו האָבן צו עסן...

איז זיץ איך מיר אַזוי שבת בייטאָג ביי דער גרויסער שוהל — ווײַל אויף שבת כאָפּ איך זיך אַריין פֿון דעם „קיבוץ" אין תל־אביב, וואָרים איך גיי מײַס אויס צו הערן דעם דאָרטיקן חזן, איז ער א זאָגער, אוי זאָגט ער! היינט זיינע דרײַדעלעך. זיין עברי, זיינע „פּירוש המילות". ער טוט א צופֿלעכט א פּסוק און טאַקע אויפֿן אָרט, טוט ער אים א גלייך אויס, וויים איך וואָס, וועט מיר ניסי בעלזער, צלאל חזן, אפֿילו סיראָטע קאָן זיך מיט אים ניט פֿאַרמעסטן.

זיין איך מיר אַזוי ביי דער שוהל,

טענה איין מיט מנהם מענדלען און פרעג אים לכּאי אזוי, לכּאי אהער, לכּאי אהין, און ברענג אים צו יעדער־קיין א פּסוק צו א מאמר, פּאַרשטייט זיך, אז ער בלייבט מיר ניט שולדיק, וואָרים ער האָט דאָס אמתע געשלעפּט־נע צינגל, דער אמתער „כבד פּה", א מויל אויף שרויפן, וואָסזשע, איך דאַרף אייך דערציילן? ער איז דאָך אייער מנהם מענדל, מער ווי מיינער. דערווייל שטעלן זיך אַרום אונדז אַרום אָן עין הרע א כאָפּטע אידן, אַלטע, יונגע, ווי ס'שטייט געשריבן „בנעורינו ובזקנינו נלך". האַרכן זיך איין און האָבן הנאה פון טוביהס א גמרא, אַדער כּתם א גלייכווערטל. פּלוצים טוט כיך איינער א פּרעג — זייט איר דאָס טוביה? טוביה דער מילכיקער? זאָג איך — וואָס דען? טוביה דער פּליישיקער? אויב אזוי זאָגט ער — קען איך דאָך אייך? שלום **עליכם!** טאָקע זאָג איך — עליכם שלום, פון וואַנען קען מען מיך? און דאָ וויים איך ניט צו זאָל איך אים זאָגן דו, אַדער אים אירצן, עפּעס ווייזט ער מיר אויס, ניט צו יונג און ניט צו אלט. זאָגט ער מיר, אז ער איז אמאָל געווסן אין די קאָלטע לענדער אין איין „ישיבה" מיט מיין איידעם „פּעפּערל" און גיט מיר איבער א טיערן גרוס פון מיין טאָכטער מיטן איידעם, — מאָלט אייך, אז אָך און ווי, איז צו אזעלכע גרויס. דערציילט ער מיר, אז זיי זיינען אויך אויפן וועג צו אינדז. זיי אנטלויפן פון דער „פּריהיים", זיי האָבן זיך שוין איבער־געגעסן פון צופיל „פּריהייט", ווי זאגט יישז דאָס — אן איבעריקער ביסן קאָן אמאָל שאַטן.

און דערווייל ווערט דער עולם גרע־סער און יעדער וואַרפט אַריין א וואָרט און ווי זאָגט איר דאָס. פון וואָס זאָל מען ניט רעדן קומט מען אַרויס אויפן טויט, וואָרים ווייסן זאָלט איר, אז מיר האָבן געצאָלט א גאָר גרויסן פּריין, און א יעדער פון אונז האָט א חלק אין גרויסן בראָך, ווי זאָגט דער הייליקער פּרק „כל ישראל יש להם חלק". אָבער איין זאָך פּאַני שלום עליכם קאָן איך אייך זאָגן, אז אייערע אייגענע זיינען ברוך השם געבליבן לעבן און זיי וועלן טאָקע שטענדיק לעבן. ווילט איר דאָך אוודאי ווייסן, פון וואַנען איך ווייס דאָס אלץ, וועל איך אייך ענטפערן, אז „בעיני ראיתי" כ'האָב מיט זיי אַליין נערעדט. זייט איך בין דאָ, האָט איך מיך כמעט מיט אַלע אייערע געזונן. אָט למשל האָט מיר דער אַלטער רב ר' יוזפל דער־ציילט, אז די חברה „נוטרי כרמים" (נטורא קארתא) וועלכע זיינען ערגערע שונא ישראל פון די רשעים, האָבן אים געוואָלט איבער רעדן, אז ער זאָל צו זיי צושטיין, נו האָבן זיי געטראָפן מיט א פּינגער אין הימל אַריין. גלויבט מיר, אז איך וואָלט געקאָנט אייך באריכות אויסרעכענען, וועמען איך האָב אלץ פון אייערע פּאַרשוינען גע־טראָפן, אלע „בלאָנדזשענדע שטערן", זיי קומען אַהער „פּונם יאריד", נאָר פּישוט איך וויל ניט אַוועקנעמען אייער צייט. אָט היינטיקן שבת האָב איך אין שוהל געטראָפן אייער דוד שא־פּירא, אָט דער וואָס שטענדיק געשריען „שוועד צו זיין א איד", היינט זאָלט איר זען אייער „סנדר בלאנק", שטייט אין מזרח־וואנט, מיט א מזלית, א שאליק און בלאָזט פון זיך ווי דער אמתער גביר און „סטעמ־פּזנין" שפּילט אין א פאַבריק און דער עולם פאַסמאקעוועט זיך בישעת

ער לאָזט זיין פידעלע רעדן. בקיצור אלע לעבן ברוך השם, אפילו שימעלע סאראקער און שמעון אלי „ישמע קולינו". איר געדענקט דאָ אים, דאָס „פארכשופטע שניידערל" האָט מען אים געזופן, מחמת ער האָט געקויפט אַ ציג און ס'איז פון איר געווארן א צאפ, אים האָב איך אויך געטראָפן. נאָר מיט דער חברה יתור האָב איך ניט ליב צו טעסטן, ווארים זיי זיינען — איר זאָלט מיר מוחל זיין — „חמכה בעברתו" געשלאָגן אויף דער עברי, איך, אז איך קאָן ניט פארפוצן מיין שמועס מיט א פסוק, אדער אַ מדרש, שוויג איך בעסער, אדרבה בין איך ניט געדעבט?

הקיצור, מיר דוכט זיך, אז דער ראשית, איז געווען צו א לאָנגער ראשית. מען טעג שוין אריבער צוב וחשנית און דער וחשנית האָב איך מירא וועט אייך פאָני שלום עליכם ניט שמעקן, אָבער טוביה וועט זיך פאָרן אמת לאָזן שניידן, טוביה קאָן אריינזאָגן, ביי אים איז „אמור ואמרת" אז ער האָט צו זאָגן, זאָגט ער. איז טאקע דערפאר ווייל איך אייך פרעגן בלויז איין זאָך, ווי אזוי האָט ניט אזא איד ווי איר, אזא גרויסער געלערנטער אין גמרא, מדרש, עין יעקב און לחבדיל טאקע אין זייערע לישונות און חוץ דעם קענט איר דאָך אלץ באַשרייבן אזוי גוט, אז א גאנצע וועלט זאל פון אייך הנאה האָבן, ווי אזוי האָט איר ניט קיין „סאוועסט", קיין יושר און איר אנטלויפט פון אונדז אן א זייט געזונט? מיילא איר האָט אונדז איבערגעלאָזט אויף הפקר, איז פי בידא", האלבע לייד, אונדז וועט נאָר ניט שאטן, ווייל יעדער פון אונדז איז א פאלנער לעבעדיקער מענטש און מיר קענען זיך אונדזער שטעטל אליין באשטיין, אבער איך פרעג אייך ניט מער, איר נעמט א יתום, א לייטיש קינד פון אזא פיינער יחוסדיקער משפחה, איך מיין טאקע אייער „מאטל פייסי דעם חזנס" און איר לאָזט אים איבער אויף הפקר אין סאמע פייטן פון אמעריקע, איז דאָס רעכט אזוי? רבונו של עולם, וויפל איר האָט אייך מיט אים אנגעלייטן, וויפל מימון און דמים אייך האָט געקאָסט דאָס ארי־בערגנבענען די גרענץ, — דאָס בעט־געוואָנט האָט זיך עד היום ניט אָפגע־זוכט — חיינט די צרות אין עמיגראַנ־טן קאָמיטעט אין אנטוויע־פען און ערשט דער גהינם „קעמטל־גארטן", איז נאָך דעם אלעמען לאָזט איר איבער אזא יונג בויעלע אין דער וויסטער שטאָט אמעריקע? וואָס וועט פון אים ווערן אן אייער השגחה? וואו נאָך אין דער גאנצער וועלט, וועלן מיר געפינען אזא מאָטל?

איך וואָלט אייך נאָך געקאָנט פרעגן א סך קשיות ובפרט איצט, פסח־צייט, איך ווייל זיך אָבער מיט אייך ניט צירקוירן, עס איז דאָך ביי אונדז אלע־מען א גרויסער יום־טוב אייער גע־בורן־טאָג, ובפרט ביי מיר, ווארים ווער אויף דער גאנצער וועלט וואָלט „ארוים געפירט" אזא טוביה און אים „אריינגעפירט" אין די חויכע־פענס־טער? און טאקע מנחם מענדלען איז אויך ניט אוועקצוטאכן ניט דער האָנט און זאָגן וועל איך אייך א פוד, אז דער עולם צאצקעט זיך נאָך אלץ מיט אונדז און אפילו די פארשוינען, וועל־כע קענען ניט קיין אידיש רחמנא לצלן, קענען מיך אין זייערע לישונות, למשל „טוביה דהי דייערי מען", „טוביה על לעטשערא", אדער „טוביה

החולב" און אפילו פאנקע רופט מיך „מאלאטשנע יעוורעי". דערלעבט א כבוד, הא?

איך וואלט איך נאך געקאנט זיך נייעם שרייבן. אבער איך מוז איצט מקצר זיין, מחמת גאנץ פרי מוז איך ארויסטרייבן מיינע שעפעלעך אויף פאשע. דא ביי אונז אין „קיבוץ" וועלן מיר אם ירצה השם איבער אכט טאג שבת, פייערן אייער געבורטסטאג, איך הער, אז די גאנצע יוגלט גרייט זיך צו דעם יום-טוב „איש ואיש כלשונו". יעדער נאך זיין שטיגער, אבער איך וויל זיין דער ערשטער אין דאם אלץ מודיע צו זיין.

פון מיר אייער אמתער „ידיד נפש"

ט ו ב י ה

עיקר שכחתי —

דאם גאנצע לאנד גייט כאדראם, מען גרייט זיך צום „יום העצמאות", איך האב נאכגעקוקט אין הייליקן חומש וואם דאם איז אזוינס דער „יום העצמאות" און האב אויסגעפונען, אז דער מנהג שטאמט נאך פון יוסף הצדיק ווי עם שטייט געשריבן „והעליתם את עצמותי מזה אתכם". מיין אדרעס איז — החולב בישדה בוקר, רחוב שלום עליכם — מדינת-ישראל.

Ernesto Walkhoff

(SEGUROS LARREA)

Agente General de

GENERAL ACCIDENT FIRE AND LIFE ASSURANCE CORP., LTD.
Perth, Escocia.

LAW UNION AND ROCK INSURANCE COMPANY, LTD.
Londres.

Seguros Contra Incendio (Ciclón y Motín); Automóviles; Accidente Personal; Transporte (Marítimo y Terrestre); Etc. Etc.

LAMPARILLA 110. **TELFS.** 5-2154, 5-2155, 5-2156

איך בעט אַלע אַלטע קליענטן, אז זיי זאָלן האָבן דעם זעלבן ציטרוי
ווי זיי האָבן געהאַט צו „סעגוראָס לאַרראַ"

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט אוך דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פריד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

אַ ליד צו אַ פּשוטן איד

(צום הונדערטסטן געבוירנטאָג פון שלום עליכם)

פון אַלף כּיץ

מיר הערן נאָך איצטער זיין לאַכנדיק קול,
וואָס איז בירושה פון וויטן אַמאָל
געקומען צו אונדז און אַריין אין דעם לשון,
עם גליט אַבער אויך און איז אַלץ ניט פּאַרלאָשן
דער ברען פון דער טרער. וואָס האָט גרויאָם געבריט
דאָס שטראָליקע האַרץ פון דעם פּשוטן איד.

ער האָט מיט זיין שמייכל די זאָרגן פּאַרגלעט,
ווען ער האָט געמאָלן פון אונדז אַ פּאַרטרעט
מיט פּאַרבן, וואָס האָבן גלאַנצט און דערהויבן.
ער האָט מיט זיין טרייסט-וואָרט געשייערט די שויבן
פון אונדזערע אַרעמע שטיבער און וועגן
צו וויין דאָס ליכט וואָס האָרטן געברענט.

געשפּיגלט אין אים האָבן חכמה און פּרייד
און טיפער בטחון אין צייטן פון לייד.
וואָס ער האָט געזען אין די אידישע שטיבער,

ווי דוד באַזוגט האָט דעם גתיקן גיבור.
אויך ער האָט דעם גלית פון אומעט באַזוגט.
מיט שטיינדלעך פון חוזק אים איבערגעקלונגט.

עס האָבן אַפילו די שטערן גענאַכט.
וועז עמך. דורך אים. האָט דאָס מויל אויפגעמאַכט
און העכער געטראָגן אַרויף אין דער היך אים.
נאָר ער איז אַראָפּ און זיין שלום-עליכם.
וואָס מיר האָבן אַלע זיין ליבשאפט געקענט.
אויף אייביק פאַרגלידערט אין אונדזערע הענט.

אַריין איז אין האַרצן צו אונז אויך זיין טרער.
נאָר מיר היטן אַפּ איצט זיין לעצטן באַגער.
וועז פונעם יאַריד אויף די אייביקע וועגן
געגאַנגען איז ער ווי אַ זון מיט אַ רעגן.
און האָט אונדז געבעטן ניט טראכטן דערפון.
נאָר שטענדיק דערמאָנען אים נאָר מיט דער זון.

זיין לאַכנדיק קול איז אין אונדז אן עם קוואַלט.
ער שטיפט מיט דעם אידישן לשון און שטראַלט
און שפילט זיך אזוי ווי אַ קונדס. אַ שטיפער.
ער טיפט זיך אַריין אין אונדז טיפער און טיפער...
אַז וואויל איז צו אונדז וואָס מיר האָבן פאַרהיט
די פרייד פון דעם טייערן פשוטן איד.

קובאנער גליכן...

בריוו צווישן מנחם-מענדל און זיין פלוניתע שיינע - שיינדל

(לכבוד דעם הונדערטסטן געבורטסטאג פון שלום עליכם)

פון ס. קאנא

———0✻0———

מנחם מענדל פון האוואנא קובא צו זיין ווייב שיינע-שיינדל אין קיבוץ כתריאל אין מדינת - ישראל

לזוגתי היקרה ההכמה הצנועה מרת שיינע שיינדל שתחי'

ר א ש י ת בין איך דיר מודיע, אז איך בין ברוך השם בקו החיים והשלום. השם יתברך זאל העלפן, מע זאל תמיד האלטן איינם פונם אנדערן נאר גוטם מיט בשורות טובות, ישועות ונחמות — אמן.

ו ה ש נ י ת זיי וויסן, אז איך בין שוין אויפ שפעגעלאנט. כ'האב א שפיי געטאן אויפ שפעגעלאציע. קיין איד זאל זי ניט קענען! איך האב אויך אוועקגעווארפן אלע געשעפטן פון בערזע און מעקלערייי — ס'איז גאלע שווינדל, מיט כאפעריי, מיט בזיונות, מיט דער שוואַרצער יאר וויסט וואס! איך בין שוין אויך געווארן אויס שרייבער. די רעדאקציעס זיינען זיך מיט מיר באגאנגען ווי מיטן לעצטן שבלעצטן. איך בין אויך געווארן אויס שדכן. איך האב געמעגט בענטשן גומל אז איך האב זיך ארויסגעכאפט פון יענעם אומגליק, ווען איך האב צונויפ-געפירט דעם שידוך צווישן די צוויי בתולות. איך בין אויך געווארן אויס אגענט פון „אקווויטעבל", וואס שטראפירט (בארזיכערט) מענטשן פונם טויט; און מאכט דערביי א פרנסה מיטן פולן מויל. איך האב באשלאסן אויסצופאלגן דיין עצה און פארן אהיים אין אונזער הייליק לאנד, אין דעם היימישן קיבוץ כתריאל. איך האב מיר דערפאר ארויסגעכאפט קיין ניו-יארק, כדי דארט צו טרעפן זיך מיט דעם גלאוונעם אגענט פון דער אידישער אגענטור, איך האב געדארפט נעמען ביי אים א טיקעט לדרך.

איצט, זוגתי היקרה, דארפסטו פאר-

שטוין, אז איך האָב זיך טאַקע אויף אן אמתן געקלִיבן צו פֿאָרן צו דיר און צו אונזערע קינדער, שוין צייט! נאָר איידער ווּאָס וועט, דאַרף מען אָפּ־שטאָטן א ווויזט דעם קאָסרילעווקער לאַנדסמאַנשאַפֿט פֿאַריין, כ׳לעבן א גאָר וואַזשנע אינסטיטוציע פון הויל־קאָסרילעווקער. אין זייערע יורשים. גיי איך מיר אַזוי אויף בראָדווי, נישקשה א גאַנץ שיינע גאָס, פֿאַר־טיפט אין רעיונות, אויפן וועג צו אונ־זערע לאַנדסלִייט. אָנו טרעף וועמען איך האָב באַגעגנט? ניט קיין אַנדערן ווי דעם אַלט־באַקאַנטן אַרקאַדי שווויצער. כאָטש איך האָב קיינמאָל ניט געהאַט מיט אים קיין מגע ומשא, ווייל אין די קלובן וואו מען שפּילט אין קאָרטן און וואו מען זוכט פּיטשאָ־טשיקעס, „פֿרייערס" און סתם אידיא־טן — אַהין בין איך קיינמאָל ניט גע־גאַנגען. איך האָב אים אָבער געקענט, ווייל פון צייט צו צייט פֿלעגט ער זיך דרייען אויף דער בירזע. אָט דער אַרקאַדי שווויצער, ווּאָס איז שוין גע־ווען אויפן פֿערד און אונטערן פֿערד, שוין אויך געווען קאָק־סטאָי, בעת ער האָט געוואוינט צווישן מיט בראָנ־זענטאַלער און טשיידעל, דער שרויי־בער. מען האָט זיי געפרופן „די פּריי־לעבע קאָמפּאַניע". איצט איז ער גע־גאַנגען אויסגעפוצט ווי אן אמתער יענקי מיט זיין שטענדיקן ציגאָר אין מויל, ווי א מענטש ווּאָס נאָר־ווּאָס אָפּגעגעסן א פּייענס מיטאָק. ער האָט שוין מער ניט זיינע אויסגע־דרייטע וואָנצעס. איצט זיינען זיי בײ אים, אונטערגעשוירן, שיין גוט־גראָ, ווּאָס גיט צו חשיבות זיין פּנים מיט די כיטרע אייגעלעך. ווי געזאָגט, בין איך געגאַנגען פֿאַרטיפט אין מיינע רעיונות, פֿלוצים דערלאַנגט מען מיר א שלִיידער אין פּנים א „האָו דו יו דו, מיסטער מענאַבעם מענדעל?" — ווּאָס איר דערקענט מיר ניט? איר געדענקט ניט אַרקאַדי שווויצער פון קאָסרילעווקע? — איך אָב אייך טא־קע ניט דערקענט, אָט נאָט אייך א שלום עליכם. פרעגט ער מיר: „וואי־זען גייט דאָס א איד?" ענטפער איך אים: „א איד גייט צו זיינע קאָסרי־לעווקער לאַנדסלִייט, זיך געזעגענען מיט זיי און דערנאָך פֿאָרן אַהיים קיין ישראל". זאָגט ער מיר: „ווּאָס וועט אָזא איד טאָן אין ישׂראל?" ענטפער איך אים: „אָזא איד וועט טאָן דאָס ווּאָס אַלע אידן טוען דאָרט". זאָגט ער מיר: „פֿע, מנחם מענדל, דאָרט איז ניט פֿאַר אייך קיין פּלאַץ — דאָרט מוז מען שווער אַרבעטן. איר פֿאָרט בעסער מיט אונז קיין קובא". פרעג איך אים: „וואַר זיינען דאָס אונז און צו־ליב ווּאָס זיינען דאָס אידן עולה רגל קיין קובא?" זאָגט ער מיר, אז ס׳פֿאָרן אַהין א קנאַפּער צענדליק פון גאָר באַ־לעבאַטיישע אידן — סאָמע סמעטענע. און פֿאָרט מען כדי צו עפענען דאָרט קאָסינאָס, האָטעלן וכדומה אַזוינע פּלעצער, ווּאָס זיצן צו ווי א כאָגנעט. — אייך, מנחם מענדל, דאַר־פן מיר דאָרט האָבן, ווייל איך וויים, אז מען קען זיך אויף אייך פֿאַרלאָזן. דאָרט איז פֿאַר אונזערע מענטשן „ביג ביזנעס". זייט רואיק, גאָר אינגיכן וועט מען אייך אויך קענען אַרײַנרע־כענען צוויישן די אמתע מיליאָנערן, נאָט אייך דערווייל א פּופּציקער אויף קליינע הוצאות און זייט גרייט מאָרגן אם ירצה השם, מיט אונז צו פליען קיין קובא. ניט פֿאַרגעסן, מיין ליבער לאַנדסמאַן מנחם מענדל, מאָרגן אָכט אינדערפרי אויפן פּלי־פּלאַץ! און הילד איננו — ניטא שוין מער אַרקאַדי

שווייצער!

ווי דו זעסט, זוגתי היקרה, בין איך געבליבן שטיין אויפן מיטן בראַווויי א געפֿליעטער מיטן פּופּציקער אין האַנט. אין דעם מאָמענט האָב איך שוין ניט געוואוסט אויף וואָסער וועלט איך בין. איך האָב נאָר געטראַכט, אז דאָס משונהדיקע טרעפן זיך מיט אַרקאַדי שווייצער מוז זיין מן השמים. אָט דאַרף גיין א איד אויף בראַדווויי, זיך טרעפן מיט אַרקאַדי שווייצער און גאָר פֿאַרן קוינ קובא. כדי צו וועלן דאַרט א מיליאָנער. אי, טאָמער, טראַכט איך בײַ זיך, וועט פון די „ביג ביזנעס" גאַרנישט וועלן — איז וואָס לייג איך דאָ אַריין? ממה נפשך, וועט עס גיין, וועט עס גיין; אָלא ניט, איז אינה מקודשת, איך לייג דאָ גאַרנישט אַריין. אחרבה אָט האָב איך שוין באַקומען. ווי זאָגט דיין מאַמע: „דער מענטש טראַכט און השם יתברך לאַכט". דאָס אייגענע מיט מיר — אָט פֿאַר איך קיין ישראל? און דאָ קומט אונטער א שווייצער און פֿירט מיך גאָר אַוועק קיין קובא.

זיי וויסן, זוגתי היקרה, אז אויפֿגעמומען האָט כּמעט אונז, דאָס מיינט שווייצערן וחברותא. און מיך אויך בתוכם, מיט גרעסטן פֿאַראַך. אין די ביזנעס, וואָס מיר טוען, זיינען מיט אונז פֿאַרקנסט א מיניסטער, א פֿאַר קאַראָנעלן, א גענעראַלס א זינדל, וואָס קלייבט זיך אויך צו וועלן א גענעראל, א פֿאַר אַדוואָקאַטן פון די גאָר גרויסע און אזוי א צוטשעפּעניש. וואָס זאל איך דיר לאַנג בריייען, מיר האָבן דאַרט גלייך געעפּנט א פֿאַר קאַסינאָס אין די עלענאַנטסטע האָטעלן. עס קומען צו אונז א סך מענטשן און טראָגן געלט, ווייל מיר געבן דאַרט פֿאַר איין דאָלאַר גאַנצע דרייסיק. מען דאַרף אָבער טרעפן דעם ריכטיקן נומער. איז געווייזן־לעך טרעפט מען ניט בליבט די געלט ביי אונז. דערפֿאַר האָבן די מענטשן אַביסל פֿאַרגעניגן און אויך א היפש ביסל גריאָטע, נאָר מען קומט, און מיר אַלע, איך אויך בתוכם, מאַכן גרויסע ביזנעס. שוין פֿאַראַן א פֿאָר טויזנט דאָלאַר אויף מיין חלק. כדי צו פֿאַרוויילן דעם עולם האָבן מיר אַוויינע „שאום", וואו עס טרעטן אויף חוה'לעך מיט זייערע קאָסטיומען ערשט נאָכן עסן פון עץ הדעת. טאָמער וויל מען זיי זען נאָך פֿאַרן עץ־הדעת, מוז מען גיין אַנדערש־וואו. ביי אונז איז אַלץ סטאָטשנע און ביז גאָר אָנשטענדיק. עס זיינען דא פֿאַראַן נאָך גאָר גרויסע ביזנעס, וואו מען קען א סך פֿאַרדינען, נאָר איך אייל זיך און מחמת איך האָב קיין צייט ניט, מאַך איך דאָס בקיצור. אם ירצה השם, אינם אַנדערן בריוו, וועל איך דיר אויסשרייבן אַלצדינג באַריכות. לעת־עתה זאל גאָט געבן מיט געזונט אין מיט הצלחה און לאָז גריסן די קינדערלעך, זאָלן לעבן, און אַלעמען גאָר פֿריינטלעך,

ממני בעלך מ נ ח ם מ ע נ ד ל

ע י ק ר ש כ ח ת י : קובא איז ניט סתם א לאַנד, נאָר עס געפינט זיך אויף אן אינזל. עס איז א סך מאל גרעסער ווי ארץ־ישראל. האוואַנא, די גלאָוונע שטאָט, האָט שיינע גאָסן, שיינע חייזער און מען קען דאָ מאַכן גרויסע ביזנעס. מיך רופט מען דאָ מיסטער מאַנאָלא. וועלן דו ביסט דאָ ביי מיר, וואָלט מען דיך גערופן מיסטער סוסאַנא. מיט די קובאַנער אידן האָבן מיר ניט קיין מגע ומשא, ווייל יענע רופט מען דאָ פּאָלאַקאָס, דאָס מיינט

פּוילישע. אונז ווידער האָלט מען פֿאַר אַמעריקאַנער. מיר האָבן אַזוי אונזער אייגענעם מנין, כאָטש יעדער דאַוונט פֿאַר זיך.

הנ"ל

שיינע שיינדל פון קיבוץ כתריאל אין ישראל צו איר מאַן מנחם מענדל אין האַוואַנא, קובאַ.

לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם כיפלג מיוחר"ר מנחם מענדל נ"י

ע ר ש ט נ ס קום איך דיר צו מעלדן, אז מיר זיינען אלע גאָט צו דאַנקען אין בעסטן געזונט. געב גאָט דאָס נעמלעכע פון דיר צו הערן אויך ווייטער ניט ערגער.

צ ו י ט נ ס שרייב איך דיר, וואָס עס האָט זיך מיר׳געהלומט יענע נאַכט און היינטיקע נאַכט און א גאַנץ יאָר — זאָל אויסגיין צו מיינע שונאים קעפּ! איך מוז דיר זאָגן, אז איך האָלט, אז דו ביזט שוין חלילה פֿאַרמאַלנע מישוגע, מעגסט שוין באַלד אַנחויבן לויפן אין די גאַסן. קאָרג פֿאַר אים, וואָס מען קען אים אין דער אַלטער היים און אין ישראל, באַדאַרף ער נאָך האָבן, אז אויך אין האַוואַנא, זאָל מען וויסן, אז ס׳איז דא א מנחם מענדל אויף דער וועלט. און מיט וועמען דאָס האָט זיך פֿאַרבונדן?! ניט מיט קיין אַנדערן ווי מיט שווייצערקען, אויף וועמען מען פֿלעגט זאָגן, אז ער איז דעם „שופר בגדים׳ם" אָן אייניקל, מחמת זיין זיידע רב אהרן איז געווען א שופר אין באָד, געהיט די זאַכן פון די באַלעבאַטים פֿאַר צוויי גילדן א וואָך, חוץ פּעטש, וויל וויפל טליתים - קטנים און להבדיל תחתונים פֿלעגן בייַ אים פֿאַרפּאַלן ווערן! פֿאַר דיר איז ער און זיינע חברים הוילע „סמעטענע". נאָר איך וועל דיר זאָגן, ווי מיין מאַמע זאָגט: „גיכער וועט זיך א שיכור אויסניכטערן, אידער א נאַר ווערט קלוגער". בכלל ואו איז דאָס געהערט געווארן אז א יונגערמאַן זאָל נעמען אַוועקווארפן וויַיב און קינדער, שווער און שוויגער, אין אַוועקלאָזן זיך אַזוי קיין קובאַ. דו האָסט אַוודאי פֿאַרגעסן אז דו האָסט א וויַיב ביי הונדערט און צוואַנציק יאָר און קינדער, וואָס פֿרעגן אויף דיר. פֿאַלג מיר, טו א שפּיי אויף קובאַ און קום בעסער צו פֿאָרן אַהיים. דיין נייע ביזנעס, וואו מענטשן טראָגן געלט, טאַמער וועט מען געווינען, געפֿעלט מיר גאָרניט. און וועגן די חצופות, וואָס פֿאַרגעסן זיך אָנצוטאָן, זאָלסטו מיר ניט דערמאָנען. א גליק האָט מיר געטראָפן — זיי האָבן שוין פֿאַרזוכט פון עץ-הדעת! אי, בעלי היקר, שוין צייט צו ווערן א מענטש, דו זאָגסט אז דו האָסט שוין באַרדינט א פּאָר טויזנטער, טא נעם און פֿאָר אַהיים. ווי זאָגט מיין מאַמע: „כאָפּ אויס די יאַרמעלקע מיט נים, און אַנטלויף!" וויַיל הלוואי זאָל איך לייגן זאָגן, נאָר כ׳האָב מורא, אז אויך אין האַוואַנא וועט זיך ביי דיר אויסלאָזן ווי אַמאָל אין יהופּיע, אדעם און אַנדערע ערטער. דא אין ישראל וויסט מען ניט פון אזוינע ביזנעס. אלע אַרבעטן און דאם לאַנד אַנטוויקלט זיך. נעם זיך אראפ א מיטל פון שמעון-אלי שמע מילינו, וועלכער איז באַלד פון זינען אראפ צוליב דער ציג, וואָס ער האָט אויסגעהאַנדלט, וויַיל זיין טייערער

קרוב, דער ארענדאר דאדי, דער באלע־באם פון דער עמבענער קרעטשמע, האט זי צווויי כאל איבע־גביטן אויף א באק, שכיון־אלי האט יעמאלט געמיינט, אז ס'איז ארויס א דיבוק, א נייט־גוטער אין דער ציג. איצט מארנעכט ער זיך דווקא מיט האדעוען ציגן און איז א גאנצער ספעץ אויף זיי. לצים זאגן, אז אין זייער כעקענען הערט כען דעם שמע קולינו: מאלע, וואם לצים זאגן, שרייב מיר וואם די עסט און ווי דו לעבסט. איך בין דאכט זיך דיר א ווייב ביז הונדערט און צוואנציק יאר. וואם איז דאם פאר א גרויסהאלטן זיך אנטקעגן די קובא־נער אידן? אויב דו וועסט זיין אין צרה, וועסטו ניט גיין צו דיינע קאר־נעלן, נאר צו אחינו בני ישראל. איך וויל נאך שרייבן צו דעם הארטיקן רב, אז ער זאל אויף דיר אכטונג געבן. ווי נעכט עס א איד, וואם האט אזא שיינעם כישרן נאכצן, ווי מנחם כיענדל און בייט דאם איבער אויף מאנאלא. עס זאל זיך זיי שטעלן א מאנאלע אין האלדז. טאמער איז דאם ווינצ'ק, וויל כען נאך מיין נאכצן אויך איבער־בייטן. איך פרעג דיר, מיט וואם איז שלעכט שיינע שיינדל — ברוך הערש לאה־דוואשעם? זע וואם דו טוסט און הער אויף צו הוליען אין דער וויסטער האוואנא מיט אירע ביזנעס, וואם איך הויב ניט אן צו ווייסן.

דיין באמת געטרייע פרוי

ש י י נ ע ש י י נ ד ל

דו געדענקסט דאך פעפערל, טוביה דעם מילכיקערם איידעם, אט דער וואם האט חתונה געהאט מיט האדעוען. געדענקסט, ווי זיי האבן געוואלט ראטעווען א ויעלט, כאבן אלעכצן גלייך, די קאסריעלעווקער ארעמעלייט מיט די יעהופעצער נגידים? זיי זייגען איצט אנגעקומען אין ישראל צוזאמען מיט אלע פארטריבענע פליטים. זיי האבן דארט. אויף יענער זייט סכ־בטיון, נאך אזוי־פיל יארן, קיין היים ניט געפונען.

מנחם מענדל פון האוואנא קובא צו זיין ווייב שיינע־שיינדל אין קיבוץ כתריאל אין מדינת - ישראל

לזוגתי היקרה הצנועה החכמה מרת שיינע שיינדל שתחי'

ר א ש י ת בין איך דיר מודיע, אז איך בין ברוך השם בקו החיים והשלום. השם יתברך זאל העלפן, מע זאל תמיד הארכן איינם פונם אנדערן נאר גוטס מיט בשורות טובות וישועות ונחמות — אמן.

והשנית זיי וויסן, אז איך קנאק און פלי, איך ברען, איך שפרינג אין פייער, איך וואקס! איך וואקס! איך האב שוין א נאנץ פעטן באנק־ביכל און איך קלער ווי איך זאל א טייל געלט אי־בערשיקן קיין ישראל. נאך ניי־יאר וועט קומען דער שליח פון ישראל — וועל איך זיך מיט אים דורכריידן. חוץ די ביזנעס אין די קאסינאס האבן זיך אלע א וואכה געטאן אויף אויפ־קויפן פלעצער אום בויען הייזער און איך אויך בתוכם. מען קויפט אויף אלע פלעצער ארום האוואנא. באזונדערם האט מען זיך א וואכה געטאן אויף האוואנא עסטע. אהין דארף מען פארן דורך א טונעל אונטערן וואסער. מע קויפט היינט פאר צווויי דאלער א וואכ־רע, האלט עס מארגן פינף און עס

קען דערגיין ביז צוואנציק און מער. די קובאנער אידן האבן זיך אויך אַ וואַרף געטאָן אויף קויפן פֿלעצער און בויען הייזער. נאָר וואָס וויסן זיי פֿון אַזוינע ביזנעס? מיר, דאָס הייסט אַ פֿאָר פֿון מיינע קאָסינאָ שותפים, אַ קאָראָנע? ביט אַן אַדוואָקאַט פֿון די גרויסע און איך אויך בתוכם, האָבן מיר געשאָפֿן צווויי קאָמפּאַניעס, איינע הייסט „מענאַמענד", אַנטקעגן מנחם מענדל, און די אַנדערע „שיינעשיין", אַנטקעגן דיין ליבן נאָמען, זוגתי היקרה. זעסט ווי איך האָב אַן דיר ניט פֿאַרגעסן. איין קאָמפּאַניע אונזערע פֿאַרנעמט זיך מיט אויפקויפן פֿלעצער און די אַנדערע גיט זיך אָפּ מיט בויען הייזער, ניט סתם הייזער, נאָר ביז 20 שטאָק און העכער אויף צו פֿאַרקויפן יערן שטאָק באַזונדער, אַ באַזונדערן באַלעבאָס. דאָס רופט מען דאָ האַרי־זאָנטאַל. אויף צו בויען הייזער דאַרף מען דאָ קיין געלט ניט האָבן. מען גייט אַריין אין באַנק, וואו מען קריגט וויפל מען דאַרף. מען מוז בלויז צאָלן אכט פּראָצענט לשנה. אויף צו קויפן פֿלעצער דאַרף מען שוין יע האָבן געלט, נאָר אַבער בלויז אויף איינ־צאָלן. אונזערע קאָמפּאַניעס האָבן בכלל איבעראַל אָפּענע טירן, ווייל אונזערע שותפים זיינען קאָראָנעלן, אַדוואָקאַטן פון די גרויסע. און בכלל איז מען זיך ביי אונז נוהג, אַז די קאָמ־פּאַניע „מאַנאַמענד" שטעלט אוים וועקסלען און גיט עס איבער דער קאָמפּאַניע „שיינעשיין", וואָס נעמט אויף דעם אין באַנק געלט. די קאָמ־פּאַניע „שיינעשיין" ווידער שטעלט אויך אוים וועקסלען און גיט עס איבער דער קאָמפּאַניע „מענאַמענד", וואָס נעמט אין אַן אַנדער באַנק אויף דעם געלט. אַזוי אַז געלט איז דאָ לרוב, אַ סך מער ווי מען דאַרף.

וואָס דו פרעגסט מיר וועגן קאָסינאָ, זיינען דאָרט פֿאַראַן אַ סך שפּילן. די גלאָווענע אַטראַקציע איז אַ טיש, וואו ס'איז אויסגעמאַלן נומערן ביז צוויי מאָל חי. שפּילט יעדער אויף זיין נו־מער. איז דאָרט פֿאַראַן אַ רעדל, וואָס דרייט זיך און אַ קוגעלע, וואָס לויפט און שפּרינגט משוגענערווייז און טרעפט דווקא אויפן נומער וואָס מען שפּילט ניט. אַזוי וואָלט אַלץ גוט גע־וען, ווייל פֿלעצער זיינען פֿאַראַן, וואָס מען קויפט און עס שטייגט. עס זיינען פֿאַראַן בעלנים אויף הייזער, מען בויט, די באַנק גיט געלט און מען פֿאַרדינט טויזנטער. ס'איז אַבער פֿא־ראַן אַ זאָרג וועגן פּידעל, וואָס מען טאָר עס ניט זאָגן. זאָגט מען דערפֿאַר פּייפּל, וואָס דאָס מיינט פּידעל, ווייל פּייפּל און פּידעל איז די זעלבע זאַך. זאָגט מען אַז פּייפּל, וואָס דאָס מיינט פּידעל, וואָרט מיט יערן טאָג שטאָר־קער. מיינע קאָראָנעלן, וועמען איך האָב דיפֿלאָמאַטיש געפֿרעגט וועגן דעם ענין, האָבן מיר דיפֿלאָמאַטיש געענט־פֿערט, אַז ס'איז ניטאָ וואָס מורא צו האָבן. און מחמת איך האָב קיין צייט ניט, מאַך איך דאָס בקיצור. אים ירצה השם, אינם אַנדערן בריוו וועל איך דיר אויסשרייבן אַלצדינג באריכות. לעת־עתה זאָל גאָט געבן מיט געזונט און מיט הצלחה. שרייב מיר וואָס מאַכן די קינדער. גרים איטלעכן באַזונדער גאָר פֿריינטלעך

ממני בעלך

מ נ ח ם מ ע נ ד ל

ע י ק ר ש כ ח ת י, וואָס דו שרייבסט, זוגתי היקרה, אַז דו ווי אַ געטרייע ווייב, ווילסט שרייבן וועגן מיר צום היגן רב, מוז איך דיר מעלדן,

אז דאָ איז ניט פֿאַראַן קיין רב. ניט יאָרן צוריק איז דאָ געווען אַ רב מיט אַ רביצין. שפּעטער איז די רביצין אַוועק, איז געבליבן אַ רב אַליין. דער-נאָך זיינען געקומען פֿון ישׂראל אַ רב מיט אַ רביצין, האָבן מיר, הייסט עס, געהאַט צוויי רבנים און איין רביצין. שפּעטער זיינען אַוועקגעפֿאָרן דער רב פֿון ישׂראל מיט דער רביצין און דער אַנדערר רב האָט געבראַכט פֿאַר זיך אַ פֿרישע רביצין, איז ווידער געבליבן אַ רב מיט אַ רביצין. צום סוף זיינען זיי אויך אַוועקגעפֿאָרן. האָסטו דאָ אַליין, חוץ אַ רב מיט אַ רביצין.

הנ"ל

שיינע שיינדל פֿון קיבוץ כתריאל אין ישׂראל צו איר מאַן מנחם מענדל אין האַוואַנאַ, קובאַ.

לכבוד בעלי היקר הנגיד המפורסם החכם מופלג מוהר"ר מנחם מענדל נ"י

ע ר ש ט נ ס קום איך דיר צו מעל-דן, אז מיר זיינען אַלע גאָט צו דאַנ-קען אין בעסטן געזונט. געב גאָט דאָס נעמלעבע פֿון דיר צו הערן אויף גוי-טער ניט ערגער.

צ ו ו י ט נ ס שרייב איך דיר, אז מיר זאָגט די האָרץ אז פֿון דיין גאַנ-צער עשירות וועט זיך אויסלאָזן אַ בוידעם. עס איז עפּעס צו גוט די גאַנצע מעשה. מען גיט געלט אויף הייזער, נאָך אַמאָל אויף וועקסלעך וואָס זיי-נען ביי מיר ווינציקער ווערט ווי אשר יצר פֿאַפּירלעך. וועלן דו חיובסט אַן ברענען, ברענסטו אַזוי לאַנג ביז וואַ-נען דו ברענסט זיך איבער. ווי זאָגט מיין כאמע, „אַ וואָלף וואַרפט אַוועק זיינע האָר, אָבער ניט זיינע חיהשע שטיק". ווייסטו וואָס מענדל? פֿאַלג מיר, אַ ווייב, שלאָג כפּרות מיט קובאַ, מיט אירע גליקן און קום בעסער צו פֿאָרן אַהיים. וואָס דאַרף איך לויגן ביי יענעם אין מויל, און שונאים זאָלן מורמלען אַז דו האָסט מיך פֿאַרלאָזט אינגאַנצן. ווייטער פֿאַרשטיי איך ניט וואָס דו גייסט אויף מיין נאָמען מאַכן אַ קאַמפּאַניע און שרייבן וועקס-לען. מען האָט דאָך געמעגט ביי מיר פֿריער פֿרעגן — איך לעב דאָך נאָך, פֿאַרגעס ניט אַז דו האָסט אַ ווייב ביז הונדערט און צוואַנציק יאָר און דו ביסט אויך אַ טאַטע פֿון דריי קינדער. חוץ דעם דאַרף ישׂראל האָבן אירע בירגער ביי זיך, ניט אין אַלע שוואַרץ יאָרן, ערגעץ אויף אַן אינזל, וואו מען בויט גרויסע הייזער אָן געלט און וואָס קענען גאָר לייכט אויספאַלן.

דערווייל בלייב געזונט און פֿיל גליקלעך. דיין באמת געטרייע פֿרוי

ש ו י נ ע ש ו י נ ד ל

וואָס איז דאָס פֿאַר אַ פֿידל מיט אַ פֿייפֿל. זאָל איך אַזוי ניט וויסן פון שלעכטס ווי איך פֿארשטיי אַ וואַרט ניט. איך האָב נאָר מורא אַז מען וועט דיר דאָרט אַזוי אָנפֿייפן, אַז דו וועסט ניט קענען זיך אַרויספּידלען.

מנחם מענדל פון האַוואַנאַ קובאַ צו זיין ווייב שיינע-שיינדל אין קיבוץ כתריאל אין מדינת - ישׂראל

לזוגתי היקרה, הצנועה החכמה מרת שיינע שיינדל שתחי'

ר א ש י ת באתי להודיעך, אז איך בין ברוך השם בקו החיים והשלום. השם יתברך זאָל העלפן מען זאָל תמיד

האָרכן איינס פונם אַנדערן נאָר גוטס מיט בישורות טובות, ישועות ונחמות — אָכן.

ו ה ש נ י ת זייט ווייסן, אַז דאָ איז פֿאַרגעקומען א שריפֿט, א מיכּומה, אַן איבערקערעניש — א גאַנצע רעוואָלוציע. א גאַנצע וועלט האָט געטאָן רעדן זיך מיט אַנדער רעוואָלוציע. כּען האָט ניט אַזוי־פיל גערעדט זיך די רעוואָלוציאָנערן, ווי וועגן זייערע בערד און לאַנגע האָר, איינער זעט דיר טאָקע אויס ווי א פּאָפּ, א צוויי־טער ווי א רב להבדיל, א דריטער זעט סתם אויס ווי א סוחר פון יעהופּעץ אָן א פערטער זעט דיר אויס ווי א רוסישער פּויער. פֿאַראָן אויך אַזוינע וואָס בייַ זיי וואָקסט קיין בּאָרד ניט, כּאָטש צעריים זיך, טראָגן זיי גאָר לאַנגע האָר, פֿאַרבונדן מיט א בענדל. איז וועסטו דאָך פֿרעגן: „מה רעש, וואָס איז דער אומגליק, אַז מען האָט אַראָפּגעוואָרפן א שלעכטן פֿרעזידענט, א דיקטאַטאָר, וועלכער האָט אומגע־ברענגט טויזנטער אומשולדיקע יונגע מענטשן און אויסגערויבט דאָס לאַנד?" וועל איך דיר גלייך ענטפֿערן, אַז אחרבה, ס'איז דווקא א גליק פֿאַרן לאַנד, אָבער וויייַזן אַרוים גרויס פֿרייד. כּאָטש איך בין דאָ ניט כּיער ווי א גאַסט, וואָס איז געקומען אויף א וויייל כּדי צו מאַכן ביזנעס אויף א מייל, וואָלט איך דאָך געמעגט זאָגן, ווי דיין מאַמע וואָלט געזאָגט, אַז „ס'איז ניט מיין ציג און ניט מיין חנוכה־ליכט". איך זאָג עס אָבער ניט, און איך אַנער־קען, אַז די באַערדלטע רעוואָלוציאָ־נערן האָבן אויפגעטאָן א גרויסע זאַך. נאָר ס'איז, וווייזט אויס, באַשערט געווען, אַז אויך איך, דיין מאָן מנחם מענדל, זאָל אויך פּאַלן א קרבן פון דער רעוואָלוציע. אָט לאָמיר דיר דער־ציילן בקיצור, שוין דעם ערשטן טאָג האָט מען אַרויסגעטראָגן פון די קאַסי־נאָס די טישן מיט די נומערן ביז צוויי כּאָטש ח"י און אויך אָלע אַנדערע קלאַפֿערגעשיי אויפן מיטן גאַס און געמאַכט בורא מאירי האש. דאָס געלט וואָס דאָרט איז געווען, האָט מען צו־גענומען און, ווי איך גלויב, עס אַוועק־געגעבן אויף צדקה־זאַכן. וווייל צוליב וואָס דען וועט מען נעמען סתם געלט? דאָס האָבן ניט געטאָן די באַערדל־דיקע, נאָר די פּריש געבאַקענע רעוואָ־לוציאָנערן. נאָר דאָס איז נאָך פון די קליינע ביינן. דאָס גרעסטע ביז איז געקומען א פּאָר טעג שפּעטער, ווען איך בין געגאַנגען אין באַנק, וואו איך האָב געהאַלטן מיין געלט און דאָס געלט פון די פּירמעס „בענאַמען" און „שיינעשיין". מען האָט מיר אָ־נגעזאָגט די בישורה, אַז די דעפּאָזיטן פון אָלע פּריוואַטדיקע רעגירונגס־מע־טשן, אויך פון די וואָס זיינען געווען כּיט זיי אין אַן ענגן קאָנטאַקט, מיינע דעפּאָזיטן אויך בתוכם — זיינען אָלע איינגעפֿרוירן געוואָרן. דאָס כּיינט פּשוט אַז מען וועט עס ניט קענען רירן פון אָרט. די באַנק־קעסטלעך פון די אָלע כּענטשן און פּירמעס, מיין באַנק קעסטל אויך בתוכם, זיינען אָלע פֿאַרהתמעט געוואָרן. איך וויל דיר ניט אָנמאַכן קיין פֿאַרדרום און איך וועל דיר ניט דערציילן וועלכע צירונג איך האָב געהאַט איינגעקויפט פֿאַר דיר און דאָס אָפּגעהיט אין יענעם קעסטל. זע איך שוין, אַז די נייע רע־גירונגס־מענטשן וווייסן פון כּל דבר שבּרייַ, און איך קען זיך שוין געזונט־נען פונם גאַנצן געלט. איך דאַרף נאָך זיין צופֿרידן וואָס מען זוכט ניט מיר אַרייַנצוישבענען אין חד־גדיא.

ווי דו זעסט, זוגתי היקרה, בין איך

נאָך אַלע גרויסע קובאַנער גלײַכן מיט קאַסינאָס, פון קויפן און פֿאַרקויפן פֿלעצער, פון בויען און איבערבויען הייזער — נאָך די אַלע געשעפטן, בין איך איצט געווארן נקי, בפועל מיט נקי. וועסטו דאָך פֿרעגן: וואו זיינען אַהינגעקומען מיינע שותפים? די חשובע לייט פון אַמעריקע האָבן זיך תיכף אָפּגעטראָגן אין אַנדערע ערטער, וואו זיי האָבן אויך אַזוינע ביזנעס און וואו קיין רעוואָלוציע איז נאָך ניט פֿאָרגעקומען. מיינע קאָראָנלן זיינען אַנטלאָפן ווי פֿאַרסכטע מיוז. אונזער לאַנדסמאַן שווייצערקע, דעם שומר בגדים'ס אייניקל, האָט זיך באַצייטנס אָפּגעטראָגן אין זיינע אייגענע בגדים. מען זאָגט, ער האָט מיטגענומען מיט זיך אַן אפותיקע פון קנאַקעדיקע טוליפן. ער פֿלעגט טאַקע אין דער לעצטער צייט טענהן, אַז עס שטינקט פון סמאָלענעס, און מען דאַרף זיך אָפּטראָגן. בלויז איך האָב דירכגעלאָזן די שעת הכושר, די פּאָסיקע געלעגנהייט, די אָפּערטוניזאָד, ווי מען זאָגט עם דאָ, קיין מילאָנער בין איך אָפּילו נאָך ניט געווען, אָבער איך בין שוין געשטאַנען נאָענט צו תרפ"ט אלפים. איז וויפל פֿעלט נאָך?

איך האָב אויסגעפֿאָלגט דיין עצה און בין געגאַנגען צו אחינו בני-ישראל. מען האָט מיר אָנגעוויזן אויף א שיינע פֿאַראָדנע געביידע, וואָס געהערט צו א חברה אפטרופּסים און וואו, מען זאָגט, אז מען גיט זיך אָפּ מיט צרכי-ציבור. איך האָב זיך דאָרט געטראָפן מיט איינעם פון די גלאַוונע פאָרזאָרגערס. ער האָט מיר שיין אויסגעהערט וועגן מיין אומגליק מיט די אייגענע פֿרויערענע געלטער מיינע, וואָס האַלטן נאָך אלץ אין איין פרירן. דערנאָך האָט ער געהאַלטן פאַר מיר זיין ספּיטש: „זייט וויסן, מיסטער מאַנאַהאַז אין אונזער אינסטיטוציע וועלט איינגעטייטלט דער אידישער ישוב אין צוויי קאַטעגאָריעס: אפּיטרופּסים און ניט קיין אפּיטרופּסים. איר קאָנט שוין פֿאַרשטיין, אז מיט ניט-אפּיטרופּסים וויל מיר בכלל ניט האָבן קיין מגע ומשא, אָפּילו זיך ניט מתחתן זיין, סיידן די קינדער שפּאַרן זיך איין. אונזער אינסטיטוציע איז די וויכטיגסטע אינם ישוב, נאָר פאַר צרכי רבים, ניט אָבער פאַר צרכי יחידים. אין אייער אומגליק זייט איר אַלץ שולדיק. איר האָט געפירט אייער ביזנעס אויפן מנחם-מענדעלשן שטייגער. האָט ניט קיין פֿאַראיבל וואָס איך זאָג עם אייך. ביי אַזוינע ביזנעס וווי אייערע שרייבט מען געווייניגלעך אין אינמאָל אויף דער וויבם נאָמען, דערנאָך אויף די שווּיגערס, שפּעטער אויך אויפן נאָמען פון דער געלעבטער"... איך האָב פֿאַרשטאַנען, אז ער וויסט ניט וואָר איך בין, און אז ער שיט מיר זאָלן אויף מיינע וואונדן. איך האָב דערפאַר געפרעגט פון וואַנען קען ער מנחם מענדלען? זאָגט ער מיר: „וואָס הייסט, פון וואַנען איך קען מנחם מענדלען? איך האָב געלייענט אלע זיינע בריוו צו זיין וויב שיינע שיינדל און אויך אירע קלוגע ענטפערס. דאָס האָט נאָך שלום עליכם אָפּגעדרוקט די בריוו מיט אלע פּיטשעווקעס. איצט, מיין פרויינט, איך וואָלט אייך געקאָנט אפשר העלפן מיט א קרעכץ, נאָר ליידער דאַרף איך אים האָבן פאַר זיך אלין". מיט דעם האָט זיך געענדיקט דער וויכטיקער געשפּרעך מיט איינעם פון די גלאַוונע אפּיטרופּסים...

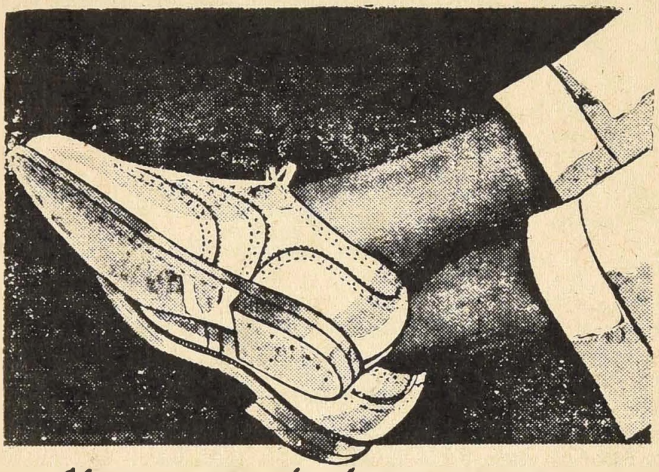
מען האָט מיר אָנגעוויזן אויפן קאָנסול פון ישראל, ווער עס וואָלט מיר

געדאַרפט העלפן צו פֿאָרן קיין ישׂראל און זיך ווידער באַרבינדן מיט מיין זוגתי היקרה און די קינדער אין קיבוץ כתריאל. וועז איך בין געקומען צום קאָנסול, האָט ער מיר גאָר פֿריינט־לעך אויפֿגענומען. ער איז א סימפּא־טישער מענטש מיט קלייניע וואָנצעלעך אין מיט שפּאָקולן און מיט א שטענ־דיקן שמייכל. ער האָט מיר געזאָגט: „אדוני, בנחם מענדל, זאָרגט אייך ניט. איך וועל אייך באַזאָרגן א טי־קעט קיין ישׂראל און אויך צירה לדרך, אז איר זאָלט קענען קומען בשלום אין אונזער לאַנד". איך האָב אים גע־פֿרעגט, צי איך זאָל אפֿשר אייך גיין צום עליה דעפּאַרטאַמענט, וואָס שטייט אין פֿאַרבינדונג מיט דער אגענטור, האָט ער מיר געזאָגט, אז שאַדן קען עס ניט אין מיר אָנגעווינען אויף דער ציוניסטישער ארגאַניזאַציע. וועז איך בין געקומען אין דער ציוניסטישער ארגאַניזאַציע און געפֿרעגט אויפֿן עליה - דעפּאַרטאַמענט. האָט מען מיר אָנגעווינען אויף א מענטש אין די מיטעלע יאָרן מיט קלייניע וואָנצעלעך, מיט שפּאָקולן און מיט א שטענדיקן שמייכל. איך וואָלט געקענט שווערן, אז דאָס איז דער קאָנסול פון ישׂראל. אויך ער האָט מיר פֿיין אויפֿגענומען אזן מיר געזאָגט: „כייסטער מנחם־מענדל, מיר וועלן טרייען דאָס בעסט". מען האָט מיר אויך אָנגעווינען אויפֿן דעפּאַרטאַמענט פון דער אייניקיער אידי־שער צייטונג. מען זאָגט אויף אים, אז ער איז א כתבא רבא, א גרויסער שרייבער, און ער האָט שטענדיק אן עצה פֿאר יעדן איינעם. וועז איך בין געקומען אין דער דעפּאַרטאַמענט, האָט מיר באַגעגנט דער דעפּאַרטאַר, א מענטש פון מיטעלע יאָרן, גוט געבויט, מיט קלייניע וואָנצעלעך. מיט שפּא־קולן און מיט א שטענדיקן שמייכל. ער זעט אוים פֿונקט אַזוי ווי דער קאָנסול פון ישׂראל און ווי דער פון עליה דעפּאַרטאַמענט. איך וואָלט גע־מעגט שווערן אז אַלע דריי זיינען איין מענטש, וועלכער באַווייזט זיך איבע־ראַל. אויך ער האָט מיר אויפֿגענומען גאָר פרייַנטלעך און געזאָגט: „סעניאָר מנחם מענדל, זאָרגט אייך ניט. עס וועט נאָך אַלץ רעכט ווערן. קומט לאָמיר גיין טרינקען א קאַוועלע!" ווי עס וויזט אוים וויסט ער מיין אמתן נאָמען. א רעדאַקטאָר וויס פון אַלץ. אַזוי ווי איך דאַרף גיין צום קאָנסול, פֿון אים צו דער ציוניסטי־שער ארגאַניזאַציע און דערנאָך צום רעדאַקטאָר, איז מחמת איך האָב קיין צייט ניט, כאָך איך דאָס בקיצור. אם ירצה השם אין א צווייטן בריוו וועל איך דיר אויסשרייבן אַלצדינג באַרי־כות. לעת־עתה זאָל גאָט געבן מיט געזונט און מיט הצלחה. גרים די קינדער, שוועסטער און שוויגער גאָר פריינטלעך.

מיט בעלך מנחם מענדל

ע י ק ר ש כ ח ת י דאָ זיינען פֿאַראַן גרויסע ספּעצן אויף דורכצו־פירן וואָלן. זיי זיינען איצט אינגאַנצן אן קנעלונג. אַזוי ווי אינגיכן דאַרפן דאָרט אין ישׂראל פֿאַרקומען וואָלן, זאָג דעם פּעטער טוביה, וועלכער וואויגט אין שדה־בוקר, אז ער זאָל איבערריידן מיטן אַלטן דודל וועגן דעם. זיי פֿאַרזיכערן, אז וועז זיי נע־מען זיך צו דעם, גייען שטענדיק אַרויס די קאַנדידאַטן, וועלכע מען וויל האָבן. דער אַלטער וועט זיך דערנאָך איינ־שפּאַרן צרות מיט די קאַלליציעס. קלאָפּ א דעפּעשע וויפֿל ספּעצן מען ווייל דאָרט האָבן.

ה נ " ל

Una nota de buen gusto...

Estos elegantes escarpines TODO NYLON - de finísimo tejido y asombrosa duración - pondrán una nota de buen gusto en su vestuario. Su diseño varonil es una exclusiva creación de Casino.

ESCARPINES **Casino**

¡Pruebe a romperlos a ver si puede! TODO NYLON

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

MUEBLERIA

"LA UNICA"

de

MAX SHVARTZ

Sol Núm. 453-455 Teléfono 5-4757

Talleres Propios: Villegas No. 507

Nuestro Lema:
MAS BARATO NADIE ¡VISITENOS!

—0—

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קלייענטן,
פרייַנט אוּן דער גאַנצער קאַלאָניע אין קובאַ
אוּן ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

"LA UNICA"

NEPTUNO 867, 869 y 871 entre Oquendo y Soledad

TELF. 7-4543

די ציוניסטישע וועלט־באַוועגונג אין פאַרגאַנגענעם יאָר

קורצער איבערזיכט פון
פנחס שטיינוואַקס

דאָס יאָר תשי"ט האָט זיך אָנגעהויבן אין ציוניסטישן לעבן מיט אַ פאַרשטאַרקטער עליה פון אידן פון די מיזרח־אייראָפּייאישע לענדער. גאַנץ באַזונדערס פון רומעניע קיין ישׂראל. אין דער ראָס פון משפחה־פאַרייניקונג האָט די רעגירונג פון רומעניע דערלויבט אידן אויסצוואַנדערן קיין ישׂראל. אין ציוניזם איז אַריינגעטראָטן אין רומענישע אידן, וואָס זיינען באַרימט־לאַנג געווען אָפּגערישן פון אידישן באַלק און פון ציוניסטישן אויפבוי־ווערק אין ישׂראל. האָבן אויף דאָסניי באַקומען מעגלעכקייט עלה צו זיין אין אידישן היימלאַנד און דאָרט ווערן אַקטיווע מיטבויער פון דער אי־דישער מדינה. אין דער ערשטער צייט, גלייך נאָך דער עטאַבלירונג פון מדינת־ישׂראל, האָבן רומענישע אידן געקענט אַרויספאָרן פון דאָרט און אין די ערשטע פּניות יאָר פון דער אידי־שער מדינה, נעמלעך: פון 1948 ביז 1953, זיינען אַריינגעקומען קיין יש־ראל בערך הונדערט טויזנט רומענישע אידן. אין יאָר 1954 האָט זיך די עלי־ה פון רומעניע פלוצים אָפּגעשטעלט און דאָס האָט גורם געווען אַ צעשפּליט־רונג פון משפחות; טייל פאַמיליע־מיטגלידער זיינען עולה געווען קיין ישׂראל און אַ טייל פון די זעלבע משפחות זיינען פאַרבליבן אין רומ־ניע וואַרטנדיק דאָרט אויף זייער ריי אַרויסצופאָרן. די פאַרבליבענע משפחה־מיטגלידער אין רומעניע האָבן אָפּגע־קלאַפּט די שוועלן פון די רומענישע רעגיירונגס־באַהערדן, ביי וועמען זיי האָבן געבעטן אַרויספאָר־דערלויבנ־ניש קיין ישׂראל. בכדי דאָרט זיך מצרף צו זיין צו זייערע משפחה־מיטגלידער. אָבער אין קול ואין עונה, — זייערע ביטעס זיינען ניט באַפרי־דיגט געווארן. צום אָנהויב פון יאָר תשי"ט, האָט פלוצים ווידער די רומע־נישע רעגירונג דערלויבט אידן אַרויס־צופאָרן קיין ישׂראל. די ידיעה איז גע־קומען ווי אַ גוטע בשורה צו די אַלע מיטגלידער פון די צעריסענע משפחות און צו אידן איבער דער וועלט בכלל. די אינסטאַנצן פון דער ציוניסטישער

וועלט-באוועגונג, צוזאמען מיט דער רעגירונג פון ישראל, האבן אויף גע-מיינזאמע זיצונגען פון מוסד לתיאום (קאארדיניר קאמיטעט פון דער ישר-אל-רעגירונג און אידישער אגענץ), באשלאסן צו פארגרעסערן דעם עליה-קאנטינגענט פאר יאר תשי"ט, בכדי צו דערמעגלעכן א גרעסערע עליה פון דזשענישע אידן. ווארום מען האט דאך נים נעקאנט וויסן וויל לאנג ווידער די דזשענישע רעגירונג וועט דערלויבן אן אויסוואנדערונג פון אידן קיין ישראל; פונקט ווי די מעגלעכקייט פאר עליה איז פלוצים נעגעבן געוואָרן, אזוי קאן זי דאך חלילה פלוצים צוריקגערופן ווערן. ווי עס האט שוין פריער פא-סירט, די ציוניסטישע וועלט-באוועגונג האט מאביליזירט די נויטיקע מיטלען, בכדי עס זאל אין דער עליה פון די דזשענישע אידן חלילה ניט זיין קיין שום אפהאלט צוליב מאנגל אין מא-טעריעלע מיטלען. דער לאזונג פון ארגאניזירטן ציוניזם איז נעווען: אויסצונוצן די געשאפענע מעגלעכ-קייטן אין דער פולער מאס און אין פולן טעמפּא, יעדן איד וועלכן מען קאן ברענגען קיין ישראל היינט — זאל מען אים ברענגען היינט און ניט מארגן. מען טאר ניט נעמען אויף זיך די אחריות פון חלילה פארנאכלעסיקן די געלעגנהייט צו ראטעווען אידן פון מזרח-אייראפע".

לייִדער-לייִדער איז די עליה פון דזשענישע אידן ווידער אפגעשטעלט געוואָרן. א באדייטנדע צאל אידן האבן יא באוויזן ארויסצופארן פון רומעניע קיין ישראל און האבן זיך שוין איינ-געבירגערט אין ישראלדיקן לעבן. אי-בער א פערטל מיליאן אידן אין רומע-ניע שטייען ווידער פאר פארמאכטע ארויספאר-טויערן. זייער און אונזער האפענונג איז, אז מיט דער צייט וועלן זיך ווידער עפענען די מעגלעכ-קייטן פון ארויספארן קיין מדינת-ישראל. די רומענישע רעגירונג וועט ווידער איינזען די הומאניטארע נויט-וואנדיקייט צו דערמעגלעכן צעריסענע פאמיליעס פאריינקט צו ווערן. די טויערן פון רומעניע וועלן ווידער גע-עפנט ווערן פאר אחינו בני ישראל ארויסצופארן און קאנען עולה זיין קיין ישראל.

אין פארגאנגענעם יאר תשי"ט איז דערגרייכט געוואָרן א הסכם צווישן דער רעגירונג פון ישראל און דירעק-טאריום פון קרן-קיימת בנוגע די בשות-פותדיקע ארבעטן אויפן געביט פון דער פארוואלטונג מיט באדן אין ישראל. דער ענגער אקציאנס-קאמיטעט פון דער ציוניסטישער וועלט - ארגא-ניזאציע האט באאנדלט דאס פרא-בלעם פון דער רעגולירונג פון באדן-טעטיקייט אין דער אידישער מדינה צווישן קרן-קיימת און דער רעגירונג פון ישראל. לויט דעם נייעם סטאטום געהערט צו דער אויפגאבע פון קרן-קיימת אין ישראל די פונקציע פון צו-גרייטן באדן פאר קאלאניזאציע און באוואלדרונג. קרן קיימת פארבלייבט א זעלבסטשטענדיקע אינסטיטוציע פון דער ציוניסטישער וועלט ארגאני-זאציע, וואס ווערט אנגעפירט פון א געוויילטן ראט. קרן קיימת זעצט ווייי-טער פאר די גרעלט-זאמלונגען אין ישראל און אין די תפוצות פאר די צוועקן פון פינאנסירן די טעטיקייטן. די נייע לאזונג פון קרן קיימת אין דער תקופה פון מדינת-ישראל איז: אויס-צולייזן דעם באדן פון דורות-לאנגער

וויסטענישׁ, צו באַלעבן די ישׂראל־ערד פּאר א גרויסער קאַלאָניזאַטאָרישער טעטיקייט, וואָס זאָל דערמעגלעכן טויזנטער און טויזנטער נייע עולים פון אַלע עקן וועלט צו קומען קיין ישׂראל און ווערן מיטבויער פון דער אידישער מדינה.

דער נייער סטאַטוס פון קרן־קיימת, וואָס דאַטירט זיך פון יאָר תשי"ט, האָט אָנגעהויבן אין ציוניסטישן לעבן א נייי קאַפּיטל פון טעטיקייט. אידן איבער דער וועלט וועלן זיך צוהערן צום רוף: „והארץ לא תהיה לשממה" — די ערד זאָל ניט פאַרבלייבן וויסט!

די ציוניסטישע בעדעראַציע אין ענגלאַנד האָט אין פאַרגאַנגענעם יאָר תשי"ט געפייערט איר 60-יאָריקן יובילייי. דער ציוניזם אין ענגלאַנד פאַרנעמט א גאָר בכבודיק קאַפּיטל אין דער געשיכטע פון וועלט־ציוניזם. ציוניסטישע מנהיגים אין ענגלאַנד האָבן פאַר יאָרן לאַנג אָנגעפירט מיט דער פאָליטיק פון דער ציוניסטישער וועלט אָרגאַניזאַציע. געניג צו דערמאָנען דעם נאָמען פון חיים ווייצמאַן ז"ל, צו וועמענס זכיה עס איז צוגעשריבן דאָס באַקומען פון דער באַלפור־דעקלאַראַציע. פראָפ. חיים ווייצמאַן— דער סינטעטיקער פון דער ווייסנשאַפט — איז אויך געווען דער סינטעטיקער אין דער אידעאַלאָגיע פון ציוניזם. די נעמען: לאָרד מעלטשעט, זעליג ברקעדעצקי, קאַלאָנעל קיש און אַנדערע האָבן אַרײַנגעשריבן א גלאַנצרייך קאַפּיטל אין דער געשיכטע פון וועלט־ציוניזם. זינט ענגלאַנד האָט איבערגענומען דעם מאַנדאַט אויף ארץ־ישׂראל, איז לאָגדאָן געווען דער צענטראַל אַדרעס פון דער ציוניסטישער וועלט באַוועגונג. דאָס ענגלישע אידנטום נעפּירט פון דער ציוניסטישער באַוועגונג, האָט תמיד אַרויסגעוויזן גרויס מוט אין קוראַזש אין די האַנדלונגען, וועו עס איז געקומען צו א שטרייט צווישן דער ציוניסטישער וועלט עקזעקוטיווע און דעם ענגלישן קאַלאָניאַלן מיניסטעריום בנוגע פראַגן פון ארץ־ישׂראל. דאָס ענגלישע אידנטום זיי קיינמאָל ניט געווארן אַרויסצוברענגען קלאָר און שאַרף זיין שטעלונג און וועו נויטיק אויך דעם פראָטעסט און עמפערונג קעגן פאַרשיידענע באַגרענעצונגען וואָס די מאַנדאַטאָר־מאַכט האָט איינגעפירט אין ארץ־ישׂראל; צי דאָס איז געווען אויפן נעביט פון עליה, באַדן איינקויף אַדער אַנדערע באַגרענעצונגען.

נאָך דער עטאַבלירונג פון מדינת־ישׂראל זיינען א באַדייטנדע צאָל פון ענגלישע ציוניסטן עולה געווען קיין ישׂראל. די ציוניסטישע באַוועגונג אין ענגלאַנד היינט צו טאָג אין דער תקופה פון מדינת־ישׂראל, געהערט צו די אמבעסטן אָרגאַניזירטע אין שטעלט מיט זיך פאַר א נאַציאָנאַל־פאַרפאַנצערטע פעסטונג אין דעם געזעלשאַפטלעבן פון דעם ענגלישן אידנטום.

אין פאַרגאַנגענעם יאָר תשי"ט האָט די עקזעקוטיווע פון דער ציוניסטישער וועלט - אָרגאַניזאַציע עסטאַבלירט א נייעם פינאַנץ - אינסטרומענט אונטערן נאָמען: „חיל" — חברה ישׂראלית לכלכלה — נעזעלשאַפט פאַר עקאָנאָמישער אַנטוויקלונג. דער נייער פינאַנץ - אינסטרומענט באַדאַרף אין צוגאָב צו די קאַמפּיינען פאַר קרן־

היסוד, קרן קימת, ישׂראל באָנדס און אַנדערע פּאָנדן, אַריינברענגען נאָך מיטלען מיטן צוועק צו אינוועסטירן זיי אין פּאַרשיידענע אונטערנעמונגען, וואָס בויען די אידישע מדינה.

אין די אידישע ישובים פון לאָטיין־אַמעריקע האָט די נייע געזעלשאַפט „חיל" שוין אָנגעהויבן צו אַרבעטן. דוד שטערן, דער באַקאַנטער עקאָנאָמיסט אין ישׂראל, באַזוכט איצט די אידישע ישובים אין לאָטיין־אַמעריקע מיטן צוועק צו מאָביליזירן פּאָנדן פּאַר דער דערמאָנטער געזעלשאַפט.

אין חודש שבט פון פּאַרגאַנגענעם יאָר תשי"ט — פון 25-טן ביז דעם 27-טן יאַנואַר לויט דעם אַלגעמיינעם קאַלענדאַר, איז אין אַמסטערדאַם האַלאַנד, אָפּגעהאַלטן געווען א קאָנפערענץ פון דעם אַרגאַניזירטן ציוניזם אין אייראָפּע. אין דער קאָנפערענץ האָבן זיך באַטייליקט: דר. נחום גאָלדמאַן — דער פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט - אַרגאַניזאַציע און צבי לוריא — מיטגליד פון דער עקזעקוטוויע און הויפּט פון אַרגאַניזאַציע דעפּאַרטאַמענט.

צו דעם ציוניסטישן צוזאַמענפּאָר אין אַמסטערדאַם זיינען געקומען דעלעגאַטן פון 14 לענדער: פראַנקרייך, אַלזשיר, האָלאַנד, בעלגיע, דייטשלאַנד, עסטרייך, איטאַליע, נאָרוועגיע, ענגלאַנד, אירלאַנד, שוויץ, שוועדן, דענמאַרק און פינלאַנד.

פאָלגנדע הויפּט-פונקטן האָבן געהאַלטן באשעפטיקט דעם צוזאַמענפּאָר:

א) עפענען די טויערן פון דער ציוניסטישער באַוועגונג פאַר יעדן אידן, נעם און ניט פאַרבינדן אים מיט וועלכע עם איז פאַרטייאישע ראָם.

ב) דאָס פּראָבלעם פון ארייננעמען אין דער ציוניסטישער באַוועגונג די אידישע יוגנט — דעם אויפוואקסנדן דור.

ג) דערמוטיקן די עליה פון מערב־אייראָפּע קיין ישׂראל.

ד) וועגן געבן אידישע קינדער א נאַציאָנאַל - העברייאישן חינוך.

די קאָנפערענץ אין אַמסטערדאַם האָט זיך אויסגעדרוקט מיט איר אידעאַלאָגישער קלאָרקייט. די רעפּראָטן און וויכוחים זיינען געשטאַנען אויף א ביז גאָר הויכן ניוואָ. ווי צייטונגען האָבן באריכטעט פון דער אַמסטערדאַמער קאָנפערענץ איז ביי די דעלעגאַטן פון אַלע 14 לענדער ניט געווען צו מערקן קיין שפּור פון ספּיקות וועגן עצם עקזיסטענץ פון דער ציוניסטישער אַרגאַניזאַציע. עס האָט אויף דער קאָנפערענץ געהערשט אַן אַטמאָספער פון זעלבסט - זיכערקייט. אַלע דעלעגאַטן האָבן געברענגט צום אויסדרוק אין זייערע וועלטער די אחריותפולע שליחות וואָס די ציוניסטישע אַרגאַניזאַציע באַדאַרף דערפילן אין דעם אידן לעבן אין דער תקופה פון דער אידישער מדינה. אויף דעם צוזאַמענפּאָר אין אַמסטערדאַם האָט ווידער א גלאַנץ געטאָן די ציוניסטישע מחשבה פון אייראָפּייאישן שניט — דער אייראָפּייאישער ציוניזם וועמען מען האָט אמאָל באַצייכנט אַלס „דאָס געשאַנק פון אייראָפּע פאַרן אידישן פאָלק".

פ

אין פאַרבינדונג מיטן עליה-שטראָם פון מזרח־אייראָפּייאישע לענדער קיין ישׂראל און גאַנץ באַזונדערס פון רומעניע, האָט די ציוניסטישע באַוועגונג

אין לאטיין-אמעריקע פארדופן א מא-
ביליזאציע - קאנפערענץ קיין בוענאס־
איירעס, ארגענטינע. אויף דער קאנ-
פערענץ האבן זיך באטייליקט: דר.
נחום גאלדמאן — פרעזידענט פון דער
ציוניסטישער וועלט-ארגאניזאציע און
אליהו דאבקין — מיטגליד פון דער
ציוניסטישער וועלט - עקזעקוטיווע
און פארזיצער פון וועלט-דירעקטאריום
פון קרן היסוד.

ניט איינמאל אין דער געשיכטע פין
ציוניזם און פון מדינת-ישראל האבן די
פאלקסטימלעכע אידישע ישובים אין
לאטיין-אמעריקע כאניפעסטירט זייער
צוגעבונדנקייט און גרענעצלאזע אי-
בערגעגעבנהייט צו ציוניזם און מדינת
ישראל. עס איז נישט פארן קיין שום
אקציע, וואס די ציוניסטישע וועלט־
באוועגונג פראקלאמירט פאר ישראל,
אין וועלכע דאס לאטיין-אמעריקאנער
אידנטום זאל נישט נעמען קיין אנ-
טייל. אידן אין דרום און אין צענטראל
אמעריקע רופן זיך תמיד אפ ברייט-
הארציק פאר אלע באנדן פאר ישראל.
די ציוניסטישע באוועגונג אין די אי־
דישע ישובים פון לאטיין-אמעריקע
איז דער צענטענטירנדער און פירנדער
כוח אין אידישן לעבן. ציוניזם ברענגט
אריין חיות אין די אידישע ישובים
פון לאטיין-אמעריקע, איז די, וואס
זארגט פארן המשך פון נאציאנאלן
גייסט פון אויפוואקסנדן יונגן דור.

די מאביליזאציע - קאנפערענץ,
וואס איז פארגעקומען אין ארגענטינע
אין פרילינג פון פארגאנגענעם יאר
תשי"ט איז געשטאנען אונטערן צייכן
פון דער גרויסער אהריות, מיט וועלכע
עס איז באלאסטעט די ציוניסטישע
וועלט - באוועגונג. ווי תמיד איז דער
אויסגאנג פון דער קאנפערענץ אויך
געווען: נעשה ונשמע!

די לעצטע סעסיע פון ציוניסטישן
אקציאנס - קאמיטעט, וואס האט אפ-
געהאלטן זיצונגען אין ירושלים אין
די טעג פון סוף חודש אייר — אנהויב
סיון פון דעם פארגאנגענעם יאר
תשי"ט, האט אנגענומען צווישן אנ-
דערע א היסטארישן באשלוס פאר דער
ציוניסטישער וועלט - ארגאניזאציע.
דער באשלוס פארענדיקט פאקטיש א
יארן-לאנגן ויכוח, וואס איז געפירט
געווארן אין די ריייען פון ציוניזם בנוגע
צו אדער ניט אויסברייטערן די ארגא-
ניזאציאנעלע ראם; צו אדער ניט צו-
ציען נייע כוחות צו דער ציוניסטישער
באוועגונג. דעם ויכוח האט די לעצטע
סעסיע פון ציוניסטישן אקציאנס־קא-
מיטעט פארענדיקט מיט פאלגנדער
רעזאלוציע:

„דער אקציאנס - קאמיטעט באפול-
מעכטיקט דעם פרעזידענט פון דער
ציוניסטישער וועלט-ארגאניזאציע און
עקזעקוטיווע צו פארהאנדלען מיט
אידישע לאנד-קערפערשאפטן, וועלכע
זיינען גרייט אנצונעמען דעם ציו-
ניסטישן פראגראם, מיט דער כוונה
אריינצונעמען זיי ווי מיטגלידער אין
דער ציוניסטישער וועלט ארגאניזא-
ציע. ער דארף ברענגען צו דער קומען־
דיקער כעסיע פון ציוניסטישן אק-
ציאנס-קאמיטעט, אדער צום קומע־
דיקן קאנגרעס, רעקאמענדאציעס בנוגע
ספעציעלע פארארדנונגען, וואס זאלן
געמאכט ווערן, בכדי צו דערמעגלעכן
די רעפרעזענטאנטן פון די דאזיקע
ארגאניזאציעס אינם ציוניסטישן קאנ-
גרעס, אין אקציאנס קאמיטעט און אין

די איבעריקע אינסטאנצן פון דער ציוניסטישער וועלט - ארגאניזאציע".

מיט דעם אננעמען פון דער ציטירטער רעזאלוציע איז געלייגט געווארן דער יסוד פאר א נייער קאנסטיטוציע אין ציוניזם, לויט וועלכער די ציוניסטישע וועלט-ארגאניזאציע וועט זיין צוזאמענגעשטעלט פון קאלעקטיוועם גרופן און לאנד-פערבאציעס. אינדיווידועלע מיטגלידערשאפט וועט זיין נאר אין די לאקאלע ארגאניזאציעס.

דאס פארגאנגענע יאר תשי"ט איז געשטאנען אונטערן צייכן פון א קאנצענטרירטער טעטיקייט פון דער ציוניסטישער וועלט-באוועגונג אויפן גביט פון דערציאונג. ביידע דעפארטאמענטן פאר חינוך: דער וועלטלעכער און רעליגיעזער, האבן אנטוויקלט א פארצווייגטע טעטיקייט. עס זיינען אויפגעשטעלט געווארן: אינסטיטוטן, צענטערס פאר העברייאישער קולטור, וואו אידן פון פארשידענעם עלטער באקומען א אידיש - נאציאנאלע און ישראלדיקע אינספיראציע.

נאנץ באזונדערס דארף פארצייכנט ווערן, אז אין פארבינדונג מיט דער חינוך-ארבעט איז אין דעם פארגאנגענעם יאר תשי"ט פון קולטור-דעפארטאמענט פון דער אידישער אגענץ ארגאניזירט געווארן א וועלט-באוועגונג פאר לערנען תנ"ך. אין א צאל אידישע ישובים איבער דער וועלט זיינען געשפן געווארן קרייזן און קלובן פון דערוואקסענע צו לערנען און צו פארשטן תנ"ך. די וועלט-באוועגונג פאר תנ"ך, באצווענקט צו שאפן א בריק, וואס זאל דערנענטערן די אידישע תפוצות צו מדינת-ישראל.

זלמן שזר, דער פארזיצער פון דער אידישער אגענטור אין ירושלים און הויפט פון קולטור און דערציאונג-דעפארטמענט, האט אויף דער לעצטער סעסיע פון אקציאנס קאמיטעט, אין זיין רעפעראט וועגן חינוך, דערקלערט, אז אין מדינת-ישראל ווערט איצט זייער פיל געלערנט תנ"ך בעת אין נאציאנאלן שול-וועזן אין די תפוצות, אפילו אין די בעסטע ישיבות ווערט געווידמעט וויניק אויפמערקזאמקייט דער קענטשאפט פון תנ"ך און אין דער הינזיכט שאפט זיך א תהום צווישן מדינת-ישראל און די תפוצות.

אין יאר תשי"ט האט די שטאט תל-אביב געפייערט 50 יאר פון איר קיום. די ציוניסטישע וועלט באוועגונג פילט זיך וויי א הויפט-מיטגן ביי דעם יובל. זלמן שזר — דער פארזיצער פון דער אידישער אגענץ אין ירושלים — האט צו דער געלעגנהייט צווישן אנדערע געשריבן: „ציוניזם פילט זיך וויי אן אמתער מיטגן אינם יום-טוב פון תל-אביב, וויל אלע גרינדער פון דער שטאט זיינען אינספירירט געווארן פון דעם ציוניסטישן גייסט, וואס האט פולסירט אין זייערע הערצער: פון מאכן דאס צוקונפט-לאנד פון פאלק, באוועמער, שענער, מער אידיש, מער זעלבסטשטענדיק, מער פייאיק אריינצונעמען ברידער פון אלע זייטן".

חיים לבנון — דער בירגערמייסטער פון תל-אביב האט צו דער געלעגנהייט פון יובל צווישן אנדערע געשריבן: „יעדע שטאט האט איר אייגענע נשמה איר אייגענעם גייסט; וואס איז דאס אייגנארטיקע פאר תל-אביב? דער

ענטפער איז: די עקשנות און די ענערגיע".

יאָ! דאָס איז די עקשנות פון ציוניזם, וואָס האָט ניט געקוקט אויף קיין שום שטערונגען און שטרויכלונגען; דער למרות הכל און דער: ואף על פי כן וואָס איז אין אַלע צייטן געווען דער דעוויז פון ציוניזם, און מיט דעם דעוויז איז געבויט געוואָרן די שטאָט תל-אביב טראָץ אַלע שטערונגען פון דרויסן. מיט ציוניסטישער עקשנות און אויסדויער איז תל-אביב געבויט געוואָרן און דערפאַר האָט די שטאָט זוכה געווען, אַז אויף איר שויס זאָל פראָקלאַמירט ווערן די אידישע זעלבסטשטענדיקייט, — מ ד י נ ת י ש ר א ל!

אין יאָר תשי"ט איז געוואָרן א פערטל יאָרהונדערט זינט עלית-הנוער האָט אָנגעהויבן צו פירן אין ציוניסטישן לעבן א טעטיקייט פון ברענגען קיין ארץ-ישראל א י ד י ש ע קינדער פון אַלע גלותן, זיי דערציען אין נאציאָנאַל - אידישן גייסט און זיי שפעטער, אַלס דערוואַקסענע שוין, אויפנעמען אין דעם גייסטיקן און אין דעם עקאָנאָמישן לעבן פון לאַנד. אידישע קינדער פון כדור הארץ, פון אומעטום, וואו בני ישראל געפינען זיך אין אונזער צעשפרייטקייט, אין תימן און אין אַלזשיר, אין טונים און אין מאַראָקא, אין ליטע און אין לאַטוויע, אין פוילן און אין רומעניע. פון אומעטום זיינען געקומען צו עלית-הנוער אידישע קינדער, וועמען די דערציער האָבן אויפגענומען מיט אָפענע אַרעמס אין אין זיין אינגפלאַנצט ווערטן פון אידישער און אַלגעמיין מענטשלעכער קולטור. די קינדער פון עלית הנוער פירן אויס היינט צו-טאָג זייער וויכטיקע פונקציעס אין דעם לעבן פון מדינת ישראל. מיר געפינען זיי אין די קיבוצים פון נגב, אין דער ארמיי, אין יעדן צווייג פון דער ישראלדיקער ווירטשאַפט און אין דעם גייסטיקן לעבן פון דער מדינה. עלית-הנוער האָט זי קונה שם געווען סיי אין מדינת-ישראל און סיי איבער דער גאַנצער וועלט פאַר דער גוטער ארבעט וואָס ווערט געטאָן ביי דער אייזוואַרצלונג פון אידישע קינדער פון אַלע וועלט-עקן אין דעם גייסטיקן און אין דעם עקאָנאָמישן לעבן פון ישראל.

אין פאַרבינדונג מיט דעם עליה-שטראָם קיין ישראל פון די מזרח-אייראָפייאישע לענדער און גאַנץ באַזונדערס פון רומעניע, האָט די ציוניסטישע באַוועגונג אין צפון-אַמעריקע איניצירט א מאַביליזאַציע קאַנפערענץ פון אַמעריקאַנער אידנטום, וואָס איז פאָרגעקומען אין ניו-יאָרק אין אָנהויב פון תשי"ט און איז געווען רעפרעזענטירט דורך פאַרטרעטער פון 19 גרעסטע אַמעריקאַנער אידישע אָרגאַניזאַציעס. אויף דער קאַנפערענץ האָבן זיך באַטייליקט: דר. נחום גאָלדמאַן, פרעזידענט פון דער ציוניסטישער וועלט אָרגאַניזאַציע און גולדה מאיר, אויסערן מיניסטאַרין פון מדינת-ישראל. די קאַנפערענץ האָט אויך אויסגעהערט א רעפעראַט פון הערבערט פרידמאַן, עקזעקוטיוו וויצע-פרעזידענט פון פאַראייניקטן קאַמפיין, וועלכער האָט אין בערגענבן ידיעות נאָך זיין באַזוך אין רומעניע זוועגן דער עליה פון רומעניש אידן קיין ישראל. די קאַנפערענץ האָט באַשלאָסן צו העלפן דעם

פֿאראייניקטן קאַמפּיין אין אַמעריקע צו מאַביליזירן די נויטיקע הילף, וואָס איז פֿאַרבונדן מיט דער עליה פון רימעניש אידן קיין ישׂראל.

אין יאָר תשי"ט זיינען פֿאַרגעקומען אין צפון-אַמעריקע ۹ צאָל ציוניסטישע לאַנדעס צוזאַמענפֿאַרן. אין חודש אייר פון פֿאַרנאַנגענעם יאָר איז אין מיאַמי, פֿלאָרידאַ, אָפּגעהאַלטן געוואָרן די 19-טע קאַנפֿערענץ פון ציוניסטישן אַרבעטער און פֿאָלקס-אָרדן — דער אייִדיש נאַציאָנאַלער אַרבעטער פֿאַרבאַנד. די לייטונג פון פֿאַרבאַנד איז געקומען צום צוזאַמענפֿאַר מיט ۹ רייכן באַגאַש פון אָפּגעטוענער אַרבעט אויפֿן געביט פון אידיש-נאַציאָנאַלן לעבן אין צפון-אַמעריקע און מיט ۹ סך מעשׂים פֿאַר ישׂראל. דער אידיש-נאַציאָנאַלער אַרבעטער-פֿאַרבאַנד האָט אין זיין באַריכט צו דער קאַנפֿערענץ איבערגעגעבן פֿאַקטן און ציפֿערן פון דער פֿאַרצווייגטער קולטור-טעטיקייט און פון דער ציונסיטישער אַרבעט, וואָס איז געטאָן געוואָרן צווישן די אידישע מאַסן אין אַמעריקע און אין קאַנאַדע אין משך פון פינף יאָר זינט דעם 18-טן צוזאַמענפֿאַר.

לׂ. סיגאַל, דער עקזעקוטיוו מיטגליד פון דער ציוניסטישער וועלט אַרגאַניזאַציע — איז ווייטער אויפֿגעוויילט געוואָרן אָלס דער גענעראַל סעקרעטאַר פון פֿאַרבאַנד.

צווישן די באַשלוסן, וואָס די 19-טע קאַנפֿערענץ פון פֿאַרבאַנד האָט אָנגענומען, איז פֿאַראַן ۹ רעזאָלוציע וועגן אויסברייטערן די טעטיקייט פון פֿאַרבאַנד אין די אידישע ישובים פון לאַטיין-אַמעריקע.

אין די טעג פון הודש אלול פון יאָר תשי"ט האָט די ציוניסטישע אַרגאַניזאַציע אין צפון-אַמעריקע אָפּגעהאַלטן איר יערלעכע קאַנפֿערענץ, בייַ וועלכער דר. עמנואל נוימאַן, עקזעקוטיוו מיטגליד פון דער אידישער אַגענטור און הויפּט פון הערצל-אינסטיטוט, דער פֿרעזידענט פון דער וועלט-קאַנפֿעדעראַציע פון די אַלגעמיינע ציוניסטן— איז אַרויסגעטראָטן מיט ۹ רעפֿעראַט, אין וועלכן ער האָט באַגרינדעט די נויטוועניקייט, אַז אַמעריקאַנער ציוניסטן זאָלן אָנהאַלטן ענגע פֿאַרבינדונגען מיט ציוניסטן אין מדינת-ישׂראל. די קאַנפֿערענץ איז געשטאַנען אונטערן צייכן פון פֿאַרגרעסערן די אקטיוויטעטן אין די רייען פון דער ציוניסטישער באַוועגונג אין אַמעריקע פֿאַר ישׂראל, גאַנץ באַזונדערס אויפֿן עקאָנאָמישן געביט. אלס פֿרעזידענט פון דער אַרגאַניזאַציע איז ווידער דערוויילט געוואָרן דער באַקאַנטער ציון-פֿירער אברהם רעדעלהיים.

די ציוניסטישע פֿרויען אַרגאַניזאַציע אין אַמעריקע: „הדסה", וואָס ציילט איבער 300 טויזנט מיטגלידער רינם, האָט אָפּגעהאַלטן אין די טעג פון חודש אלול א צוזאַמענפֿאַר אין סט. לוּאיס. די לייטונג פון „הדסה" איז געקומען צו דעם צוזאַמענפֿאַר מיט ۹ באַריכט פון דערפֿאַלגרייכע אַרבעטן אין באַציִלויזירן פֿאַנדן פֿאַר די טעטיקייטן פון דער אַרגאַניזאַציע אין מדינת ישׂראל. דר. מרים פרוינד, די פֿרעזידענטין פון דער אַרגאַניזאַציע, — האָט אויפֿן צוזאַמענפֿאַר דערקלערט אַז ציוניסטן איבער דער וועלט דאַרפֿן

זיך ניט מישן אין די פּאָליטישע אָנגע־
לעגנהייטן פון דער אידישער מדינה.

די פּיאָנערן פרויען - אָרגאַניזאַציע
אין אַמעריקע, וואָס איז פֿאַרבונדן מיט
דער הסתדרות אין ישׂראל, מיט דער
פרויען אָפּטיילונג „כּוועדת הפּועלות",
האָט אָפּגעהאַלטן אירע ציזאַמענפֿאָר
אין די טעג פון חודש אלול תשי"ט
אין קליוולאַנד. אויף דער קאָנפֿערענץ
איז אויפֿגעשטאַנען די אייבערדן כּינים־
טאָרין פון מדינת־ישׂראל, גולדה מאיר,
וועלכע איז באַערט געוואָרן פֿאַר איר
איבער 30־יאָריקער טעטיקייט לטובת
אַרבעטער - ציוניזם און פֿאַר דער אי־
דישער מדינה. אַלס פֿרעזידענטין פון
דער אָרגאַניזאַציע איז אויסגעוויילט
געוואָרן פרוי קלאַרא לעוו.

אין פֿאַרבינדונג מיט די באַשלוסן
פון ציוניסטישן אקציאַנס - קאָמיטעט
אויסצובריטערן די ציוניסטישע ראָב
און אָרגאַניזאַציעס, האָט די ציוניסטי־
שע אַרבעטער־באַוועגונג אין אַמעריקע
געגרינדעט א פּעדעראַציע מיטן נאָמען
„פּעדעראַציע פֿאַרן אַרבעטנדיקן יש־
ראל". אין פֿאָרלויף פון א קורצער
צייט האָבן זיך אָנגעשלאָסן אין דער
פּעדעראַציע א באַדייטנדע צאָל אידי־
שע אַרבעטער־סינדיקאַטן, פּיליאַלן פון
דעם בראַטערנאַלן אַרבעטער־אָרדן: אַר־
בעטער־רינג און א באַדייטנדע צאָל
לאַנדסמאַנשאַפטן אין פֿאַלקס אָרגא־
ניזאַציעס.

אין יאָר תשי"ט האָבן די וועלט־
פֿאַרבאַנדן פון די באַזונדערע ציוניס־
טישע פֿאַרטייען אָנטוויקלט א פֿאַר־
צווייגטע טעטיקייט אין זייער אַרבעט
איבער דער פרייער וועלט. עס זיינען
אָפּגעהאַלטן געוואָרן קאָנפֿערענצן פון
דעם וועלט־פֿאַרבאַנד פון פּועלי־ציון—
איחוד עולמי — אין שטאָקהאָלם,
אויסנוצנדיק די געלעגנהייט פון וועלט
צוזאַמענפֿאָר פון אידישן וועלטקאָנ־
גרעס, דאָס זעלבע די פֿאַרטיי פון די
פֿראָגרעסיווע ציוניסטן.

מיטן דערנענטערן זיך פון 25־טן
ציוניסטישן קאָנגרעס, וואָס דאַרף
פֿאַרקומען אין יאָר תש"ך אין ירושלים,
האָבן די פֿאַרטייען ישוב באַציטנס
אָנגעהויבן אַן אינטענסיווע אויפֿקלע־
רונגס־ארבעט אין אַלע לענדער פון
פרייען אידישן לעבן און מיט דעם אָנ־
גייזיבן די ציגרייטונגען צום יובל־
קאָנגרעס.

אין פֿאַרבינדונג מיט דער באַשלוס
פון ציוניסטישן וועלט - באַוועגונג אין
מדינת־ישׂראל געלטן גרויסע פֿאַר־
דינסט. עס זיינען אין פֿאַרגאַנגענעם
יאָר נפטר געוואָרן דער פרעזידענט
פון כנסת און פון ציוניסטישן אקציאָנס
קאָמיטעט — יוסף שפּרינצאַק; פֿרא־
מיקאָר יוסף קלויזנער — אייניער פון
די ראשונים אין ציוניזם, פון די בא־
גרינדער פון שׂדשטן ציוניסטישן
האַנגרעס אין באַזעל; דער דיכטער
זלמן שניאור; הרב הראשי פון אש־
רייזשן כּיקטאָר יצחק הלוי הערצאָג
ז"ל; דער ווישטראָן אין ציוניזם זלמן
שזרי; דער שריפּטשטעלער און דראַ־
מאָטורג דוד פּינסקי; דער געוועזענער
רעזידענטיסטיר פון תל־אביב — יש־
ראל רוחם; דער געוועזענער מיטגליד
רי דער שהיעקוטיווע פון דער ציוניס־
טישער וועלט־ארגאניזאַציע, דער בא־
ראַמטער פּועלי־ציון פּירער — מלך
ניי (נויישטאט).

כּבוד זייער אָנדענקען!

FERROMAR, S. A.

PARA COMERCIO DE PRODUCTOS SIDERURGICOS
MATERIALES DE CONSTRUCCION Y MAQUINARIA

HABANA

SALUDA CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLECTIVIDAD HEBREA DE CUBA HACIENDO VOTOS FERVIENTES POR SU BIENESTAR Y PROGRESO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

CHARLES SCHOENFELD

Distribuidor de

PRODUCTOS QUIMICOS Y FARMACEUTICOS
Y DE LOS
DEPURADORES DE AIRE "OZLAB"

EDIFICIO ATLANTIC Calle 23 No. 1155, Vedado

Telf.: 30-3645 Depto. 905

א יאר פון גליק, פרייד און פראספעריטעט
ווינטשן מיר אלע אונזערע קליענטן, פריינט
און דער גאנצער א י ד י ש ע ר קאלאניע.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

CAJAS CONTADORAS CON CAPACIDAD HASTA
27 TOTALES INDIVIDUALES (para distintos
empleados o departamentos)

MAQUINAS DE CONTABILIDAD

Distribuidor exclusivo para Cuba de la
R. C. ALLEN BUSINESS MACHINES

MOISES LEVIN

(LA CASA DE LOS MOLINOS)

Belascoaín No. 902 Telf. A-0122

—o—

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב איז קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט !

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

1959—1960 ✡ 5720—תש"ך

Enrique Kalusin

FABRICANTE e IMPORTADOR

ESPECIALIZADO EN FABRICACION DE PEINES, CEPILLOS DE DIENTES, CINTOS, FAJAS Y OTROS

Muralla 355 **Teléfono A-9353**

Habana, Cuba

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קלינטן
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Quincalla — Perfumeria — Artículos de Regalos
Almacén de Jugueteria

Sweaters — Trusas — Artículos de punto en general

S. BIGELMAN Y CIA.

ALMACENES "EL TANQUE"

MURALLA 455
LA HABANA

APARTADO 3107
TELFS. 6-7738 - 8-6733

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דער גאַנצער קאָלאָניע אין קובאַ
און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

Quincalleria, Perfumeria, Jugueteria, Artículos
de Punto y Novedades en General

Cristaleria, Loceria, Artículos
Almacenistas e Importadores

BIGELMAN Y CIA.

M. Corona 603-5-7
Apartado 34

Teléfono 2755
Santiago de Cuba

FLORIDA STORE

Vestidos Importados -

NEPTUNO No. 306 (entre Aguila y Galiano). Habana

Teléfono A-4027

א גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

ALMACENES 361

IMPORTADORES DE TEJIDOS

Muralla 361
entre Aguacate y Compostela

Teléfono A-0548
Habana, Cuba

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן
פריינט און דער גאַנצער קאָלאָניע אין קובאַ
און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

Textilera Tricana, S. A.

SUZARTE 990

Reparto Nuevo Palatino

TELEFONOS:

4-7611 y 4-3742

Habana, Cuba

SALOMON RIKLANSKY,
Presidente

JOSE PERCAL
Tesorero

1958 — 1959 ✡ 5719 — תשי"ט

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

"LA NACIONAL"

de

MANUEL NASEIRO Y CIA. S. L.

Villegas 357-359, casi esq. a Tte. Rey

Teléfonos: 5-9915 y 6-2030

Muebles y Equipos para Oficinas
Máquinas de escribir, sumar y calcular.
Adresógrafos y Mimiógrafos.
Alquiler de máquinas de escribir y sumar.
Registradoras "National", Cajas de caudales, Cofres para empotrar en pared, Sillas Sturgis.
Perforadores "Cummins"
BUROS Y ARCHIVOS DE ACERO "STEEL AGE"

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

CONFECCIONES PARA CABALLEROS Y NIÑOS

KENEDY

DE OSCAR MANDEL

SOL No. 313 — Teléfono W-4431
Entre Compostela y Habana — Habana, Cuba

א יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט
און דער גאַנצער א י ד י ש ע ר קאָלאָניע.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

דאָס אידיש לעבן אין קובא אין יאָר תש"יט

(אַ פאַרצייכעניש פון די וויכטיקסטע געשעענישן)

צוזאַמענגעשטעלט פון ס. בן-צבי

סעפטעמבער 1958

דעם 12-טן — דער קרן קיבוץ לאַנד דירעקטאָריום ארגאַניזירט אַ עונג-שבת אין זאַל פון דער קהלה „עדת ישראל", מיטן אַנטייל פון ה' אברהם פּעסקין, וועלכער האַלט אַ רעפעראַט אויף דער טעמע „דער מיטאָכון פון אונזער אבות".

דעם 18-טן — קובא און ישראל שרייבן אונטער אַ האַנדלס-אַפּמאַך, וואָס גייט אַריין אין קראַפט דעם 1-טן אקטאָבער און וועט דויערן ביזן 31-טן דעצעמבער 1959.

— די וויצע „חנה סענעש" גרופּע אַרדנט אַין אַ קאַקטעיל פאַר פאַרשטייער פון דער-קובאַנער פּרעסע, כדי זיי אויפצוקלערן דעם אינהאַלט פון דער פּיעסע „דער פידל", געשריבן פון חנה סענעש, און וואָס זיי גרייטן זיך אופיצופירן דעם 30-טן סעפּטעמבער און 1-טן אקטאָבער, אין טעאַטער „הוברט דע בלאַנק".

דעם 18-טן — די „וויצע" פירט דורך אין זאַל פון פּאַטראַנאַט, אַ פייערלעכן טיי צו דער דערעפענונג פון די אקטיוויטעטן פאַרן יאָר תשי"ט. ביי דער געלעגנהייט האָט פרוי מאשע ראָזענבערג איבערגעגעבן אַ גרוס פון מדינת-ישראל, וואָו זי איז געווען אויף אַ באַזוך.

— נאָך אַ רייע באַראַטונגען און קאָנפערענצן מיט פאַרשטייער פון אידישע אינסטיטוציעס פאַנגט זיך אָן די אקציע אויסצולייגן פינף הונדערט דונאַם באָדן אין עדולם. די אקציע וועלט געפירט דורך דעם ספּעציעלן שליח ה' אברהם פּעסקין, אַ ספּעציעלער „מיפעל עדולם" קאָמיטעט וועלט געשאַפן אין וועמענס שפּיץ עם שטייען: האַרי בערענטהאַל, אלם פּרעזידענט; פרוי קאַטאַלינא שטערן, אלם קאַסיר און פישל טוכמאַן, אלם סעקרעטאַר.

30-טן סעפּט. און 1-טן אקטאָבער — די חנה סע-

נעש גרופע פירט אויף מיט גרויס דער־פֿאלג די פיעסע „דער פידל". ביי ביידע פֿארשטעלונגען זיינען אנוועזנד קרוב טויזנט נעסט.

— עס פֿאנגט זיך אָן דער רעפֿאָרמ פון ציוניסטישן בית־עם.

אקטאבער 1958

ד ע ם 3 - ט ן — עס קומט אָן קיין האוואנא ה' סערכיאָ נודעל־שטעכער, פֿארשטייער פון די ישראל־באנדס.

ד ע ם 9 - ט ן — ה' לייב דולצין, מיטגליד פון דער ציוניסטי־שער עקזעקוטיווע קומט אָן אין הא־וואנא, כדי צו פֿראקלאמירן דעם באנד דריווע.

ד ע ם 10 - ט ן — ה' לייב דולצין טרעט אויף מיט אָ רעדע ביים פרייטיק מיטוווס אין אמעריקאנער טעמפל.

ד ע ם 11 - ט ן — שבת ביים דאוונען טרעט אויף לייב דולצין מיט אָ רעדע אין בית־הכנסת הגדול פון פאטראנאט.

ד ע ם 11 - ט ן — לייב דול־צין איז דער גאסט־רעדנער אויף אָ ספעציעלער פארזאמלונג וואס קומט פאָר אין דער ספרדישער געמיינדע שבת־אחים.

ד ע ם 12 - ט ן — דער באנד־דריווע קאמיטעט פירט דורך אָ מיטאָג לכבוד לייב דולצין, און ביי דער געלעגנהייט ווערט אויסגעוויילט די נייע לייטונג פון באנד־דריווע.

ד ע ם 19 - ט ן ביזן 23 - ט ן — דר. יצחק שוואַרצבאָרט, פֿאר־שטייער פון אידישן וועלט־קאָנגרעס באזוכט האוואנא און האלט אָפּ באָא־טונגען און טרעפונגען מיט פֿארשטי־ער פון פאטראנאט און דער ציוניסט־שער פארייניקונג וועגן דעם אז דער ישוב קומט זאל זיך אנשליסן אין אי־דישן וועלט־קאנגרעס. היות ווי קיין צענטראל קערפערשאפט עקזיסטירט ניט נעמט דר. שוואַרצבאָרט מיט דעם וואונטש פון פאטראנאט זיך צו אפי־לירן אין אידישן וועלט־קאנגרעס (די אפיליאציע ווערט שפעטער אנגענו־מען).

ד ע ם 21 - ט ן — דער מו־טער־פארבאנד פון דעח צענטער־שולע פירט דורך אין אידישן רעסטאָראן א באָרונגם - מיטוענדא פאר דער אוועקגייענדיקער פארוואלטונג און איר פרעזידענטין פרוי לובא קאץ.

נאוועמבער 1958

ד ע ם 13 - ט ן — די ציו־ניסטישע פארייניקונג פירט דורך אין זאל פון פאטראנאט א אזכרה-אקט צום 6-טן יאָרצייט נאָך דעם ערשטן פרע־זידענט פון מדינת־ישראל, דר. חיים ווייצמאן ז"ל. דער ספעציעלער שליח פון קרן קיימת ה' אברהם פעסקין האט ביי דער געלעגנהייט געהאלטן א רע־פעראט אויף דער טעמע: „די פערזע־לעכקייט פון דר. ווייצמאן".

— ישראל מיניסטער, גענעראל דוד שאלתיאל, ווילט צווי טעג אין האוואנא, אויף זיין דורכרייזע פון האיטי קיין על סאלוואדאר.

ד ע ם 23 - ט ן — די ביב־ליאטעק קאמיסיע ביים פאטראנאט, פירט דורך א בריידש־פארטי און

אוונט-ברויט, כדי צו זאמלען פאנדן אויף איינקויפן נייע ביכער.

ד ע ם 25 - ט ן — די ציוניס-טישע פארייניקונג און דער קרן-קיימת לאנד דירעקטאריום פירן דורך אין לא-קאל פון פאטראנאט א געזעגנונגס-מסיבה פאר ה' אברהם פעסקין. ביי דער געלעגנהייט איז באערט געוואָרן די אוועקגייענדיקע לייטונג פון קרן-קיימת און עס איז פראקלאמירט גע-וואָרן די נייע און עס איז אפגעשלאסן געוואָרן די ערשטע פאזע פון דעם „מפעל-עדות".

ד ע ם 26 - ט ן — אין זאל פון פאטראנאט-בנין קומט פאר אן אקט פון דער „וויצא" צום אפשלום פון חודש פון אידישן קינד און דער דערעפענונג פון דער ניי-שטוב. אלס גאסט-רעדנער איז אויפגעטראטן ה' אברהם פעסקין.

— דער אינסטיטוט „תחכמוני" גיט ארויס א יערלעכן זשורנאל „די שטים פון תחכמוני", מיט א רייכן מאטעריאל אין אידיש און שפאניש.

— שרהלע לוסטגארטען, שילערין פון 4-טן גראד פון דער אידישער צענטער-שול, געווינט די ערשטע פרע-מיע פאר א צייכענונג אין א קאנקורס פון אלע פריוואטע און רעגירונגס-שולן פון לאנד.

דעצעמבער 1958

ד ע ם 2 - ט ן — די באריממ-טע ישראל קינסטלערין חנה אהרני דעבוטירט אין „קאפא-רום" פון הא-טעל „האוואנא-ריווירא", אין א פרא-גראם פון העברייאישע, אידישע און אלעגעמיינע לידער.

ד ע ם 5 - ט ן — ה' יוסף טכארניצקי, דירעקטאר פון לאטין-אמעריקאנער דעפארטאמענט פון קרן-היסוד אין ירושלים, באזוכט האוואנא אויף זיין דורכרייזע פון ארגענטינע קיין מעקסיקע.

ד ע ם 9 - ט ן — ה' אברהם גרינבאום, לייטער פון דעם אפיס פון די ישראל-באנדס אין מעקסיקע און צענטראל-אמעריקע קומט אויף א קורצן באזוך אין האוואנא.

ד ע ם 14 - ט ן — חנוכה-אקט אין דער „סאנדיי סקול" פון פאט-ראנאט.

ד ע ם 14 - ט ן — עם ווערט דורכגעפירט א „מאביליזאציע-טאג" פאר די ישראל-באנדס.

ד ע ם 14 - ט ן — דער העב-רייאישער אינסטיטוט „תחכמוני" פיהרט דורך א חנוכה יום-טוב אין זאל פון פאטראנאט.

— אין פאלאסיא דע בעיאס אר-טעם ווערט דערעפנט אן אויסשטעלונג פון קונסט-בילדער פון דר. פרעדעריק סאלאמאן, ראבאי פון אמעריקאנער טעמפל. ביי דער דערעפענונג האט ג-ר דעדט דער ענגלישער אמבאסאדאר.

ד ע ם 10 - ט ן — די פאר-וואלטונג פון „וויצא" גיט א מעריע-דא לכבוד דער ישראל-זינגערין חנה אהרני, אין דער פריוואטער היים פון פרוי אפעלאיא לוריע.

ד ע ם 19 - ט ן — די „וויי-צא" ארגאניזירט א גאלא-אוונט ברויט אין האטעל האוואנא-ריווירא מיט א געזאנג - קאנצערט פון חנה אהרני.

ד ע ם 21 - ט ן — דער אידישער פרויען פאַרײַן פֿירט דורך אַ בריזש-פֿאַרטי און אָוונט-בּרויט, אין זאַל פון פּאַטראָנאַט, כּדי צו שאַפֿן פּאָנדן פֿאַר דער אינסטיטוציע.

יאַנואַר 1959

די וויכטיקסטע אידישע אינסטיטוציעס שיקן איבער באַגריסונגס-טעלעגראַמעס צו דער נייער רעוואָלוציאָנערער רעגירונג.

ד ע ם 8 - ט ן — מדינת-ישׂראל אַנטפֿקענט די נייע רעוואָלוציאָנערע רעגירונג פון קובאַ.

— דער אידישער אינזשיניער ענריקע אָלטוסקי ווערט באַשטימט אָלס קאָמוניקאַציע - מיניסטער אין קאַבינעט פון דער רעוואָלוציאָנערער רעגירונג.

ד ע ם 11 - ט ן — מינים-טער פון ישׂראל, גענעראַל דוד שאַלתיאל קומט קיין האַוואַנא, כּדי פֿאַרזיכערן צו באַגריסן די נייע רעגירונג.

— דער קובאַנער רויטער קרייץ דערהאַלט אַ טראַנספּאָרט פון 600 פונט בלוט-פּלאַסמע, וואָס דער רויטער מגן-דוד פון ישׂראל שיקט אָלס מתנה צו העלפֿן די פֿאַרוואונדעטע פון ביר-גער-קריג.

— דער פּאַטראָנאַט, דער אַמעריקאַנער טעמפּל און דער ספֿרדישער צענטער פֿאַנגען אָן אַ זאַמלונג לטובת די געליטענע אין בירגער-קריג.

— אַנדערע אידישע אינסטיטוציעס שיקן איבער בייַשטייערונגען צו העלפֿן די געליטענע פון בירגער-קריג. אידישע יוגנט אָרגאַניזאַציעס זאַמלען קלײַדער און שפּיל-צייג פֿאַר די קינדער פון סיערראַ מאַעסטרא.

ד ע ם 29 - ט ן — אַ גרופּע פֿרויען אָרגאַניזירן אַ קאַנאַסטאַ-פֿאַרטי און אָוונט-בּרויט, אין זאַל פון פּאַטראָנאַט, כּדי צו שאַפֿן פּאָנדן פֿאַרן אַנטי-טובערקולאָז קאַמיטעט, וואָס גע-פינט זיך אין אַ שוועריקאַמישן מצב.

פֿעברואַר 1959

ד ע ם 8 - ט ן — חר. גור-אריה טעלעגראַפֿירט פון קרן-היסוד קומט אָן קיין האַוואַנא.

ד ע ם 12 - ט ן — די ביבליאָטעק קאַמיטיע ביים פּאַטראָנאַט, דערעפענט אַ לינקאָלן אויסשטעלונג, געווידמעט דעם 150-טן געבוירנטאָג פון דעם גרויסן אַמעריקאַנער פּרייזידענט-קעמפּער.

ד ע ם 17 - ט ן — אַלגעמיינע יערלעכע מיטגלידער פֿאַרזאַמלונג פון דער ציונים-טישער פֿאַריניקונג.

ד ע ם 19 - ט ן — קאַנפֿערענץ פון געזעלשאַפֿטלעכע טוער אין פּאַטראָנאַט פֿאַררופֿן דורך דעם קרן-היסוד קאַמיטעט, וואו דר. טערלאָ האָט גערעדט וועגן דער עליה פון רומענישע אידן קיין ישׂראל.

ד ע ם 22 - ט ן —וואָלן אין יוגנט-קלוב ביים פּאַטראָנאַט. מער ווי 200 יוגנטלעכע באַטייליקן זיך.

ד ע ם 27 - ט ן — דער ענגלישער אַמבאַסאַדאָר אין קובאַ איז דער גאַסט-רעדנער ביים גאַסטעם-דינסט אין אַמעריקאַנער טעמפּל, געווידמעט דער „ברודערשאַפֿט וואָך".

— יצחק טאדזשער, שליח פון קרן היסוד, קומט אן קיין האוואנא, כדי צו אהבעטן אין דעם ספרדישן סעקטאר.

מערץ 1959

ד ע ם 1 - ט ן — אויף דער איניציאטיוו פון דער ציוניסטישער פארייניקונג ווערט אפגעהאלטן א קאנפערענץ פון ציוניסטישע עסקנים כדי צו באהאנדלען די פאלגענדע ענינים: 1) די באציאונגען צווישן דער ציוניסטישער פארייניקונג און פאטראנאט; 2) דער מצב פון די פי-לאנטראפישע אינסטיטוציעס; 3) פאר-וואס נאר א ישראל-קאמפיין; 4) וועגן א צענטראלער קערפערשאפט אין ישוב. די קאנפערענץ איז פארגעזעצט געווארן דעם 8-טן מערץ.

ד ע ם 8 - ט ן — עס קומט אן אין האוואנא דר. פיינבערג, לייי-טער פון „רויטן מגן דוד" אין ניו-יארק, אלס גאסט פון דעם קובאנער רויטן קרייץ.

ד ע ם 9 - ט ן — דער שבת-אחים און קאנסעכא פרא-איזראעל ארדענען אין א קבלת-פנים אוונט לכבוד יצחק טאהושער.

ד ע ם 9 - ט ן — דר. חיים שאשקעס, באוואוסטער אידישער שרייי-בער און וועלט-רייזנדער קומט אויף א קורצן באזוך אין האוואנא.

ד ע ם 12 - ט ן — אמאל ד. עלאן, דער קארעספאנדענט פון דער ישראל-צייטונג „הארץ" אין וואשינג-טאן האט געוויילט די טעג אין הא-וואנא, כדי זיך צו באקענען מיט דער לאגע אין קובא און שרייבן א סעריע ארטיקלען פאר זיין צייטונג.

ד ע ם 12 - ט ן —דר. טשאר-לעס פיינבערג, לייטער פון „רויטן מגן דוד" אין ניו-יארק האלט רעפע-ראט אין יוגנט-קלוב ביים פאטראנאט וועגן די אויפגאבן פון דער אינסטיטו-ציע אין מדינת-ישראל.

ד ע ם 13 - ט ן — דר. גור-אריה טערלא איז דער גאסט-רעדנער ביי דעם עונג-שבת פון פאטראנאט. ער רעדט אויף דער טעמע: „שבת און יום-טוב אין מדינת-ישראל".

ד ע ם 15 - ט ן — וואלן אין דער חברה-קדישא חסד של אמת.

ד ע ם 15 - ט ן — דער ספר-דישער אידישער צענטער, דער פאט-ראנאט און יונייטעד היברו קאנגרע-גיישאן פירן דורך א יזכור-אקט, נאך דעם פארשטארבענעם געזעלשאפטלעכן טוער איזידארא אבראבאנעל ע"ה. דער אקט קומט פאר אין דער נייער ספרדי-שער שוהל אין וועדאדא.

ד ע ם 16 - ט ן — די ביב-ליאטעק - קאמיסיע דערעפנט אן איינשטיין - אויסשטעלונג צו דער גע-לעגנהייט פון 80-טן געבוירנטאג פון דעם גרויסן אידישן ווייסנשאפטסמאן.

— עס פארמירט זיך א פארייניק-טער קאמיטעט דורכצופירן די מעות-חטים אקציע.

— פארשטייער פון פאטראנאט, יוניטעד היברו קאנגרעגיישאן און ספרדישן צענטער, ווערן אויפגענומען דורך פרעזידענט אוררוטיא, ווען זיי גיבן איבער א טשעק אויף דער סומע פון 15 טויזנט דאלער, ווי א בייטראג פון ישוב פאר די געלטענע פון בירגער-קריג (5 טויזנט דאלער)

און פאר דער אגראר-רעפארם (10 טויזנט דאלער).

דעם 29-טן — צום 17-טן יארציים נאך דעם זיידן פון אידישן ישוב דוד בלים ע"ה איז אויף זיין מצבה אויפגעדעקט געוואָרן א נייער בראָנזענער טאוול, לויט דער אינציאטיוו פון דער ציוניסטישער פארייני־קונג.

— דער באקאנטער כלל־טוער און ביזנעסמאן ה' אדאלפא קעיזן ווערט באשטימט אלס מיטגליד פון דער העכסטער פארוואלטונג פון קובאנער רויטן קרייץ.

אפריל 1959

דעם 1-טן — ה' שמחה גינוסר, פארשטייער פון ארגאניזאציע דעפארטאמענט פון דער אלוועלטלעכער ציוניסטישער ארגאניזאציע, קומט אויף א באזוך אין האוואנא, און האלט אפ א רייע בראטונגען מיט די פיהרער פון דער ציוניסטישער באוועגונג.

דעם 9-טן — די ציוניס־טישע פארייניקונג ארגאניזירט אן עפנטלעכע רעפעראט מיט דער באטיי־ליקונג פון ה' שמחה גינוסר, וועלכער רעדט אויף דער טעמע: „די פאליטי־שע לאגע אין נאענטן מזרח און מדינת ישראל".

דעם 15-טן — ה' ש. פע־דערמאן, פרעזידענט פון דער ציונים. פעדעראציע אין מעקסיקע, קומט אויף א באזוך אין האוואנא.

דעם 16-טן — דער ישראל־מיניסטער נענעראל דוד שאלתיאל קומט קיין האוואנא און ווערט אויפגענומען פון אגריקולטור־מיניסטער, וועמען ער באט אן טעג־ניש הילף פון ישראל פאר דער אג־ראר־רעפארם אין קובא.

דעם 19-טן — דער פאט־ראנאט פירט דורך וואלן צו וויילן א נייע פארוואלטונג.

דעם 25-טן — די צענ־טער־שול פירט דורך א דריטן סדר, אין לאקאל פון פאטראנאט, אויסגע־פירט דורך די תלמידים פון דער עלע־מענטאר און מיטל־שול.

דעם 27-טן — די „ווי־צא" פירט דורך א טיי געווידמעט דעם יום־טוב פסח, אין זאל פון אמע־ריקאנער טעמפל. אלס גאסט־רעדנער טרעט אויף דר. גור־אריה טערלא.

— דר. גור־אריה טערלא און יצחק טארזישער, שליחים פון קרן־היסוד בא־זוכן די אידן פון די פראווינצן כאב־טא־קלארא, קאמאגועי און אריענטע און ווערן אויפגענומען אין די דארט־קע אידישע צענטערן, וואו זיי רעדן וועגן דער לאגע אין מדינת־ישראל.

מאי 1959

דעם 3-טן — די קהלה „עדת ישראל", די געזעלשאפט „ברי־דער פון ישראל" און די חברה קדישא חסד של אמת, האבן דורכגעפירט א זכור־אקט נאך די אומגעקומענע זעקס מיליאן קדושים. דער אקט איז פאר־געקומען ביים מאנומענט נאך די קדו־שים, וואס געפינט זיך אויפן נייעם בית־עולם פון דער געזעלשאפט „ברי־דער פון ישראל".

דעם 5-טן — אויף דער איניציאטיוו פון די זעלבע דריי אינ־סטיטוציעס ווערט דורכגעפירט א גע־דענק־אוונט צום 16־טן יארטאג פון וואַרשעווער געטא - אויפשטאנד (כז' ניסן) אין בית־הכנסת הגדול פון דער

קהלה עדת-ישראל. אלס רעדנער טרעטן אויף יוסף קלייזנער און דר. טערלאָ.

ד ע ם 5 - ט ן — דער אָנטיטובערקולאָז קאָמיטעט פאָנגט אָן זיין יערלעכן קאמפיין פון 20 טויזנט דאָלער כדי צו העלפן דעם דעפיציט און ניוועלירן דעם געווייזנלעכן בודזשעט.

ד ע ם 6 - ט ן — פּ. שמיר, דער עקזעקוטיוו - דירעקטאָר פון דער ביתר ארגאניזאציע קומט אויף א באזוך אין האוואנא, כדי צו העלפן דעם היגן „ביתר" פּאַרשטאַרקן זיינע טעטיקייטן.

ד ע ם 9 - ט ן — אין די שוהלן פון פּאַטראָנאַט, „עדת-ישראל", שבת-אחים און אין מנין פון סאַנטאָם סוארעז קומען פאָר ספעציעלע תפילות אין שייכות מיטן 11-טן יום-העצמאות פון מדינת-ישראל.

ד ע ם 11 - ט ן — די ספרדישע וויצאָ-סעקציע פירט דורך אין לאָאל פון אמעריקאַנער טעמפּל א טיי, געווידמעט דעם 11-טן יום-העצמאות, אין מיט דער באטייליקונג פון פּאַרשטייער פון אלע וויצאָ-גרופירונגען.

ד ע ם 12 - ט ן — דער יוגנט קלוב פון פּאַטראָנאַט פירט דורך א פייערלעכן אקט צום יום-העצמאות פון ישראל. די גאַסט-רעדנער זיינען געווען: דר. כארכע לואיס מאַרטי, אינווועסטיטעט פּראָפעסאָר און וויצע-רעדאַקטאָר פון „על מונדא", דער קאָנסול פון ישראל ה' ס. מ. קאָפּלאָן און דר. גור-אריה טערלאָ.

ד ע ם 13 - ט ן — פּארמיטאג וועלן דורכגעפירט אקטאָ-סיווילאם אין דער צענטער-שולע און אין אינסטיטוט אלבערט איינשטיין, געוויידמעט דעם יום-העצמאות פון ישראל.

ד ע ם 13 - ט ן — פון 5 ביז 7 פּאַרנאַכט קומט פאָר אין ישראל קאָנסולאַט א יום-העצמאות רעסעפּשאָן לכבוד דעם אויסלענדישן קאָנסולאַרן קאָרפּוס, פּאַרשטייער פון קובאַנער אויסלאַנדס - מינסטעריום און פּאַרשטייער פון אידישע אינסטיטוציעס.

ד ע ם 13 - ט ן — אין אָוונט קומט פאָר א גרויסע פאַלקס-פייערונג צום 11-טן יום-העצמאות פון ישראל, אָרגאַניזירט דורך דעם ציוניסטישן פלענום-ראַט, אין גרויסן זאל פון פּאַטראָנאַט-בנין. אלס הויפּט-רעדנער זיינען אויפגעטראָטן דער קאָנסול פון ישראל ה' ס. מ. קאָפּלאָן און דער שליח פון קרן היסוד דר. גור-אריה טערלאָ.

ד ע ם 14 - ט ן — ה' מיכל אייזענשטאַט, פּאַרשטייער פון דער „רסקו קומט אוף א באזוך אין האוואנא.

ד ע ם 14 - ט ן — געזעגענונגס-באנקעט פאר דעם שליח פון קרן-היסוד דר. גור-אריה טערלאָ, אָרגאַניזירט דורך דער ציוניסטישער פאַרייניקונג און קרן היסוד קאָמיטעט.

ד ע ם 15 - ט ן — ספעציעלער יום-העצמאות סיוועוויס אין אמעריקאַנער טעמפּל. עס האָבן ביי דער געלעגנהייט געזרעדט ראַבאַי דר. סאָלאָמאָן און דער קאָנסול פון ישראל.

ד ע ם 15 - ט ן — עונג-שבת אין פּאַטראָנאַט. וועגן דער באַדייטונג פון יום-העצמאות האָבן געזרעדט אי-סאַק גורוויטש און דוד פערעז.

ד ע ם 16 - ט ן — די יוגנט-גרופּע מכבי, פירט דורך א גרויסן יום-העצמאות אקט אין זאל פון שבת-אחים. אלס רעדנער זיינען אויפגעטראָטן ראָול מיטראַני, דער קאָנסול פון ישראל און מאוריסיא האַליווים.

ד ע ם 17 - ט ן —עס וועלן דורכנעפירט די אלגעמיינע וואלן אין

דער ציוניסטישער פאַרייניקונג.

ד ע ם 22 - ט ן — דר. מאַטעאָ גאָלדשטיין, באַאַמטער ציוניסטישער פירער אָן יוריסט פון אַרגענטינע קומט אין א קולטור־מיסיע אין האַוואַנא.

ד ע ם 26 - ט ן — אין זאַל פון פּאַטראָנאַט קומט פאָר א בריטיש־פּאַרטי און אַוונט־ברויז לטובת דעם אידישן פרויען פאַרײַן.

ד ע ם 29 - ט ן — דר. מאַטעאָ גאָלדשטיין טרעט אויף אלם גאַסט־רעדנער אויף דעם עונג־שבת פון פּאַטראָנאַט.

י ו נ י 1959

ד ע ם 1 - ט ן — נײַ־דערווײַטע פאַרוואָלטונג פון דער ציוניסטישער פאַרייניקונג נעמט אויף דר. מאַטעאָ גאָלדשטיין.

ד ע ם 3 - ט ן — דר. מאַטעאָ גאָלדשטיין האַלט א רעפעראַט וועגן די אַנראַרע סיסטעמען אין מדינת ישראל אין דעם נאַציאָנאַלן קובאַנער קולטור - אינסטיטוט.

ד ע ם 4 - ט ן — דער יוגנט־קלוב ביים פּאַטראָנאַט אָרגאַניזירט א לעקציע מיט דר. מאַטעאָ גאָלדשטיין.

ד ע ם 8 - ט ן — דער קאָנסול פון ישראל ה' ס. מ. קאָפּלאָן און זיין פרוי פּאַרן אַף קיין מעקסיקע זיך צו באַטײַליקן אין די פייערלעכע אויפנאַמעס פאר ישראל אויסלאַנדס־מיניסטער, פרוי גלאַדע מאיר, וועלכע באַזוכט דעם שכנותדיקן ישוב.

ד ע ם 10 - ט ן — הרב רפאל עלנאַדאָוו, וואָס איז קרוב דריי יאָר געווען רב פון דער ספרדישער קהלה פּאַרט אַף אין די שטאַטן. אויף זיין פלאַץ ווערט אויפגענומען אלם רב פון שבת־אחים, הרב נסים גאַמבאַטש.

ד ע ם 20 - ט ן — סיום־הזמן און גראַדואיר־אַקט פון אינסטיטוט תחכמוני אין זאל פון פּאַטראָנאַט.

ד ע ם 21 - ט ן — סיום־הזמן אקט פון דער צענטער־שולע אין זאל פון פּאַטראָנאַט.

ד ע ם 28 - ט ן — גראַדואיר־אקט פון דער צענטער־שולע אין זאל פון פּאַטראָנאַט.

ד ע ם 30 - ט ן — די ווויצע פירט דורך אן אונטערנעמונג צום אָפּשלום פון אירע אקטיוויטעטן פאר די זומער־חדשים. ביי דער געלעגנהייט ווערט אויך געוויילט א נייע פאַרוואַלטונג.

י ו ל י 1959

ד ע ם 15 - ט ן — פאַרשטייער פון דער ציוניסטישער פאַרייניקונג טרעפן זיך מיט פאַרשטייער פון פּאַטראָנאַט אַרומצורעדן די פראגע פון שאפן א צענטראַלע קערפערשאפט אין ישוב.

ד ע ם 23 - ט ן — דער אמעריקאַנער אמבאַסאַדאָר אין קובא מר. באַנסאַל באַזוכט דעם פּאַטראָנאַט און ווערט אויפגענומען דורך דער פאַרוואַלטונג.

ד ע ם 25 - ט ן — די ציוניסטישע פאַרייניקונג, דער פּאַטראָנאַט, שבת־אחים, די שולע פון צענטער און אנדערע אינסטיטוציעס, אַרגאַניזירן אין זייערע לאָקאַלן קאָמפּאָמענטן און נעמען אויף הונדערטער קובאַנער פויערים, וואָס זיינען געקומען צו דער גרויסער פויערים קאָנצענטראַציע פון 26-טן יולי.

ד ע ם 28 - ט ן — די אידי־ שע יוגנט ארגאניזאציעס מכבי, ביתר, השומר הצעיר, יוגנט-קלוב ביים פאט־ראנאט, הנוער הציוני, וויצא חנה סענעש און וויצא הענריעטא סזאלד— פירן דורך א הערצל-ביאליק אקט פאר דער אידישער יוגנט, אין זאל פון פאט־ראנאט.

ד ע ם 30 - ט ן — די ציו־ ניסטישע פאריניקונג פירט דורך א הערצל-ביאליק אקאדעמיע אין זאל פון פאטראנאט. אלם רעדנער זיינען אויפגעטראטן דער באאנטער קול־ טור־טוער ב. שאמיעם און דער דיק־ טער אלישזר ארנאוווסקי.

— דער יוגנט-קלוב ביים פאטרא־ נאט האט דורכגעפירט א פארום וועגן די פראבלעמען פון דער אידישער יוגנט אין קובא.

אויגוסט 1959

ד ע ם 9 - ט ן — ישראל מי־ ניסטער געגנעראל דוד שאלתיאל קומט אן אין האוואנא, כדי זיך צו געזעגע־ נען מיט דער קובאנער רעגירונג און דעם ישוב, נאך דעם ווי ער פארענ־ דיקט זיין מיסיע אלם דיפלאמאטישער פארשטייער פון מדינת-ישראל אין קובא.

ד ע ם 11 - ט ן — די ציו־ ניסטישע פאריניקונג ארגאניזירט א געזעגנונגס - קאקטייל אין זאל פון פאטראנאט, לכבוד דעם ישראל מינים־ טער געגנערל דוד שאלתיאל, ביי דער אנוועזנהייט פון פארשטייער פון אלע אידישע אינסטיטוציעס.

ד ע ם 14 - ט ן — דער „השומר הצעיר" פארט ארויס אויף א זומער־קאלאניע (מושבה) אין א פינקע ניט ווייט פון סאן-מיגעל דע לאם בא־ ניאם.

— אויך די חלוצישע יוגנט-ארגא־ ניזאציעס „הנוער הציוני" און „ביתר" זיינען ארויסגעפארן אויף זומער־ קאלאניעס.

— דער דאמען קאמיטעט ביים פאטראנאט גיט אדרים אין שפאניש א ליטעראריישן העפט אונטערן נאמען „די אידישע מוטער אין דער ליטעראי־ טור און קונסט". דער מאטעריאל איז געזאמלט און צוזאמענגעשטעלט גע־ ווארן דורך אברהם מארקום מאטערן.

סעפטעמבער 1959

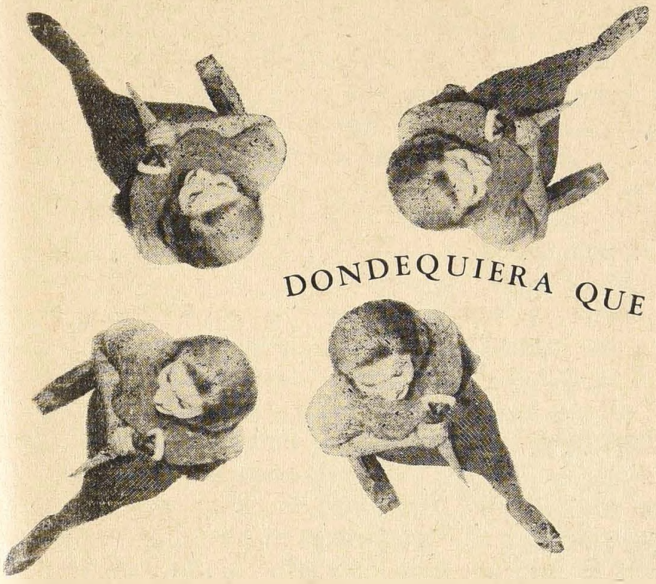
ד ע ם 5 - ט ן — די מיטל־ שול פון דער צענטער-שולע פירט דורך דעם ערשטן גראדואציע-אקט. 15 תלמידים האבן זיך גראדואירט.

ד ע ם 14 - ט ן — יוסף טכארניצקי, דירעקטאר פון לאטיין־ אמעריקאנער דעפארטאמענט פון קרן־ היסוד געפנט זיך אין האוואנא און האלט א רעפעראט אויף דער טעמע: „די פאליטיש - עקאנאמישע לאגע פון ישראל". די לעקציע ווערט ארגאני־ זירט דורך דעם קרן-היסוד קאמיטעט און קומט פאר אין פאטראנאט.

— צום נייעם שול־זמן האט דער אינסטיטוט „תחכמוני" זיך אריבערגע־ צויגן אין א נייעם לאקאל אין מירא־ מאר און געקויפט צוויי נייע גואגוועם.

— די „וויצא יאנג וואומען" האט דורכגעפירט אן אקט אין שייכות מיטן דרייצן יאריקן יובילי פון זייער אינ־ סטיטוציע.

ד ע ם 26 - ט ן — די ספר־ דישע יוגנט-ארגאניזאציע „מכבי" האט דורכגעפירט אין איינעם פון די זאלן פון האטעל „הילטאן" א גרויסן טאנץ-באל און ביי דער געלעגנהייט אויסגעוויילט א „מיס מכבי".

DONDEQUIERA QUE USTED VAYA...

Dondequiera que usted se encuentre mire a su alrededor con detenimiento y hallará siempre un Monograma GE haciéndole la vida más cómoda y agradable.

Dondequiera que usted vaya hay también un Monograma GE que le guiará hacia lo mejor en aparatos eléctricos.

Nuestros Productos son Indice de Progreso

GENERAL ELECTRIC

E. U. A.

GENERAL ELECTRIC CUBANA, S. A.

Edificio General Electric, Paseo de Martí (Prado) y Animas, La Habana.
Estrada Palma 556, Santiago de Cuba

דער שטעטל'שער לערער...

(דערציילונג) ● פון אליעזר אַראָנאָווסקי

צוויי רייעם הייזער, אין מיטן לויפט פֿאַרבי דער שאָסיי. דאָס איז די גאַנצע שטעטל. וויים-געקאַלכטע וועגט, בלויע פענסטער און טירן, שפּיגלען בייטאָג זיך אין דעם גאָלד פון דער זון און ביינאַכט — אין דעם זילבער פון דער לבנה. דאָ און דאָרט צעוואָרפענע כאַטעס פון לייַם און פון שטרוי — צייכנס פֿאַר די מאָרגנדיקע הינטער-געסלעך.

אין איינער פון די הייזער האָט געוווינט דער לערער פון שטעטל. אַ גרויסער וויים-געקאַלכטער צימער מיט איינפאַכע נישט קיין געפֿאַרבטע שטולן און בענק. אויפן וואַנט צוויי בילדער פון מאַרטי און מאָסקאַ — בייידע באַפֿרייער פון קובאַ — אויף אַ צווייטער וואַנט — אַ טאַפּל.

די שילער זיינען דאָס רוב געווען פון שטעטל און פון די אַרומיקע דערפֿער. אַ טייל זיינען געקומען צורייטן אויף פֿערד, באַגלייט פון דערוואַקסענע, די עלטערע זיינען געקומען אַליין.

פֿאַר די קינדער איז ער געווען נישט בלויז אַ לערער, נאָר אויך אַ חבר און אַ פריינט. אַ מיטל-וואוקסיקע פיגור, דאַר וויי אַ צוקער-רער, אַ ברוינער פּנים פון זון און פון ווינט געפֿורעמט, העלל-ברוינע, לייכטיקע אויגן מיט בליקן פון קינדערשער אומשולד, וואָס גלעטן און לאַשטשען, ווי די גוטסקייט אַליין. די עלטער האָט זיך אויף אים ניט אָנגעזוען, כאָטש ער איז שוין געווען אין די שפּעטע פופציקער.

אַ חוץ די עלטערע פֿראָגראַם פון דער שולע, האָט ער פון צייט צו צייט, געלערנט מיט זיי, הערראַישע מאַמענטן פון מענטשלעבער דערהויבונג; ער האָט אויפגעפּענט פֿאַר זיי אַ פענסטער צו דער פֿאַנטאַסטישער וועלט פון שאָפונג, פון טרוימען און דיכטער; פון קינסטלער און העלדן.

אויפן הויף, אונטער אַ בריט-פֿאַר-צווייגטן טאַמאַרינדאָ-בוים, אין אַ האַלבן קרייז, זיצן די שילער און ער, אָנגעשפּאַרט אין שטאַם, שילדערט פֿאַר זיי די לעגעדאַרע העלדן פון קובאַנער באַפרייאונגס-קריג.

אַ ווינטל ווייעט פון די צוקער-פעלדער מיטן ריח פון האָניק. די זון קלייבט זיך שוין צו איר נאַכטלעגער אין די בערג. ביים האָריזאָנט זעצט מיט שוואַרצע קנויל רויך פון די ריזיקע קוימענס פון די צוקער-מילן, וועלכע ווערן געפֿאַרבן פון דער פֿאַרנאַכטיקער זון, ווי וואָל אין פיאָלעט.

זיי אַלע זענען אויס ווי אַ פֿאַרכישופֿטער ביל֫ד פון דער געטל֫עכער יצירה.

אין אַזאל֫כע פֿאַרנאַכטיקע שמועסן, האָט ער דערוועקט אין זיי אַ תשוקה צו נאָכמאַכן די העל֫דן, זיין אל֫יין אַ מוסטער-קינד, אַ מוסטער ־ מענטש, וואָס זאל֫ ווערט זיין אַריינגעפל֫אָכטן צו ווערן אין דער אייביקער ל֫עגענדע. וואָס שפּינט זיך פון דער מענטשל֫עכער גזטסקייט.

דעם הומאַניסטישן גייסט פון ניינצנטן יאָרהונדערט, אונטער וועמענס השפּעה ער איז געווען, האָט ער גע־זוכט אויבערצופֿל֫אַנצן אין זיינע תל֫מי־דים. זיין מי איז ניט געווען אומזיסט, זיין ל֫ערע האָט געשל֫אָגן וואַרצל֫ען.

פינסטערע און בל֫וטיקע טעג זיינען אַנגעקומען אין קובאַ. דאָס ל֫עבן איז געוואָרן הפקר. יוגנטל֫עכע זיינען פאַר־ל֫אָרן געגאַנגען אָן אַ שפּור. אויף די אייביק גרינע בוימער האָבן זיך גע־באַמבל֫ט מתים, — עדות פון גרויל־קער רציחה.

דער ל֫ערער איז אַרומגעגאַנגען אַ פֿאַרכמורעטער. אַ וואל֫קן האָט זיך פֿאַרצויגן איבער זיין פּנים. ער האָט ניט געקענט צול֫אָזן צו זיך דעם גע־דאַנק, אַז אזעל֫כעס זאל֫ באמת גע־שען. די צייט האָט אים געעפּנט די אויגן.

איינעם, פון זיינע דאַרפֿישע שי־ל֫ער האָבן סאַל֫דאַטן דורכגעפירט דורך זיין שטעטל. ער האָט נאָך פּאַס־פייעט זיך מיט אים צו באַגריסן, און מער האָט מען פון אים ניט געהערט. איז ער געפּאָרן אין דער נאַנטסטער שטאָט צום מיל֫יטערישן קאָמענדאַנט זיך נאָכפרעגן אויף אים. און דער ענט־פער איז געווען: — דאָס מען וויס ניט פון אַזא פּערזאָן, און ער געפינט זיך ניט צווישן די אַרעסטירטע — פֿאַרשוואונדן ווי אין דער ערד אַריין, אָפּגעווישט, אָפּגעמאַכט, ווי ער וואָלט קיינמאל֫ גאָר אויף דער וועל֫ט ניט געווען.

א צווייטן — א שיל֫ער פון זיין אייגענעם שטעטל. אין מיטן נאַכט א יאָמער־ל֫עכער געווויר, א יל֫לה פון מענטשל֫עכע הערצער וואָס צעטריס־סל֫ט דער שטיל֫קייט פון פֿאַרכישופּטן אָרום. האָט אים, ווי אַל֫ע פון שטעטל אויפגעווועקט. זיי האָבן אים אַוועקגע־פירט אין שטאָט. אין א פּאָר וואָכן אָרום האָט מען אים צוריקגעבראַכט א קריפּל, א פּאַרפֿיניקטער אין דער מאַטער-קאָמער. ער האָט ניט געגל֫ויבט זיינע אויגן, וואָס זענען עם. זיין וועל֫ט, וואָס איז געווען געבויט אויף גוטס־קייט און מענטשן-ל֫יבע; אויף ברידער־ל֫עכקייט און פרייהיי֫ט, איז ווי אונ־טערגעזונק געוואָרן. און ער האָט זיך געוואקל֫ט ווי א שטאָם, וואָס אָט־אָט פאל֫ט ער אַריין אין א פינסטערן תהום. וואָס קומט דא פאָר? — איז עס חל֫ום צי וואָר ? !

א שטיל֫ער פאַרנאַכט. ווייסע טויבן פל֫אַטערן איבערן בל֫ויען רוים, קריזן אום, ל֫אָזן זיך אַראָפּ אויפן דאַך, היפּן מיט דראָבנע טריטל֫עך, וואַרקנדיק א ל֫יבע דערקל֫ערונג, צעקושן זיך, און שוועבן ווייטער אין אייביקן שפּיל פון ל֫יבע. ער זיצט אויפן באַנק און קוקט זיך צו, צו דער הערל֫יכקייט און פריד־ל֫עכקייט פון דער נאַטור און קען ניט פאַרשטיין, פאַרוואָס איז די קל֫לה גע־קומען אויפן מענטשן?

צווי יוגנטלעכע. זיינע געוועזענע שילער, זיינען צו אים צוגעגאנגען און באגריסט. ער האט זיי אריינגערופן אינעווייניק. זיין פרוי האט סערווירט טעפלעך שוואַרצע קאוו, גרויס ווי א פינגערהוט, מיט וואסער צו פאר־טרינקען, און איז אוועק אויפן הויף, וואו זי האט זיך געפאַרעט מיט דער־ווירטשאפט.

די יוגנטלעכע האבן אים פאַרטרויט א סוד, דאס זיי קלייבן זיך אוועקגיין אין די בערג, אנצושלאָגן זיך אין פי־דעלס רעוואלטירנדע קעטשפער, צו בא־פרייען קובא פון דער טיראדעריישע־דיקטאטור. ער האט זיי געגעבן זיין ברכה און צוגעגעבן, אז ווען ער וואלט געווען אינגער וואלט ער אויך מיט־געגאנגען מיט זיי. און ער האט באַ־דויערט, וואס ער האט שוין ניט קיין כוחות צו קלעטערן אויף בערג.

אין עטלעכע טעג ארום האט מען אין דער שטאטישער קאמענדאנטור זיך דערוואוסט וועגן די צוויי יוגנט־לעכע, וואס זיינען לעצטנס געווען בייַ אים. האט מען באפלמעכטיקט אי־נעם פון די זעלנער, ער זאל אים געבן א לעקציע, וואס זאל אים שוין פאר־זאגן אויף שטענדיק צו דערמוטיקן יוגנטלעכע צו גיין אין די בערג.

אין מיטן נאכט האט מען אָנגע־קלאפט אין טיר, א סאלדאט האט אים געהייסן גלייך זיך אנטאן. די פרוי האט געווויינט און ספאזמירט. ס'האט נארגיס געהאלפן. די שכנים האבן זיך אויפגעכאפט און מורא געהאט ארוים־צוגיין אין דרויסן. דורך די פענסטער האבן זיי געזען, ווי מען פירט אים אין א דזשיפ אין שטאט אריין.

אויפן מיטן וועג האט דער סאלדאט אים געהייסן ארויסגיין פון דזשיפ, און מיט א נאגייקע אים געגעבן א לעקציע און געוואַרנט, אז ער זאל מער ניט צוגרייטן און מוטיקן יוגנטלעכע צו גיין אין די בערג. און ער דארף נאך דאנקען גאט, וואס מען האט אים אנגעזאגט, אז ער זאל אים לאזן לעבן, אניט וואלט ער שוין קיין לעבעדיקער אהיים ניט געגאנגען.

פארטאג. א צעבייַלטער און א צע־פאסטער, מיט בלוטיקע פלעקן אויפן לייב און אויפן פנים, האט ער קוים זיך דערשלעפט א היים. די פרוי, אז זי האט אים דערזען, האט געגעבן א קוויטש, אז מען האט ניט געוואוסט, צו דאס איז פון פרייד, וואס זי זעט אים א לעבעדיקן, צי פון צער, וואס מען האט אים שיר ניט דערהרגעט.

ער איז אפגעלעגן א פאר וואכן צו בעט, און איז געקומען צו זיך. נאר אן אייביקע וואונד איז פארבליבן אין זיין נשמה, כאטש די אויסערלעכע שיניאקעם פון קערפער, זיינען שוין כמעט ווי פארשוואונדן.

דעצעמבער, נייצן אכט און פופציק. צענדליקער דערפער, שטעטלעך און שטעט ווערן פארנומען פון די אויפ־שטענדלער. אויפן שאסי האוואנא־סאנטיאגא, ליגן דאס רוב בריקן צע־ריסן מיט אויפגעריסענע בייכער, ווי שטאלענע חיות מיט די אינגעווייד אין דרויסן. אין די בערג פון סאנטא־קלארא קומען פאר בלוטיקע שלאכטן, און עס זוגט די פאלקס־ארמיי. מען שלאגט זיך שוין אין שטאט. קינדער לויפן אנטקעגן די טאנקעס מיט מאלא־טאוו־קאקטייל־ס, און לאזן זיי אייבער אין פלאמען. דער געפאנצערטער צוג

איז אַרומגערינגלט. די רעלסן צעריסן, און זיי גיבן זיך אונטער.

די שטאָט סאַנטא קלאַראַ יובלט און קעמפט. אין דער נאַכט פון ניי-יאָר איז געהתמעט געוואָרן דער גורל פון לאַנד. דער קובאַנער דיקטאַטאָר מיט זיינע משרתים זיינען אַוועק-געפלויגן ווי שוואַרצע קראָען, מיט פאַרלוטיקטע שנאַבלען קיין אויס-לאַנד. דאָס גאַנצע לאַנד יובלט פון פרייד. ווי א נייע זון וואָלט צום ערש-טן מאָל אויפגענאַנגען איבערן אינזל פון קובא, און באַשטראָלט מיט ריינע און הערליכע ליכט די פּנימער פון די מענטשן. די גאַסן און די הייזער, און אלע צוזאַמען טאַנצן מיט יובל און פרייד דעם זיגרישן טאָג, וואָס ציט זיך פון דאָרף און פון שטאָט, פון פעלד און פון וואַלד, פון טאָלן און בערג — באַשיינט פון פרייהייט און גליק.

קודלעם און בערד, די מענטשן, ווי די נאַטור אין דעם דושאַנגל אין וועלכן זיי האָבן געלעבט און געקעמפט. פאַר-וואָקסן ווי די גראָזן און קיסטעם אין דער ווילדערניש. אָבער ריין און ערליך ווי די נאַטור איז זייער אידעאל.

איבער טויזנט קילאָמעטער, פון סאַנטיאַגאָ ביז האַוואַנא, ציט זיך דער זיגער-קאַראַוואַן, דורך דערפער, שטעט-לעך און שטעט צעצונדן מיט פרייד. און זיי, אויף דזשיפּס, מאָשינען, לאַסט-וועגענער און אויף פערד, אונ-טער א האַגל פון בלומען, סערפענטין און קאַנפעטי, אין אייבירט-גרינע קליידער, מיט געפלאַטער פון ווייס-בלויע און רויט-שוואַרצע פענער וואָס זויבערן אין רוים.

ס'האָבן זיך פאַרענדיקט די יום-טובדיקע טעג. דאָס פאָלק פאַרשטע נקמה פאַר זייערע קינדער און מענער. מען משפט די בריידער-מערדער. אין יעדער גרויסער שטאָט קומען פאָר קריגס-גערעכטן.

דעם לערער פון שטעטל האָט מען איינגעלאַדן צו זיין אַן עדות קעגן דעם סאָלדאָט, וואָס האָט אים שיר ניט דערשלאָגן צום טויט. ער האָט אים קוים דערקענט. א צעשראָקענער, ווי א לעמעשקע, איז ער געזעסן און געצי-טערט.

— דערקענסט אָט דעם סאָלדאָט?

— האָט דער פאַרויצער, א באַבערדל-טער, זיך געוואַנדעט צו אים.

— איך דערקאָן אים ניט! — איז געקומען א קאַטעגאָרישער ענטפער.

— בינסטו נישט אַרעסטירט און צעשלאָגן געוואָרן פון אים אין יענער נאַכט?

— איך בין אַרעסטירט געוואָרן, אָבער ניט פון אים. כ'זע אים צום ערשטן מאָל אין מיין לעבן.

אלע מענטשן אין געריכט האָבן זיך איבערגעקוקט, און ניט געקענט פאַר-שטיין וואָס דאָ קומט פאָר. דער סוף איז געווען אז מען האָט אים בא-פרייט.

א זונטיק אינדערפרי. די פרויען זיינען דאָס רוב אין דעם הילצערנעם קלייסטערל פון שטעטל. די מענער זיצן אין דער חיים. א סאָלדאָט קלאָפט בייס לערער אין טיר און פרעגט:

— כען קען אַריין ?

— קומט אַריין. קלינגט א פרייט-לעכע שטים בייס עפענונג פון טיר — ער האָט אים צוגעטראָגן א שטול זיך צו זעצן.

— דערקענט איר מיר? — פרעגט

אים דער כאָלדאַט.

—זיכער, קען איך אייך—האָט דער לערער אָפּנהאַרציק אונטערגעשמייכלט אָן אים געענטפערט.

— טאָ פֿאַרוואָס האָט איר געזאָגט אַ ליגן אין גאַריכט, אָן מיר, שיר ניט אייער מערדער, באַפֿרייט? כ'וויים, אַז איר האָט מיר דערקענט. אָן דאָס לאָזט מיר ניט רוען. גאַנצענע נעכט ליג איך אויף אָן קען ניט איינשלאָפֿן. אייער גוטסקייט מאַטערט מיר. זאָל זיין אַז דאָס איז אייער נקמה? אָן פֿונקט ווי איך האָב אייך שיר ניט דערהרגעט מיט מיין רישעות, ווילט איר מיר דערמאָרדן מיט אייער צידקות? מיר פֿאַרפֿיניקן מיט אייער־גוטסקייט? כ'בעט אייך, קלערט מיר אויף, ווייל מיין געוויסן קאַרטשעט זיך ווי אַ שלאַנג, וואָס ווערט צעפֿערטלט דורך אַ ליכטיקן שאַרף פֿון אַ שוועדד.

—מיין ליבער, וועגדעט זיך צי אים דער לערער, ווי פֿאַלט דאָס אייך איין, אַז איך זוך נקמה? ווען מיין גאַנצע האַנדלונג איז געריכט איז געווען אין דער פֿאָרם, ווייל איך פֿארדאָם נקמה! איך האַלט ניט, אַז מען דאַרף פֿאַר שלעכטס באַצאָלן מיט שלעכטס. דאָס הייסט באַגיין אַ צוויטן מאָל דעם זעלבן פֿאַרברעכן מיט אַ כלומרשטן תירוץ: גערעכטיקייט פֿון געזעץ. בייַ־דעם הענט זיינען פֿאַרשמוצט מיט בלוט. כאָטש דער טוט עס אין נאָמען פֿון טייוול, און דער — אין נאָמען פֿון גאָט. מען דאַרף דעם פֿאַרברעכער איזאָלירן, ער זאָל מער אַזעלכעס ניט קענען באַגיין. און זוכן אויסנוצן זיין לעבן, זיין קראַפֿט, זיין יוגנט אויף צו פֿאַריכטן די פֿעלערן, וואָס ער איז באַ־גאַנגן. אויב אַ מאָרד — זאָל ער ארבעטן און אויסהאַלטן מיט דעם די יתומים און אלמנה. מיט ביישפּילן פֿון גוטסקייט, פֿון חסד און רחמנות ארויספֿליקן פֿון אים די וואָרצלען פֿון שלעכטס. ביז דאָס געוויסן אין אים וועט דערוואַכן, ווי ביי דיר, און דאַן וועט די געזעלשאַפֿט צוקריגן נאָך אַ פֿרידלעכן מענטשן. פֿון מערדער מאַכן אַ מענטשן.

— אָט פֿאַר דעם, איז מיין וועג אַן אַנדערער. דעם גאַנצן לעבן האָב איך דערצויגן קינדער זאָלן אויסוואַקסן פֿרייַע מענטשן, וואָס זאָלן זיין גע־גרייט זיך מקריב צו זיין איינער פֿאַרן צווייטן אויפצוהיטן די פֿריהייט; די הויליקייט פֿון מענטשלעכן לעבן. ליבע — ניט שנאה האָב איך פֿאַרזייט; ברי־דערלעכקייט האָב איך קולטיווירט. דאָס האָב איך געטאָן ביז איצטער, אין דאָס וועל איך טאָן ביז די לעצטע טעג פֿון מיין לעבן. דו ווייסט ניט ווי גליקלעך איך בין אַז איך זע אין דיר אַ נייעם פּוּל מיט חרטה האָבנדיקן מענטשן. און דאָס איז אַ דאַנק מיין האַנדלונג, אַ דאַנק מיין לערע. איז גיי זיך רואיק אַ היים. טו גוטס אַוואָ־נאָר דו קענסט. דאָס וועט זיין דער בעסטער לוין פֿאַר מיר, און לערן, ווי איך, מיט דיין האַנדלונג צו דערציען מענטשן אַרום זיך; צו אַרויסרופֿן דרך ארץ צו יערן איינעם, וואָס טראָגט נאָר דעם צלם אלקים.

זיי האָבן זיך בוידע צעקושט ווי ברידער, וואָס האָבן זיך פֿלוצלונג דערקענט. און טרערן פון הערצער גע־רירטע האָבן זיך געשפּיגלט אין די גאָלדענע שטראָלן פון דער זון, וואָס זיינען פון הימלשער הויך געקומען זיך טובלען אין קוואַלן פון מענטש־לעכער גוטסקייט.

1959—1960 · ✡ 5720—ת"ש

R. DIAZ & Co.

AGENTES GENERALECS PARA CUBA
DE LA

Zim-Israel Navigation Company

EDIFICIO CORREDORES DE ADUANAS

Oficios 154 y 156 Telf. 8-5940

La Habana

SALUDAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU PROGRESO, BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

און געווען איז עס אַ איבעריאָר...

פון **בעלאַ טערנער**

מיט דעם אָנקום פון ימים נוראים-טעג וועקן זיך אַלטע בענקשאפטן אין דער אידישער נשמה. און עס דערמאָנען זיך זכרונות פון וויית, וויית טעג, פון פאַרגאַנגענע יאָרן. יאָרן אין וועלכע מען האָט נאָך געהאט די אַלטע חיים, די ליבע וואַרעמע נעסט פון וועלכע מען האָט אויסגעוואַנדערט און אַזוי פיל נאָגענדיקע בענקשאפטן מיטגענומען מיט זיך אין די וויית-קייטן וועלכע האָבן אונז צוגעבונדן מיט שטאַרקע פעדים צו אונזער אַלטן שטאָם. פעדים וועלכע האָבן זיך פאַרוועבט אין בלוט, און אין גאַנצן מהות, און זיך ניט אָפּגעריסן אפילו וען טאַטע-מאַמע טייערע און משפחות זיינען גרויזאַם אומגעקומען אין דעם שוידערלעך בלוטיקן וועלט-וואַנדאַ-וואַל. און ביז אויף אייביק שוין זיינען געבליבן אונזערע געפילן פאַרשפינט מיט בענקשאפטן, מיט טרויעריקער, וויית-אַקלעכער בענקשאפט צו יענע וויית מקומות, ווו עס איז געווען אַמאָל אונזער אַלטע חיים, דאָס שטעטעלע, האָס פיציקע, אַ געצלעך אפּגעמעקטע פון דער וועלט-מאַפּע.

זאָגן זאָג איך, אָפּגעמעקט פון דער וועלט-מאַפּע און עס איז באמת ניט גאָר פינקטלעך. מיין שטעטעלע אוים-טילע, דורך וועלכער עס האָט אזוי מאיעסטעטיש שיין דער טייך בוג געפלאָסן, איז געווען אַ כרך אַזאַ גרויסער, וואָס האָט זיך גאָר אינגאַנצן אויף דער וועלט-מאַפּע ניט געפונען. און געווען אַ ציים, געדענק איך, וען מען האָט ערנסט געשמועסט, אַז פון אָט דעם כרך זאָל ווערן אַ דאָרף. און אַז עס איז אריבער אַ שטיקל ציים, און עס איז ניט געשען דאָס וואָס מען האָט געשמועסט, אַז פון אונזער שטעטל וועט ווערן אַ דערפל, האָבן שטעטלשע הברה לצים געטענהט, אַז דעם נס האָבן מיר צו פאַרדאַנקען די צווויי שטאָט-משוגעים, און אַז זייער זכות איז אונז בייגעשטאַנען וואָס כען האָט אונז ניט געמאַכט פאר דאָרפס-לייט.

אין ערב ימים נוראים טעג, שוועבן אין דמיון בילדער לעבעדיקע פון יע-דער גאָס און געסעלע, און פון יעדער שטוב און שטיבעלע. און דער עיקר שוועבן פאַר די אויגן געשטאַלטן, געשטאַלטן אָן אַ שיעור, בילדער פון צוגרייטונגען אין שטעטל צו אַ וויג-טער פון אַ איבער-יאָר, וועלכע האָבן זיך אָנגעהויבן אין די ערשטע זומער-

ערשטע. נור די פויערים האבן גע-
מוזט אויף דער צייט פון שניט און
זיי פלעגן פֿאָרן אין די וועלדער און
ברענגען פֿונדן ברען-האָלץ אויף דעם
מארק פון שמעטל.

ארום די פונקט האבן זיך געטומלט
שמעטלשע בעלי-בתים, וועלכע פלעגן
פֿאַרפירן אויף זייערע הויפן א גרע-
סערע צאָל פונדן ברען-האָלץ. און
בפֿרטיא אין דער שטיל נעשעפטשעט
א שפּרונג קענן א עין-הרע צו די פיר
פֿאַר אייגן, וועלכע האבן ארויסגעקוקט
פון אלע פענסטער ארום. אבער א סך
גרעסער איז נשונען די צאָל פון יענ׳קע
וועלכע האבן מיט נידיק-זשעדנע אויגן
באטראכט דאָס האָלץ און ווי אפּהענ-
טיק נעפרעגט זיך ביים פויער דעם
סוד יקר? און די פֿאַר וועלכע עס איז
נעבליבן די ערנערע סחורה. וועלכע
האָבן אויסנעקוקט ניט צו האבן גע-
וען קיין גרויסע מציאה פֿאַר די וועל-
כע האבן פֿאַרפולט אלעמאָל פֿאַרפרי
זייערע הויפן מיט א שפּע א גאנצע
פון האָלץ. זיי האבן זיך נעוואלט אין
דעדלעך, אביסל דערווייטערט פון די
לעצטע פונדן האָלץ און נעשמועסט
צווישן זיך מיט גרויס זאָרג וועגן דעם
יקרות אויף האָלץ. און אפּגעווארט
האבן אט די ארעמערע מענטשן, אז
די פויערים זאָלן מיד ווערן פון לאָנגע
שעהן שטיין אויפן מארק, אז זיי זאָלן
נום דורשטיק ווערן ארויפצוכאפּן א
גלעזל ברענפן אין די דערבייאיקע
שענקען. און אפשר מיטן אָנקום פון
בין-השמשות וועט ערל עפּעס
אראָפּלאָזן פון פרייז און מען וועט
דערווייל אייגהאנדלען א אויפציקן
פונד, און שפּעטער לכשיזרחיב אי״ה
וועט מען קענען אפשר צוקויפן. דער-
וויל כאטש א איין און אויפציקן פונד
פֿאַר א פֿאַרזאָרג פֿאַר דעם ווינטער.

און מען שליסט יד אחת צוו׳שן זיך,
האָלטן זיך צוזאמען, אָנציעי דעם
פויער, קויפער וועט ניט קויפן ביז
סוועט טונקעלער ווערן. געשטיגט אין
קאָן דאָס מנחה-מעריב דאָוונען. און
אין דער וואַרעמער שיינער שקיעה-
שעה פון זומערדיקן פֿאַרנאַכט, האָבן
די מענטשן מיט פיל דאגה געוועדט
וועגן דעם ווינטער פון דעם איבער-
יאָר וואָס וועט קומען. און געלויערט
דערווייל פֿאַרטייעט אויף די לעצטע
פויערים, וועלכע האבן שוין אומגע-
דולדיק זיך געחרייט אהין און צוריק
ארום די וועגענער.

און איבער די שיין האָלב טונקעלע
געפלעך, האָט איר געקענט זען דאָ
און דאָרט ווי א פויער, פֿאַרפֿאָרט מיט
א פורל האָלץ אויף א ארעמען הויף,
וואו עס טומלען זיך פיצלעך קינדער
ארום א ארעם שטיבל. קינדער, באָר-
וועסע, אפּגערעסענע, וועלכע באטראָכ-
טן מיט וואונדער אין בליק, די געשעע-
ניש די אויסטערלישע, און פלאָנטערן
זיך ארום פויער, וועלכער ארבעט
ביים אפּוואַרפן דאָס האָלץ, און צי-
טערדיקע נשוועזע פינגער גריבלען
זיך אין קעשענעס, און א דאנק דעם
רבונו של עולם, עס האָט שוין א איד
א פורל האָלץ א פֿאַרזאָרג פֿאַר ווינ-
טער.

דער צווייטער סעזאן פון צוגרייטונ-
גען צום ווינטער איז געווען אין דער
צייט ווען מען האָט צונויפגעזאַמלט
די תבואות און אויסגעראָבן די קאר-
טאָפל פון די פעלדער. דאָס איז גע-
ווען אין די ערב ימים נוראים טעג
און אויך נאָך זיי. יעדער בעל-הבית
און בעל-הבית האָט זיך באמיט צו
מאכן די ריכטיקע זאָפּאָסן פון קאר-
טאָפל, בוריקעס, מערן. עס איז אַוועק
א סדרה פון זיירן פעסער קרויט און

אויגערקעס, און באזארגן זיך מיט פרוכט פאר ווינטער. זיינען פול גע-ווארן קעלערס פון כל-טוב ביז די וועל-כע האבן ניט געהאט קיין גרויסע דאגות פרנסה, און ביי אנדערע איז די טאג טעגלעכע דאגה פאר חיונה אין צייט פון א איבער-יאר נאך שטאר-קער און גרעסער געווארן. עס הויסט א קליניקייט אביסל א איבער-יאר...

ווען עס זיינען געקומען די ערשטע שניייגן, און עס האט זיך געשטעלט א גוטער שליט-וועג, האבן זיך ווידער אויף דעם שטעטלשן מארק באוויזן אנגעלאדענע שלימנס מיט האלץ, גע-הילץ אין שוועדע פעלצן און אין פו-טערנע קוטשמעס, האבן די פויערים געקלאפט די הענט אין די ארעמס אויף צו דערוואַרעמען די אברים. די פערד מיט א ווייס-זילבערדיקן פראפט באדעקט, האט מיט הנאה גענאסן פון דעם האבער פון די טארבעס אנגע-בונדענע נאענט ארום די מאדעס, פון וועלכע עס האט זיך געטראגן א געדיכטע פארע אין דער קאלטער לופט אריין. ארום די שליטנס האלץ האבן זיך געזאמלט גרופקעס מענטשן, פאר-הושבטע, געהויקערטע פון קעלט, האבן זיי זיך געטולישט אין זיי ערע ניט צו ווארעמע ווינטערדיקע בגדים, ge-דינגען זיך ביים אונטערהאנדלען מיט דעם פויער, וועלכער איז איצט א געדולדיקער, אין זיין ווארעמער אנ-געפעלצטייט איז ער איינגע'עקשנט. ער האט איצט די ריכטיקע סחורה און אין דער ריכטיקער צייט. ער האלט זיך ביי זיין מקח.

עס איז געקומען דער חודש שבט. אין דרויסן האט געברענט דער פראסט, וועלכער האט די שויבן פון די הייזער מיט אויסטערלישע אוזארן פון בלע-טער און עקזאטישע בלומען פאר-פרוירן און פארקאוועט. אזא ווי אין א תפיסה האבן די פארפרוירענע בלומ-טער אפגעשלאסן דעם מענטשן אין שטוב. אזוי נאגענד איז געווען די בענקשאפט ארויסצוקוקן דורכן פענס-טער, צו זען א שטיקל בלויען הימל. און אויב געבענקט האבן די יענישע וועלכע האבן געהאט דאס גליק צו וואוינען אין היימלעך וואַרעמע אויף-געהייצטע היימען, האבן אוודאי נאך שטארקער געבענקט די וועלכע האבן באדארפט זיך טוליען אין די קלבישים זיך אנצוואוואַרעמען. ווען אין הימ-איז שוין קיין האלץ צו באהייצן ניט געבליבן מער. האט מען געקרעכצט: אוי ווי, אוי ווי! וואס פאר א אוי-דערטרעגלעכע ברענענדיקע פרעסע. און געזאגט האט מען דערביי א פאר-גוויישט וועדטל: „שבט ניע בראט. אי אדר ניע ברודער". און עס נייט נאך דערצו: א ווי - אדר האט מען צוגעגעבן מיט א טיפן זיפץ.

דאס אוועקגייענדע יאר התשי"ט איז א איבער-יאר. ניטא דא ביי אונ-דער בייזער ווינטער מיט פרעסט אזא שניי שטורעמס. איז לאמיר אקאדעמ-כאפן א בליק אויף די פוס-טריט פון אט דעם יאר וואס דערנענטערט זיך צום אויסגאנג און האלט שוין כרייט אפן די טיר פאר דעם אנקומענדן נייעם יאר התש"ך.

איך בין ליידער א הונדערט פראָ-צענטיקע אנאלפאבעטן אין דער חכמה גימטריה, און דערפאר וויים איך ניט צו דער ציפער זעקס און צוואנציק האט עפעס א וויכטיקע אויסרעכענונג און באדייט, אין דער מיסטערית פון

אויסרעדנטונג פון אידישע נומער.
אין דער פאליטיק, היינטיקס יאר,
איז עס זייער א וויכטיקער נומער.
די קובאנער פאליטישע באוועגונג,
באצייכנט מיט דעם נומער זעקס אין
צוואנציק, האט אפגעהאלטן א היס-
טארישן נצחון אין ארייננעבראכט
נים ווייניק אומרו אין זארג ביי א סך
פון אחינו בני-ישראל, וועלכע וואוינען
אויף דעם קלייגעם אינזעלע, א שרעק
און א ציטער ביי א צאל פון די ביי
וועמען די נרויפן זיינען נעדיבט גע-
ווען (אפשר שוין אביסל צו נעדיבט)
אז די נרויפן זאלן חס ושלום ניט
שיסערער ווערן אין דעם אנבליק פון
דער נייער צייט... א צייט פון „נייע
פוינט אין נייע לידער". און די ביי
וועלכע די נרויפן זיינען פון שטענדיק
אן שיסער נעווען, לעבן מיט דער
האפנונג, אז מיט די נייע ווינטן וועל-
כע בלאזן איצט, וועלן זייערע נרויפן
נעדיכמער ווערן...

און רעדנדיק וועגן דעם נצחון צי-
פער זעקס און צוואנציק אין דער קו-
באנער פאליטיק, וועלן מיר אויך דא
פארצייכענען אז צו די וואלן פאר א
נייער כנסת אין מדינת ישראל זיינען
ארייננעקראנן נעווארן זעקס און צוואנ-
ציק וואל-צעטלען... און רבותי, עס
רודערט אן עס טומלט און עס פאר-
טיישוועט זיך אויף וואס די וועלט
שטייט, און וועגן אויסנאנג און נצחון
ימים ידברו-

ניט אין דעם היינטיקן יאר האט
זיך אנגעהויבן די זארג וועגן אידישן
המשך, נאר אט די זארג נעסטיקס אין
אונזער אידישן באוואוסטזיין פון יארן
פרויער. אבער אין דעם היינטיקן יאר,
וועלכעם האט געבראכט די רעוואלו-
ציע, און וועלכער עס איז נעשטארקט
און נשהויבן נעווארן אזוי הויך די
פאן פון קובאנער נאציאנאליזם, ווערט
אונזער זארג נאך טיפער. און דאס
סאמע ערשטע דער ביז גאר חכינגנד-
סטער ערשטער פונקט אויף דעם
סדר-היום פון אונזערע נעזעלשאפט-
לעכע אקטיוויטעטן באהארף אוועקגע-
שטעלט ווערן די נויטוועגדיקייט פון
אידישן חינוך. און די דרינגנדסטע
פארנינטערעסירונג און וויטאלע
התחייבות פון אידישע טאטע-מאמע,
וועלכע באהארפן דאך שיקן זייערע
קינדער אין אידישע שולעס, שטארקן
דעם אידשן נאציאנאלן באוואוסטזיין
ביי זייערע קינדער, און דורך אידישער
דערציאונג סיי אין שול און סיי אין
דער היים וויטאליזירן דעם יונגן דור
אלס א שטארקן רינג אין דער אייבי-
קער קייט פון אידישן המשך.

עס איז דא דער ריכטיקער פלאץ
אויף צו פארצייכענען די גאר וויכטיקע
נעשעענישן, אז היי יאר איז נעווען
דאס ערשטע נראדואיר-יאר פון דער
אידישער מיטל-שול, און אז דער
„תחכמוני" אינסטיטוט האט זיך אי-
בערנעקליבן אין א נייער דירה אין
מיראמאר.

און לאמיר פארצייכענען עפעס פון
א יונגן בחורל, וועלכער איז געפארן
אויף א יאר צייט לערנען קיין ישראל.
עס איז מיר אין די לעצטע וואכן
אויסגעקומען צו לייענען עטלעכע
בריוו פון דעם יונגטלעכן אפרים טוכ-
מאן, איז וואס זאל איך אייך זאגן
מאן, איז וואס זאל איך אייך זאגן
רבותי, דאס איז דער אמתדיקער „בן
יקיר לי אפרים". ער שרייבט זיינע
בריוו אין א שיינעם עברית, אויסגע-
לערנט אין ישראל אין אט דער קורצער
צייט פון זיין דארט. איך בין נעווען
גאר אנגענעם איבערראשט פון זיינע
בריוו, וועלכע זיינען ווי א יונג נע-

זאנג צו דעם ישראל לעבן. א געזאנג צו דער ארבעט וואס ער טוט דארט. ער באשרייבט א טאג ארבעט פון טראגן זעק מיט תבואה אויף די פלייצעס, און נאך דער ארבעט לערנט ער. דער פייאיקער אפרים טוכמאן איז ווערט א סך לויב. און אוודאי זיינען זיינע עלטערן ווערט באגריסט צו ווערן פאר שיקן זייער זון אויף א יאר צייט לערע אין ישראל. און אין אונזערע היינטיקע טעג וואלטן אלע אידישע טעג טאטע מאכיע באדארפט נאכטאן זייער ביישפיל.

און „אחרון אחרון חביב", זאגט אן אלט העבריאיש ווערטל, דערדניק צו בילדעך פון גאר גרויסע זאכן אין אונזער אידישן וועלטל, און ביי אונזער שמועס פון זארג פארן אידישן המשך, איז געווים ווערט צו פארצייכענען אז די יונגע ארגאניזאציע „וויצא יאנג וואמען", ערשט נעכטיקע, דוכט זיך, קלייניקע מיידלעך, קינדער אויף דער קובאנער ערד געבוירענע, איז היי-יאר דרייצן יאר געווארן. און זיי האבן מיט יונגן ענטוזיאזם אין די פארגאנגענע וואכן אפגעארבייכנט אט די וויכטיקע דאטע פון — ווי זיי האבן עס גערופן — „בר-מיצוה", מיט א שיינער פייערונג, צו וועלכע עס האבן זיך פרעזענטירט צען צו עלף עקס-פרעזידענטינס. געפעלט האט די עקס-פרעזידענטין קאר-לאטא שטשוקין, וועלכע וואוינט איצט אין מדינת-ישראל. און רבותי עס איז געווען א אמתע פרייד אנווענד צו זיין ביי זייער אונטער־נעמונג און הערן ווי אט די קינדער אונזערע רעדן מיט אזוי פיל ליבשאפט און געטריישאפט צו מדינת-ישראל.

זיכער האב איך ניט אלץ פון אונזער אידיש געזעלשאפטלעכן לעבן אויף דעם אינזעלע קוכא פארצייכנט. זאלן ניט פאראיבל האבן די אין ווע-כע כ'האב אפשר אומגערעכט פארגעסן. און אגב דוכט מיר, אז איך זע דעם רע-דאקטאר מים דעם שער אין דער האנט און ער דרעט צו מאכן בקיצור. פון דעסטוועגן, אדון רעדאקטאר, נאך א פאר קורצע, נאר קורצע שורותלעך. עפעס א נעראנקעלע צו פארעטריקן ווענן א יאר וואס האט א ווארד.

מיר נעזונענען דיך יאר התשי"ט מיט דעם זעלבן באנג, וואס מיר נע-זונענען א יעדער יאר וואס נייע אוועק, און וועלכעם מען רעכנט ארויף פון דעם חשבון פון די אייגענע יארן. אלן אין אנבליק וואס יארן שטען. לויפן, יאנן און נייען אוועק אזוי שנעל. איז א שאד וואס אין משך פון נייצן יאר זיינען פארן בלויז נים מער ווי זיבן איבער יאר — יארן מים א דא-פעלטן חודש ארד. אין דעם קלאצן מענטשלעכן לעבנס-וועג וואלט גוט געווען, אז א יעדער טאג זאל האבן א איבער טאג ווי א שוסטר צו פאר-היטן און אנהאלטן דעם טאג וואס לויפט אוועק, און אזוי אויך א יעדע וואך און חודש. טעג אף וואכן און חדשים וועלכע זאלן פארהאלטן דעם געיעג פון די יארן, וואס לויפן צע-ברעקלען אן צשבראזנען זיך, אן זיכ-קען אין דעם טיפן תהום וואס מען רופט צייט, יארן. און פון נאר נרויסער וויכטיקייט וואלט עס געווען פאר או-זער פרויען וועלטל... עס איז א לאנגער חשבון רבותי אויסצורעכענען אויף זויפל יארן וואלטן לעבנער נע-וואדן און וויפל עס וואלט אונז ווי-בער די יארן געקירצט...

און צו דעם אנקומענדיקן יאר התש"ך: לשנה טובה תכתבו! ומועדים לשמחה!

VUELE A

MEXICO

por CMA

Sin escalas
Todos los SABADOS

Vía Mérida*
MARTES, JUEVES Y DOMINGOS

IDA Y VUELTA

$120

Más impuestos
Con excelentes comidas y bebidas de cortesía

Puede pagarse en cómodos plazos

Reservaciones con su Agente de Pasajes o

MEXICANA DE AVIACION

Afiliada a PAN AMERICAN

CALLE 23 No. 105 VEDADO TELEFONO U-4921

16 AÑOS SIRVIENDO LA RUTA AEREA LA HABANA-MEXICO

מיטן בלישטיפט...

פון י. שטיינבערג

כואנס חלום

כואן רויכערט זיין ציגאר אזן טראכט:

אדום אים אזוי פיל שטחים ערד, וואס געהערן צו אנדערע. וועז ער האט מיט וואס דאס אפקויפן; וועז ער באויצט מער ערד, דאמאלט וואלט זיין פאמיליע ניט געלעבט אזא פארחושכט לעבן. ער מוז זען אפשפארן א דאלאר, ער מוז אנזאמלען אביסל געלט און אפקויפן ביי זיין שכן, ביי ראדריגעזן דאס שטיקל ערד, וואס גרענעצט זיך מיט זיינע.

און עס נעמען זיך קנויל'ן געדאנקען אין כואנס קאפ, פון קויפן און אפקויפן ארומיקע ערד פון זיינע שכנים. ער זעט זיך אין זיין פאנטאזיע ווי דער באויצער פון גרויסע שטחים ערד, וואס ער באארבעט, פארזייט, שניידט און פארקויפט די פרוכט. וואס זיין ערד האט אים מיט ברכה געגעבן.

— שלאפסט, כואן, — רייסט אים איבער זיינע רעיונות, קארמען, זיין ווייב, וועלכע זעט אים מיט צוגעמאכטע אויגן דרימלען א פארשראכן.

— ניין, כ'טראכט. ניט קיין אינטקיין שפייזן אין שטאט, פאר דעם „טויטער צייט", נאר נעמען דאס געלט און אפקויפן ביי אונזער שכן אביסל ערד...

— ביזט אראפ פון זינען? פאר ערד! מער הערס מען ניט פון דיר.

— פרואווט קארמען אפווענדן כואנס געדאנקען. די קינדער וועלן הונגערן, גיי אין שטאט און קויף איין זאק מען דארף און קיין צוריק.

— היינטיקס יאר, — ענטפערט כואן פעסט און אנטשלאסן, וועם ס'זיך ווי עס איז קענען אן עצה נעבן... איך גיי צו אונזער שכן, באצאל'ן פאר שטיקל ערד וואס גרענעצט זיך מיט אונזערע פעלדער. עס איז דאס איצט קארמען, אפילו אביסל אונטערהונגערן, אבער מארגן, איבערמארגן, וועל'ן מיר האבן מער ערד, מער אייגנטום, מער ריווה, מיר וועלן זוי אך דערע קענען לעבן בעסער אזן רייך...

יאָרן זיינען געלאָפֿן. כּואָן אוּן זיין מישפּחה האָבן נעלעבט אין דחקות אוּן נויט. אַלץ וואָס כּואָן האָט מיט שוויים אויסגעאַרבעט אוּן שפּעטער באַרקויפט, האָט ניט געקלעקט. יערער דאַלאַר וואָס כּואָן האָט אָפּגעשפּאַרט פֿון עסן האָט ער אַוועקגעטראָגן צו זיינע שכנים אוּן געקויפט ערד, ערד אוּן ערד...

קאַרמען — אַ פֿאַרחושכטע. די קינדער — אויסגעאַרטע. כּואָן אַ מידער, פֿון שוועכער אַרבעט. האָט אָבער זיין חלום פֿון קויפֿן מער ערד ניט אויפֿגעגעבן.

— קאַרמען, פֿאַרשטייט, האָט ער געטענהט, פֿ'איז כּדאי היינט צו לעבן, זיך מקריב זיין, וועסטו זען וועלן די ערד וועט אָנהויבן „אָפּגעבן", וועלן מיר זיך אָפּגעמען פֿאַר דער גאַנצער צייט. דאָס וואָס מיר האָבן איז נאָך ניט גענוג. מען דאַרף קויפֿן מערער. ער וועט נאָך האָבן כּערער ערד ווי זיינע אַרומיקע שכנים. מען וועט פֿאַר אים, פֿאַר כּואָנען, נאָך דרך ארץ האָבן. ער דאַרף זען דאָס קומענדע יאָר קויפֿן בייַ דער אַלמנה סאָסא איר טייל ערד, אוּן שפּעטער וועט מען ווייטער זען.

כּואָן זיצט אין טרינק־הויז אין שטעטל, כאַטש פֿון ציים צו ציים אַ כּוסה אוּן טראַכט: שוועדע יאָרן זיינע. ער איז זיך מקריב מיט זיין משפּחה, שפּאָרט יעדן סענט, אויף קויפֿן נאָך אַ שטיקל ערד. זיין חלום איז האָבן אַ כּל ערד. דאָס שלעפּט זיך לאַנגזאַם. מען דאַרף זיך צואייַלן. וועלן שוין קען באַקומען ערנעץ וואו נעלט. פֿון אומבאַהאַלפֿנקייט מאַכט ער נאָך אַ כּוסה, און עס נעמען זיך אים כּלעפּן די אויגן פֿון מידקייט אוּן משקה.

מיט אמאָל דערפֿילט ער ווי עמיס רופֿט אים וועָר ביים נאָמען:

ז— כּואָן!

ער קוקט זיך אום אוּן דערזעט לעבן זיך אַן עלטערן פּעסט־געבויטן מאַן, וואָס קוקט אים אַן מיט קלוגע שמייכלענדיקע אויגן אוּן פֿרעגט:

— דו ביזט עס כּואָן? פֿון דעם אוּן דעם געגנט?

— יאָ דאָס בין איך — ענטפֿערט כּואָן אוּן פֿאַרשטייט ניט וואָס דער פֿרעמדער וויל פֿון אים.

— כ'וויל מיט דיר רייַדן וועגן אַ ענין וואָס דיך אינטערעסירט שטאַרק, זאָגט דער פֿרעמדער.

— רייַד, איך הער!

כ'וויים, זאָגט דער אַלטער מאַן, אַז דיין חלום, דיין וואונטש אוּן פֿאַרלאַנג אין לעבן איז דערגרייכן אוּן באַזיצן ערד. דו מאַטערסט זיך, לאָזסט הונגערן דיין מישפּחה, שפּאָרסט אַ מטבעה צו אַ מטבעה אויף קענען קויפֿן נאָך אַ שטיקל ערד.

— איז וואָס גייט עס דיך אָן, אַלטער — וועָרט כּואָן אין כעס — וויילסט מיר לערנען וויי אַזוי זיך אויפֿצופֿירן. ביזט מיר געקומען מוסר זאָגן?

— ניין, ענטפֿערט דער פֿרעמדער. איך בין דיר ניט געקומען מוסר זאָגן. איך בין געקומען דיר העלפֿן!

— העלפֿן, מיט וואָס?

— איך וועל דיר זאָגן וואו דו קענסט באַקומען ערד, וויפֿל דו וויילסט אוּן וועסט פֿאַר איר נאָרניט דאַרפֿן צאָלן.

— מאַכסט הוזק, אַלטער! פֿון כּואָנען לאַכט קיינער ניט אָפּ. געדענק, קיינער גיט קיינעם גאָרניט אומזיסט.

פּאָר אַלץ דאַרפסטו צאָלן אוּן באַצאָלן.

— באַרואיק זיך כּוואַ, — זאָגט דער פּרעמדער. הער זיך צו מיט קאָפּ אוּן פּאַרליר מער ניט קיין צייט. זע די מאַפּע וואָס איך ווייז דיר. דאָ אין דעם לאַנד, צווישן די בערג, געפינען זיך ריזיקע שטחים ערד, פּרוכטבאַרע פעלדער וואָס געהערן ניט צו קיינעם, גיי אוּן נעם דיר וויפל דו ווילסט.

— כ'שוועך דיר ביי וואָס מיר איז הייליק, אויב דו נאַרסט מיך אפּ, וועל איך דיר דערהרגענען.

— גיי, כּוואַ, גיי— וועסט האָבן ערד, גענוג ערד. אין א דריק טוענדיק כּוואַנען די האַנט, איז דער אַלטער אַוועק אוּן געשעפּטשעט שטיל: — וועסט האָבן ערד... גענוג ערד...

באַהאָנגען מיט א רויק־זאָק אויף די פּלייצעס האָט כּוואַ זיך געזעגנט מיט זיין מישפּחה אוּן געגנטען שפּריינען אין וועג אַריין.

געוואַנדערט טעג, וואָכן, חדשים, איז כּוואַ אָנגעקומען אין בערגיקן געגנט, וואָס דער אַלטער האָט באַווינט אויף דער מאַפּע.

— ווער ביסטו וואַנדערער? וואָס ווילסטו פּרעמדער? — האָבן אים געפּרעגט דריי פּירער פּון לאַנד, וועלכע האָבן אים באַגעגנט.

— כ'חיים כּוואַ, אוּן קום צו אייך פּון זייער וויט, מיט פּון א צווייטער טייל וועלט. עס האָט ווער מיר געזאָגט דאָס ביי אייך איז דאָ א סך פּרייע גוטע ערד, אוּן ווער עס וויל קיין נעמען ערד וויפל ער וויל — מיין באַגער אין לעבן, מיין חלום איז באַזיצן א סך ערד, בין איך געקומען צו אייך.

— ביסט געדענקט וואַנדערער; עס איז ריכטיק וואָס מען האָט דיר גענזאָגט — האָט געענטפערט דער עלטסטער פּון די דריי.

— קענסט ביי אונז נעמען ערד וויפל דיר וויל זיך, דו דאַרפסט אָבער נאָכקומען די געזעצן פּון אונזער לאַנד.

— וואָס באַדאַ געזעצן זיינען ביי אייך? זאָגט שנעל איך בין נחריים אויף אלץ. איך וויל ערד, וואָס מער ערד...

— די דאַרפסט אויפּשטיין מיטן זונען אויפגאַנג — זאָגט דער עלטסטער, אוּן אָנפאַנגען גיין, וויפל דו ווענסט באַווייזן אפּגיין יועט זיין דיינס — דו דאַרפסט אָבער געדענקען זיך אפּישטעלן, אויף גיין צוריק, כדי צו צוריקקומען אין צייט פּון זון־פּארגאַנג — פּאַרישפּעטיקסטו, האָסטו אלץ פאַרלוירן, ביסטו געגאַנגען אומזיסט.

כּוואַ איז אויפגעשטאַנען אביסל שפּעטלעך, וויל אַ איז געווען מיד פּון וויטן שווערן וועג, דערזען די זון גייט אויף, האָט ער ניט געוואָלט טועם זיין גאַרניט. געזאָגט צו זיך: ניטא קיין צייט, עס וועט זיין שפּעט. מען דארף גיין אין וועג. ער וויל דערגרייכן זיין ציל, ער וויל ערד, א סך ערד...

געגומען דעם רוק־זאָק אויף די פּלייצעס, האָט כּוואַ געטראַכט, מען דארף שטעלן גיכע האַמטיקע טריט. מען דארף זיך אייַלן. אים איז געווארן חיים, האָט ער אויסגעטאַן זיינע בגדים: אים איז געווארן שווער דאָס טראַגן דעם רוק־זאָק, האָט ער אים איבערגעלאָזן אין פעלד.

אפּגעגאַנגען א היפּש צייט האָט כּוואַ געטראַכט: מען דארף א וויל זיך אפּישטעלן אוּן אפּרוען. געזען אז די זון איז שוין געוג הויך, האָט ער געטראַכט: א שאַד די צייט. ער וועט

שוין אַ צווייט מאָל רוען. מען דאַרף גיין און זיך אונטעראייגן. מען דאַרף דערגרייכן וואָס ווייטער אין וועג, וואָס מערער ערד און וועט ער האָט געזען, אַז די זון הויבט זיך אַן זעצן נידעריקער, האָט ער פארשטאַנען אַז מען דאַרף זיין צוריק.

כּואַן איז מער ניט געגאַנגען. ער איז געלאָפן מיט די לעצטע כוחות. זאָל ער נאָר ניט אַמאָל קומען צו שפעט. זאָל זיין לויפן אין יאָגן ניט זיין אומזיסט...

קוים אָטעמדיק, שלעפענדיק די מידע פיס, איז כּואַן אין דער לעצטער רגע פון זון-פאַרגאַנג געקומען צום אָנגעוויזענעם אָרט.

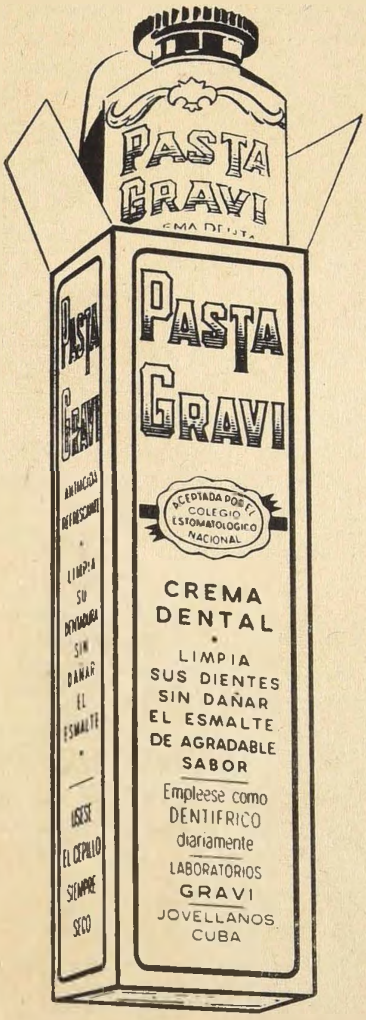
זיין הלום איז דערגרייכט געוואָרן. ער האָט ערד, אַ סך ערד... פלוצים האָט אים פארפעלט אָטעם, די פיס האָבן זיך אַ בויג געטאָן און כּואַן איז געבליבן ליגן רואיק, ניט באַוועגלעך, שטיל געבליבן אויף אייביק...

די פאַרשטייער פון דער מלוכה, האָבן כּואַנען מקבר געווען אויף זיין ערד. דער עלטסטער האָט געהאַלטן אַ הספּד און געזאָגט:

— מענטש, ביסט געלאָפן איבער וועלט, געזוכט דיין הלום, געוואָלט באַזיצן ערד, אַ סך ערד, וואָס מער ערד. צו וואָס האָסטו עס געדאַרפט, אַז פאַר דיר איז גענוג געווען פיר אייגן, ניט מער...

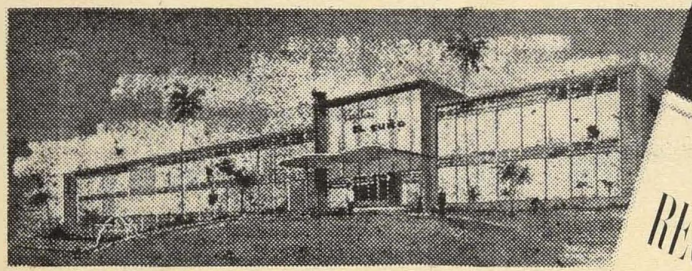
— כּואַן, מען דאַרף פארמאַכן דאָס טרינק-הויז, גענוג געשלאָפן, — האָט ווער כּואַנען געשטויסן, געווקט.

כּואַן האָט זיך אויפגעכאַפט פונם שווערן קאָשמאַר, זיך אויסגעגליכט און געזומען מיט האַסטיקע טריט שפּריינען אהיים.

אַ גוט יאָר ווינטשן מיר אונזערע קליינטן און דער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ.

לשנה טובה תכתבו

NUEVA FABRICA DE REGALIAS EL CUÑO,
DOBLE VIA RANCHO BOYEROS, LA HABANA.

Regalías EL CUÑO

1555

VAYA AL SEGURO

Al comprar pantalones de trabajo

VAYA AL SEGURO

EXIJA que estén hechos con

DRIL ARIGUANABO

El único que le garantiza:
- más duración
- más fortaleza
- más resistencia

¡Y NO DESTIÑE!

DRIL ARIGUANABO

Busque siempre esta marca impresa en el tejido

Es un tejido garantizado por la
COMPAÑIA TEXTILERA ARIGUANABO, S. A.

El secreto de la

está en la

y la mejor brocha es

CORONA®

NB-55-1

En pura CERDA CHINA

Las gomas U. S. ROYAL

Autopista

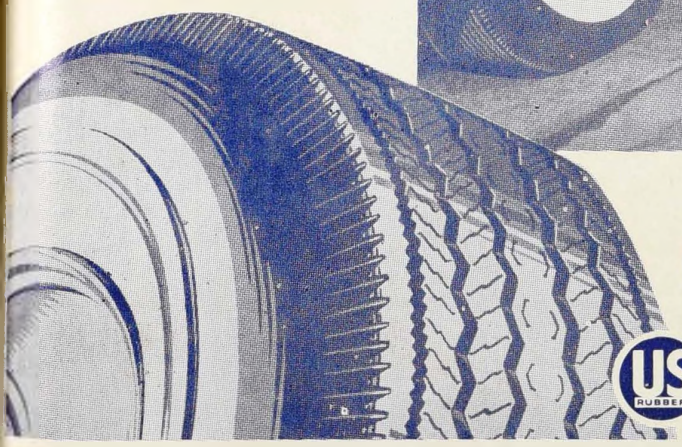
Protegen su vida!

Las gomas U. S. ROYAL AUTOPISTA son las únicas gomas que han salido victoriosas de la más severa de las pruebas al sometérseles atravesadas por 8 clavos de 2 pulgadas a un recorrido de 3559 kilómetros (4 veces la distancia entre la Habana y Santiago de Cuba) sin que se registrara el más mínimo escape de aire.

Las gomas U. S. ROYAL AUTOPISTA protegen su vida, eliminando los peligrosos reventones y los ponches bruscos, brindándole esa seguridad que usted necesita para disfrutar plenamente de su automóvil en las largas distancias, altas velocidades y tráficos congestionados de hoy.

Las gomas U. S. ROYAL AUTOPISTA ruedan mucho más kilómetros porque se gastan parejo son gomas frescas que siempre responden a la confianza del automovilista.

Los tiempos modernos requieren la nueva seguridad de la moderna goma U. S. ROYAL AUTOPISTA.

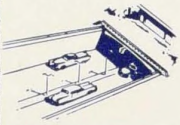
INMUNES A PONCHES Y REVENTONES

SEGURIDAD EN CAMINOS PELIGROSOS

FRENAJE SIN PATINAZOS

GRAN RESISTENCIA AL DESGASTE

U. S. ROYAL

Lo mejor en gomas!

U. S. ROYAL

Autopista

U. S. Rubber

Fabricadas en Cuba por obreros cubanos.

דאָס געזעלשאַפטלעכע לעבן פון ישוב, אין בילד

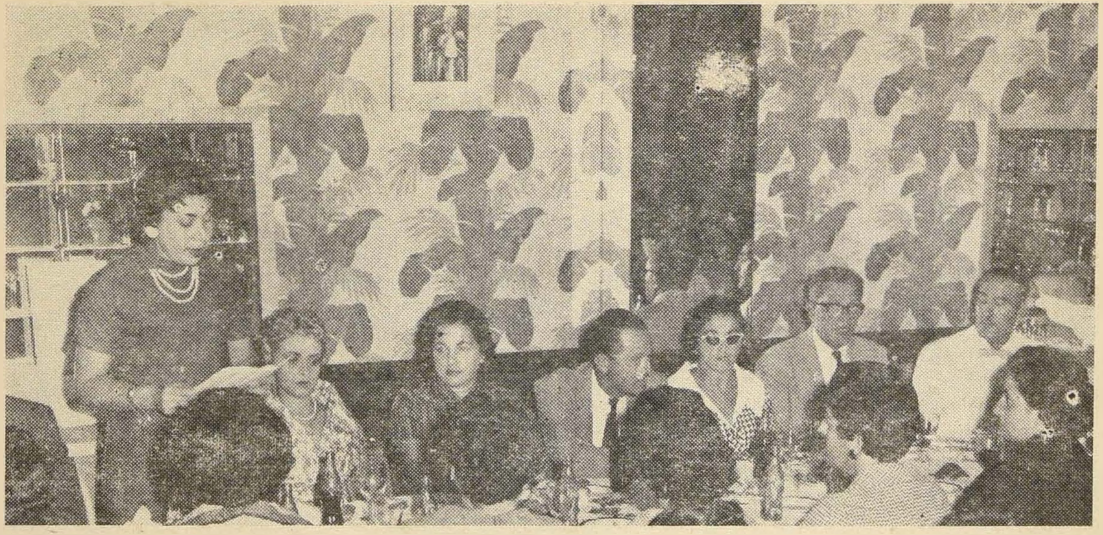
דעם 18טן סעפטעמבער בירט דורך די חוגע וויצ'א א טיי צו דער דערעפענונג פון אירע אקטיוויטעטן און צו דער פראקלאמירונג פון „חודש פון אידישן קינד". ביי דער געלעגנהייט האט פרוי טאשע ראזענבערג איבערגעגעבן אירע איינדרוקן פון באזוך אין ישראל.

די ווייצ הנה סענעיט - גרופע גיט א קאקטייל לכבוד די באריטטייער פון דער קובאנער פרעסע, כדי אויפצוקלערן דעם אינהאלט פון דער פיעסע „על וויאלין", וואס זיי פירן איין דעם 30-טן סעפטעמבער און 1-טן אקטאבער.

אלגעמיינער אספעקט פון פרעזידיום אויף דעם באנקעט, אין זאל פון פאטראנאט, וואס דער באנד-דרייוו קאמי-טעט האט איינגעארדנט דעם 12-טן אקטאבער לכבוד ח' ליב זירצין, מיטגליד פון ציוניסטישער עקזעקוטיוע.

דער מיטער - קאמיטעט פון דער צענטער-שול האט הונדערטפירט דעם 21-טן אקטאבער א באנקעט-מעריענדא פאר דער אייזענהאוער פארוואלטונג אין איר אקטיווער פרעזידענטין פרוי לובא קאץ (רעדנדיק).

דעם 25־טן נאָוועמבער איז פֿאַרגעקומען אין זאַל פון פֿאַטראָנאַט דער געזעגנונגס־אָוונט פֿאַר ה׳ אברהם פּעסקין, אָרגאַניזירט דורך דער ציוניסטישער פֿאַרייניקונג. ביי דער געלעגנהייט איז אויך אינסטאַלירט געוואָרן די נייע לייטונג פון קרן קיימת לאָמיטעט מיט ה׳ האַררי בערענטהאַל, אלס פּרעזידענט (רעדנדיק).

אַלגעמיינער אספעקט פון די אָנוועזנדע אויף דער אויפנאַמע לכבוד דער ישראל-זינגערין חנה אהרני, ווען אין פאַרגעקומען דעם 10-טן דעצעמבער אין דער פּריוואַטער הייב פון פרוי אפעלבאַ לוריע און אָרגאַניזירט דורך דער „וויצאָ" - פאַרוואַלטונג.

ישראל-זינגערין חנה אהרני (צענטער) פאטאגראפירט מיט די פירערינס פון אלע „וויצא"־גרופן בעת דעם גאלא - קאונט־ברויט אין האטעל ריוויערא, וואס איז פארגעקומען דעם 19-טן דעצעמבער.

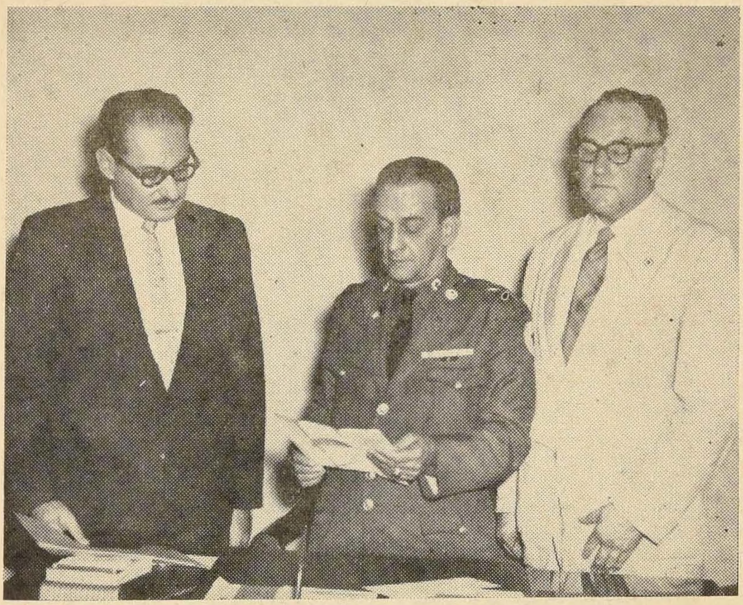
די גרופּע פרויען וועלכע האבן פּאַטראָניזירט די ברידוש-פּאַרטי אין אָוועט-בריוט. וואָס אין פּאָרגעקומען דעם 21-טן דעצעמבער, לטובת דעם אידישן פּרויען פּאַריין אין קובא.

דער אידישער אינזשיניער ענריקע אָלטוסקי (רעכטס) פּאָטאָגראָפירט בעת ער נעמט אויבער דעם אמט אַרַם קאָמוניקאַציע - מיניסטער אין דער רעוואָלוציאָנערער רעגירונג.

דאָ זעט מען דעם טראַנספּאָרט פון 600 פונט בלוט-פּלאַסמעס וואָס דער „רויטער מגן דוד" פון ישׂראל האָט צו־
געשיקט ווי אַ מתנה פּאַרן קובאַנער רויטן קרייץ אין חודש יאַנואַר, כדי צו העלפן די פּאַרוואונדעטע פון דעם
בזרגער-קריג אין קובאַ.

דער פּרעזידענט פון קובאנער רויטן-קרייץ קאראנעל קאסיא דעל פינא (אינמיטן) שיקט איבער דורך דער באַרמיטלונג פון ישראל־קאנסול אין קובא ה' ס. מ. קאפּלאן (לינקס) זיין דאנקבאַרקייט פאר דער מתנה פון 600 פונט בלוט־פּלאסמע, וואס איז צוגעשיקט געוואָרן דורך דעם „רויטן מגן דוד" פון ישראל. ביי דער צערעמאניע איז אויך אָנווועזנד דער דעלעגאַט פון אינטערנאַציאָנאַלן רויטן קרייץ ה' פיער זשעקיער (רעכטס).

MODELO 46

IGNACIO AGRAMONTE 461
TELF. 5-2363

REPUBLICA DE CUBA
SOCIEDAD NACIONAL CUBANA DE LA CRUZ ROJA
PRESIDENCIA
LA HABANA

CRUZ ROJA CUBANA
DIRECCIÓN CANALIZADORA
REGISTRO GENERAL
ENE 27 1959
SALIDA No. 15

AÑO DEL CINCUENTENARIO DE LA CRUZ ROJA

L a Habana, Enero 27 de 1959.

Dr. Charles W. Feinberg,
National Director, American Red Mogen
Dovid For Israel.
225 West 57 th Street,
New York 19,
N.Y.

Señor Director:-

Sean estas lineas portadoras del sentido reconocimiento de la Cruz Roja Cubana, por el valioso donativo que nos hiciera esa Sociedad, consistente en 600 libras netas de plasma sanguineo, con destino al auxilio de los heridos de la pasada guerra civil de Cuba.-

Mucho agradecemos el generoso y extraordinario donativo que se nos hiciera, por el que hacemos llegar las mas ex resivas gracias, rogándole la hagan extensiva a los miembros de esa Sociedad American Red Mogen Dovid For Israel.-

Al hacerles llegar el testimonio de nuestro sentido reconocimiento, aprovecho la oportunidad para hacerle llegar una foto del recibo del plasma de referencia, a la llegada a nuestra Institución, para que la guarden como recuerdo de dicho motivo acto.-

Aprovecha la oportunidad para reiterarle el testimonio de su mas distinguida consideración.

Coronel Oscar Cossio del Pino, HMSD.,
Presidente de la Cruz Roja Cubana,
Delegado Oficial del Gobierno.

1.

פאקסימיליע פון דאנק-בריוו פון קובאנער רויטן קרייץ פאר דעם „רויטן מגן דוד" פון ישראל פאר דער מתנה פון 600 פונט בלוט-פלאסמע.

פירער פון פּאטראָנאַט, יוניטעד היברו קאָנגרעגיישאָן און סענטראָ סעפּאַראַדיטא ווערן אויפגענומען פון פּרעזידענט אוררוטיא, וועמען זיי גיבן איבער א טשעק פון 15 טויזנט דאָלער: דערפון 5 טויזנט פאר די געלימענע פון כאָגוא דע טאנאמא און 10 טויזנט פאר דער אגראר־רעפאָרם.

דער מיניסטער פון ישראל אין קובא, געזאנדטער דוד שאלתיאל (לינקס) אין באגלייטונג פון ישראל קאנסול ס. מ. קאפלאן (אינמיטן) באזוכט דעם אגריקולטור-מיניסטער דר. היימבערטא סאבי מארין (רעכטס) דורך וועמען ער באט אן טעכניש חילף פון ישראל פאר דער קובאנער אגראר - רעפארם.

דעם 17-טן אַפּריל האָט די „וויצאָ" דורכגעפירט אַ מסיבה געווידמעט דעם יום-טוב פּסח, און אַלע גאַסט־דערנער איז אויפגעטראָטן דר. טערלאָ. אויפן פּאָלגנדן בילד זעט מען דעם פּרעזידיום פון דעם אקט, צוזאַמען מיט די פּרויען וואָס האָבן פּאַטראָניזירט די אונטערנעמונג.

דעם 5-טן מאי (כז' ניסן) איז דורכגעפירט געוואָרן אין בית־הכנסת הגדול פון דער קהלה „עדת ישראל" א געדענק־אָוונט צום 16־טן יאָרטאָג פון וואַרשעווער געטא־אויפשטאַנד. דער אקט איז אָרגאַניזירט געוואָרן דורך דער קהלה „עדת־ישׂראל". דער גענעראַלשאַפט „בריידער פון ישראל" און דער חברה קדישא „חסד של אמת".

פּרעזידיום פון דער גרויסער פּאָלקס-פּייערונג צום 11-טן יום-העצמאות פון מדינת-ישׂראל, אָרגאַניזירט דורך דעם ציוניסטישן פּלענום-ראָט, אין זאָל פון פּאַטראָנאַט, דעם 13-טן מיאי. ביים מיקראָפּאָן: ה' איסאַק בערעזדיווין, וויצע-פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער פּאַרייניקונג, האָלטנדיק די דערעפענונגס-רעדע.

א טייל פון די אויסלענדישע קאנסולן אקרעדיטירט אין קיבא, הויבע באאמטע פון קובאנער אויסלאנדס-מיניס-טעריום און בארשטייער פון אידישע אינסטיטוציעס, וואס האבן זיך באטייליקט אין דער רעספשאן וואס איז פארנעמיבען אין ישראל-קאנסיראט, דעם 13-טן מאי, אין שייכות מיטן 11-טן יום-העצמאות פון מדינת-ישראל.

די ציוניסטישע פאַרייניקונג און דער קרן-היסוד קאָמיטעט האָבן דורכגעפירט דעם 14-טן מאי א געזעגנונגס־באַנקעט פאַר דר. גור-אריה טעראָק, שטייענדיק: דר. טעראָק, האָלטנדיק זיין געזעגנונגס-רעדע.

דעם 16-טן מאי איז פאַרגעקומען אין לאָקאַל פון דער ספרדישער געמיינדע שכת-אחים, א פייערלעכער אקט אין שייכות מיטן 11-טן יום־העצמאות פון מדינת־ישראל, אַרגאַניזירט דורך דער יוגנט-גרופע „מכבי". אויפן באַלגענדן בילד זעט מען דעם פּרעזידיום פון אקט. בײַם מיקראָפאָן: ה' איסאק סאַלינאַס, האַלטנדיק די דערעפענונגס-רעדע.

דער קאנסול פון ישראל אין קובא ה' ס. מ. קאפלאן (לינקס) אין זיין חשובע פרוי כוליא (רעבטס) זיינען אויפ-
געלאדן געווארן אין מעקסיקע צו דעם באזוך פון פרוי גאלדע מאיר, אויסלאנדס-מיניסטער פון ישראל (צענטער)
אויפן בילד זעט מען אויך הר. מאסיס, אמבאסאדאר פון קובא אין מעקסיקע און זיין פרוי אין צענטראל הויז
שאלתיאל, מיניסטער פון ישראל אין מעקסיקע און פרוי.

פֿרעזידיום פֿון באנקעט לכבוד די ברידער חיים שיינוק (צו זיין 35 יעריקער ציוניסטישער און געזעלשאפטלעכער אַרבעט) אין שמעון שיינוק (צו זיין ווייזיט אין האַוואַנא פֿון ישראל), וואָס איז אָרגאַניזירט געוואָרן דורך א גרופּע ציוניסטישע חברים אין לאַנדסלייט (אינמיטן יונג)

דעם 28-טן יוני איז אין זאל פון פּאטראנאט-בנין פּאַרגעקומען דער גראַדואירונגס-אקט פון דער אידישער צענ-טער-שולע. אויפן בילד זעט מען די 34 גראַדואַנטן, ווי אויך די אידישע און שפּאַנישע לערער אין דירעקטאָרן.

די גרויסע קיבאנער פויערים זואס זיינען געקומען זיך באטייליקן אין דער פויערים - קאנפעדעראציע פון 26-טן יולי, זואס איז אויפגענומען געווארן אין דער ציוניסטישער פארייניקונג, פון 24-טן ביז 27-טן יולי.

דעם 11-טן אויגוסט האָט די ציוניסטישע פאַרוויניקונג דורכגעפירט אין זאל פון פאטראָנאַט א געזעגנונגס-קאָנצערט לכבוד דעם מיניסטער פון ישראל, געווען דוד שאלתיאל. אויפן פאלגנדן בילד זעט מען מיניסטער שאלתיאל ארומגערונגלט פון א צאל געזעלשאפטלעכע טויער פון אונזער ישוב.

דעם 17-טן סעפטעמבער האָט די „וויצא" יאָנג וואומען דירכגעפירט א פייערלעבן אקט צו דער געלעגנהייט פון זייער 18 יאריקן יובילייאום (בר-מצוה). אויפן בילד זעט מען די איצטיקע פרעזידענטין ארומגערינגלט פיט די פרויען וואס האבן באַרנומען דעם אמט פון פרעזידענטינס זייט די אינסטיטוציע איז געגרינדעט געוואָרן.

CIA. DIST. DE HILOS

CAPITOLIO, S. A.

SOL 370 (entre Aguacate y Compostela) TELF. 5-6982

La Habana

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קליענטן און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ
יאָר פון פראָספעריטעט גליק און פרייד !

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

ALMACEN DE PIELES Y ZAPATOS

"LA CASA GIL"

de HOLTZ e Hijos

TTE. REY 310 y 358 Telef.: 61-0919 y 5-7302

Completo surtido en pieles del país y extranjeras, hules de mesa, pergamoides para libros y hule de tapicerías.

Precio sin competencia

אַ יאָר פון גליק פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

האַלץ און קינדער

CIMBLER Y HIJO

IMPORTADORES
DE TEJIDOS Y PAÑOS INGLESES
" STRAND "
Trade Mark

Plácido (Bernaza) No. 221.
Teléfono A5-2162.
LA HABANA

מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פריינט
אוּן דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

Ricla Textile

FABRICANTES DE ROPA INTERIOR
Y ARTICULOS DE PUNTOS

MURALLA No. 107
TELF. M-7066 Habana, Cuba

אַ גליקלעכן אוּן צופרידענעם יאָר. ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט אוּן
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

1959—1960 ✡ 5720—תש"ך

Kalman Wodonos

Almacén de Pieles Americanas y del País
Hules, Badanas y Cordones

BERNAZA 210 TELF. A-4385

HABANA

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר. ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

S. BRASLAWSKY

Bernaza 233 **Telf. M-1210**

Habana

———U———

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

LA CASA BEN

TALLER DE ROPA HECHA EN GENERAL

DE

SZUCHMACHER Y MINSKY

Avenida de Bélgica 489 **Teléfono M-6176**
(antes, Monserrate) Habana

HABANA

צום נייעם יאר באגרוסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פרוינט און דער גאנצער קאלאניע אין קובא
און ווינטשן אלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

CERRO CENTRAL TEXTILE, S. A.

FABRICA DE TEJIDOS DE PUNTO

Camisetas "MORRO" — Camisetas "C. M. Q."
Pantalones "TULIPAN"

Falgueras 414 — Teléfono A-6362
Cerro — Habana

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן
פריינט און דער גאַנצער קאַלאָניע אין קובאַ
און ווינטשן אַלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

Fábrica de Camisas

RECORD

de SINGER y HNO.

Bernaza 219 — Tel. A-0276

מיר באָגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קליענטן און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ
יאָר פון פראָספעריטעט גליק און פרייד !
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Z. SHAFTAL

ALMACEN DE TEJIDOS
Y CARTERAS DE SEÑORAS

Compostela 561
entre Muralla y Sol

Teléfono W-4690
Habana, Cuba

א יאָר פון גליק, פרייד און פּראָספּעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

KASIEL FIALKOFF

Almacén y Fábrica de Artículos de Punto

NAZARENO 157 Y 159
GUANABACOA

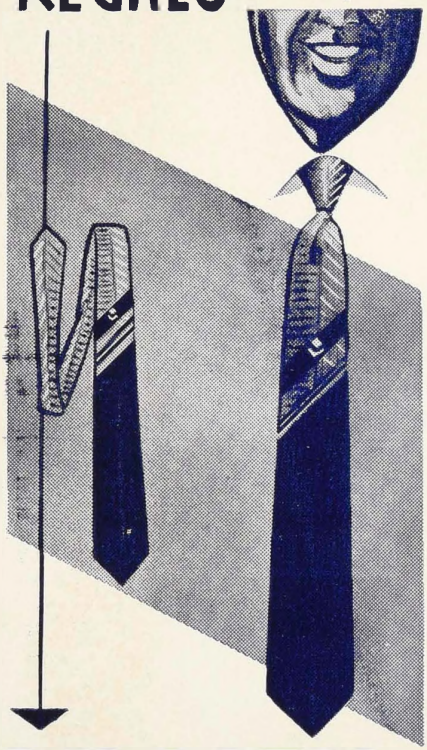
TELF. 90-1949

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא
און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

para su uso

O
EL
MEJOR
REGALO

REPORTER

Sello de Oro

LAS CORBATAS QUE
LAS MUJERES ADMIRAN
Y LOS HOMBRES PREFIEREN

פרידער
קאַריטי

די פאַבריקאַנטן

פון די

באַרימטע קראַוואַטן

„רעפּאָרטער"

באַגריסן צום נייעם יאָר

זייערע קונדן. פריינט

און אַלע אידן פון קובאַ.

לשנה טובה תכתבו
ותחתמו

TODOS SON PRODUCTOS DE

Pan Rubber Mfg. Corp.

FABRICA DE ARTICULOS DE GOMA EN GENERAL

AMENIDAD No. 125
TEL. 8-3866
CERRO-HABANA

ESPECIALIDADES
PARA LA INDUSTRIA DEL CALZADO

Tacones, Suelas y
Planchas de Goma con Marcas
de Prestigio

אייראָפּעאיש אידנטום:
קעגנוואַרט און צוקונפט

פון דר. ש. לעווענבערג

צוטרעטנדיק באַהאַנדלען די פּראָגנהייט און צוקונפט פון אייראָפּייישן אידנטום, דאַרף אונזער צוגנג זיין אָן אָביעקטיוו-ווישנשאפטלעכער, אין זין פון דעם באַקאַנטן שפּינאָזישן פּרינציפּ: נישט לאַכן, נישט ווייגן, נאָר פּראָשטיין. דער דאָזיקער צוגאַנג פּראָפּליכטעט אויך ביים באהאנדלען אַלע פּראָבלעמען פון אייראָפּייישן אידנטום.

עס ווערט דערביי זיין נאָטירלעך צו שטעלן זיך קודם כל די פּראָגע: וויפל ציילט היינט דאָס אייראָפּייישע אידנטום? ביי צוואַנציק יאָר צוריק פּאַרן אויסברוך פון דער וועלט-מלחמה, האָט דער סאָציאָלאָג דר. רופּין אויסגערעכנט, אַז אין אייראָפּע לעבן אָן ערך צען מיליאָן אידן, וואָס האָט געהייסן זעכציק פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער צאָל אידן אין דער וועלט. ביים היינטיקן טאָג זיינען אין אייראָפּע נישטאָ מער ווי פיר מיליאָן אידן — 33 פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער צאָל אין דער וועלט.

די דאָזיקע ציפער באַזירט זיך אויף באַלגעדיקע דריי ראַיאָנען: צווישן אָן האַלבן מיליאָן אידן לעבן אין אייראָפּייישן טייל פון ראָטן-פּאַרבאַנד. פיר הונדערט טויזנט אידן — אין די אַנדערע קאָמוניסטישע לענדער, און א מיליאָן אידן געפינען זיך אין 20 פּאַרשיידענע אייראָפּייאישע לענדער.

דאָס סאָוועטישע אידנטום

אין ראָטן-פּאַרבאַנד האָט זיך נאָך מיט איבער צען יאָר צוריק אָנגעהויבן די אויפּגעצוואונגענע אַסימילאַציע פון אידישן ישוב. עס איז ליקווידירט געוואָרן דער אידישער אַנטי-פּאַשיסטישער קאָמיטעט, עס זיינען אַרעסטירט געוואָרן די אידישע שרייבער, און עס האָט זיך אָנגעהויבן א בריטע אַנטיסעמיטישע קאַמפּאַניע, וועלכע האָט דערפירט צום בארימטן בלבול אויף די אידישע דאָקטוירים. אין יענער צייט איז פּאַרעפּנטלעכט געוואָרן אין דער „פּראַוודאַ" דאָס באַרימטע אַרטיקל פון איליא ערענבורג, וואָס האָט אָנגעזאָגט א דעצידירטן און פּאַרבינענעם קאַמף פון דער סאָוועטישער מאַכט קעגן ציוניזם און מדינת-ישראל.

ווי זעט אויס די לאָגע ביים היינטיקן טאָג? נישט געקוקט אויף דער

דערקלערונג, וועלכע מיקאיאן, דער פאַרטרעטער פון סאָוועטישן פֿרע־מיער, האָט געגעבן אויף יענעם הים־טאַרישן צוזאַמענטרעף מיט דער וועלט־פֿרעסע אין אַמעריקע, אז אידן אין ראָטן־פאַרבאַנד גענים פון דער זעלבער פריהייט וואָס אַלע אַנדערע פעלקער, וויסן כיר אז דאָס אידישע פֿאָלעם שטייט דאָרט אויפן זעל־ביקן אָרט. אידן זיינען נאָך אלץ די אינציקע נאַציאָנאַלע מינדערהייט, וועלכע באָקומט נישט די מעגלעכקייט צו האָבן א פאַרייניקטע אָנפירונג פון אַלע בתי־מדרשים אין רוסלאַנד, דאָס וואָס עס פאַרמאָגן די קירכעס און געבעט־הייזער פון אַלע רעליגיעזע גע־מיינדעס, וועלכע עקזיסטירן אין רוס־לאַנד.

עס וועט אָבער זיין א טעות צו מיינען אז דאָס אידישע פֿראָבלעם אין ראָטן־פאַרבאַנד איז נאָר א פראגע פון רעליגיע. עס איז אויך נישט קיין עיקר די פֿראגע פון דער אידישער שפּראַך און אידישער קולטור, וועלכע איז נאָך אלץ פאַרבאַטן אין ראָטן־פאַר־באַנד. דאָס פֿראָבלעם איז קודם כל א גזעלישאפטלעך - עקאָנאָמישע. אידן זיינען די אינציקע נאַציע אין סאָוועטן פאַרבאַנד מיט א ספּעציפישער גע־זעלישאפטלעך - עקאָנאָמישער סטרוק־טור. נישטא היינט דאָרט קיין אידי־שע פּויערים ווי אמאל בעת דער קרי־מער קאַלאָניזאַציע. פֿראָפֿעסיאָנאל זיינען דא זייער ווייניק אידן אין דער שוואַרצ־אינדוסטריע. די אידן וואוינען מערסטנס אין די שטעט, זיינען ס'רוב באַשעפטיקט אלס באַאמטע און אין פרייע באַרופן. דאָס פֿראָבלעם באַ־שטייט אין דעם, וואָס די אידן ווערן געזען ווי א פרעמדער אַרגאַניזם, מען האָט נישט קיין צוטרוי צו זיי. אידן האָבן צופיל קרובים אין אויסלאַנד און פאַרבינדונגען מיט מדינת־ישראל. א פאַקט איז, אז אידן קענען היינט נישט באַרעמען קיין וויכטיקע פאָזי־ציעס אין דער אַרמיי, זיינען נישטא אין דיפלאָמאַטישן דינסט, און זיינען שוין נישט בנמצא צווישן די קאָמונס־טישע פירער, נישט געקוקט דערויף, וואָס ביי א פערטל מיליאָן אידן זיינען נאָך דאָרטן מיטגלידער פון דער קא־מוניסטישער פאַרטיי. יעדער איר האָט אין פאַספּאָרט איינגעשריבן זיין אי־דישע נאַציאָנאַליטעט, און דאָס איז גענוג, ער זאל ליידן פון דער וויי־טיק־לעבער דיסקרימינאַציע אויף אלע גע־ביטן פון לעבן.

די אידן פון ראָטן־פאַרבאַנד ווערט נישט דערמעגלעכט צו האָבן א קאָנ־טאַקט אפילו מיט די אידן פון אַנדערע קאָמוניסטישע לענדער. דער סאָוועט־טישער איר טאָר נישט אבאָנירן די וואַרשעווער אידישע כשר־קאָמונס־טישע צייטונג „פֿאָלקס־שטימע". קיין שום אידיש בוך, מעג עס אפילו זיין הונדערט פראָצענטיק קאָמוניסטיש.

זיין — אדער נישט־זיין

עס זיינען פאַראן אַזעלכע, וועלכע זאָגן באַרוים די פּוליטעניקע אַסי־מיליאַציע פון סאָוועטישן אידנטום, אין באל וועט עס וועט נישט זיין אַן עליה קיין ישראל. דאָס איז נישט ריכ־טיק. פּונקט ווי אין יענעם לאַנד וועט אויך א געווייסער פראָצענט פון די אידי איז ראטו־פארבאַנד אַרונטער־באַלן דעם פּראָצעס פון אסימיליאַציע, אבער קיינמאל וועט עס נישט געשען אויף אזא באַרנעם, וואָס זאל דער־פירן ביז צום פארשוויונדן פון סאָוו־טישן אידנטום. די סיבה איז קודם־כל

דער נישט-איינהייטלעכער כאַראַקטער פון רוסישן אידנטום. א מאַליאַן אידן לעבן אין אוקראינע, ווו אי איז זיך נישט פאַרצושטעלן זייער פּוליטע- דיקע אַסימילאַציע צווישן די אוקרא- נער, ווו דער אַנטיסעמיטיזם האָט א טיף-פאַרוואָרצלטע טראַדיציע. אויך דער פערטל מיליאָן אידן פון וויים- רוסלאַנד איז וויט פון פולשטענדיקן אַסימילירן זיך אין דער וויים-רוסישער קולטור. דאָס זעלבע איז מיט די הונדערט טויזנט אידן פון ליטע און לאַטווייע. שוין אָפּגערעדט פון די הונ- דערטער טויזנטער אידן, וועלכע שטא- מען פון פוילן, רומעניע, ליטע און לאַטווייע, און געפינען זיך היינט אין רוסלאַנד וועמענס שפּראַך איז גע- בליבן אידיש, געדענקען נאָך העברי- איש און א בלאַט גמרא, וואָס זיי האָבן געלערנט אין חדר. אויך די באַגעגענישן פון די ישראלדיקע יוגנט- לעכע מיט דער סאָוועטישער יוגנט האָבן אונז א סך דערציילט וועגן דער שטאַרקער צוגעבונדנקייט און איר באַוואוסטזיניקער אָנגעהעריקייט צום אידישן פאָלק, וועלכער עס האָבן נישט געקענט פאַרווישן די פערציק יאָ- סאָוועטישער רעזשים. די שטים פון דורות, פון טויזנטער יאָרן אידישער געשיכטע איז פיל שטאַרקער און מעג- טיקער ווי עס האָט געמיינט די קא- מוניסטישע אידאָלאָגיע.

דער ליקווידאַציע - פּראָצעס אין אַנדערע קאָמוניסטישע לענדער

אויך אין די אַנדערע קאָמוניסטישע לענדער איז די אידן פּראָגע א געזעל- שאפטלעך עקאָנאָמיש פּראָבלעם. עס וואָקסט דאָרט אן אינטעליגענץ, וועל- כע רייסט זיך צו פאַרנעמען דאָס אָרט פון די אידן. אין יערן פון די דאָזיקע לענדער איז די לאָגע אן אַנדערע. אין פוילן, למשל, איז דער אַנטיסעמיטיזם נישט קיין מלוכהשער נאָר קוים פון די מאַסן. אין טשעכאָסלאָוואקיע האָט די מלוכה ביז היינט נישט צוריקגע- צויגן אירע באַשולדיקונגען קעגן יישר- אל און ציוניזם, וועלכע זיינען געקו- מען צום אויסדרוק אויפן סלאַנסקי- פּראָצעס. אידישע פירער זיינען פאַ- משפט געוואָרן צו לאַנגע יאָרן תפיסה. אייפטריימלענדיק איז די לאָגע פון די אידן אין רומעניע. אין סך-הכל קען מען פעסטשטעלן, אז די דאָזיקע אלע לענדער שטרעבן צו ווערן אידן-רין. דאָס קען זיך פאַרציען אויף נאָר עט- לעכע יאָר מעגלעך, אז דאָ און דאָרט וועלן בליבן צוביסלעך אידן, אָבער דער ליקווידאַציע - פּראָצעס פון אור- אלטע אידישע קהלות וואָס האָט זיך אָנגעהויבן נאָך דער צווייטער וועלט- מלחמה, גייט וווייטער אן און ווערט מיט דער צייט אלץ שארפער.

די גוואַלדיקע ענדערונגען אין מערב-איראָפּע

מיט צוועלף יאָר צוריק איז אירא- פּע געווען צעשטערט. די ווירטשאפט — ביזן גרונט צעטריסלט. די פאָלי- טישע לאָגע — פאַרנעפּלט און כאַא- טיש. דאָס האָט געהאָט א שטאַרקן איינפלוס אויך אויף די אידישע ישו- בים אין די פאַרשיידענע מערב-אי- ראָפּייאישע לענדער. אין די פיר יאָר פון 1948 ביז 1952 האָבן זעקס הונ- דערט טויזנט אידן פאַרלאָזט איראָפּע און, אויפן אלטן שטייגער, געלאָזט זיך אויפן וועג פון וואַנדערן. די חויפט פּראָבלעמען זיינען דעמאָלט געווען:

שטיצע, ברויט, הילף פאר קינדער, אפּנעמען צוגעוויבט פאַרמעגן, אפּרא־טעווען יתומים, פאריניקן צעשיידטע משפּחות. אינגאַנצן אַנדערש זעט אויס די לאגע ביים היינטיקן טאג. דער עקאָנאָמישער מצב איז א סטאַביל־זירטער. מיטן אויסנאַם פון געוויסע לענדער זיינען אומעטום די אידן גע־וואָרן בירגער, פירן א נארמאל לעבן און גייען מיטן שטראָם פון דאָרטיקן לעבן.

נישטא קיין געניוע סטאַטיסטישע ציפערן, אָבער מיר וויסן, אז די אידי־שע באפעלקערונג אין די לענדער באַ־שטייט מערסטנס פון עלטערע. די צאָל קינדער און יונגטלעכע איז א קלייניע. דאָס פּראָצענט פון געמישטע חתונות האָט אין געוויסע לענדער אָנגענומען א גאָר שארפע פארם. שוין נישט רערנדיק פון רעליגיעזן און קולטורעלן שטאַנדפונקט שטייען מיר דאָרט פאר דער פראגע פון פיזישן קיום.

דער דראמאטישער גיראָנגל

אלץ איז גוט און פיין אין אייראָפּע. עס איז פאראן דעמאָקראַטיע, גלייכ־בארעכטיקונג. אָבער מען פארגעסט, אז די געזעלשאפטלעך־עקאָנאָמישע סטרוקטור פון דער מערהייט אידן אין אייראָפּע איז נישט קיין געזונטע און אז זי אונטערשיידט זיך פון דער אלל־געמיינער באפעלקערונג. זיי זיינען אָדער אין האַנדל, אָדער אין די פרייע בארופן. ווי לאַנג עס הערשט עקאָנא־מישער אויפשטייג, ווי לאַנג עס איז פאר אלעמען דא ברויט און אָרבעט באמערקט מען עס נישט. אָבער מיר האבן דאָך לאַנג געלערנט פון דער אידישער געשיכטע, אז ביי די מינד־סטע עקאָנאָמישע, צי פּאָליטישע שוועריקייטן זיינען אידן די ערשטע קרבנות.

די צווייי גרעסטע אידישע ישובים אין מערב-אייראָפּע געפינען זיך אין ענגלאַנד און פראַנקרייך, וואו עס זיי־נען לעצטנס צוגעקומען אָן ערך זעכ־ציק טויזנט אידן פון צפון־אפריקע און מצרים. דער צונויפשטעל פון עקאָנאָמישע סטרוקטור פון די אידן אין פּאריז איז אָן אַנדערער ווי אין לאַנדאָן. פּאראָן דאָרט וויכטיקע אויפ־גאבן פאר ערנסטע סאָציאָלאָגישע פאָרשער. אָבער מיר אין איצטיקן מאָמענט איז וויכטיקער דאָס פראָבלעם פון דעם פערטל מיליאָן אידן, וואָס לעבן אין די פאַרשיידענע אַנדערע אייראָפּיי־אישע לענדער. לאָמיר נעמען אוא פינלאַנד, וואו דער ישוב ציילט 1.700 אידן, אין נאָרוועגיע — 900. עס זיינען פאראָן ערטער, וואו עס גע־פינען זיך נישט מער ווי 50 ביז 200 אידן. זיי פארמאָגן נישט קיין רב, קיין שוחט, קיין לערער, און אַנדערע עלע־מענטארסטע מיטלען פאר פירן א אידיש לעבן.

נישט קיין קדיש דארפן מיר זאָגן נאר די דאזיקע אידן, וועלכע נישט געקוקט אויף די אלע שוועריקייטן, רעזולטירן יעדע זיך פאַרן דערהאלטן דאָס רוחל אידישקייט. די אויפגאבע פון אונז אלעמיין באשטייט, אין אַנטקעגן־צוקומען אוז העלפן זיי אין דעם דא־זיקן דראמאטישן געאַנגל פאר אי־דישקייט.

שיאטי די לויכטיקע פערספעקטיוו

צו טאָו איז פאראן א סך אויפן דאזיקן געביט. מען קען ארגאניזירן א וואַנדערנדיקע פאלקס־אוניווערזי־טעט. מען קען געפינען רבנים, וועלכע

זאָלן בּאָרן פון שטאָט צו שטאָט, כּיון דאָרף זיין אין פּאָלק, זוכן אידן, פּאר־פעסטיקן אידישקייט, אידישן באַוואוסטזיין. עס דאַרף פּראַקטאַמירט ווערן די לאָזונג: העברייאיש ווי די צווייטע שפּראַך! געווים איז נישט גרינג צוצוואיגענען זיך אַ צווייטע שפּראַך אין די פּערציקער, דרייסיקער אָן אַפּילו צוואַנציקער יאָרן. דאָס דאַרף געטאָן ווערן וועָן דאָס קינד ווערט אַלט פּיר, דרייַ אָן צוויי יאָר. דאָס וועט אונז העלפֿן שאַפֿן דאָס פּנים אָן באַוואוסטזיין פון נאַציאָנאַלער אָנגעהעריקייט. אונזער אַלט וועלט־פּאָרל „אומה ולשון" איז דער טייטש דערפון: כּל זמן מיר וועלן אָפּהיטן אָן קולטיווירן אונזער שפּראַך, וועלן מיר זיין אַ נאַרמאַל געזונט פּאָלק.

לאָמיר געדענקען אין די געפּאַרן, וואָס לויערן אויף די אידן אין די אַלע לענדער, וואו עס הערשט איצט עקאָנאָמישער וואויל־שטאַנד און עס עקזיסטירן געזעצן קעגן אַנטיסעמיטיזם. לאָמיר אויפהערן זיין פּאַליטיש נאַיוו און קורצזיכטיק. אונזער געשיכטע איז אַזוי לאַנג און אַזוי רייך, אַז מיר קענען גענעמען אין איר אַלערליי פּאַרגלייכן פון די נעכטנס פּאַר מאָרגנס. שוין געוועזן נישט איין גלות אַלעקסאַנדריע של מצרים, וואו נישט געקוקט אויף אַלע בעסטע באַדינגונגען איז עס אויסגעגאַנגען אָן יורשים און אָן ירושה... ציוניזם איז דער אייניציקער קולטור־העגעמאָן, וואָס קען ראַטעווען די אידישע ישובים פון אונטערגאַנג. אָבער נישט דורך נעגאַציע, נאָר דורך העלפֿן שאַפֿן די ליכטיקע פּערספּעקטיוו, פּאַרבינדן זייער לעבן מיט די בעסטע האָפענונגען פון גאַנצן פּאָלק.

CORTESIA DE

Compañía Litográfica de la Habana, S. A.

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

1959—1960 ✡ 5720—ת ש "ך

SALUDAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU PROGRESO, BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

THE BANK OF NOVA SCOTIA

פאקטן און ציפערן וועגן אלע לענדער פון דער וועלט

פון מ. ריבלין

די וועלט זעט געווינלעך בלויז די פאליטישע דורכפאלן אדער הינטער-שטעליקייט פון דער יו-ען. און דאס איז אפשר נאטירלעך. איז דאך די וועלט-ארגאניזאציע געשאפן געוואָרן הויפטזעכלעך צו לייזן אינטערנאציאנאלע סכסוכים אויף א פרידלעכן אופן, וואס מיינט פאהמיידן מלחמה. און, אין דער ערשטער שורה, דערפירן צו שלום און אים פארזיכערן. און אין דער דאזיקער הויפט-אויפגאבע אירער איז די יו-ען, ליידער, היפש הינטער-שטעליק.

אבער אויף א סך אנדערע געביטן האט די יו-ען צו פארצייכענען גאנץ באדייטנדע דערגרייכונגען, וואס פיל פון זיי באזונדער, און אלע פון זיי זוזאמען, העלפן זייער פיל אין פארבעסערן די מערכה פון דער מענטשהייט. און זייער קומולאטיוער עפעקט וועט מיט דער צייט זיך פילן גאנץ שטארק אויך אין דער פאליטישער וועלט.

איינע פון די רעגלמעסיקע ארבעטן פון דער יו־ען איז איר סטאטיסטיש יאר-בוך, וואס נעמט אן אלץ גרעסערע חשיבות מיט יעדן יאר. די וויכטיקייט פון דאזיקן ווערק ליגט אין דעם וואס ער גיט אונדז א בילד פון די עקאנאמישע, געזעלשאפטלעכע און קולטורעלע באדינגונגען אין כמעט אלע טעריטאריעס און לענדער אויף דער וועלט. קענטשאפט איז דער בעסטער שליסל צו פארשטענדיקונג, און די אינפארמאציע, וואס די יו-ען באזארגט אין דאזיקן ווערק, איז בלי-ספק גאר א גרויסע הילף אין קעגנזייטיקער פארשטענדיקונג צווישן מענטשן און פעלקער.

דער סטאטיסטישער יאר-בוך פאר 1958, וואס איז נאר וואס דערשינען, איז דער צענטער באנד. דער מאטעריאל אין אים איז צוגעגרייט געוואָרן דורך דעם סטאטיסטישן אפיס פון דער יו-ען מיט דער אקטיוער קאאפעראציע פון אויטאריטעטן אין 150 טעריטאריעס און לענדער. די היי-יאריקע אויסגאבע באשטייט פון 612 זייטן, אין ענגליש און פראנצויזיש, און 187 טאבעלן.

דאָ וועלן מיר איבערגעבן אַ צאָל פון די וויכטיקסטע ציפערן און פאַקטן, מיט וועלכע דאָס בוך איז אָנגעפּיקע-וועט. דערבי איז גאָר וויכטיק צו באַמערקן, אַז נישט אַלע לענדער אויף דער וועלט האָבן, טראָץ זייער קאַאָפּע-ראַציע, צוגעשטעלט ציפערן וועגן אַלע קעגנשטאַנדן וואָס ווערן באַהאַנדלט אין בוך. און הגם מיר זיינען שוין אַריינגעפּאָרן גאָנץ היפשלעך אין יאָר 1959, זיינען אַ סך ציפערן פון צווי, דריי און מער יאָר צורויק. דאָס איז פּשוט דערפאַר, ווייל קיין שפּעטע-דיקע ציפערן האָט מען ניט געקאָנט קריגן. אָבער דאָס מינערט נישט אויף אַ האָר פון אַלגעמיינעם בילד וואָס דאָס בוך גיט אונדז.

די באַפעלקערונג פון דער וועלט האָט לויט די אָפישאַזונגען אין 1957, זיך געציילט אין צווי ביליאָן מיט 795 מיליאָן מענטשן. דאָס איז אַ צי-וואוקס פון 1.6 פּראָצענט. ווי די וועלט באַפעלקערונג וואקסט, קען מען זען פון פאַרגלייכונגען מיט די אָפישאַזונגען פאַר פריערדיקע צענ-ליק יאָרן — אין 1940, 2 ביליאָן מיט 256 מיליאָן; אין 1930, 2 ביליאָן מיט 13 מיליאָן; אין 1920, 1 ביליאָן מיט 810 מיליאָן.

לויט קאָנטינענטן איז דער וועלט-באַפעלקערונג פאַרטיילט ווי פאָלגט: אזיע (נישט אינישלייסנדיק רוסלאַנד), 1 ביליאָן מיט 556 מיליאָן; אייראָ-פּע (נישט אינישלייסנדיק רוסלאַנד), 414 מיליאָן; צפון און דרום אַמעריקע, 381 מיליאָן; אפריקע, 225 מיליאָן; אָקעאַניע (אויסטראַליע, ניו-זעלאַנד און די אַרומיקע געגנטן), 15.4 מי-ליאָן. און ווען מען גיט צו רוסלאַנד געשאַצטע 200 מיליאָן איינוואוינער, האָבן מיר די פולע געשאַצטע צאָל פון 2 ביליאָן מיט 795 מיליאָן.

אין דער אויסגאַבע פאַר 1958 איז צוגעגעבן געוואָרן אַ נייער אָפּטייל, וואָס דערציילט אונדז וואָס מענטשן אין פאַרשיידענע לענדער גיבן אויס אויף פּריוואַטן געברויך. אין דעם אָפּטייל זיינען דערווייל דאָ ציפערן בלויז וועגן 30 לענדער. און זיי וויזן אונדז, אַז אין די אַלע לענדער גייט אַוועק די גרעסטע הוצאה אויף שפּייז. אין אזעלכע לענדער ווי גהאנא און אין דרום-קאַריב איז דער פּראָצענט פאַר שפּייז אַזוי הויך ווי 57 פּראָצענט. און אין ניגעריע גיט אויס די באַפּעל-קערונג 71 פּראָצענט פון איר גאַנצן פאַרבראוך אויף שפּייז, טאַבאַק און געטראַנקען.

בייַ די אייראָפּייאישע לענדער גייט אַוועק 29 ביז 34 פּראָצענט פון דער הוצאה אויף שפּייז. עס זיינען אָבער דאָ עטלעכע אויסנאַמען: אין פינלאַנד איז דער פּראָצענט אַזוי הויך ווי 40 פּראָצענט, און אין איטאַליע — 46 פּראָצענט; אין דענעמאַרק, ווידער, גיט אויס די באַפעלקערונג בלויז 27 פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער הוצאה פאַר שפּייז, געטראַנקען און טאַבאַק.

דער פּראָצענט פון דער אויסגאַבע פאַר שפּייז איז צום קלענסטן אין די דריי לענדער, וואָס זיינען די גרעס-טע זעלבסט-אויסהאַלטנדיקע שפּייז-פּראָדוצירער: 23 פּראָצענט אין קאַ-נאַדע; 25 פּראָצענט אין אויסטראַליע און 24 פּראָצענט אין פאַריניקטע שטאַטן.

ווי אַ רעזולטאַט פון רענט-קאָנט-ראָל איז די הוצאה פאַר וואוינונגען גע-פאַלן זינט 1938 אין אַ צאָל לענדער, ווי: איטאַליע, אירלאַנד, נאָרוועגיע,

שוועדן און ענגלאנד. אין פראנקרייך עסטרייך און דענעמארק איז דער פראצענט פון דער הוצאה, וואס גייט אויף פאר דירה-געלט, צווישן 3 און 6 פראצענט. אין קאנאדע איז דער פראצענט געפאלן בלויז פון 16 צו 15 פראצענט, און ביי אונדז אין אמעריקע — פון 14 צו 13 פראצענט.

מיט עטלעכע אויסנאמען פארנעמט די הוצאה פאר קליידער דעם צווייטן פלאץ נאך שפייז. די הוצאה פאר טאבאק און געטראנקען איז אדער גרעסער אדער גלייך מיט די אויסגאבן פאר דירה-געלט אין די מערסטע לענדער, וואס האבן צוגעשטעלט ציפערן וועגן דעם. צווישן די אויסנאמען גייפינען זיך בעלגיע, קאנאדע, מדינת-ישראל, פאנאמא, פערו און אמעריקע.

די ציפערן וועגן שפייזן, וואס 40 לענדער האבן צוגעשטעלט, וויזן, אז איבער 5 טויזנט קאלאריס א טאג פער קאפ פון זיינען דא אין די פאלגענדע לענדער: אויסטראליע, קאנאדע, דענעמארק, פינלאנד, אייסלאנד, אירלאנד, ניו-זעלאנד, נארוועגיע, שוועדן, ענגלאנד און אמעריקע. לענדער, וואס האבן צווישן 3000 און 2880 קאלאריס א טאג פער קאפ, זיינען: מערב-דייטשלאנד, אורוגוואי, ארגענטינע, שוועדן, בעלגיע, לוקסעמבורג, עסטרייך פראנקרייך האלאנד און מדינת-ישראל.

פון דער צווייטער זייט, זיינען דא וויניקער ווי 2 טויזנט קאלאריס א טאג פער קאפ אין אינדיע און די פיליפינען. פארן לענדער וואו די צאל טעגלעכע קאלאריס פער קאפ איז פיל וויניקער אפילו ווי 2000. אבער זיי האבן נישט צוגעשטעלט קיין ציפערן.

אין די מערסטע לענדער אויף דער וועלט האט די צאל דאקטוירים זיך פארגרעסערט אין די לעצטע צוויי יאר פון 1958. אבער אין עטלעכע פון זיי — וואס האלטן אן וויייט פארשיידענע סטאנדארדן — האט די צאל מעדיקער זיך פארקלענערט. די צוויי ווייטסטע קאנטראסטן זיינען אזעלכע אין די פארייניקטע שטאטן. אבער ביידע האבן וויניקער דאקטוירים ווי פריער.

די טאבעלע וועגן ארויסגעגעבענע ביכער אין איבער 60 לענדער איז פארטיילט אין צען קאטעגאריעס, אזויך זיי זיינען ניט אינגאנצן קלאר.

די ציפערן וועלן אנגעגעבן ווייט די נעמען פון די ביכער, זיעען מיר, אז אין 1957 האט יאפאן ארויסגעגעבן 25.299 „נעמען"; ענגלאנד — 20.719 אינדיע — 19.832; מערב-דייטשלאנד — 15710; פראנקרייך — 11.917. פאר די פארייניקטע שטאטן וועלט אנגעגעבן א ציפער פון 13.142, אבער עס שלייסט אויך נאר די אויסגאבן פון דער ביכער אינדוסטריע און ניט קיין ווערק, וואס עס גיבן ארויס רעגירונגס אפטיילן, אוניווערזיטעטן און רעליגיעזע קערפערשאפטן. רוסלאנד האט אין 1956 ארויסגעגעבן 59.530 „נעמען". 31.616 זיינען געווען צום פארקויפן און די איבעריקע זיינען פארטיילט געווארן פריי. מדינת-ישראל האט אין 1956 ארויסגעגעבן 1183 „נעמען", 370 זיינען געווען וועגן געשיכטע און געאגראפיע, און 277 ליטעראריש ווערק.

לויט דעם אינהאלט וויזט זיך ארויס אז אין 1957 האט יאפאן ארויסגעגעבן די גרעסטע צאל ביכער וועגן פילאזאפיע; אינדיע, וועגן רעליגיע, און ענגלאנד וועגן ווייסנשאפט. פאר

1957 האָט רוסלאַנד ניט צוגעשטעלט קיין ציפערן, אָבער אין 1956 האָט זי אַרויסגעגעבן די גרעסטע צאָל ביכער וועגן וויסנשאַפט.

אין 1956 האָבן 30 לענדער אַרויסגעגעבן 27.617 ווערק, איבערגעזעצט פון פֿרעמדע שפּראַכן — 32 פּראָצענט פון ענגלישׁ, 23 פּראָצענט פון רוסיש, 12 פּראָצענט פון פֿראַנצויזיש, 9 פּראָצענט פון דייטש און די איבעריקע פון פֿאַרשידענע אַנדערע לשונות. פון די 30 לענדער איז רוסלאַנד געווען אין 1956 די ערשטע מיט דער צאָל איבערגעזעצטע ווערק — 4.648.

אַרום 57 פּראָצענט פון אַלע אין בערגעזעצטע ווערק אין 1956 זיינען געווען אין פֿילאָזאָפֿיע, קונסט און ליטעראַטור; 29 פּראָצענט, געזעלשאַפט-לעבן וויסנשאַפט, און די איבעריקע, נאַטור און פּראַקטישע וויסנשאַפט.

וועגן צייטונגס-וועזן דערציילן אונז די ציפערן, אז די פּראָדוקציע פון צייטונגס-פּאַפּיר איז געוואַקסן פון 7 מיליאָן מיט 530 טויזנט טאָן אין 1948 צו 12 מיליאָן מיט 150 טאָן אין 1957 — א וואוקס פון 61 פּראָצענט. די גרעסטע פּראָדוצירער פון צייטונגס פּאַפּיר זיינען קאַנאַדע און די פֿאַרייניקטע שטאַטן.

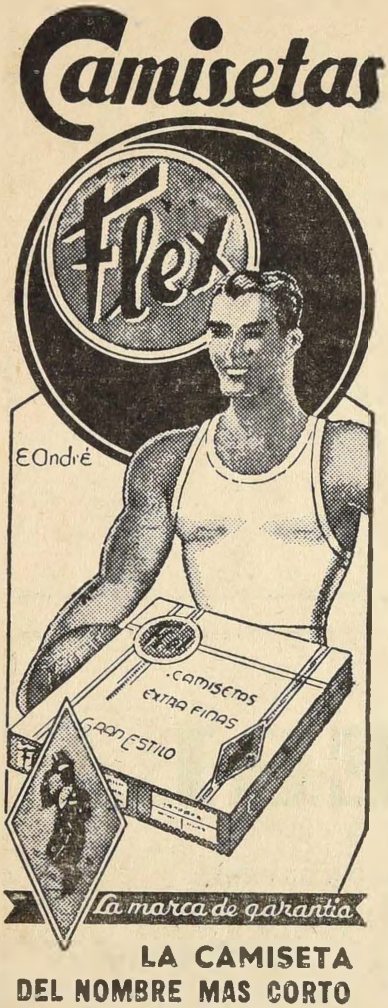
אַמעריקע, וואָס פּראָדוצירט אַרום 7 פּראָצענט פון דער וועלטס צייטונגס פּאַפּיר, פֿאַרבּרויכט נאָנצע 50 פּראָצענט. ענגלאַנד, וואָס איז די צווייטע אויף דער ליסטע פון פֿאַרבּרויכער, נעמט נאָר 8 פּראָצענט פון דער פּראָדוקציע. די ציפערן וויזן, אַז דער גרויך אין אַמעריקע איז אין 1957 געווען מיט 3 פּראָצענט קלענער ווי אין 1956.

וועגן עס קומט אָבער צו צירקולאַציע פֿאַרנעמט ענגלאַנד דעם הויבן אָן. לויט די ציפערן פון 1954 (קיין שפּעטערדיקע זיינען ניטאָ) ווערן אין ענגלאַנד געדרוקט 573 קאָפּיעס פון צייטונגען פּאַר יעדער טויזנט איינוואוינער. דאָס שוועדן איז די צווייטע מיט 462 קאָפּיעס פּער טויזנט איינוואוינער. דאָן קומען לוקסעמבורג מיט 534, פינלאַנד — 420, יאַפּאַן — 400, ניו-זעלאַנד — 390, אויסטראַליע — 381, דענמאַרק — 376, נאָרוועגיע — 374 און אַמעריקע — די צענטע, מיט 337. אין מדינת-ישׂראל איז די צאָל 199 קאָפּיעס פּער טויזנט איינוואוינער אין 1956.

אויף דער גאַנצער וועלט זיינען אין 1957 געווען 335 מיליאָן ראַדיאָס. פון זיי 150 מיליאָן אין די פֿאַרייניקטע שטאַטן און 120 מיליאָן אין איראָפּע. רוסלאַנד איינגעשלאָסן. ישׂראל האָט אין 1957 געהאַט 350 טויזנט ראַדיאָס. סוף 1957 זיינען געווען 64 מיליאָן טעלעוויזיע סעטס אויף דער וועלט. 50 מיליאָן אין צפון-אַמעריקע און 12 מיליאָן אין איראָפּע, רוסלאַנד איינגעשלאָסן.

אַנדערע אינטערעסאַנטע פאַקטן אין בוך זיינען:

די פּראָדוקציע פון אויל אין פּיר מיטל-מזרח לענדער האָט צוזאַמען זיך פאַרלענגערט אויף 4 פּראָצענט אין 1957 אין פאַרגלייך מיט 1956. די פּיר זיינען איראַק, סאודי אַראָביע, קוואוועיט און קאַטאר. דעם גרעסטן פאַרלוסט האָט געליטן איראַק — א פאַרלענגערונג אויף 10 פּראָצענט. אי-

ראָן האָט אין דער זעלבער צייט פאָר-גרעסערט איר אויל פּראָדוקציע אויף 33 פּראָצענט.

אַמעריקע האָט דעם גרעסטן האַנ-דלס-פּלאַץ. אָבער ענגלאַנד איז די ערשטע אין טאַנקערס.

כמעט אַלע לענדער פון איראָפּע האָבן אין 1957 געהאַט מער טורים-טן ווי אין 1956.

אין די פיר יאָר, פון 1954 ביז 1957 האָבן אַמעריקע, פראַנקרייך און ענג-לאַנד אויסגעגעבן איבער אַכט ביליאָן דאָלער אין הילף („גרענטס" אין חלוואות) צו וויניק אַנטוויקלטע לע-דער. אַמעריקעס חלק איז געווען 4 ביליאָן מיט 100 מיליאָן; פראַנק-רייכס — 2 ביליאָן מיט 600 מיליאָן, און ענגלאַנדס — 500 מיליאָן. דאָס איבעריקע איז געווען אַ סאָרט בישות-פותדיקע הילפס-אַקציע.

די ציפערן ווייזן, אז אין אַלע לענ-דער זיינען רעגירונגס-הוצאות און הכנסות געוואקסן אין 1958 און די מערסטע פון זיי האָבן פאַרצייכנט דעפיציטן. פאַר דעם זיינען הויפט-זעלבע פאַראַנטוואָרטלעך די הוצאות פאר באַוואָפענונג.

אין מיטל-מזרח, זענען מיר, האַלטן די רעגירונגס - אויסגאַבן און אייג-קונפטן כסדר אין וואקסן, אָבער אין פאַרשיידענע גראַדן -- פון אַ וואוקס פון 1 פּראָצענט אין טערקיי, ביז 44 פּראָצענט אין מידנת-ישראל. אָבער אין לענדער ווי ישראל, טערקיי, אי-ראַן און ירדן זיינען די הוצאות גע-וואקסן צוליב גרעסערע אויסגאַבן פאַר אַנטוויקלונגס - פּראָיעקטן. אין מידנת ישראל זיינען די אויסגאַבן פאַר חיי-זער אין 1958 פאַרדרייפאַכט געוואָרן. אין ישראל און אין איראַן זיינען די איינקונפטן פון שטייערן באַדייטנד געשטיגן, בעת אין עגיפטן און אין ירדן זיינען זיי געבליבן ניט געענדערט. אויך אין כמעט אַלע לענדער פון ווייטן מזרח זיינען די אויסגאַבן אין 1958 שטאַרק געשטיגן.

5A. AVENIDA

DE JULIO LIPSITZ

SASTRERIA Y CAMISERIA

GALIANO Y SALUD TELF. A-9417

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קליענטן און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ
יאָר פון פראָספעריטעט גליק און פרייד !

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

LA PERLA

SRETER Y HNO.

GRAN SURTIDO EN JOYERIA,

QUINCALLA Y FANTASIAS EN GENERAL

Dragones 13, esq. a Zulueta **Telf. W-9131**

אַ יאָר פון גליק פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן פריינט
און דער גאַנצער א י ד י ש ע ר קאָלאָניע.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Dositeo Fernández

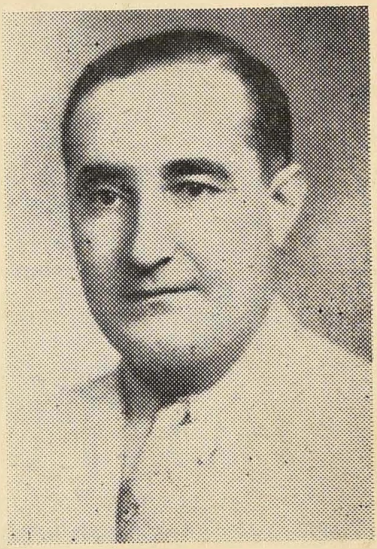
SEGUROS EN GENERAL

Garantía — Solvencia — Servicio

AGUIAR No. 574, Dptos. 316 y 318

Teléfonos: W-0895 y W-3667 — Apartados: 2815 y 364

HABANA

האָט דעם כבוד צו מעלדן
א ל ע זיינע פריינט און
קליענטן און
דער גאנצער אידישער
קאָלאָניע, אז ער שטייט
צו דינסט אין זיי גייעם
אפיס פאר אלע סארטן

פאַרזיכערונגען

און אין יעדן פאל וואו ער
קען זיין אימיצן נוצלעך.

אויך מאך איך באקאנט, אז איך בין באשטימט געווארן אלס דער הויפט־
פאדערעטער פאר קובא פון דער מעכטיקער פארזיכערונגס־געזעלשאפט:

INSURANCE COMPANY, LTD.

Compañía Inglesa de Seguros

BRITISH TRADERS'

Establecida en 1865

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Víctor M. Rodríguez

SEGUROS EN GENERAL

En su nueva dirección:

Muralla 213 entre Aguiar y Cuba — Dptos. 405 y 406

Teléfono 5-4255 - La Habana

SALUDA A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

HOTEL LIDO

CUARTOS CON BAÑO PRIVADO,
AIRE ACONDICIONADO Y TELEFONO

Consulado 216 - 218 Telf. W-3964

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ יאָר
פון גליק פרייד און פיל פראָספעריטעט.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

זלמן זעליק און פאַמיליע

די פאַבריקאַנטן פון די פאַסקעס „אוניווערסאַל"

באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע זייערע
קליענטן און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי אַ
יאָר פון פראָספעריטעט, גליק און פרייד!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

ROZEN TEXTILE

ALMACEN DE TEJIDOS

de NAUN ROZENGVAIG

Muralla 456 Habana Teléfono A-2554

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קליענטן און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ
יאָר פון פראָספעריטעט גליק און פרייד !

BERNETHAL, S. A.

IMPORTADORES DE
ARTICULOS PARA TAPICERIA DE MUEBLES
ACCESORIOS Y PARTES PARA AUTOS Y CAMIONES

TELEFONO U-3116 ZANJA No. 559

HABANA — CUBA

אַ יאָר פון גליק פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן פריינט
און דער גאַנצער א י ד י ש ע ר קאָלאָניע.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

1959—1960 ✡ 5720—ת ש "ך

CONFECCIONES MASCOT

ALMACENISTAS E IMPORTADORES
CONFECCIONES EN GENERAL

TRAJES "MONTERREY"

AGUACATE 509 **TELF. A-6645**

HABANA — CUBA.

א גליקלעכן און צופריידענעם יאר, ווינטשן
מיר אלע אונזערע קליענטן, פרייגט און
דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

משה שלעזינגער און פאמיליע

BENJAMIN TERNER

TERNER'S — LAS CARTERAS MODERNAS

Compostela 563 Telf. W-3837

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ יאָר
פון גליק פרייד און פיל פראָספעריטעט.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

THE FAIR

VESTIDOS Y ABRIGOS DE CALIDAD Y ESTILO
PERFECTO PARA TODAS OCASIONES

San Rafael 203 y 205 — Tel. A-6176 — Habana.

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן
פריינט און דער גאַנצער קאָלאָניע אין קובאַ
און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

KRIGER y Hno.

ALMACEN DE PIELES

Teniente Rey 354 **Teléfono A-9085**

HABANA

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן

פריינט און דער גאַנצער קאָלאָניע אין קובאַ

און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

MAQUINAS DE CALZADO, S. A.

Aguacate No. 406, entre Tte. Rey y Amargura

Telf. *W*3902 **Habana, Cuba**

Gerson Kriger, Presidente.

EL CAIRO

פון פנחם פערעלים

SASTRERIA ELEGANTE

MONTE No. 465.—TELEFONO M-7098.—HABANA

Trajes hechos y a la medidas.—Siempre lo más nuevo y lo más chic a los precios más económicos

LA ETIQUETA QUE DA PERSONALIDAD

GRAN SURTIDO EN ZAPATOS DE HOMBRE

Más elegantes - Más baratos

א יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

N. KUBILIUM

Almacenista de pieles y artículos para calzado

Teniente Rey 318, entre Compostela y Aguacate.

Teléfono M-9524 HABANA CUBA

צום נייעם יאָר באָגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא
און ווינטשן אַלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

1959—1960 ✡ ת ש "ך — 5720

SCHUCHINSKY Y COMPAÑIA

ALMACEN DE PIELES

Teniente Rey No. 403 Teléfono A-8612

Habana, Cuba

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קלינטן
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט !

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

אלעמבערג - שיל

San Salvador 439, Cerro Telf. 4-3504

צו באקומען אין די בעסטע פּעלעטעריעס פון האוואנא און פּראָווינץ!
אַלעמבערג איז אויך דער אייגנטימער פון דער פּעלעטעריע
„מיאמי", אויף נעפּטונא 460, טעלעפאָן: 4859-5.

מיר באגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע קליענטן און באַקאַנטע,
און wינטשן זיי אַ יאָר פון פּראָספּעריטעט, גליק און פּרייד!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

CORTESIA DE

The Central Agency Ltd.

Aguacate 460 Habana

דעפּאָזיט פון פּאַדעם
אייניציקע אימפּאָרטירער פון די
באַוואוסטע מאַרקעס פּאַדעם:
CADENA — ANCLA — etc.

1959—1960 ✡ 5720—ת ש "ך

ABRAHAM SILBER

QUINCALLA Y NOVEDADES

MONSERRATE No. 487. TELF. A-3851

Entre Muralla y Tte. Rey. Habana

———

צום נייעם יאָר באגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובא

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

אברהם זילבער און פאַמיליע

BOLSAS Y CARTERAS, S. A.

FABRICAS DE CARTERAS DE SEÑORA

Suárez 114-118 Teléfono 5-9860

Habana

צום נייעם יאָר באַנריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרײַנד אָן דער נאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא
אונ ווינטשן אלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

UNIVERSAL TEXTILE

ALMACEN IMPORTADOR DE TEJIDOS

De M. EPSTEIN Y CIA.

Muralla 166. Teléfono A5-1022

א יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרײַנט
אָן דער נאַנצער אידישער קאָלאָניע.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

1959—1960 ✡ 5720—ת ש "ך

LA GARANTIA

Ropa Interior y Camisas de Trabajo

De N. SMOLANSKY

BERNAZA NUM. 236 HABANA

Teléfono A-8616

צום נייעם יאָר באגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובא.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

פאַמיליע סמאָלאָנסקי

CASA LUSKI

Tejidos, Quincalla y Artículos de Punto en General

LUKY Marca Registrada

Bernaza 248 Tel. M-9534 Habana

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קלינטן
פריינט און דער גאַנצער קאָלאָניע אין קובאַ
און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

BIGELMAN, S. A.

TEJIDOS Y CONFECCIONES

FABRICA DE TELAS DE PUNTO

CAMISETAS, BLOOMERS Y SWEATERS

BERNAZA No. 209 LA HABANA, CUBA

TELFS. 55-5062, 6-7738 y 8-6733

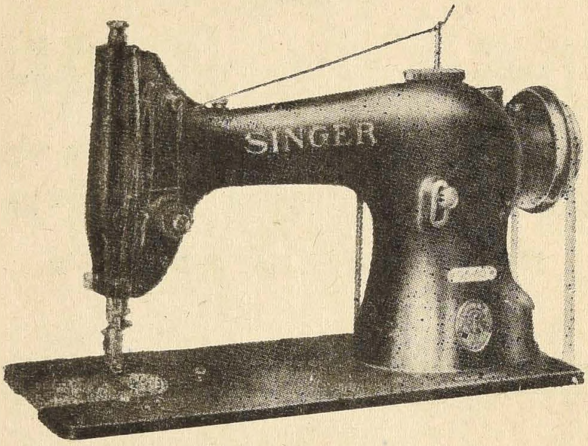
מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קלינטן און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ
יאָר פון פראָספעריטעט גליק און פרייד !

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

American Sewing Machine Co.

DRAGONES No. 202 TELEFONO W-0311

HABANA — CUBA

דער איינציקער אידישער געשעפט פון אַלע סאָרטן
מאַשינען פאַר קאָנפעקסיאָן און פאַר דער הויז.

MAQUINAS INDUSTRIALES Y DEL HOGAR SINGER
Y OTRAS MARCAS

ACEITE AGUJAS Y ACCESORIOS "SIMANCO"

—— ◆ ——

מיר באגריסן צום נייעם יאר אלע אונזערע
פרײַנט און באַקאַנטע. און ווינטשן זיי א יאר
פון גליק, פרייד און פיל פראָספעריטעט.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

WAGNER BROS.

— DE —

HERMANOS WAGNER
IMPORTADORES DE QUINCALLA - SEDERIA
NOVEDADES

Bernaza 213 Teléfono 55-9692 Cable: Wagnerbros
HABANA

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ
א כתיבה וחתימה טובה!

Hermanos Grinberg

ARTICULOS DE PUNTO

Villegas 406 Telf. W-8050
Habana

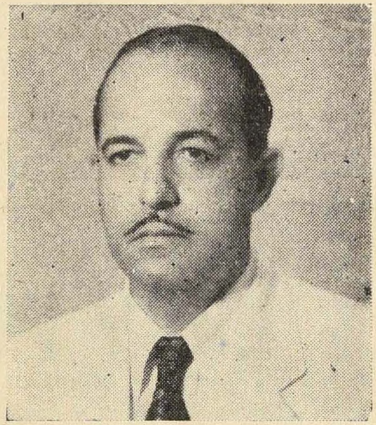
אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קלינטן פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

ALEJANDRO GONZALEZ ARANGO
EMILIO GONZALEZ ARANGO

SALUDAN A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

CORREDORES DE
SEGUROS Y FIANZAS

Referencias de la Colonia Hebrea de Cuba, Bancarias y Comerciales

Oficina: Edificio "La Cubana", Aguiar y Lamparilla
Apartado 2509 Teléfonos U-6480 y M-3276 Habana

א פֿאַרזיכערונגס - פֿאַליסע קאָנסאָלידירט אייער תּרשדיט. באַשיצט אייער אָנשטרענגונגען אוי ניאַנטירט אייער צוקונפֿט!

פֿייערשטרונגען פֿאַר אימפֿארט, טראַנספֿארט, שריפֿה, ציקלאָן, לעבנס־ פֿייערשטרונג שוי־פֿענסטער, אַרבעטס־פֿארזיכערונג, פֿארזיכערונג קעגן יירה איז קאמערץ און פֿריוואַטער וואויינג, אומגליקס־פֿאַלן, אויטא־ מיבילן אוו קאמיאנעס, אומארדנונג, ציווילע אויפֿרויזן א. א. וו.

DISTRIBUIDORES EXCLUSIVOS DE LAS MUÑECAS
"ROBERTA"
Marca Registrada

L. TOPP

Almacén Importador de Quincalla, Juguetería, Sedería, Fantasías y Novedades

Bernaza No. 241 Telf. A-9267 y W-8429
Habana, Cuba

אַ גליקלעכן און צופריעדענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

L. LEVIN

Fabricante de Ropa Interior de Señora en General
Especialidad en Kimonas y Batas
Marca "ANITA"

Villegas No. 434 Telf. A5-1581

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער קאַלאָניע אין קובא
און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

די קאמיסעטאס מארקע "פערראַ"
איז די מארקע פון קוואליטעט !

די עלטסטע אידישע טעקסטיל פאַבריק אין קובא.
וואס ארבעט אויס די בעסטע און גאַראַנטירטע
ארטיקולאס דע פונטאַ!

העכסטע קוואליטעט און נייעסטע מאַדעלן!

Tejidos y Confecciones
Perro, S A.

San Juan Bosco 113 — Teléfono 4-6842
Santos Suárez — Habana

—0—

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן
פרייַנט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט !

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

„טעכידאָס אי כאַנפעקסיאָנעס פּערראַ ס. א."
ברוך בענעס
יעקב בייקאָוויטש
ענריקע בייקאָוויטש
זלמן בייקאָוויטש

La Casa Tarzan

Gran fábrica de Carteras "DIVA"

Industrias "TARZAN"

Muralla 414 **Telf. A-8770**

LA HABANA

●

אַ יאָר פון גליק פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

CREACIONES

Atlantic

MURALLA 422-A **TELF. A-9546**

HABANA

Camisas, Guayaberas, Escarpines y Ropa interior
No cuestan más y son mejores.

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן. פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ
אַ כתיבה וחתימה טובה!

MALETAS
CINTOS

CARTERAS DE
COLEGIALES

Isaac D. Moncarz

REPARACIONES DE TODAS CLASES
EQUIPAJES EN GENERAL

MONSERRATE 469

TELF. W-7928

HABANA

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דער גאַנצער קאַלאָניע אין קובא
און ווינטשן אַלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

SAMUEL GORDON Y CIA.

ALMACEN DE TABACO EN RAMA

Lealtad No. 612 Habana Telf. A-8057

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קליענטן און באַקאַנטע. און ווינטשן זיי א
יאָר פון פּראָספּעריטעט. גליק און פרייד !
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Mechaber y Loshinsky

CONFECCIONES "PERSON"
que dan personalidad

BERNAZA 220 — Telf. A5-3581 — Habana

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קליענטן און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ
יאָר פון פראָספעריטעט גליק און פרייד !

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

מעכאַבער און לאָשינסקי

Rachman Electric

MUSICA INDIRECTA

Grabadoras — Amplificadores — Bocinas — Alta Fidelidad — Cinta Magnética para grabar marca Irish

O'Reilly No. 504 — M-9507

REPUESTOS EN GENERAL PARA RADIO

Rondine Deluxe

א יאָר פון גליק, פרייד און
פראָספעריטעט, ווינטשן מיר אַלע
אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

ת ש " ך — 5720 ✡ 1959 — 1960

יוסף וויטקינאַם

באַקאַנטער אינדוסטריאַליסט פון דער טעקסטיל אינדוסטריע אין קובאַ

באַגריסט צום נייעם יאָר אַלע זיינע קליענטן.
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען
פרייד פאַר אַלע אידן אויף
דער וועלט און שלום און
אחדות פאַר דעם אידישן
ישוב אין האַוואַנא.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

MUEBLERIA

LA VENTAJA

de MATIAS REDLER

Juegos de Cuarto, Sala, Comedor y Living Room

Refrigeradores y Radios marca "General Electric"

LA IMPERIAL, Neptuno 674 — Telf. U-1211

MONTE 506 al 510 — Teléfono 6-5755 — Habana

Televisores PHILCO

Sucursal: Calle Habana 413 Telf. 5-7177

San Miguel 774 Telef. 8-4570

Angeles No. 123 Telf. ML-0854

Aceptamos sus muebles en fondo

Inigualables facilidades de pago

Sofa-Cama DOWNEY-DAVENS

צום נייעם יאָר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא
און ווינטשן אַלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

ALMACEN DE PIELES

La Casa Lazaro

de

LAZARO BRINBERG

AMARGURA 361. **TELF. M-6207.**

Habana

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט און באַקאַנטע און ווינטשן זיי אַ יאָר
פון גליק פרייד און פיל פראָספעריטעט.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

IMPORTADORA SUPERIOR, S. A.

Máquinas de Escribir y Contadoras

Precios para Vendedores

de Aron Shapiro

Amistad No. 406 — La Habana — Teléfono M-8980

———U———

אַ גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

NOVEDADES

CRISTO 20

Almacén de Joyería
y Novedades
Kleinhaus, Student y Cía.

CRISTO 20 — TELF. M-8911
Habana — Cuba

צום נייעם יאָר באגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פריינט און דער גאַנצער קאָלאָניע אין קובאַ
און ווינטשן אַלעמען

אַ כתיבה וחתימה טובה!

American Meat Market

Carne de Res de alta Calidad,
Cordero importado y del País y Mariscos

LUNCH - HELADOS - REFRESCOS

AVENIDA DE LA COPA 105, entre 1a. y 3a.

Teléfono B9-3032

M I R A M A R

מיר האָבן איצט צו אייער דיספאָזיציע אַ נייעס
פ ל י ש - מ א ר ק דאָ אין מיראַמאַר וואו עס ווערט
פאַרקויפט אַמעריקאַנער שעפסענע פלייש, קאַלב-
פלייש און פון ספעציעל געפאַשעטע קובאַנער יונגע
אָקסן. וועמענס פלייש ווערט דאָ געהאַקט אזוי
ווי אין די שטאַטן.

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

SMOLARCIK Y CIA.

פאַבריקאַנטן פון די מאַרקעס:
"BOCANA" — "ALAMAR" — "ANTILLA"

MURALLA 366 - TELEFONO M-7861 - HABANA

אַ יאָר פון גליק פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קלינענטן פריינט
און דער גאַנצער א י ד י ש ע ר קאַלאָניע.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

ESPECIALIDADES EN ENCAJES Y MEDIAS

ALMACENES BUNET

DE JOSE FRIDMAN

SOL No. 478 TEL. W-5495

וויכטיק פאר דעטאַליסטן און קאָנפעקסיאָניסטן!
איר קענט ביי אונז באקומען ענקאבעס אויפן פונט און
לאָטעס צו זייער מעסיקע פרייזן. ווי אויך א גרויסן סורטידע
פון גיילאן זאקן פון די בארימטע מארקעס: קייסער,
גאָלד-סיל און קריסטאל.

צום נייעם יאָר באגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן
פריינט און דער גאַנצער קאָלאָניע אין קובאַ
און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

TEXTILERA VERSALLES, S. A.

APARTADO No. 18 — MARIANAO

FABRICANTES DE LAS FAMOSAS
FAJAS "SLENDER-FORM"
CAMISETAS "SAMA"
PULL-OVERS Y SWEATERS "CLAYTON"
ROPA INTERIOR DE SRAS. "WONDER"
ARTICUOS DE NIÑOS "ALAN"

מיר באגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קליענטן און באקאַנטע און ווינטשן זיי אַ
יאָר פון פראָספעריטעט גליק און פרייד!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Prashnik Electronics

ANTIGUA CASA AMADEO
DE JOSE PRASHNIK

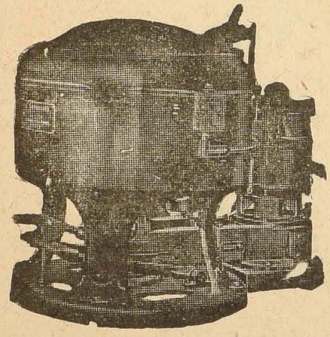
EMPEDRADO No. 507 entre Monserrate y Villegas
La Habana — Telf. A-2365

IMPORTADOR DE ACCESORIOS PARA RADIO,
TELEVISION Y HIGH FIDELITY

א יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע.
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

TINTORERIA "BERTA"

Compostela 824 **Tel. A-8694**

די איינציקע אידישע טינטאָרעריע
וואָס וואַשט אנצוגעבן, דאמען קליידער
און מאנטלען אין פאַרלויף פון
2 שעה ציט
שנעל! גוט! פינקטלעך!
שנעלע באהאנדלונג דורך:
מענאכערא און קאמיאן !
אייגנטימער אסקאר בראוערמאן

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא
און ווינטשן אלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

EL AZOGUE

Pajarito No. 357, Habana — Teléfono: U-3624 y U0-0595

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

MARIANO CORRAL
באַגריסט זיינע אויפריכטיקע און אמתע פרייַנט
SIMON SILBERMAN
y ROSENDO DURAN
און ווינטשט אים אַ גליקלעכן און צופריידענעם יאָר!

MARIANO CORRAL
באַגריסט זיינע אויפריכטיקע און אמתע פרייַנט
ARBER Y CIA.
און ווינטשן זיי פיל גליק און דערפאָלג צום נייעם יאָר!

MARIANO CORRAL
באַגריסט זיין אויפריכטיקן און אמתן פרייַנט
NAUM MULLER
און ווינטשט אים אַ גליקלעכן און צופריידענעם יאָר!

MARIANO CORRAL Y FAMILIA
באַגריסן זייערע אויפריכטיקע און אמתע פרייַנט
MAX SCHWARTZ Y FAMILIA
און ווינטשן זיי פיל גליק און דערפאָלג צום נייעם יאָר!

MARIANO CORRAL
באַגריסט זיין אויפריכטיקן און אמתן פרייַנט
MARVIN SHAPIRO — BEJUCAL
און ווינטשט אים אַ גליקלעכן און צופריידענעם יאָר!

MONCARZ

REGALOS — ARTICULOS DE PIEL

NEPTUNO ESQ. INDUSTRIA TELF. W-4419

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.
זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאָר אַלע אידן אויף דער וועלט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

LA FERIA

de JAIME WINIKOR

Avenida de Bélgica No. 556.—Teléfono W-8044

La Habana

א גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

לשנה טובה תכתבו!

JAIME KIER

Compostela 558 Telf: 8-8513 Habana

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ צום נייעם יאָר

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

LA BODEGA CUBANA

Cuba No. 705, esq. a Acosta Teléfono M-5208

ראַב און שיינבוים

Habana

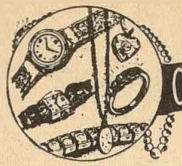
צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט אי"ז דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

לשנה טובה תכתבו!

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פרייַנט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ

א כתיבה וחתימה טובה!

וואָלף פיגגעראַס און פאַמיליע

CHERCHES, Y POSESOWSKY

Distribuidores de Joyería, Fantasías y Quincalla en general

SOL No. 414 TELFS. A-3432 y M-9061

Habana

צום נייעם יאָר באגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרויינט און דער גאַנצער קאַלאָניע אין קובא און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

Taller de Confecciones AS

פון אהרן שניידער

Fabricante de Jackets y Cazadoras de piel

MAC ARTHUR

24 de Febrero No. 17 Teléfono X0-2127

Regla, Habana

א יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרויינט
און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

צום נייעם יאָר באגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרויינט און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובא
און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

פרוי רייזל וויינשטיין
אַלעקסאַנדער האָנפער און פרוי
זכריה אלטמאן און פרוי
אייגנטימער פון רעסטאָראַן „משה פיפיק"

Almacén de Joyería y Fantasías
Gran surtido en Relojes
Ave. de Bélgica (Egido) No. 503. — Teléfono M-3204
Habana

מיר באגריסן צום נייעם יאר אלע אונזערע קרובים,
פרייגט, קליענטן און דער גאנצער אידישער קאלאניע!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

EL ENCANTO DE MARIANAO
DE
ABRAHAM KOZOLCHYK Y CIA.
REAL No. 122 — TELEF. B0-9428
Esq. a Castillo — Marianao

מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייגט
און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא
א כתיבה וחתימה טובה!

Confecciones para Caballeros y Niños
"MIRAMAR"
de H. Liberstein
SOL No. 475 — TELEF. A-7143
Entre Egido y Villegas — Part. A5-3832
Habana

מיר ווינטשן אונזערע צאלרייכע קונדן, פרייגט
און דער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא
א כתיבה וחתימה טובה!

CASA LUWAIN
פין אסקאר און לייבל לוסקי
MONSERRATE 473 — TELF. M-6684
casi frente a la Cruz Roja — Habana

צום נייעם יאר באגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,
פרייגט און חער גאנצער אידישער קאלאניע אין קובא!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

Almacenes de Tejidos
KLIPPER, S. A.
Tejidos, encajes y artículos de puntos
Ventas al detalle y al por mayor
Muralla No. 303 Telf. A-9732
esquina a Habana La Habana

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא
א כתיבה וחתימה טובה!
אברהם ראַבינאָוויטש און לעאָן פּערעכאַצקי

HOTEL
PALACIO DE LA MORTERA
Animas No. 59 Telfs. W-6308 y M-6088

א גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן
מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און
דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!
יעקב פּאַמעראַנץ און פּאַמיליע

DAKAL - TEXTIL
IMPORTADOR DE TEJIDOS
CORTES Y RETAZOS
Precios especiales para revendedores
ZULUETA 505, esq. a Dragones Habana, Cuba

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פריינט,
קליענטן און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי א
יאָר פון פּראָספּעריטעט, גליק און פרייד!
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

JAIME SORIN
Piedras preciosas y semi-preciosas
Legítimas y sintéticas - Perlas de Cultivo
Amistad No. 213
Habana 61-0668

א גליקלעכן און צופרידענעם יאָר ווינטשן מיר אַלע אונזערע
קליענטן, פריינט אוו דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!
לשנה טובה תכתב!

ELLAS MODAS

Vestidos, Sombreros, Carteras, Abrigos y Pieles importadas, Ropa interior, Joyería

שיקט אייערע פּוטערס אין אונזער מאָדערנעם פּריכידאירע!

SAN RAFAEL 257, casi esq. a AGUILA

Teléfonos A-3311 y A-6670

א כתיבה וחתימה טובה!

אלע אונזערע קליענטן, פּריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובא.

EL COLLAR

de DAVID ZELIGMAN

MODAS FEMENINAS

Aguila 356, casi esq. a Neptuno **Telf. A-3593**

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פּריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא צום נייעם יאָר

א כתיבה וחתימה טובה!

CARNICERIA ULTRAMAR

Variación de Carnes y Embutidos

de B. KOTZ

Jesús María 103 — Teléfono M-5120 — Habana

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן,

פּריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

LEON YARMUS

MURALLA 422 HABANA TELEFONO M-8545

Confecciones "**ELEGANTE**"

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן, פּריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פּרייד פּאָר אלע אידן אויף דער וועלט!

L U X O R

NEPTUNO No. 212 **TELF. A-4175**

LA HABANA

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אלע אונזערע קליענטן, פּריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברייגען פּרייד פּאָר אלע אידן אויף דער וועלט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

YARMUS Y WINOGRAD

Confecciones "PLANETA" y Artículos de Punto
MURALLA 256. — TELF.: A5-5172. — HABANA

לשנה טובה תכתבו!

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע. זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען
פרייד פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

NEW YORK TEXTILE

Almacenistas e importadores de Tejidos, Sedería y Retazos
De GINZBURG BERMAN y Cía.
MURALLA No. 454 TELEF. M-7661

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרייַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע און ווינטשן אַלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

SINGER STORE

Blusas, Sayas y Vestidos

NEPTUNO No. 258 TELF. A5-8662

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

"LA CASA ABRAHAM"

— DE —

ABRAHAM Z. WAINSTEIN

Fantasía, Quincalla, Perfumería y Novedades en General.
DRAGONES No. 11. — Frente a la 3a. Est. de Policía.

לשנה טובה תכתבו!

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

JACOBO KAUFMAN Y Ca.

San Benigno 119 Habana Teléfono A-2097

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרייַנט
קליענטן און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי א יאָר פון גליק,
פרייד און פראָספעריטי!
לשנה טובה תכתבו!

EL LAPICERO
DE JACOBO ISRAELIT
IMPORTADOR DE ARTICULOS DE NAYLON
BERNAZA 214, Telf. A5-1181 Habana, Cuba.
LA HABANA

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פרײַנט,
באַקאַנטע און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ!
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

FABRICA DE PANTALONES
"KLEIN"
F. KLEIMAN
Monserrate No. 477 Teléfono A5-6292
Habana

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פרײַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ צום נייעם יאָר
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

KAPLAN Y PAPIR
ALMACEN IMPORTADOR DE SEDERIA Y QUINCALLA
Muralla No. 308 Teléfono M-8165 Habana

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פרײַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע און ווינטשן אַלעמען
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

EL COLLAR
de JACOBO MUCASEY
BERNAZA No. 226. TELF.:A5-5561.
HABANA. — CUBA
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !
צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן,
פרײַנט און הער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

Pieles y Abrigos Importados
B R O A D W A Y S T O R E
VESTIDOS Y SOMBREROS
Neptuno 259 Habana Telf. A-2221

מיר ווינטשן אונזערע צאָלרייכע קונדן, פרײַנט און דער
גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ צום נייעם יאָר
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
פריינט און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי אַ יאָר
פון גליק, פרייד און פיל פראָספעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

פאַביאַן וויים און פאַמיליע

א יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט
ווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע !
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

יעקב בלום

מיר ווייטשן אונזערע בריידער און שוועסטער און
פאַמיליעס אין אַמעריקע און ישראל, ווי אויך כלל
ישראל
א כ ת י ב ה ו ח ת י מ ה ט ו ב ה !

דוד סרעבניק און פאַמיליע

לבית ישראל וחיליו, ללוחמי חרות־עולם — שנת שלום.
יהי רצון — וינוסו משנאיך מפניך.
להבירים דמכון „ ת ח כ מ ו נ י " — שנת שפע.

שלום בן־פרת ומשפחתו
אייזיק אשכנזי ורעיתו

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע
קליענטן און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי א
יאָר פון פראָספעריטעט, גליק און פרייד !
ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו ו ת ח ת מ ו !
אברהם קאַקיעל און פאַמיליע
3a. Avnida No. 805 Miramar, Habana

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
קלייענטן, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער
קאַלאָניע אין קובאַ, און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

דר. מאיר ליסאָוויטש און פאמיליע.

ברכת כתיבה וחתימה טובה

לכל בני משפחתינו באשר הם שם, ולכל הציונים והעוסקים באמונה בבנין ארצנו ולכל אלו העומדים בקבוץ גלותנו, די בכל אתר ואתר

מברכים: רוזה ועזריאל ווייץ

א כתיבה וחתימה טובה!

אן׳ אונזערע פריינט, קרובים און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע!

איסאַק בענדער און פאַמיליע

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

פיל גליק און פראָספעריטעט ווינטשן מיר צום נייעם יאָר אַלע אונזערע קרובים, פרייַנט און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ.

איסאַק קאָפמאַן און פאַמיליע

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פריינט, קרובים
און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי א יאָר פון גליק,
פרייד און פּראָספעריטעט!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

אשר פינקנאוסקי און פאמיליע
איטשע טאַפּפ און פאַמיליע

מיר ווינטשן אונזערע צאַלרייכע קונדן, פריינט
און דער גאַנצער אידישער קאַלאָניע אין קובאַ

א כתיבה וחתימה טובה!

מאַמאַן כיקערמאַוויטש און פאמיליע

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע
פריינט, באַקאַנטע און די גאַנצע אידישע
קאָלאָניע אין קובאַ און ווינטשן אַלעמען
א כתיבה וחתימה טובה!

ענריקע פונדיק און פאַמיליע

ל שנה טובה תכתבו!

פיל גליק און פראָספעריטעט וווינטשן מיר צום נייעם יאָר אַלע אונזערע קרובים, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ.

יוסף בלומענקראַנץ און פאַמיליע

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע אונזערע פריינט, קליענטן און באַקאַנטע, און ווינטשן זיי א יאָר פון גליק, פרייד און פראָספעריטעט!

ל שנה טובה תכתבו!

סאַמועל גאָפקאָוויטש און פאַמיליע

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובאַ!

ל שנה טובה תכתבו!

כאַקאָבאַ גוסטוויטש און פאַמיליע

מיר ווינטשן אונזערע צאָהלרייכע קונדן, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא צום נייעם יאָר

א כתיבה וחתימה טובה!

סימאָן פאַקלאַק

אייגנטימער פון „באָדעגא ספלענדיד"

א גליקלעכן און צופרידענעם יאָר וווינטשן מיר אַלע אונזערע קליענטן, פריינט און דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע!

ל שנה טובה תכתבו!

זשש פייסאָטע און פאַמיליע

מיר וווינטשן א גוט יאָר עלטערן, ברידער שוועסטער פאַמיליע און פריינט.

א כתיבה וחתימה טובה

פאַמיליע טויבענפעלד

1959—1960 ✡ 5720—תש"ך

PIELES LUVI, S. A.

— DE —

JOSE RABINOVICH

CURTIDOS DE TODA CLASE DE PIEL

— ◆ —

מיר באגריסן צום נייעם יאָר אלע אונזערע
פרײַנט און באַקאַנטע. און ווינטשן זיי אַ יאָר
פֿון גליק, פרייד און פיל פּראָספּעריטעט.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Fábrica: Calzada de Luyanó

Kilómetro 4 Teléfono X-1310 Habana.

היי־יאָר וועל איך אייך ניט דער־ציילן קיין מעשיות. א מעשה איז גוט צו הערן ווען מען איז שטאַרק אויפ־געלייגט — היינט לעבן מיר אין א צייט פון רעאַליזם, פון ווירקלעכקייט, פון „סובע אי וואַכא" ווי אין פּסוק שטייט. היינט דאַנקט מען דעם וואָס זיצט אויבן פּאַרן „היינט" און מען בעט אים אז דער „מאַרגן" זאָל כאַטש ניט זיין ערגער ווי דער היינט.

דערפאַר טאָקע זיינען היי־יאָר גע־קומען זייער א סך אידן אין די שוהלן ראָש־השנה און יום־כּפּור. א איד אז עס גיט זיך אים ערגעץ וואו א פּאַר־טשעפּע, איז לויפט ער גלייך צו אים, צום רבונו של עולם זיך אויסטענהן, אַראָפּרעדן פון הארצן...

לצים זאָגן אפילו, אז די שוהל פון פּיקאָטא און אקאָסטא איז שטאַרק אויפגעריכט געוואָרן. זיי האָבן פּאַר־קויפט א סך שטעט...

ווי געשיקט זיך עס פּרענט איר? איז וועלן מיר אייך זאָגן אז די שוהל פון אקאָסטא און פּיקאָטא געפינט זיך אין אַלט־האָוואָנא און איז אזוי צו זאָגן היינט אויפן פערד... מיר לעבן דאָך היינט אין אן אנדער צייט, דער לוקסוס און אַריסטאָקראַטיישקייט האָט פּאַרלוירן דעם גלאַנץ אזן דער מקום־קדוש אין אַלט־האָוואָנא איז דאָך גע־בויט געוואָרן פון „פּאַלק" און פּאַרן „פּאַלק".

די רעגירונג פון לאַנד איז א פּאַלקס רעגירונג, אָן קראָוואָטן, אָן פּראָקן, אָן סמאָקינגס. און אזוי ווי די שוהל פון אַלט־האָוואָנא איז אויך פּאַרן פּאַלק, זיינען זיי אין דער ליניע. עס איז היינט זייער צייט...

די אידישע קהלה אין אַלט־האָוואָנא האָט אויך אַרײַנגאָקומען א גרויסע מיטגלידערשאַפט. זי שטייט שוין קיין עין־הרע אין א מיטגלידערשאַפט נאָענט צו טויזנט, כן יהבו... אזוי שנעל ווי זיי וועלן דערגרייכן צו דער צאָל, וועלן זיי אַראָפּברענגען א רב. אבער דאָס מאָל זאָגט קלמן, דער ראש הקהל, וועט ער שוין זיין פּאַרזיכטיק, „אז מען בריט זיך אָפּ אויפן היימן בלאָזט מען אויפן קאַלטן"... מען וועט שוין ניט כאַפּן א רב וואָס וועט אָנטאָן צרות— נאָר מען וועט ברענגען א רב וואָס מען וועט אים קענען אָנטאָן צרות...

וואָס איז געוועזן דער חסרון ביז איצט? די רבנים האָבן זיך ניט גע־וואָלט צופּאַסן צום ישוב, נאָר האָבן

געוואלט אז דער ישוב זאל זיך צופאסן צו זיי...

איצט, אז מיר לעבן אין א צייט פון פריהייט און דעמאקראטיע, אז מיר האבן א פאלקס-רעגירונג, דארפן מיר זיך אויך אזוי אינארדענען, אז אונזער רעליגיעזער לעבן זאל זיך אריינפאסן... א סך אידן וועלן ווערן רעליגיעז, זאגן א סך תפילות צו דעם זאם לעבט אייביק פאר די חסדים, וואס ער טוט טוען צו אונז און דארף נאך טוען... מען וועט דארפן דערמאנען דעם וואס לעבט אייביק, אז דא איז ישוב קובא טוט זיך געפינען א ביסל שאף פון זיין סטאדע שעפסן, אויף וועלכע ער אלס זייער פאסטוך, דארף אכטונג געבן אויף דער סטאדע און זיי שפייזן מכל טוב, ווי זיי האבן עס פארדינט פאר זייערע מעשים טובים...

יא, איז וואו האלטן מיר? ביים רב!... איז, אז מען וועט אראפברענגען א רב זאל מען אים אויסלערנען פון אונזערע נאציאנאל - קובאנישע באכלים ווי באניאטאם, מאלאנגא און יוקא, ווען עם וועט ניט זיין קיין קאראבאל. עס איז א סך געווינטער און „סטאפט" ווייניקער.

עס זיינען דא מאמענטן וועו עס זיילם זיך א לייען טאן פאזויג. האב איך א נעם געטאן ביים נאציאנאלן דיבטער חיים נתמן ביאליק און געלייענט:

„אין שוער וועט אייך דאס לעבן ווערן
א לאנגע נאכט און ניט איין שטערן
און אייער קרעכץ פארטראגט דער ווינט,
און אייער קול ווי גארנישט הערן...
און שרעקלעך ווי וועט זיין דער שמארץ
אפילו אייער אייגן הארץ
וועט אייער אייגן מויל ניט גלויבן
איר וועט זיך פרואווז הויבן, הויבן—
אן אטעם טאן און וועט ניט קענען...
דאס איז א פייערדיקער גהינום".

אין דער אידישער שול ביים צענטער, האט מען אנגעהויבן לערנען די קינדער דאוונענען און מען וועט זיי אויך לערנען קדיש זאגן.

דער געדאנק איז, אז וועו דער בחור אדער די מיידל, וועט אין די ימים-נוראים מיטגיין מיטן טאטן און מיט דער מאמען אין שוהל, זאלן אים אינגאנצן ניט פרעמד זיין די וועלט פון חזן.

עס איז א סברה, אז מען וועט אויך אנהויבן גרייטן צו בר-מצוה.

עס איז שיער צולייב דעם ניט פארגעקומען אן איבערקערעניש אין שולע. נאר אזוי ווי אלץ האט זיך אויסגעלאזט צום גוטן, וועלן מיר פריי לאזן די טעמע ביז א געהעריקע געלעגנהייט...

פארן וואוילזיין פון דער אידישער שול ביים צענטער; פארן וואוילזיין פון די עלטערן וואס שיקן זייערע קינדער אין דער אידישער שול; פאר

דער באַקוועמלעכקייט פון די קינדער, האָט דער מוטער פֿאַרבאַנד געעפנט א קאָפּעטערייע - רעסטאָראַן אין דער שולע, כדי די קינדער וואָס ווילן זיך ניט שלעפּן אין די אויטאָבוסן אַוועקפֿיל מאָל א טאָג, זאָלן קענען בלייבן מי־טאָג-שטונדע אין שולע און צו עסן מיטאָג.

די אונטערנעמונג האָט שטאַרק אָנ־גערירן. די קינדער וואָס וואוינען נאָענט זיינען שטאַרק מקנא די קינ־דער פון די ווייטע געגנטן. זיי וואָלטן אַלע געוואָלט עסן אין סערווירט וועלן פון די אידישע מאַמעס. וואָס גיבן אַוועק זייער צייט פֿאַרן וואוילזיין און אויסבעסערונג פון דער שול. די פֿרייזן פון מעניו זיינען אַזוי בילין, אַז וועלן דער רעסטאָראַן, וואָלט ניט געוועזן בלויז פֿאַר סטודענטן, וואָלט קינד און קייט געקומען צולויפן אַריינצוכאַפּן אַזא ביליקן אין כשרן מיטאָג.

פון צייט צו צייט קומען צו אונז אַראָפּ שליחים, געסט-רעדנער. זיי און די אידישע כלל-טויער באַקלאָגן זיך, אַז מען קען היינט ניט ברענגען קיין עולם. מען קומט ווייניק, מען האָט זייער א קליינעם אינטערעס. נאָר מיר דאַכט זיך, אַז וועלן עס וואָקסט אויס א רעדנער, וואָס מען זאָל קענען אַנאָנ־סירן א רעפּעראַט אויף דער טעמע „די פּערספּעקטיוון פון אידישן ישוב" — וואָלט געקומען א היפּשער פּוב־ליקום הערן... נאָר איין זאַך קען מען זאָגן, אַז דער דאָזיקער רעדנער איז נאָך ניט געבוירן געוואָרן... וויל ער וואָלט אויך געדאַרפט זיין א שטיקל

נביא און נביאים וועלן ניט נעבויקן איבערנאַכט

האָט מיר א גוט יאָר, זיי אַר־ווינטשט זיך אַליין.

Cía. de Confecciones
CLERMONT S. A.

FABRICANTES E IMPORTADORES

SOL No. 416 TELFS.: M-7198 y ML-0993

HNOS. ROSENBERG Y RIMER

LA HABANA

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן.
פֿריינט אוּן דעם נאַנצן אידישן ישוב אין קובאַ.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פֿרייד
פֿאַר אַלע אידן אוּיף דער וועלט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

דער בוים אין גן־עדן...

(דערציילונג)

פון ש. טענענבוים

דער בוים איז א ריזיקער. ער איז אין דער אמתן א צוזאמענשטעלונג פון עטלעבע גרויסע, שטארקע ביימער, וועלכע האבן זיך צוזאמענגענומען אין א מעכטיקן בונד, כדי צוזאמען צו וואקסן, כדי אין די הייסע, זומערדיקע חדשים צו פארשפרייטן קילן, מחיה־דיקן שאטן איבער דער ערד, איבער די מענטשן פון דער ערד.

— אוי, א מחיה! — זאגט די אלטע פרוי, וועמען דאס וויגט אן קיל צו בלאזן, וועמען די מעכטיקע צווייגן פון בוים הויבן זיך אן צו באווגן אזן זיי שפרייטן לופט און שאטן, זיי נע־מען ארום דעם מין מענטש מיט פא־טערלעבער און מיט אורשטאמיקער לבישאפט.

די אלטע פרוי זיצט א קליינטשינקע, א געהויקערטע, אויף דער באנק, אונ־טערן דיקן און טינט־שוואַרצן שאטן פונם אלטן בוים. זי זיצט נאענט צו דער ערד, אזוי וויי א קליין קינד. זי האט הנאה פון דעם ריזיקן בוים. דער בוים טוט צו איר פיל גוטס מיט זיין גרויסקייט, מיט זיין אומגעהיירטער באשיצונג. מיט זיינע קילנדיקע אין רייך־באבלעמערטע צווייגן. „וואס פאר א טייערער בוים! עס איז נאך־נישט אפצושאצן!" — שעפטשעט זי ערגעץ מאל ארויס.

די אלטע פרוי איז אויף א וויילע אין דעם גרויסן שבתדיקן נאכמיטאג ארויסגעגאנגען אין פארק. איר מאן־טער האט איר געהייסן, האט איר מסיח באפוילן צו גיין זי אפרוען אין בא־טן. איר טאכטער איז פאראלזיזירט בע־וואלן ווען זי איז אלט געווען בלויז א יאר צוויי. זינט דעמאלט איז זי אזוי וויי א געליימטע. זי מוז שוין איצט זיין א היפשע, דערוואקסענע פרוי. זי נע־דענקט זי נישט אנדערש ווי א שו־ראליזירטע פון קליינערהייט אן. זינט דעמאלט וואוינען מסשר אין טאכטער צוזאמען. די פרוי איז אלט געווארן, קליין געווארן. אויסגעשרומפט געווארן לעבן איר צעבאכענעם קינד. באדינענדיק איר קינד, בעסטיק כל ימיה צום רבונו של עולם מיט א זאך

בראבענעם האַרצן פאַר איר קינד. „אָט דאָס איז דער גורל פון א מענטש!" — מראַכט איך...

— דער גוואַלד לעבט אייביק, ער טוט נאָר ריכטיק באַטיילן צו די מענטשן זייערע פּורלות. וועמען צו פרייד און צו שמערצינס, און וועמען נעבעך צום בינסמערן אוּן ביטערן טרויער. וועמען צו א בלישטשענדיקע קרוין פון רייכטום פאַלד אויף זיין קאָפּ און וועמען נעבעך צו דער תליה אינם בלויען באַרגעס. דער גוואַלד זיצט אויבן, אין די הימלען. זאָס נאָר אַלע מענטשן-זעלן אַזוי ער פאַרמאָסט נאָר וואויל גוואַלד ער טוט...

ער האָט מיר נעבעך צוגעשיקט מיין שוועסטער אומגליק, מסתמא וויסט ער שוין ער טוט... ער איז נאָך איין נרויסער מאַן אויף דערבאַרעמדיקער גאָט. ער זאָל נאָך אַלעמענס ביטערע יסורים אַלעמענס טיפע, ברענענדיקע שמערצן זייענן תמיד אָפן פאַר זיינע רחמים דיקע אויגן...

די אַלטע פרוי זיצט קליין און נעבעכדיק צו דער ערד נעבוינן. פאַר אירע קינדער, זאָגן זי האָט זיך נעפאַרעט אין דער קיך. בשעת עס איז נעוואָרן טונקל פּנים צופאַלנדיקן אָוונט, האָט זי זיך אויסנעלייטשט. זי האָט זיך צעבונדן דעם ווייסן אַרעם. זי וווייזט מיר וויי זי קען נישט באַוועגן מיט אר אַרעם. איך קוק אויף איר און מיר טוט זיך אָן איך זע א נרויסן פויגל, וואָס וויייזט מיר אין פעלד זיין צעברא-כענעם. זיין פאַרוואונדעטן פליגל. דער שיפל איז וויי א מענטש מיט א צע-בראָכן, מענטשלעך פּנים... נרויסע טשמערצן דרוקן פון זיינע אַלטע, טרויע-דיקע אויגן...

— „אוי, א מחיה!" — אָטעמט אָפּ די אַלטע פרוי, יעדעס מאָל וואָס דער לינדער ווינט, באַרירט אירע אַלטע, צעבראָכענע גלידער. און איך טראַכט אָן דער נרויסער בוים איז ממש א חיה-ליקער, וואָס קויפט זיך אויס פאַר זיין ביימערשער נשמה א חשובן פּלאַץ אין נן-עדן מיט זיין באַשיצן די אַלטע פרוי. און וויפל אומציילויקע אַלטע קראַנקע פרויען און מענער האָט ער שוין אין פאַרלויף פון זיין הונדערטער יאָריקן, לאַנגן לעבן באַשיצט. האָט ער שוין גוטס נעטאָן אין משך פון זיין שווערן, מיט מעשים טובים באַלאַדענעם לעבן. איך אַליין קום שוין צום בוים זינט שיינע עטלעכע יאָר. יעדעס מאָל אָן איך דערפיל זיך אַביסל דער-שלאָגן, נערוועז אין איינזאַם, צום אַלטן פריינט מיינעם, צום נעוואַלטיקן בוים טראַנן מיך מיינע מידע פּיס. איך וויים אָז ער האָט פאַר מיר א וואַרעמען נעפיל, אַן אַלטע פעסטע פרייַנטשאַפט. עס איז נישט א צופעליק וואַרט און זשעסט, וואָס פאַלט אמאָל פון מענטש צו מענטש, וואָס מען באַגענגט זיך אין נאָם. דער בוים וואַרט אויף מיר... ער שטייט פעסט, פאַראַנקערט אין זיין האַרטער ערד מיט זיין שטאַלענעם וואַרצל, און ער שעפט זיין יניקה פון די טיפע קוואַלן פון דער נאַנצער ערד. פון די אוראַלטע אונטערערדישע טיי-כן און שטראָמען, פינסטער ווי טינט און נעדיכטע ווי בלוט. ער באַגרייפט פרייַנטשאַפט, אָזוי ווי ער וואַלט מיך שוין קענען פון די גרויע און פייער-דיקע אורצייטן אָן...

וועו איך קום צו דעם בוים, זיץ איך שהכן-לאַנג אין זיין קילן שאָטן, אונ-טערן שאָטן פונם גוטן, טייערן און נעטרייען בוים, אָט אזוי ווי איך זיץ

טאקע איצט און איך שרייב בײַן דער־צײַלונג אונטערן צאַרטן גלעט פון זײַנע ברײטע צווײגן־הענט...

אונטן, בײַם דיקן שטאַם פונם בוים, באַווּרגן זיך די מוראַשקעס אין א שנעלן, א דינאַמישן גאַנג. א טײַל מוראַשקעס־קנעכט זיינען באַלאַדן מיט וויכטיקער לאַדונג, וואָס זיי צעטראָגן אין באַשטימטע פּלעצער. עס באַווּרגן זיך אויך אַלערלײַ אינזעקטן. צום דיקן שטאַם פון בוים קומען אויך צו טויבן און אַלערלײַ קלענערע פֿייגעלעך. די פֿייגעלעך באַפֿן א שלענגלע און זיי פֿיניקן עס מיט זייערע שנאָבלען. אין טויט־קאַנוואָלסיעס, און בי־טערער שרעק, אין אומגעהויערער אימה, בויגט זיך, קאַרטשעט זיך און זוראָפט זיך נעבעך דאָס אַרעמע ווערמעל. אָבער קיין שום הילף און קיין שום רחמנות איז נישטאָ, כאָטש שריי א גרוים און א פינסטער געשריי צום דבונו של עולם וואָס האָט דיך באַשאַפֿן און אויף דער וועלט מיט זיין וואָדעמער האַנט געבראַכט. און ער האָט דיך אין א פינסטערער נאַכט אָפּגעבראַכן פון דעם אומגעהויערן פּעלץ פון לעבן. קיין שום הילף איז נישטאָ, און דאָס פייגעלע, וואָס זעט אוים אין די טרערנפולע אויגן פונם וועדעמל זוי א ריזיקער מאָנסטער, שלינגט ענדלעך איין דאָס אַרעמע באַשעפענישמכש, נאָך לעבעדיקערהייט. שפּעטער פליט דאָס פייגעלע אַוועק. אן אַנדערש מאָל לאָזן זיך אַראָפּ זוראָפּמען מיטן פויגל זיינע ערשט־געבוירענע קינדער־לעך. די קלײַנע פייגעלעך פֿישטשען און זיי האַלטן זייערע שנעבעלעך אָפּן. דאָס מוטער־פייגעלע צערייסט א ווע־דעמל און זי וואַרפט עס אַריין אין די אָפענע פיסקעלעך פון אירע קינדער.

לעך, באַלד פלוצן אַלע צוזאַמען צוריק אַוועק.

קוקנדיק אויף די מוראַשקעס, אויף די אינזעקטן, אויף די כלערלײַ ווע־רעמלעך, טראַכט כּמעט פון די פעלקער וואָס באַווּרגן זיך אויף דער ערד. זינט די גרויע אורצייטן אָן, צופּוסנם פון די ריזיקע, אוראַלטע בוימער. פעלקער אין גרויען אלטערטום, פעלקער און די טיפּע און פינסטערע יאַרטויזנטער פון דער עקזיכטענץ פון דער ערד. זיי האָבן געקעמפט, געלעבט, געשטריבן, געזוכט היונה, זיך געשלאָגן מיט דער אַרומיקער גרויזאַמער נאַטור, מיטן פרימיטיוון לעבן און זיינען מערסטנס אומגעקומען אין דער שלאַכט פאַרן זיין, און די בוימער שטייען אַזוי ווי מאָנומענטן פון דעם געוואַלטיקן לעבן וואָס האָט זיך אַרום זייערע פים דורך די שוועדע יאַרטויזנטער נעדריים, גע־ווירבלט און געשטורעמט...

דאָס איז ווען גאַנצע פּעלקער, צו דיר אומבאַקאַנטע, ווען וועמענס שיק־זאַלן דו האָסט געלייענט אין דיקע, היסטאָרישע בענדער. דאָס איז ווען גאַנצע וועלטן. בלויז גאָט איז אום־שטאַנד צו זען די גרויסקייט פון זייערע טראַגעדיעס. די עפּישע בריטקייט, דער אומגעהויערער פּאַרנעם פון זייער גוואַלטיקע קאַמפן און געראַנג־לען.

אָבער איין און אייניק מענטשן־שיקזאל — ווי איז עס אומשטאַנד דיך צו דערשיטערן. בלויז איין און אייניקער מענטשן־שיקזאל פון אַלע מי־ליאַנען מענטשלעכע גורלות אַרויסגע־נומען, לעבן דיר זיצט זי, די אַלטע פרוי, וואָס באַזיצט אין איר האַרצן אַזוי פיל מענטשלעכע דאַנקבאַרקייט צום ווינט, וואָס ציטערט יעדעם מאָל

אויף דורך דער וועלט, אזוי ווי א גו־טער מלאך, וואס ברענגט טרייסט און לינדערונג מיט זיינע איידעלע פליגל. און וואס בענטשט דעם בוים אין איר סאמעטענער, תחינהדיקער שפראך, און וואס דאנקט גאט פאר איר בי־טערן גורל, פאר אירע פינסטערע יסו־רים, פאר איר בראך. ווען נעמט עס אן אומגליקלעכער מענטש אזויפיל אומדערשיטערלעכער געטריישאפט צו גאט? ווי קען עס א מענטש אזוי שטארק איינשטימען מיט דער אכ־זריותדיקער אוניווערסאלער פירונג פונם רבונו של עולם?...

— דער וואס לעבט אייביק, ער ריכ־טעט די גאנצע וועלט אין שלום און אין געראטביקייט! — חזרט איבער די אלטע פרוי איר פעסטע איבערצייגונג אין דער גערעכטיקייט פון גאט.

— אין „שלום און אין גערעכטי־קייט!" — חזרסט דו איבער פאר זיך אליין אין טרויעריקן צוויפל און אין ביטערער אירגניע. און די טראכסט זועגן דער אלטער פרוי: טאכטער. עם זאלט געווען פונקט ווי אין א שינ־דיסטישן ראמאן, וועו איר פארקרי־פלטע טאכטער וואלט דווקא זיין א שיינע פרוי, וועו זי וואלט האבן גאלי־דענע האר און בלויע אויגן... וועו זי וואלט זיצן אויף איר הילצערנעם וויג־שטול אזוי ווי אייף א ענגיגלעבן טראן עם זיצט א שטאלצע פי־נינצעפי... דאס וואלט געווען ליטעראטור, כיאלע־דיי... אבער נישט דאס גרויע, דאס קאלטע לעבן, אויף דער גרויער, אויף דער קאלטער ערד... איר צעבראכענע טאכטער מוז דאך דווקא נישט זיין קיין ראמאנטישע שיינקייט. ווי אזוי קען זי דאס זיין נאך א סך יארן אייי־זאמקייט און צו זיין געצוואונגען צו לעבן אן אומנאטירלעך, וויסט לעבן...

— זי האט זיך אירע גוטע פריינט, זי האט טייערע פריינדינעם, וועלכע קומען צו איר זי אפט באזוכן. אויך צווישן מענער האט זי פריינט; דאק־טוירים, פאעטן און אדוואקאטן. זי באקלאגט זיך נישט. זי לעבט רואיק אין איר וועלט... זי לייענט א סך און זי קען אויסגעצייכנט ליטעראטור!— אזוי דערציילט מיר באריסערוש די אלטע פרוי.

אין פארק אזי פול מיט קינדער. עם איז שיין צו קוקן אויף די דאזיקע גרויסע פילפארביקע ליאלקעם. זיי זענען אוים אזוי ווי מלאכים. מען קען זיך נישט פארשטעלן אז די דאזיקע קינדער וועלן אמאל קראנק זיין, אז זיי וועלן מיט דער צייט אויך ווערן אלטע, גרויע לייט. אז עם זיינען פאר זיי אנגעגרייט אין דער צוקונפט אלע־ערלייי ביטערע יסורים און שרעקלעכע איבערראשונגען. ווי מלאכים זיינען זיי איצט, אין זייער ריינקייט, ציכטיקייט און מאלערישקייט. דער פארק איז פול מיט אט די קינדער. און די יונגע מא־מעס זענען אליין אויך אוים אזוי ווי קינדער. עם איז פארן ארום זיי די פאזיע, די ראמאנטיק, די איידלקייט, ווי ארום קינדער. עם איז ווי גאט אליין וואלט זיי ערשט מיט זיינע אוי־גענע הענט געקוישט, געצוואגן און זיי געוואשן אזוי ווי גרויסע בלומען אין א שטראלנדיקן טייך פון גאלדענע רייאליום.

און יוידער קומסטי זיך ארום אויף דיר קליינער וועלט פון אינזעקטן. זיי הריינן זיך און זיי כאבישירן ווי סאל־דאטן צופוסנס ארום דיר, בשעת דו ביסט פארטאן אין דיינע מחשבות. א קליינע, אבער א ריזיקע וועלט פון לע־

בן עפּנט זיך אויף פּאר דיר, וועלן נאָר דו האָסט צייט און דאָס געמיט זיי צו באַטראַכטן. אַ געוואַלטיקע וועלט פון מילי̈אָנען און מילי̈אָסן לעבנס, וועלכע באַוואוינן זיך אויך אַזוי ווי דו, די גרויסע ערד און פון וועלכע דו ביסט קוים באַוואוסטזיניק אין בלויז זעלטענע מאָמענטן פון דיין אייגענעם לעבן.

און אין אייגענע ליידן און יסורים דערקענסטו די ווייטיקן פון די איינזאַמקייט פון דער גאַנצער ערד. מענטשלעכע און חיהשע. אָסקאָר ווייל̈ד האָט נישט געוווסט די יסורים פון דער וועלט, וועלן ער האָט זיך געבאָדן אין האָניק, און ווייַן און אין גאָלדענעם ליכט פון דער זון. ערשט דעמאָלט וועלן ער איז טיף געפאַלן, וועלן ער איז אין קערקער געזונקען, נידעריק און טיף צום שטויב פון דער ערד, האָט ער זיך נענוגיט צו די געפאַלענע און צו די נידעריקע פון דער ערד. און ער האָט פּאַרנומען דעם דונער פון זייערע קרעכץ און דאָס געשרייַ פון זייערע ביטערע יסורים.

פּרינץ גאָטאָמאַ בודאַ האָט נישט געוואוסט פון די ליידן פון די מענטשן אזוי לאַנג ווי ער איז געווען אין דעם קענילעכן פּאַלאַץ אַרומגערינגלט אַלם יונגער און שטראַלנדיקער פּרינץ פון ווייַן, ווייב און געזאַנג. בלויז וועלן ער איז אין אייַן טאָג אַרויסגעגאַנגען אויף א שפּאַציר, דאַרטן וואו עס לעבן אין נעדיכטע מאַסן די אָערמע מענטשן, די פּאַריאָס און די קרעציקע, איז אים באַפאַלן די מענטשלעכע לייד און דאָס צעברעכענע מענטשלעך געווויין איז אים אָנטקעגנגענגאַנגען.

און וועלן דו דערקענסט אויף אַן אמת די מענטשלעכע ליידן, וועלסטו באַהערשט פון א הערלעכן געפיל אַלע-מען צו העלפן. אָט אזוי לערנען אונדז די אידישע און די וועלט-חכמים, נישט קיין רייכטום און אפיל נישט קיין שוינקייט, נישט קונסט און נישט ליטעראַטור זיינען ווערט אז דו זאָלסט זיך צו זיי ווידמענען מיט דיין גאַנצן לעבן. נייערט צו היילן די פּאַרוואונדעטע און די צעוויייטיקטע. אָט דאָס באַדאַרף צו זיין די רעליגיע פון אַלע מענטשן. אַרומצוגיין איבער דער וועלט און וואו נאָר עס איז פּאַראַן נויט און שמערץ, צו ברענגען ליימערונג און לינדערונג, גוטסקייט און טרייסט... אָט דאָס באַדאַרף זיין די הייליקע פליכט פון די מענטשן. צו זיין יעדער רגע פון לעבן באַהערשט פון רחמנות און פון א הייליקן וויללן גוטס צו טאָן צו די וואָס נויטיקן זיך אין גוטס און אין היילונג. אָט דאָס זיינען די פּאַרשריפטן פון די צדיקים און לערערס פון די לעצטע צען טויזנט יאָר פון דער הונדערטער טויזנטער יאָרן עקזיסטענץ פון דער מענטשהייט אויף דער גרויסער ערד...

:: :: ::

דער קאָפּ פון דער אַנגעצונדענער זון נייגט זי שוין צו מערב-זייט, אָפּ-פּאַרבנדיק אין גאָלד אלע לאַנדשאַפּטן. אין רייכן גאָלד געצירט, אין פּייערלעכן בראָנז, שטראַלט אויף דער גרויסער, דער גוטער בוים, אזוי ווי גאט אליין וואלט אים אַרומגענומען איז צו זיין הארצן געדריקט אין ליבשאפט און אין פרייד...

און אָט לויכט אויף דאָס גן-ערן. אבֿרהם אבינו רעדט זיך געמיטלעך אַדורך כּיט די דריי פּאַרשטעלטע און פּאַרמאַסקירטע מלאכים. משה און אהרן וואשן זיך זייערע קלאָרע פּים

אין אַ געלט טייך פון האָניק, נאָר דעם הייסן טאָג אין דעם בלויען הימל. ווער איז די וואונדערלעכע פרוי מיט האָ-ניק-ברוינע האָר, וואָס טראָגט אַ פשוט-טע, אַ לייוונטענע קלייד? עס איז דאָך אונדזער גוטע מוטער רחל. און צווישן האַרציקע אידן פון חומש און פון זיסע מעשיות, וועמען מיינט איר, זעט מען צווישן זיי אינמיטן? אונדזער גוטן און הייליקן בוים. ער שטייט זיך רואיק אין גן-עדן און יעדעם מאָל טוט ער אַ רויש מיט זיינע אייביק יונגע צווייגן אין דער דורכזיבטיקער לופט און ער קילט אָפּ די פֿאַרשוויצטע שטערנס פון אונדזערע האַרציקע און הייליקע צדיקים. דער גוטער, דער שטראָלנדיקער בוים, ער איז צוואַמען מיט אונדזערע געליבטע אבות אין גן-עדן אויף אייביק אַוועקגעשטעלט — אין דער צוקונפט... און אויך דאָרטן וועלן זייערע צווייגן ברענגען גרויס פאַר-גענוגן צו די איינוואַמע צדיקים פון הימל... דערווייל אָבער היילט ער און ער קושט מיט זיין קילן שאָטן די צע-רייסענע נשמות פון די יסורימדיקע מענטשן אין גרוים-שטאָטישן פֿאַרק...

Publicidad Peñío

Sí, señora, lo sabe usted y lo saben todas las mamás y los niños también lo reconocen con sus sonrisas de bienestar... el Talco 3-A de Luceván es el mejor... Para proteger y refrescar la tierna piel de los bebés, use siempre Talco 3-A de Luceván. Cien por ciento puro y suave, el Talco 3-A de Luceván, es benéfico desodorante y protector contra infecciones y salpullido.

Aténgase a lo seguro Solamente Talco 3-A de Luceván – el mejor amiguito del niño

Talco 3-A de LUCEVAN

DE VENTA EN FARMACIAS Y PERFUMERIAS

PARA TODA LA FAMILIA...

U. S. Keds

¡SIEMPRE NUEVOS PORQUE SON LAVABLES!

Recuerde: no son "Keds" si no llevan, el nombre "Keds"

US RUBBER

U. S. Rubber

CONCHA No. 416 TELF. 9-7591

HABANA

Fabricados en Cuba por obreros cubanos

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Sólo a bordo del **" Golden Parisian"** Ud. encontrará todo el "confort" y el placer que pueda desear en un vuelo sobre el Atlántico. Disfrute cada momento de este viaje inigualable que, en sólo 11 horas de vuelo sin escalas, lo transportará de New York a París, en el ambiente más exquisito y con todos los refinamientos de la famosa cocina francesa.

Consulte a su Agente de Pasajes o

AIR FRANCE

La red aérea más extensa del mundo

Trocadero No. 59, Habana, - Telf. A-7094

AF-4-57

פינף און צוואַנציק יאָר ביראָ־בידזשאַן

פון יעקב לעשצינסקי

א גדולה! א שמחה! מען פייערט א פערטל יאָרהונדערט בירא־בידזשאַן! די וואַרשעווער אידישע קאָמוניסטישע צייטונג „פאָלקס־שטימע" האָט באַקומען צוגעשיקט כּפעציעל אַזש פון בירא־בידזשאַן אַן ארטיקל פון דעם פאַרטרעטער פון רעדאַקטאָר פון „בירא־בידזשאַנסקאַיא זווייעזדאַ" יעקב גורעוויטש. און די רעדאַקציע האָלט פאַר נייטיק צוצוגעבן: „ספעציעל פאַר דער „פאָלקס־שטימע" (אונטערגעשטראָכן פון מיר — י. ל.)

וויל זיך מיר גלייך זאָגן, אז ווען די רעדאַקציע פון וואַרשעווער קאָמוניסטישן בלעטל וואָלט געהאַט כּאטש וויפל ניט איז שכל און וויפל ניט איז נאציאָנאַלן געווישן, וואָלט זי דעם „ספעציעל" צוגעשיקטן ארטיקל אַריינגעווארפן אין מיסט־קאָרב און וואָלט געשווינגן.

וואָס זשע לאָזן אונדז הערן די עטלעכע קאָלומס פונם ארטיקל, וואָס איז געמוטען אַזש פון ינענער וועלט און איז פאַרעפנטלעכט אין „פאָלקס־שטימע" פון 2־טן יוני 1959! דער ארטיקל צו דער וואַרשעווער רעדאַקציע פון אידישן בלעטל, האָט דעם קלאַנג ציל צו וויזן דער וועלט די קאָלאָסאַלע דערגרייכונגען, פאַרשטייט זיך די אידישע. מיר וועלן גיין מיטן מחבר פון ארטיקל ישריט ביי שריט און זאָלן אונדזערע לייענער אויך שפּעטער נחת פון דערגרייכונגען אין לאַנד פון קומענדיקן קאָמוניזם און דערווייליקן סאָציאַליזם.

דער מחבר פירט דער וואַרשעווער רעדאַקציע און וויזט איר די ניסים: „מיר וועלן אַנהויבן פון צוויי־גאַרניקן בנין פון וואָקזאל מיט דעם אויפשריפט אויף רוסיש און אידיש: „בירא־בידזשאַן". געווים מיט גאָר גרויסע בוכשטאַבן.

ניסים ונפלאות! אויף אַזא הויכן צוויי־שטאָקיגן בנין און דערביי ניט קיין פּשוטן בנין, נאָר אויף א קאָמוניסטישן וואָקזאל א אידישער אויפשריפט. בירא־בידזשאַן! ניסים ונפלאות!

נאָכדעם גייט א לאַנגע באַשרייבונג פון דער „לענין־גאַס" און פון דער „קאָלינין־גאַס", וואו „ס'האָט זיך צעלייגט א שטעטל פון איין־משפחה־דיקע הייזער פאַר ארבעטער". דא קיין איין וואָרט וועגן אידן. נאָר באַלד

לייגט ער אונדז פאָר זיך צו באקענען מיט א גאַס, וואָס איז „אַנגערופן נע־וואָרן אויפן נאָמען פון אידישן פאָלקס שרייבער שלום עליכם". און אָט אויף דער דאָזיקער וואונדערבארער גאַס וואוינט א אידישער ארבעטער, מיטן פיינעם נאָמען „גאָלדמאכער". וואָס „אין די צאַרישע צייטן האָט ער אפילו נישט געהאַט קיין אייגן זוינקל און ביי דער ראטן־מאַכט איז גאָלדמאכער א חשובער מענטש, און אין יאָר 1937 איז ער אויסגעקליבן געוואָרן אלס דעפוטאַט אין נאַציאָנאַליטעטן־ראַט. איצט איז גאָלדמאכער א פענסיאָנער". און ווייטער גייט א לאַנגע און אויס־פירלעכע באשרייבונג ווי דער דאָזי־קער גאָלדמאכער לעבט אין לוקסוס ביי דער ראטנמאַכט: „אין א גוטער דירה מיט אלע באקוועמלעכקייטן. באקומט א הייבע פענסיע".

דער מחבר פון בירא־בידושאן אר־טיקל דערציילט ווייטער, אז „דער איד יוסף בומאַנין, וועלכער האָט דא געלעבט פאַר דער מלחמה און געאַר־בעט אין א פאַבריק, איז געפאַלן אלס העלד אין דער מלחמה" און „אויף זיין קבר איז געשטעלט געוואָרן א מאַרמאָר־דענקמאָל".

האָבן מיר שוין צווויי גרויסע אויפ־טוען פון דער קאָמוניסטישער גאולה. נאָר „בירא־בידושאן איז ניט נאָר אן אינדוסטריעלער, נאָר אויך א קולטור־צענטער". דא זיינען מיר געוואָרן שטאַרק פאַראינטערעסירט, גלויבנדיק, אז אין א לאַנד, וואו אויפן וואָקזאל בלישטשען אידישע אותיות (משיחס צייטן), וועלן מיר געוויס באקומען אויך ידיעות וועגן אידישע קולטור — איז דאָך בירא־בידושאן א „קולטור־צענטער". איז הערט אזן שטוינט: „אין 1931 איז אין דער שטאָט געווען אין שוּל. איצט זיינען פאַראן 13 אלגעמיינע שולן, א שול־אינטערנאַט, א מוזיקאַלישע שול, א כטאַנציע פון יונגנטלעכע נאַטוראַליסטן, קינדער־סעקטאָר אין פּאַרק פאַר קולטור אזן אָפּרו".

אזן קיין וואָרט, קיין פּיפּס וועגן אידישע קולטור־אינסטיטוציעס. מען וואָלט געקאָנט מיינען, אז ס'איז זעלבסטפאַרשטענדלעך, אז אין א געגנט, וואָס אויף איר וואָקזאל, ביים שטעלן נאָר די פּוס אויף איר באָדן, שרייען אידישע אותיות, טרעטן מיר אריין אין א אידישן ראיאן, זיינען געווים פאַראן אידישע שולן. אבער לא מיט אן אלף! אָט וועלט וועט ער דערציילט, אז „אין דער געגנטלעבער ביבליאָטעק, אויף דעם נאָמען פון שלום עליכם זיינען פאַראן 100 טויזנט בענדער, אזן צווישן זיי א גרויסע צאָל אין דער אידישער שפּראַך"". קלאָר, אז וואָלטן געוואָלן אידישע שולן אין ראיאן, וואָלט דער בריוו־שרייבער דאָס ניט פאַרשוויגן. אייגנטלעך וויסן מיר שוין פון צוריק מיט 23 יאָר, אז בנוגע אידיש, דעם גרונט־פאַקטאָר פון נאַציאָנאלן לעבן, האָט דער „בירא־בידושאנער וישוב שטאַרק אונטערגע־הונקען.

אין „עמעס" פון 1־טן יולי 1935, שוין נאָך זיבן יאָר פון קאָלאָניזאַציע פון בירא־בידושאן, געפינען מיר פאָלגנדיקע וועלטער: „א גרויסער בלויז אין אונדזער ארבעט איז דאָס, וואָס מיר אַנטוויקלען גאַנץ שוואַך אין געגנט די אידישע קולטור. די באַ־שטימונג וועגן אייגפלאַנצן די אידי־

שע שפּראַך ווערט ניט אויסגעפילט פון אונדזערע אָנשטרענגונגען, אָנהויבנדיק פון די געזונט, ערד און בילדונג אָפּ-טיילונגען און ביז דער פּאָסט, טעלע-גראַף, אַמבולאַטאָריע, אפּטייק. פּאַר-ראַן בייַ אונדז טויער, ווָאס האָבן באַ-קומען בילדונג אין אידיש סאָוועט-שע לערן-אָנשטאַלטן און גראָד זיי סא-באָטירן די מוטער-שפּראַך אין דער... אידישער אויטאָנאָמיע געגנט".

מיר האָבן געבראַכט די דאָזיקע לאַנגע ציטאַטע צו ווייַז ניט נאָר, אַז פון סאָמע אָנהויב פון דער אַרבעט אין דער אידישער אויטאָנאָמישער געגנט, האָט דער נאַציאָנאַלער מאָמענט שטאַרק אינטערגעהונקען, נאָר אז גראָד די טויער. ווָאס האָבן באַרימען אַ דער-ציאונג אין די קאָמוניסטישע אידישע שולן גראָד אָט די דאָזיקע. וועלכע האָבן געדאַרפט ווערן די טרעגער פון דער פּאָרמולע „באַציאַליסטיש לויטן אינהאַלט און נאַציאָנאַל לויט דער פּאָרם", האָבן סאָבאָמידע, און אין 1959 קיין אין אידישע שול טיפיש טאָקע קיין איינציקע נישט.

שטעלט זיך די פראָגע, ווָאס באַ-דייטן די אידישע אותיות אויפן וואָק-זאל פון דער געגנט?

איז אויף דערויף דאָ אַ תירוץ אין דעם בריוו פון פּאַרטרעטער פון רע-דאַקטאָר פון דער רוסישער צייטונג „בירא-בידזשאַן". לאָמיר נאָר לייענען ווייטער דעם בריוו. דאָרט שטייט געשריבן:

„אין די קלובן, אין די שולן, אין דאַדיק קלינגען לידער אויף רוסיש, אידיש, אוקראַיניש און אין אַנדערע שפּראַכן". אלוא אידיש איז גלייכ-בארעכטיקט. שישו וישמחו. אידיש איז גלייכבארעכטיקט ניט נאָר מיט אלע „אַנדערע שפּראַכן", נאָר אויך מיט אוקראַיניש און רוסיש. נאָר מיר קאָנען זיך פּאַרשטעלן ווייפל לידער מען זינגט אין אוקראַיניש, צי נאָר אין רוסיש און ווייפל אין אידיש?!

דאָ זיינען מיר צוגעקומען צו אַ פונקט, ווואו מיר ווילן טאַקע באמת האָבן נחת. דער פּאַרטרעטער פון רע-דאַקטאָר פון „בירא-בידזשאַנער זווייעזדא" דערציילט אז „אין בירא-בידזשאַן גייען אַרויס צווויי געגנטלע-כע צייטונגען אויף רוסיש און אידיש. „בירא-בידזשאַנסקאַיא זווייעזדא" און „בירא-בידזשאַנער שטערן". לייידער דערציילט ניט דער ווייצע-רעדאַקטאָר אין ווייפל זייטן ס'גייט אַרויס די רו-סישע צייטונג און אין ווייפל די אידי-שע, און ער פּאַרשווייגט אויך די פּראָגע ווי אָפט דערשיינען די דאָזיקע צווויי צייטונגען.

דער לאַנג-יאָריקער פּאַרזיצער קאָמו-ניסט סלאָווטש, ווועלכער האָט צענדלי-קער יאָר געדינט טריי מאַסקווע, איז ניט לאַנג געקומען פון דאָרטן אָן אנטווישטער, אָבער נאָר בנוגע דער לאַגע פון דער אידישער שפּראַך און קולטור. ער דערציילט אין זיינע אר-טיקלען, אז אין דער לענין-ביבליא-טעק לויגט דער „בירא-בידזשאַנער שטערן" און קיינער נעמט אים ניט אין די הענט, ווייל דאָס דאָזיקע בלע-טל דרוקט נאָר איבער אַרטיקלען פון די רוסישע צייטונגען. דערפאַר אָבער ווערן ביז גאָר אינטענסיוו געלייענט די אידישע קאָמוניסטישע צייטונגען פון ווארשע, פון פּאַריז און פון ניו-יאָרק. מען קומט פון די ווייטסטע

גאַסן פון מאָסקווע, כדי צו כאַפן א לייגן אין א צייטונג, וואָס גייט ארויס אין אויסלאַנד, ווייל דאָרטן זיינען פאַראן נייעס וועגן אידישן לעבן אין דער גאַרער וועלט. מען די קאָמוניסטישע אידישע צייטונגען קריטיקירן און אפילו פאַרוואַרפן מיט בלאָטע די אַנטי - קאָמוניסטישע אידישע צייטונגען און געזעלשאַפטלעכע באַוועגונגען — דער עולם טייטשט אויס די נייעס אויף א גאַנץ אַנדערן אופן און שלינגט די נייעס.

מיר וועלן דורכלאָזן די זייטן, וואָס דערציילן מיט גרויס התפעלות וועגן די גאַסן, וואו ס'איז פאַראן „א קאָנדיטערי און טריקאָטאַזש פאַבריק און צענדליקער קאָמבינאַטן און וואַרשטאַטן, און אז די געגנט פאַרזאָרגט זיך אַליין מיט קאַרטאָפל און גרינס און מיט קאַוועגעס". מיר וועלן זוכן מאַטעריאל וועגן דער געגנט, וואָס לויטן באַשלוס פון 7-טן מאי 1934, אונטערגעשריבן פון קאָלינין און יענוקידזע, האָט מען באַאַרפט „פאַרוואַנדלען דעם בירא־בידושאַנער אידישן נאַציאָנאַלן ראַיאָן אין א אידישער אויטאָנאָמער געגנט".

ער שרייבט: „צוזאַמען מיט די ערשטע אידישע איבערוואַנדערער, איז צוריק מיט 25 יאָר געקומען אין וואַלדהיים יחיאל ראַק. עס איז אים געפעלן די נישט-געריטע טאַיגע, די גרינע לאַנקעס, די בריידע פעלדער. היינט איז ער א פאַרמענלעכער מענטש, א בכבודיקע פערזאָן, אָן אַנטיילנעמער פון דער לאַנדווירטשאַפטלעכער אויפשטעלונג און באַלוינט מיט פיל ערנדיפלאָמען און א פאַטער פון 10 קינדער".

און אָט זיינען נאָך א פאָר „העלדן" פון דער אידישער אויטאָנאָמער געגנט: נתן בראָנט, וועלכער „פירט אָן זיים א ריי יאָרן מיטן קאָלווירט „40 יאָר אָקטאָבער" און דער פיאיקער אַרגאַניזאַטאָר שמעון פיקסמאַן, וועלכער פירט אָן מיטן קאָלווירט אויפן נאָמען פון סטאַלין".

דאָס אידישע פאָלק דארף געווים שטאָלצירן וואָס זיינע זין אין דער אידישער „אויטאָנאָמער געגנט" פאַרנעמען אַזעלכע הויכע אמטן און הערבייט א קאָלווירט אויפן נאָמען פון סטאַלין, פון יענעם מערדער, וועלכער האָט ניט נאָר דערמאָרדעט א פאָר צענדליק אידישע שרייבער, נאָר אויך די גאַנצע אידישע ליטעראַטור פון ראַטנפאַרבאַנד.

און דער סאַמע לעצטער געווינם, געווים דער שטאָלץ פון די אידישע קאָמוניסטן פון דער גאַרער וועלט, איז פאָלגנדיקע בישורה: „די אידישע אויטאָנאָמע געגנט האָט פינף פאַרשטייער אין נאַציאָנאַליטעטן-ראַט פון אויבער-ראַט פון פ.ס.ס.ר. צווישן די דעפוטאַטן פון אויבער-ראַט געפינט זיך דער דירעקטאָר פון בירא-בידושאַנער שולאינטערנאַט, וועראַ גלייזער, די מעלקערין זינאַירא זינאָוויעוונא און דער באַן-מאַשיניסט דניאל פּעשאַטאָוו".

נאָך די אַלע בישורות האָט דער שרייבער פונם בריוו צו זיינע וואָר שעווער חברים געווים מאַראַליש רעכט צו שליסן דעם בריוו מיט דעם דאָזיקן אקאָרד: „25 יאָר — דאָס איז דער עלטער פון בלויענדער יוגנט. אונדזער געגנט וועט וואקסן און בלייבן אונטערן געבענטשטן הימל פונם

גרויסן פיל - נאציאנאלן סאוועטישן היימלאנד".

פון דעם זעלבן „היימלאנד" וואו מען טאר ניט דרוקן קיין אידיש בלע-טל; וואו מען טאר ניט שפילן אידיש טעאטער; וואו מען טאר ניט דרוקן דעם תנ"ך אין העבריאיש; וואו אי־דישע שרייבער טראגן זיך ארום מיט וועדק און האבן ניט קיין מעגלעכקייט זיי צו פארעפנטלעכן; פון דעם זעלבן גן-ערן, וואו מען טאר ניט שטעלן קיין מצבה אויפן א פלאץ, וואו ס'ויינען באגראבן צווישן 80 און 100 טויזנט אידן; פון דעם זעלבן סאוועטישן היימלאנד, וואו ס'שפאצירן ארום פראנק און פריי באקאנטע מערדער פון אידן, מערדער, וועלכע האבן גע-האלפן היטלערן ניט נאר מארדן אידן, נאר אויך רייסן שטיקער פון דעם „היימלאנד"; הכלל פון יענעם גע-בענטשטן „סאוועטישן היימלאנד", וואו העכער צווי מיליאן אידן וועלן מיט געוואלד אפגערישן פון זייערע נאציאנאלע ברידער און מיט געוואלד געטריבן צו נאציאנאלן שמד!

איין „קלייניקייט" האט דער מחבר פון דעם ארטיקל, א סוב־רעדאקטאר פון דער ארטיקער צייטונג פארגעסן: וויפל זיינען פאראן אידן אין בירא-בידזשאן?! ער האט אנגערופן קוים א האלבן מנין — זיינען דאך דאס העלדן — בויער און פירער פון דער „אידישער אויטאנאמער" געגנט. עס איז אנצונעמען, אז די העלדן, די בוי-ער און פירער, פירן ניט נאר רוסן און אוקראינער, נאר אויך אביסל אידן, וואלט דאך געווען א יושר אונדז אוים-זאגן דעם סוד — די צאל אידן אין בירא-בידזשאן.

מיר באגריסן צום נייעם יאר אלע אונזערע

פריינט און באקאנטע, און ווינטשן זיי א יאר

פון גליק, פרייד און פיל פראספעריטעט!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

משה באלדאם און פרוי

Use lo Apropiado Para Su

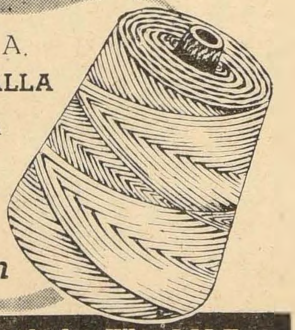
INDUSTRIA

Hilos

BRAZOS

mayor producción
y menor costo.

DISTRIBUIDORA BESOSA, S. A.

ALMACEN DE SEDERIA Y QUINCALLA

AGUIAR 560 - TELFS. ML-1905 - M-7983 - HABANA

Surtido completo de Cordelería de Algodón, Jarcia e Hilos de Nylon

Distribuidores Exclusivos de los Hilos LILY

צום נייעם יאָר תש"ך

באגריסן מיר אויפריכטיק

אונזערע צאָלרייכע

אידישע קלייענטן און פריינט

און וינטשן זיי

אַ יאָר פון גליק

און פראָספעריטעט.

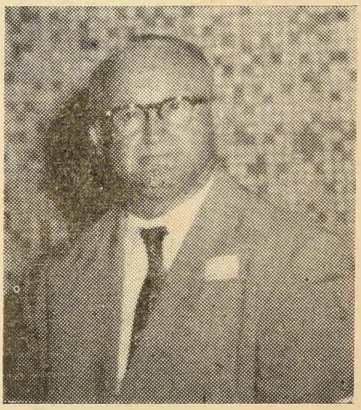
לשנה טובה תכתבו

ותחתמו

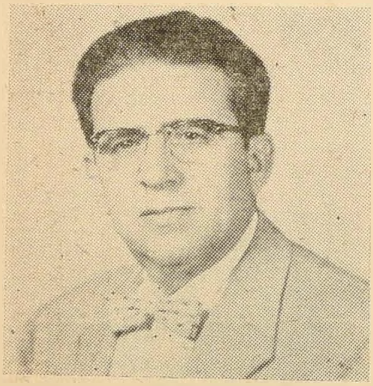
ה׳ משה לעווין

באקאנטער ביזנעסמאן און פרא־מינענטער ציוניסטישער עסקן, פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער פאַרייניקונג, וואָס איז אק־טיוו אין אלע טעטיקייטן לטובת מדינת ישראל.

ה׳ קלמן וואַדאַנאַס

באקאנטער אידישער סוחר און געזעלשאַפטלעכער טוער; פּרעזידענט פון בוי־קאָמיטעט פאר א מקום־קדוש אין אלט־האוואנא און איצט פּרעזידענט פון דער קהלה „עדת ישראל" און דער חברה קדישא חסד של אמת.

ה׳ מאָריס הימעלשטיין

איינער פון די ערשטע געזעל־שאַפטלעכע עסקנים פון ישוב; געווען פּרעזידענט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, פון דעם אידישן צענטער, פּרעזי־דענט פון ערשטן נחלת יהודי קובא קאמפיין און פון ישראל־קאמפיין 1955.

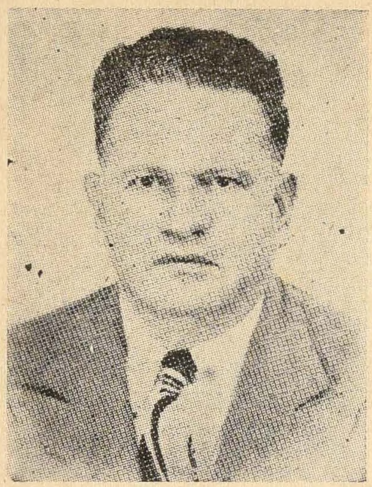
ה׳ אַדאַלפאָ קעיץ

ערן פּרעזידענט פון באָנד־דרייוו אין קובא, פּראָמינענטער אידישער ביזנעסמאַן, וואָס האָט גרויסע פּאַרדינסטן פּאַרן געזעלשאַפטלעבן פון אונזער ישוב. ה׳ קעיץ איז באַערט געוואָרן מיט אייסצייבענונגען און מעדאַלן פון קובא, בעלגיע און פּראַנקרייך.

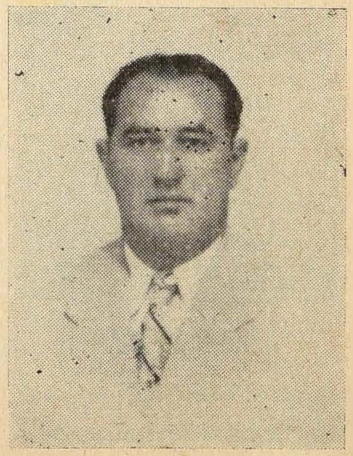
ה׳ לייב גאַרמיזאַ

פּראָמינענטער אידישער ביזנעסמאַן און צווייטער וויצע־פּרעזידענט פון פּאַטראָנאַט; איז פּרעזידענט פון דער „מיטשעל דיסטריביוטאָרס קאָרפּאָריישאַן אין קובא". די באַרימטע פירמע פון לופט־קילערס אַפּאַראַטן און פּרעזידענט פון דער פּאַבריק פון „טרויק וועיאַנאָס קאָרדאָוש קאָמפּ".

ה׳ יוסף ראַבינאָוויטש

באקאַנטער סוחר און אינדוסטריאַליסט און איינער פון די גרינדער פון פּאַטראַנאַט, איז איינער פון דער גרופּע אידן, וואָס האָבן שוין געמאַכט פּריוואַטע אינוועסטמענטס אין מדינת־ישראל, קויפּנדיק א צאָל פּרדסים, דורך דער „רסקו".

ה׳ מאַקס שוואַרץ

אייגנטימער פון דעם ערשטן אידישן מעבל געשעפט „לא אוניקא", געזעלשאַפטלעכער־טוער און איינער פון די איניציאַטאָרן פון פּאַטראַנאַטבנין, וועלכער רופט זיך אָפּ מיט א בריטער האַנט פּאַר אַלע געזעלשאַפטלעכע און נאַציאָנאַלע צוועקן.

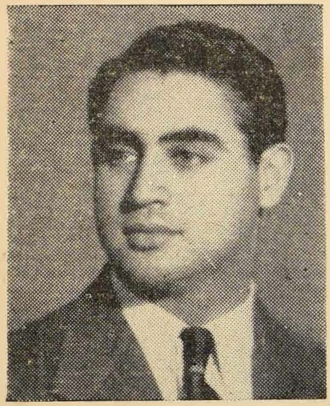
ה׳ משה ראָזענבערג

באַקאַנטער ציוניסטישער עסקן און אַקטיווער מיט־ארבעטער פון קרן־היסוד; איז איינער פון די אייגנ־טימער פון דער באַרימטער פירמע „מאַקגרעגאָר".

ה׳ רפאל ראָזענבערג

איינער פון די פּייאָניקסטע אידישע ביזנעסלייט, און מיט־אייגנטימער פון דער באַרימטער פירמע „מאַק־גרעגאָר".

ה׳ איסאַק רימער

יונגער אינדוסטריאַליסט, איינער פון די אייגנטימער פון דער באַרימטער פירמע „מאַק־גרעגאָר" פון וועלכער ער איז דער פּרעזידענט.

געוועלשאפטלעכע טוער וואס האָבן אָנגעפירט טיט די אידישע אינסטיטוציעס אין פּאַרנאַנגענעם יאָר תשי״ט

ציוניסטישע פּאַריינקונג אין קובא

סענדער מ. קאַפּלאַן — ערן-פּרעזידענט.
משה לעווין — פּרעזידענט.
איסאַק בערעזדוווין — ערשטער וויצע-פּרעזידענט.
נחום ראָזענצווייג — צווייטער וויצע-פּרעזידענט.
יוסף לוריע — סעקרעטאַר.
ברוך שאַמעס — וויצע-סעקרעטאַר.
משה באַלדאַס — קאַסיר.
יצחק ראשבאום — וויצע קאַסיר.
יוסף בלומענקראַנץ — אַדמינים-טראַטאָר.
יעקב איזראַעליט — וויצע-אַדמינים-טראַטאָר.
חיים שיינוק — סעק. קאָנטראָלער.
לעאָן יאַרמוס — וואָקאַל.
סעבאַסטיאַן קאַנא, האַרי בערענטאַל — סופּלעאַנטעס.
דר. סאַלאָמאָן לוצקי — לעגאַל-ראַטגעבער.

פּאַטראָנאַט פּאַר א געוועלשאפטלעכער הויס אין בית-הכנסת פּאַר די אידן אין קובא

הערמאַן הויזלער — פּרעזידענט.
אהרן יוקען — ערשטער וויצע-פּרעזידענט.
לייב גאַרמיזא — צווייטער וויצע-פּרעזידענט.
נחום ראָזענצווייג — דריטער וויצע פּרעזידענט.
איסאַק גורוויטש — סעקרעטאַר.
עליאָם גוריאַן — ערשטער וויצע-סעקרעטאַר.
לעאָן גילפּאַרב — צווייטער וויצע-סעקרעטאַר.
כוליא קאַריטי — קאַסיר.
הערמאַן בערענס — ערשטער וויצע-קאַסיר.
סאַמועל גאַסאָף — צווייטער וויצע קאַסיר.
סאַלאָמאָן ראָפּאָפּאָרט — אַדמינים-טראַטאָר.
וואָקאַלן: — באַרים גלאַבערמאַן, יוסף וויטקינאָס מאַרים קאַנסקי,

וואלף שאפטאל, יוסף ראוויגסקי, חיים בלאך, דר. ענריקע אייבער, זישע וויים, חיים טעוול גרינבערג, יעקב מוקאסעי, מיגעל צימבלער און ענריקע קויפמאן.

פילים ה. ברומער — הזן.

דר. דיאניסיא קאסטיעל — לעגאלער ראטגעבער.

אידישע קהלה „עדת ישראל"

קלמן וואדאנאס — פרעזידענט.

אשר אייכענבוים — געגן. סעקרעטאר.

יעקב איזראעליט — קאסיר.

האררי בערענטאל — אדמיניסטראטאר.

יצחק משה וואפינסקי — גבאי.

וואקאלן: — משה בייגעלמאן, אהרן גייצהאלץ, יקותיאל פיאלקאף, דר. מאיר ליסאוויטש, אלתר כ"ץ, וואלף שאפטאל, סידני וויים, דוד סאביע.

אידישע האנדלס-קאמער אין קובא

מאיר מענאבער — פרעזידענט.

יעקב איזראעליט — וויצע-פרעזידענט.

מ. בראסלאווסקי — סעקרעטאר.

י. ליפשיץ — וויצע-סעקרעטאר.

כאסע פראשניק — קאסיר.

קלמן וואדאנאס — וויצע קאסיר.

וואקאלן: — כוליא וולאדאווסקי, נאטאן רובינשטיין, דוד מאטץ, כאסע קאפעל, סימאן יורקעוויטש, פסח גוטערמאן, דר. מאיר ליסאוויטש, ראמאן קאהען, סאלאמאן אייזרי, יקותיאל פיאלקאף.

סופלענטעס: — ג. וויינשטיין, נ. גראבאווצקי, י. מאנקארזש.

אידישער צענטער שול אין קובא

א. ז. וויינשטיין — ערן-פרעזידענט.

מארים קאנסקי — פרעזידענט.

לייבל לוסקי — וויצע-פרעזידענט.

יעקב קאפוסטין — סעקרעטאר.

יעקב מוקאסעי — וויצע-סעקרעטאר.

חיים דערעטשינסקי — קאסיר.

מארים גרעשעס — וויצע-קאסיר.

כאמועל פאפיר — אדמיניסטראטאר.

משה דערעטשינסקי — וויצע-אדמיניסטראטאר.

א. ז. וויינשטיין — פרעזידענט פון פעדאגאגישן ראט.

חיים טשערטשעס — פראטעקטארן קאמיסיעס.

וואקאלן: יעקב ביניאקאנסקי, מאריים בעדענטאל, מיכל בראסלאווסקי, ש. גאלעס, ר. גערשקאוויטש, א. י. דובעלמאן, גדליה וואקסמאן, דוד וואקסמאן, סענדער וואלסאן, חיים פפעדער, דוד ראפאפארט, יעקב ראגאזין, מאטל פטאשעוויטש, אהרן שאפירא, אשר שטשוטשינסקי, ראובן חייבלום און גרשון קריגער.

יוניטעד היברו קאנגרעגיישאן

(טעמפל בית-ישראל)

דזשיימס קנאפפקע — פרעזידענט.

האראלד טענענבאום — וויצע-פרעזידענט.

דר. פעליקס רעילער — סעקרעטאר.
כאַרים אדאמס — וויצע סעק.
כאַרים מאיאַרקאַס — קאַסיר.
סטענלי וואקס — וויצע קאַסיר.
וואקאלן: — דוד אברוואנעל, אלבערטא בעהאר, זיידל ד'גאבריעל, סטענלי פראנקס, מעיער פוקסבערג, דזשאזעף גאלץ, ארטור האמעל, האזארד היימאן, עממעט היימאן, אדאלף ה. קעיטס, ראבערט קאפלאן, דר. פעליציע קנאפקא, מישעל מענדעלסאן, פיליפ ראזענבערג, לואיס ראזענטאל, כאַרים שוואַרץ, טשארלעס שאפירא, דזשאזעף שאפירא, מארווין שאפירא, האַרדי ל. ספאטא, איזידאר סטעטנער, באַסע וועגטורא.
דר. פרעדעריק סאלאמאן — ראבאי.
ערווין גאטהעלף — קאנטאר.

בני־ברית לאזשע „מאימאנידעס"

מאקסימיליאנא וויים — פרעזידענט.
הרב נסים גאמבאטש — ערשטער וויצע פרעזידענט.
כאקאבא אדאטא לעווי — צווייטער וויצע פרעזידענט.
ערווין גאטהעלף — קאסיר.
דזשאק בערעק — וויצע קאסיר.
דר. דיאניסיא קאסטיעל — סעקרעטאר.
פרימיטיווא ראמירעז — סעקרעטאר־קאנסיער.

אוניאן העברעא „שבת־אחים"

מאוריסיא עגאזי — פרעזידענט.
איסאק האביף — ערשטער וויצע.
איזידאר זארקא—צווייטער וויצע.
אלבערטא האביף — סעקרעטאר.
אינזשיניער חיים מיטראני טאלעדא — וויצע סעקרעטאר.
ראפאעל קאספי — קאסיר.
ענריקע בענרעי — וויצע־קאסיר.
סאמועל דאנאן — קאנטאדאר.
מאיסעס טשעני — רעוויזאר.
וואקאלן: בענכאמין פארא, מארים קאמערטשערא, סאלאמאן מיטראני, דר. איסאק קאהען מאיא, נאהאמאן אבראבאנעל.
דר. דיאניסיא קאסטיעל — לעגאלער ראטגעבער.

חברה קדישא וחסד של אמת אין האוואנא

קלמן וואדאנאס — פרעזידענט.
אהרן גייצהאלץ — ערשטער וויצע.
אשר אייכענבוים—צווייטער וויצע.
אהרן יוקען — גענ. סעקרעטאר.
יוסף וויטקינאס — ערשטער וויצע.
וואלף שאפטאל — צווייטער וויצע.
ברוך גלאבערמאן — קאסיר.
משה בייגעלמאן — ערשטער וויצע.
יקותיאל פיאלאקף—צווייטער וויצע
האררי בערענטאל — אדמיניסטראַטאר.
יעקב איזראעליט — ערשטער וויצע.
מאקס וויים — צווייטער וויצע.
חיים קלאס — גבאי.
אקציאנס - קאמיסיע:
משה בייגעלמאן — פרעזידענט.
אהרן יוקען — וויצע.
יוסף אייבעשיץ — סעקרעטאר.
אהרן גייצהאלץ — וויצע.
מיטגלידער פון קאמיסיע:
יוסף וויטקינאס, ברוך גלאבערמאן, האררי בערענטאל, יעקב אזיראעליט,

אַשר אייכענבוים, קלמן וואדאנאם, חיים שיינפעלד.

רעוויזיאָנס - קאָמיסיע:

יעקב ראָגאָזין, דוד וויים, מאיר סאַנדלער.

„וויצא" - סעקציע א' אין קובא

אידא קאָקיעל, עווא וויימאַן, דאָרא בענעס, פרידא אָהבער, אנא קריגער, נינא סעגאַל — ערן-פֿרעזידענטינס.

עמא ליפשיץ — פֿרעזידענטין.

דאָרא בענעס — ערשטע וויצע-פֿרעזידענטין.

פֿאַניע ריקלאַנסקי — צווייטע וויצע פֿרעזידענטין.

ריווע בייקאָוויטש — סעקרעטאַרין.

אָלגא שוב — ערשטע וויצע-סעקרעטאַרין.

חנה קאָאָלטשיק — צווייטע וויצע-סעקרעטאַרין.

סימע קויפמאַן — קאַסירערין.

פרייד שטשוטשינסקי — וויצע-קאַסירערין.

ציליא לעווענער — קאַסירערין פון אונטערנעמונגען.

וואָקאַלן און מיטגלידער פון די פֿארשיידענע קאָמיסיעס: — בעלא טערנער, רחל גערשקאָוויטש, כוליא קאַפלאַן, סאַיליא לעווין, טערעסא רידז, לאה קאָאָלטשיק, בראָניע קרעמען, ראַיא קאַרפֿאַס, אָפּעליא לוריע, לאַניע אייזענבערג, מאַריא קורקין, פֿאוליגא טוכמאַן, פּאָלא רודמאַן, ליזא אוטיאַנסקי, גיטל וואָלפּסאַן, מאשע ראָזענבערג, ציליא אַרבער, פרידא ראַשבאַום, סאַניע ראַבינאָוויטש, כוליא עפּשטיין, אידא רייך, דאָרא גאָלד, ראָזע לאַשינסקי, ראָזע קויפמאַן, געניא בערקמאַן, מינא יאָקולא, סאַניע גאָסאָף, פרידא פֿערעלים, שרה קליינהאָוז, בערטא לאַפּסקער, ריווע גרינבערג.

סום-קאַמיטעט: קלאָרא לעשניק, לובא פעלדמאַן, לובא זאָלל, רעבינא ווערבין, עוכניא בייקאָוויטש און פּאָלע קוביליון.

ספּרדישע „וויצא" - סעקציע

סאָרא ב. דע בעהאַר — ערן-פֿרעזידענטינס.

לונא ב. דע מיטראַני — פֿרעזידענטין.

לונא מאַטאָלא — ערשטע וויצע.

פֿאוליגא לעווי — צווייטע וויצע.

ראָקעל עגאָזי — סעקרעטארין.

ראָקעל כ. דע בעהאַר — קאַסירערין.

כוליעטא בעהאַר — וויצע.

לואיסא לעווי, רעבינא בעהאַר, סוסאַנא קאָהען — רעוויזאָרן.

וויקטאָריא אַדוט — דירעקטאָרין פון מיטגלידערינס.

וויאָלעטא מ. דע פינס — ראַטגעבערין.

וואָקאַלן: — אסתר סינאי, מאַרי בענאַדאַר, חילדא טשעני, אַניטא מאַיא.

סאָרא בענרעי, סאַילא מ. דע בענהאים — קולטור קאָמיסיע.

ליליּ פּיטשאָן, עוכניא פּאַרין — שטריקערייַ קאָמיסיע.

ראָסא פּאַרמאַס, אסתר קאַנעטי — ניי-שטוב קאָמיסיע.

עווא בארוך, רעבינא בעהאַר, חילדא טשעני — טעלעפּאָן קאָמיסיע.

חילדא טשעני, רעבינא בעהאַר, אסתר אַלבא, אסתר האַליא, סוסאַנא קאָהען — סאַציאַלע אַרבעט.

אנא מאיא, סארא פאליקאר, מארי בענאדאר, לונא בענהאים, לונא מא־מאלא, סוסאנא קאהען, אסתר בעכאר דע האליא, לונא בענהאים, אסתר סי־נאי, כולייטא בעהאר, בעליטא האזאן, עוכעניא באלי, לוסיא פראנקא — קאברייר קאמיסיע.

מיטארבעטערינס: ראכא ביטאן, זויקטאריא א. דע לעווי, סאפיא ח. דע בארראקאס.

„וויצא" יאנג - וואומען

אפעליא קאהען — ערן־פרעזידענ־טין.

לואיסא וואקסמאן — פרעזידענטין.

עסטעלא ענגאזי — ערשטע וויצע.

לואיסא לערמאן — צווייטע וויצע.

דאקעל פארא — סעקרעטארין.

אנא באנדאר — וויצע סעק.

מאריא וואקסמאן — קאסירערין.

בערטא גינזבורג — וויצע.

אסתר פערעז סאנז, פייגא רובינ־שטיין, אניטא סטאן, ראסיטא פראנקס — קולטור קאמיסיע.

אניטא סטאן, בעביטא ראפאפארט, באני פרעסמאן, ראסיטא אייבער — ביולעטין קאמיסיע.

סוסי ראפאפארט, ראסיטא אייבער, העסילייא זילבער, פאנטשיטא קוהנ־דייך, אסתר פערעז סאנז — בופעט־קאמיסיע.

בערטא ביק, מאילא סאטאנאווסקי, מערסעדעס טיקא, לואסיא לערמאן, אידא שוואריץ, ראסיטא גראן, רעבע־קא זעליגמאן — אונטערנעמונגס קא־מיסיע.

לואיסא לערמאן, עסטעלא ענגאזי— פראפאגאנדע קאמיסיע.

ראסיטא פראנקס — צערעמאניע־מיימסטערין.

עסטעלא ענגאזי, ראסיטא בערע־טאל, לואיסא לערמאן, בערטא גינז־בורג, בערטא ביק, אפעליא קאהען, לואיסא וואקסמאן — טעלעפאן קא־מיסיע.

„וויצא" חנה סענעש

מארטא קאזאלטשיק — פרעזי־דענטין.

עלענא גורוויטש — סעקרעטארין.

עווא רובין — וויצע סעק.

אסתר קאפלאן — קאסירערין.

הילדא בלאך — וויצע.

קאמיסיעס: — בערטיקא לוסקי, ראקעל באקאלאר, טערעסא מילער, מרים גראסמאן.

„וויצא" הענריעטא סזאלד

וויקטאריא אדאטא — פרעזידענטין.

קלארא הילעל — וויצע פרעז.

אסתר שוועד — סעקרעטארין.

מאטילדע פינס — וויצע.

ראסיטא בענרעי — קאסירערין.

סאריטא ביטאן — וויצע.

מיטארבעטערין: בעיא ראסאן.

קאמיטעט צו שטיצן טובערקולאזע און מענטאלע קראנקע

אברהם פיש, יוסף אייבעשיץ — ערן פרעזידענטן.

חיים קיער — פרעזידענט.

זשאנעט שעכטער — וויצע פרע־זידענטין.

וואלף פינגערהוט — סעקרעטאר.
סאיל העווין — וויצע סעקרעטאר.
דר. פעליקס רעילער — יורידישער סעקרעטאר.
קלמן וואדאנאס — קאסיר.
פרידא באלדאס — וויצע קאסיר.
אברהם מ. מאדאוו — אדמיניסטראטאר.
שמואל גאלדבערג — וויצע-אדמיניסטראטאר.
וואקאלן: — מיטרים ראזענבאנד, ראובן אייזען, חיים וואלפע, מאיר סאנדלער, יוסף דוואַרין, מ. פרידמאן, משה ליגאטאר, רבקה אלטשוק, כיניא יוקעל, פייגע וואדאנאס, טעמא שעכטער, שרה פינגערהוט.
אהרן יוקעל, יוסף ראזוינסקי — רעוויזיאנס קאמיסיע.

אידישער פרויען פארין אין קובא

עסטעלא קופער און אסתר יטא-פאטשניק — ערן-פרעזידענטינס.
אנא גארמיזא — פרעזידענטין.
לובא זאלל — ערשטע וויצע-פרעזידענטין.
צילא ווייגטראוב — צווייטע וויצע-פרעזידענטין.
טאלע בלאך — סעקרעטארין.
מאריאנא פונדיק — ערשטע וויצע-סעקרעטארין.
זאילא אנדורסקי — צווייטע וויצע-סעקרעטארין.
פאני קלעפאטש — קאסירערין.
ראזא לאסקי — וויצע קאסירערין.
וואקאלן: מאניע שומער, שרה אשינסקי, צילע סמאלארטשיק, חנה וואפינסקי, אנא פינקוס, שרה לויפער, גאלע טוכמאן, עלענא וויים, פאניע גאסקי בערטא בערמאן, עווא גרינבערג, אסתר זינגער, סילוויא טעלסקי, איטא אקערמאן, לאה רזבינשטיין, ראזע ראפאפארט, העלא ציגלער, מאריא סאנדבערג און לובא ראזענבערג.

ליי-קאסע ביים אידישן פרויען פארין

בלומע קריגער — ערן-פרעזידענטין.
שרה אשינסקי — פרעזידענטין.
לובא ראזענבערג — ערשטע וויצע-פרעזידענטין.
אסתר שאפאטשניק — צווייטע וויצע-פרעזידענטין.
פאלא קוביליון — סעקרעטארין.
לוסיא גינזבערג — ערשטע וויצע-סעקרעטארין.
בערטא שאפירא — צווייטע וויצע-סעקרעטארין.
לובא ראזענפעלד — קאסירערין.
לובא בערענס — ערשטע וויצע-קאסירערין.
גיטא גינזבורג — צווייטע וויצע-קאסירערין.
וואקאלן: ראסא ראפאפארט, פרידא כאווע, רחל גארלעם, סאפיא קרעם, רבקה שלעזינגער, כאניע שומער, גאלע טוכמאן, בערטא בערמאן, לי ביגעלמאן, זעלדא אנדורסקי און פאלע זינגער.

מוטער - פארבאנד פון דער אידישער צענטער שולע

ראסא גאלדבערג — ערן-פרעזידענטין.
ווירכיניא ליטאוויטש — פרעזידענטין.

בערטא האכמאן — וויצע-פרעזידענטין.

אניטא באנדאר — סעקרעטארין.

דארים איזאוועד — וויצע-סעקרעטארין.

ראסיטא אייבער — אקטן־סעקרעטארין.

איידא אבושעוויטש — קאסירערין.

ראסיטא אייבער — וויצע-קאסירערין.

ראסיטא בערענטאל, דארים איזאוועד, לאליטא שלאכט, מאריא סאטשין — אונטערנעמונגם קאמיסיע.

עלסא שאפירא, ראקעל טוכמאן — טארכעטערא.

פאני טרייביטש, אפעליא באנדאר — קאמיסיע פאר אוניפארמעם.

ראסא באנדאר, האידע זלאטקאוויסקי — באלעט-קאמיסיע.

אנא זעלאנקער, מאניא דערעטשינסקי, עווא דערעטשניסקי — קאפעטעריא קאמיסיע.

אנא דוטשנער, הילדא קאסאבוצקי, הילדא וויניקאר, אנא זעלאנקער, לובא קאץ — טעלעפאן קאמיסיע.

וואקאלן: — הילדא פאסא, רעבעקא רובינשטיין, באמע פערקאל, מאריא פאפיר, מארגאריטא קאופמאן, גערטיע סאביע, פערלא קיער, דולסע אש, מאטילדע מאלער, פייגע רובינשטיין, עלענא סאביע, אפעליא מאלער, עווא אסאצקי, זענאידא ברינבערג, דזשודי לינדענפעלד, אנא סטודענט, דארעטא פייגענבלאט, ראסיטא פעלדמאן, סארא גרעשעס, עלסא נעזוואדאוויטש.

פרויען קאמיטעט ביים פאטראנאט

אידא פארטנאי — פרעזידענטין.

עלסא ראבינאוויטש — ערשטע וויצע-פרעזידענטין.

לינא ביגעלמאן — צווייטע וויצע־פרעזידענטין.

ענא האביף — סעקרעטארין.

כוליא סענאל — ערשטע וויצע-סעקרעטארין.

סאפיא קרעם — צווייטע וויצע-סעקרעטארין.

העלענא ווייס — קאסירערין.

לובא גאלפאנד — ערשטע וויצע-קאסירערין.

לובא ראזענפעלד — צווייטע וויצע-קאסירערין.

„מנורה סיסטערהוד" ביים יוניטעד היברו קאנגרעגיישאן

ארדא סאלאמאן — פרעזידענטין.

דארטי טענענבאום — וויצע-פרעזידענטין.

נענא היימאן — צווייטע וויצע־פרעזידענטין.

עטעל האממעל — קאסירערין.

פראנצים שאפירא — וויצע קאסירערין.

מוריעל הייטאן — קארעספאנדענץ סעקרעטארין.

לילליאן ליוואוויטש — וויצע.

דזשאנעט קעין — אקטן סעקרעטארין.

לילליאן סטארק — וויצע.

קרן - קימת לאנד-דירעקטאָריום

ראובן אייזען — ערן-פֿרעזידענט.
האַרי בערענטאל — פֿרעזידענט.
אסתר שאַפּאטשניק — וויצע-פֿרעזידענטין.
משה באַלדאָם — וויצע-פֿרעזידענט.
בערנאַנדאָ טוכמאַן — סעקרעטאָר.
קאטאַלינא שטערן — וויצע סעק.
ח. ט. גרינבערג — קאַסיר.
וואָקאַלן: — צילא אַרבער, איסאַק ראשבאַום, מאַקס גלינסקי, רחל געריש-קאָווישיטש, לעאָן שוסטער, יוסף פֿאַליק-סאָן, דוד בריק, יוסף בלומענקראַנץ, אהרן גייצהאַלץ.
פּאָלינא טוכמאַן, פּאָלא רודמאַן—דעלעגאַטינעס פון „וויצע".
אַלעכאַנדרא אַקסעלראָט — דעלעגאַט פון „הישומר הצעיר".
בערנאַרדאָ קרעמען — דעלעגאַט פון „הנוער הציוני".
כאָקאָבאָ עסעס, נאַטאַן קאָפּמאַן—דעלעגאַטן פון ביתר.

קרן-היסוד קאָמיטעט 1959

איסאַק בערעזדיוין, משה באַלדאָם, יוסף בלומענקראַנץ — פֿרעזידענט.
סעבאַסטיאַן קאָנא, יעקב איזראַעליט — סעקרעטאַריאט.
אַנטאָניא דאַסקאַל, יוסף לוריע — קאַסירער.

קאָנטראָל-קאָמיסיע פון „שבת-אחים"

מאוריסיא ענאוי, מאטילדע וועגטרא און ראול מיטראני — ערן-פֿרעזידענט.
זידענטן.
מאַרענאָ האַביף — פֿרעזידענט.
מאוריסיא האַליווים — וויצע-פֿרעזידענט.
רעבינא אַלגאַזי — סעקרעטאַר.
כאיסעם פּראַנקא — וויצע-סעקרעטאַר.
דושאַן פּאָליקאַר — קאַסיר.
כיארקאָס סאַלינאָס — וויצע-קאַסיר.
אַלבערטא מיטראני — רעוויזאָר.

וואָקאַלן: איסאַק מאַרענא, סאמועל דאַנאָן, ענריקע בהאַר, כאָסע קרעדי, סאַלאָמאָן מענאָסע, ענריקע בענרעי, אבדא טאטשע, אַלבערטא אשכנזי, כאָסע לעווי, סאַלאָמאָן קאָמכי, אַלבערטא פּינץ, גאָסטאָן טאַטשער, כאָסע טשעבא, אברהם אַלגאַזי, לעאָן ענאזי, עליאָס סוסי, כאָסע כאָטאַלא און דוד ביטאָן.

הנהגה פון „השומר הצעיר"

יצחק טשערוואַני — ראש הקן.
פּעליפּע פּיסטינער — מזכיר.
פּנינה זאַגאַוואַלאָוו — גזברת.
אסתר קליינהויז — ראשית חינוך.
חיים כאיעט — וואָקאַל.
יוסף אדר — שליח.

אידישער צענטער פון מאַריאַנאַ און אומגעגנט

שמואל זיסהאַלץ — פֿרעזידענט.
דוד פּעלדפּעבער — ערשטער וויצע.
אברהם קאָזאַלטשיק — צווייטער

וויצע-פּרעזידענט.
שיינדל קאָזאָלטשיק—סעקרעטאַרין.
צירל פּאַרבער—וויצע־סעקרעטאַרין.
לעאָן שוסטער — קאַסיר.
חיים ראָזען — וויצע־קאַסיר.
בערל קאָזאָלטשיק — אַדמיניס־טראַטאָר.
משה יאָקובאָוויטש — רעליגיעזע פּראָפּאַגאַנדיסט־לעקטאָר.
וואָלף: בצלאל פּאַרבער, לוים ברייל, בערל וויליקאָמירסקי, זלמן קאָזאָלטשיק, חנה קאָזאָלטשיק, אברהם אַבערשטיין, לייקע קאָזאָלטשיק און מאיר קאָזאָלטשיק.

עקזעקוטיווע פון אידישן צענטער אין מאַנאַזאַס

יעקב סעגאל — פּרעזידענט.

הערמאַן בליאַך—וויצע-פּרעזידענט.
ישראל איינשטיין — סעקרעטאַר.
סיאָמע פּרעסער — וויצע-סעקרעטאַר.
יחזקאל בראַדמאַן — קאַסיר.
משה ראָזענבלאַט — וויצע-קאַסיר.

באמערקונג: — עס פעלן דאָ די פּאַרוואָלטונגען פון אייניקע אינסטיטוציעס פון האוואנא און פּראָווינץ. מיר האָבן ניט גענט רעגיסטרירן די געזעלשאַפטלעכע טוער, וועלכע פירן מיט זיי אַן צוליב צוויי סיבות: אייניקע אינסטיטוציעס האָבן אונז ניט געענטפערט אין דער געהעריקער צייט, און מיט אַנדערע האָבן מיר ניט געקענט אָנקניפּן קיין קאָנטאַקט.

דער קאָנסול פון ישראל
און פרוי כוליא קאפלאן

שיקן איבער די אויפריכטיקסטע
באַגריסונגען צום נייעם יאָר צו
אַלע ציוניסטישע עסקנים און
געזעלשאַפטלעכע טוער און צו
אַלע זייערע פריינט און חברים.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

ער"ה תש"ך

UNION ZIONISTA DE CUBA

ציוניסטישע פאַרייניקונג אין קובאַ

Prado 260 Habana

די ציוניסטישע פאַרייניקונג אין קובאַ באַגריסט צום נייעם יאָר אירע מיטגלידער און אַלע אידן פון קובאַ און ווינטשט אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

מיט געמיינזאַמע פאַרשטאַרקטע כוחות זאָלן מיר אַלע זיך אייניקן ארום דעם ציוניסטישן געדאַנק פאַר פאַרשטאַרקונג און פאַרפעסטיקונג פון אונזער מדינת ישראל.

פאַרוואַלטונג פון דער ציוניסטישער פאַרייניקונג

משה לעווין, פרעזידענט

יוסף לוריא, סעקרעטאַר

משה באַלדאָס, קאַסיר

TEMPLE BETH ISRAEL
יוניטעד היברו קאנגרעגיישאן
Ave. de los Presidentes, 502 — Vedado, Habana

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

א יאר פון גליק און פראספעריטעט
אלע מעמבער און דער נאנצער
אידישער קאלאניע אין קובא
ווינטשט

UNITED HEBREW CONGREGATION

JAMES KNOPKE, President.
DR. FREDERICK SALOMON, Rabbi.

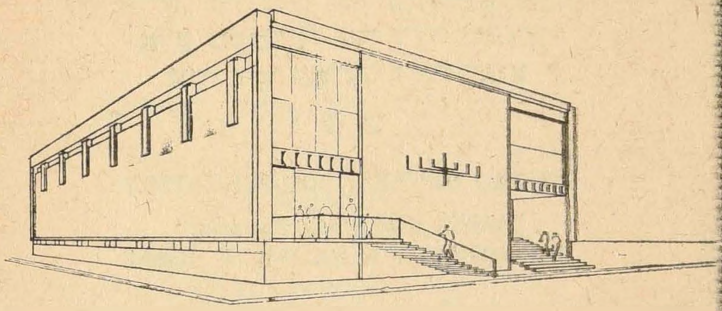
SALUDAMOS CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO 5720 A NUESTROS MIEMBROS Y A COMUNIDAD HEBREA DE CUBA Y HACEMOS VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

LOGIA BENE BERITH
Maimonides No. 1516.

אידישע קהלה „עדת ישראל"

פיקאסא און סקאסטא — האוואנא

צום נייעם יאָר התש"ך באַגריסן מיר אַלע מיטגלידער פון דער קהלה „עדת ישראל" און כלל-ישראל און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

קלמן וואַראַנאַם, פרעזידענט.
אשר עכענבאום, גענ. סעקרעטאר.
כאקאבא איזראעליט, קאסיר.

ד ע ר ח ס ד ש ל א מ ת

שטיצט עכט רעליגיעזע ענינים

ד ע ר ח ס ד ש ל א מ ת

קאָאָפערירט אין אַלע וויכטיקע געזעלשאפטלעכע אונטערנעמונגען

ד ע ר ח ס ד ש ל א מ ת

שטיצט די פילאַנטראָפישע הצטרכות אין ישוב

ד ע ר ח ס ד ש ל א מ ת

העלפט אין קולטורעלע אונטערנעמונגען וואָס ברענגען כבוד דער אידישער קאָאָלניע

די דירעקטיוע פון
חברה קדישא חסד של אמת

באַגריסט צום נייעם יאָר אַלע אידן פון קובא. זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען ישועות אויף אַלע אידן איבער דער גאַנצער וועלט!

לשנה טובה תכתבו!

פאָרוואַלטונג פון חסד של אמת

קלמן וואַראַנאָם. פרעזידענט

אהרן יוקען. סעקרעטאר

ברוך גלאָבערמאַן. קאסיר

ציוניסטישע פרויען ארגאניזאציע „ויצא"

לשנה טובה תכתבו ותחתמו

נעכטן צו ליבע הברה צוזאמען מיט אייער חשובער משפחה, אונזער ברכות אין וואונטשן פאר א יאר פון גליק און צופרידנהייט.

זאל דאס נייע יאר ברענגען די פארווירקלעכונג פון אונזערע אלעמענם וואונטשן, אז עם זאל קומען דער ענטגילטיקער שלום פאר אונזער פאלק, אין מדינת ישראל זאל קענען פראגרעסירן אין א וועלט פון פרידן אין נערעכטיקייט.

ציוניסטישע פרויען ארגאניזאציע „ויצא"
(מעסא-צענטראל)

צום נייעם יאר תש"ך ווינטשן מיר אלע אונזערע עסקנים באשטייערער און דער אידישער באפעלקערונג בכלל

א כתיבה וחתימה טובה!

זאל דאס קומענדע יאר זיין א שנת ברכה והצלחה פאר דער ארבעט פון נאולת הארץ און קבוץ גלויות, א יאר פון שלום און בנין פאר מדינת ישראל און זאל דאס דאזיקע יאר אונז ברענגען ישועות ונחמות פאר אלע אידן פון דער וועלט.

די עקזעקוטיוע פון לאנד-דירעקטאריום
פון קרן קימת לישראל אין קובא

האררי בערענטאל, פרעזידענט
פערנאנדא טוכמאן, נעב. סעקרעטאר
ח. טעוול גרינבערג, קאסיר

אידישע צענטער שול אין קובא און מיטל-שול
פיגעראָא 224 — סאנטאָס סואַרעז.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

א גליקלעך און צופרידן יאָר ווינטשן מיר די
עלטערן, תלמידים-ות, דעם לערער-פערסאָ-
נאל, דעם מוטער פאַרבאַנד און דער גאַנצער
אידישער קאָלעקטיוויטעט !

פאַר דער פאַרוואַלטונג:
מאָריס קאַנטאָר, פרעזידענט.
כאַקאָבאָ קאַפּוטסין, סעקרעטאַר.
חיים דערעטשינסקי, קאַסיר.

CAMARA DE COMERCIANTES E INDUSTRIALES HEBREOS

Muralla 474 **Habana**

וועלט מיטגלידער פון דער אידישער האַנדלס-קאַמער!

די פאַרוואַלטונג פון דער אידישער האַנדלס-קאַמער באַגריסט און ווינטשט אַלע מיטגלידער, וו' ארץ דער גאַנצער אידישער קאָלאָניע אין קובא, א דערפאָלג-רייכן און גוטן יאָר!

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

מ. מעכאבער, פרעזידענט
מ. בראסלאסקי, סעקרעטאר
כאמע פראשניק, קאסיר

בייַ פון הייזער, אינסטיטוציעס, לאַנדווירטשאפטלעכע פארכס, דערפער און פּאַרשטעט אין מדינת ישראל.

זיכערקייט אינוועסטמענטס־אינסטרומענט פאַר דער מיטל־קלאַס עקאָנאָמיע אין ישראל.

אַפּיציעלע קערפערשאפט פון דער אידישער אגענטור.

שיקט איבער די וואַרעמסטע נייַ־יאָר באַגריסונגען צו די מיטגלידער פון דער רסקו־אינוועסטמענטס גרופּע אין קובאַ, צו אַלע פריינט און זייערע חשובע פאַמיליעס.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

„רסקו" צענטראַלע אין ישראל

מרדכי מ. שטערן, הויפּט־דירעקטאָר י. האַמבורג סעקרעטאַר

„רסקו" לייטונג פאַרן אַמעריקאַנער קאַנטינענט

לאוס גאַלדשטיין, פרעזידענט י. אַימבער, הויפּט געשעפטס־פירער

„רסקו" פאַרשטייַערשאפט פאַר לאַטיין אַמעריקע

ניכאל אייזענשטאַט, הויפּט־פאַרשטייער

NATIONAL COMMITTEE FOR LABOR ISRAEL
Comité Nacional Pro Palestina Obrera
Departamento Latino Americano
נאַציאָנאַלער קאָמיטעט פאַרן אַרבעטנדיקן ישׂראל
— לאַטיין אַמעריקאַנער דעפּאַרטאַמענט —

לשנה טובה תכתבו!

אונזערע ווארעמסטע לשנה טובה ברכות צו דעם פאָלק און דער רעגירונג פון מדינת ישראל, צו דער שעפערישער מחנה פון 650.000 אידישע ארבעטער און זייערע משפחות אָרגאַניזירט אין דער הסתדרות העובדים און צו אַלע אונזערע חברים און פרייַנט אין קובא. מאַכט העלפן דער הסתדרות, מאָראַליש און פינאַנציעל, צו דערפילן איר נאַציאָנאַלע און אַרבעטער שליחות פון אויפבויען דאָס לאַנד אין בין איבערבויען דאָס פאָלק.

זאָל דאָס נייע יאָר תש"ך זיין א יאָר פון שלום און שאַפונג אין ישראל, א יאָר פון גרויסער עליה פון מזרח און פון מערב און א יאָר פון נאָך גרעסערע אַנשטרענגונגען פון דער הסתדרות און אירע פרייַנט אין קובא לטובת א געזיכערטער און געשטאַרקטער אידישער מדינה.

נאַציאָנאַלער קאָמיטעט פאַרן אַרבעטנדיקן ישׂראל
(ה ס ת ד ר ו ת ק א מ פ י י ן)

יוסף שלאָסבערג
נאַציאָנאַלער פאָרזיצער

דר. דוב בינעט
נאַציאָנאַלער סעקרעטאַר

לאַטיין אַמעריקאַנער דעפּאַרטאַמענט פאַר דער הסתדרות

יעקב גלאַנץ, פאָרזיצער
ישראל סטאַלאַרסקי, סעקרעטאַר

קאָמיטעט צו שטיצן טובערקולאָז
און מענטאַלע קראַנקע

לת 424 האוואנא, קובא.

די רעדאקציות פון אַנטי־טובערקולאָז קאָמיטעט ווינטשט אַלע אי־
דישע אינסטיטוציעס, די מיטגלידער פון קאָמיטעט און דער גאַנצער
אידישער קאָלאָניע, א גליקלעכן און צופריעדענעם ניי־יאָר.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

פֿאַרוואַלטונג פון אַנטי טובערקולאָז קאָמיטעט

חיים **ק**יער, פרעזידענט
ואלף **פ**יננערפֿוף, סעקרעטאַר
קלמן **ו**אדנאס, קאסיר
אברהם **מ**. **מ**אדאוו, אדמיניסטראַטאָר

אידישער פרויען פאַריין אין קובא
לי־קאסע ביים אידישן פרויען פאַריין אין קובא
מודאיש 424, 5־טער שטאק, האוואנא.

א כתיבה וחתימה טובה!

אלע אידישע אינסטיטוציעס, אונזערע מיטגלידער,
פריינט און סימפאַטיקער, און דער גאַנצער
אידישער קאָלאָניע אין קובא!

פֿאַרוואַלטונג פון אידישן פֿרויען־פֿאַריין
פֿאַרוואַלטונג פון דער לי־קאסע ביים פֿרויען פֿאַריין

אידישער וועלט קאנגרעס

די עקזעקוטיווע פון אידישן וועלט־קאנגרעס אין ניו־יאָרק שיקט איבער דעם אידישן ישוב אין קובא א האַרציקע ברכה פאַר

א שנת הצלחה ופדות

מיר ווינטשן אונזערע ברידער אין קובא אויפצובויען א מוסטער־האַפטן און אינהאלטסרייכן אידישן לעבן, און אלס אן אקטיווער טייל פון אונזער פאָלק צו העלפן אונזערע באשטרעבונגען פאַר א גענוי־כערטער מדינת ישראל און א שאפערישן אידנטום אין דער גאָרער וועלט.

מיר האָפן, אז דער אידישער ישוב אין קובא וועט זיין פאַרוויניקט מיט אונז אין קאַמף פאַר די רעכט פון אונזער פאָלק אין אלע אידישע קיבוצים.

עקזעקוטיווע פון אידישן וועלט קאנגרעס
ניו־יאָרק

ליגע פאַר דער הסתדרות אין קובא

פראדא 260 — האַוואַנא.

די ליגע פריינט פון דער הסתדרות אין האַוואַנא ווינטשט אירע חברים, פריינט און דעם כלל ישראל א געזונט און פרייליך יאָר

ל שנה טובה תכתבו!

זאָל דאָס יאָר ברענגען שלום אין ישראל און אויף דער גאַנצער וועלט, א גרויסע חלוצישע עליה און א פאַרויניקונג פון אַלע שעפערישע כוחות פון אידישן ישוב אין קובא.

חיים שיינוק, פרעזידענט דוד אוטיאַנסקי, סעקרעטאַר.
יוסף בלומענקראַנץ, קאסיר

קרן היסוד קאָמיטעט 1959

באַגריסט אַלע אידן פון קובאַ צום

נייעם יאָר תש"ך און ווינטשט

אַלעמען אַ יאָר פון גליק און

צופרידנהייט, אַ יאָר פון נאַציאָ-

נאַלן פראָגרעס און אויפשטייג

פאַר מדינת ישראל און עם ישראל.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

שנת ברכה והצלחה!

צום נייעם יאָר ווינטשן מיר אַלע אידן פון מאטאנזאס און פּראָווינץ ווי אויך אַלע אידן פון קובא און דער גאַנצער וועלט א גזיקערע און צופריידענעם יאָר.

זאָל דער נייער יאָר תש"ך ברענגען שלום אויף דער וועלט און אויך פאַר אונזער היימלאַנד ישראל!

אונזערע בעסטע וואונטשן פאַר די טרייע בויער און היטער פון ישראל. ח ז ק ו א מ ץ !

פאַרוואַלטונג פון איד. צענטער אין מאַטאַנזאַס:

יעקב סענאל, פּרעזידענט
ישראל איינשטיין, סעקרעטאַר
יחזקאל בראדמאן, קאַסיר

אידישער צענטער פון מאריאנאא און אומגעגנט

מיר באַגריסן צום נייעם יאָר התש"ך אַלע אונזערע מיטגלידער די אידישע קאַלאָניע אין קובא און די אידן פון דער גאַנצער וועלט, ווינטשנדיק א יאָר פון גליק, פרייד און שלום.

ל ש נ ה ט ו ב ה ת כ ת ב ו !

שמואל זיכהאלין, פּרעזידענט
שיינדל קאַזאַלטשיק, סעקרעטאַר.
לעאָן שוסטער, קאַסיר.

הערש וואַסמאַן און זין

די פאַבריקאַנטן פון די באַוואוסטע בערשטלעך
פון דער מאַרקע „ק א ר א נ א" און אַנדערע

קאַלאָניע אין קובא און ווינטשן אַלעמען
קליענטן פריינט און דער גאנצער
באַגריסן צום נייעם יאָר אַלע זייערע

א כתיבה וחתימה טובה!

צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן
פריינט און דעם גאַנצן אידישן ישוב אין קובא.

זאָל דאָס נייע יאָר ברענגען פרייד
פאַר אַלע אידן אויף דער וועלט!

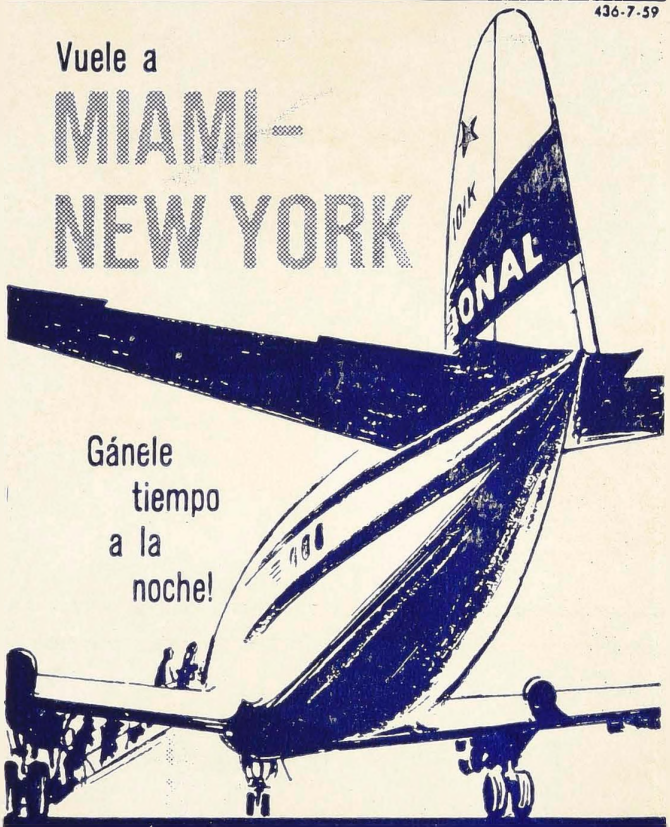
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

לאָוראָ ליזואָוויטש און פאַמיליע

436-7-59

Vuele a

MIAMI–NEW YORK

Gánele tiempo a la noche!

ELECTRA JET-PROP

SALIDA: 8.30 P.M.

Disfrute el suave y tranquilo vuelo del Electra Jet-Prop. Sin cambio de avión ni de aeropuerto usted puede seguir viaje a New York.

VUELE CON CONFIANZA... VUELE POR

NATIONAL

FOX FILM

DE CUBA

Felicita a la Colonia Hebrea de Cuba con motivo del Año Nuevo 5720

20TH CENTURY - FOX

les presenta

Desde el 28 de Octubre en los Teatros

TRIANON

PAYRET

LOS ANGELES

EL DIARIO DE ANA FRANK no es sólo un libro para adolescentes donde la confesión de las intimidades de una joven sometida a una vida anormal llegan al lector con una frescura y franqueza que están por encima de todo rubor, sino que es tam bién una fuente de inspiración y un símbolo de la perdurabilidad de la hermandad de todos los hombres no obstante los trágicos y desgraciados sucesos que de vez en cuando la ceguera colectiva permite.

Ana Frank, pequeña niña y precoz muiercita, es sólo un recuerdo de una era de barbarie y sus notas escritas en un cautiverio que aceleró su adultez se han integrado ya al lugar común e imperecedero donde las obras que atestiguan lo mejor del espíritu de la humanidad se guardan.

Con todos estos antecedentes era de esperarse que la cinematografía moderna, que está siempre atenta a registrar todo hecho trascendente en la plástica maravillosa del celuloide, tomaría la historia y la imagen de Ana Frank para realizar una superproducción Cinema-Scope que la 20th Century-Fox presentará próximamente en nuestro medio bajo el título de EL DIARIO DE ANA FRANK y que es una creación maestra del genial George Stevens.

Millie Perkins, el descubrimiento más sonado del año. Joseph Schildkraut, Shelley Winters, Richard Beymer, Gusti Huber, Lou Jacobi, Diane Baker y Ed Wynn animan la acción de esta película que viene siendo extraordinariamente elogiada por la crítica internacional.

CORTESIA DE

UNITED SHOE MACHINERY

COMPANY DE PAN-AMERICA

Calzada del Cerro 1709. — Telf. I-5119.

HERMOSO DOCUMENTO HUMANO SE CONVIERTE EN SOBERBIA PELICULA

●

En 1947 un editor holandés publicó por primera vez un pequeño diario de notas íntimas de una niña judía que junto con otras siete personas pasó más de dos años escondida en la buhardilla de un viejo edificio de la ciudad de Amsterdam. Trataban así de eludir la persecución que las tropas nazis que ocupaban Holanda habían desatado contra los semitas.

Desde entonces, más de cuatro millones de copias de la referida obra se han vendido a través de un mundo que en muchos casos ha estado deseoso de reparar las atrocidades cometidas durante la guerra y cuya crueldad difícilmente admite comparación.

Conocida mundialmente como EL DIARIO DE ANA FRANK, la obra ha sido traducida a veintiún idiomas y diversas versiones dramáticas se han representado con impresionante éxito en los escenarios de más de treinta países.

Es así —y también, naturalmente, por la persuasión de su revelador contenido— que los ingenuos y cándidos apuntes de una niña que al iniciarse el refugio en la buhardilla sólo tenía trece años y que creía estar viviendo "una gran aventura y un juego de escondites" han asumido categoría universal.

En un lenguaje fascinante por su sencillez y con esa inconfundible precisión infantil que no perdona nada al analizar las cosas que suceden en su alrededor y en ella misma, la pequeña autora del diario cuenta acerca de las relaciones de aquellos que habitan el escondrijo en difíciles e irritantes circunstancias.

cultura, atestiguan fielmente la grandeza de la visión y la magnitud de los esfuerzos de sus fundadores.

Referente al aspecto del vínculo entre el Estado de Israel y estos países y sus comunidades judías, tengo la gran satisfacción de recordar la visita de la señora Golda Meir, Ministro de Relaciones Exteriores de Israel, quien visitó este año México, Guatemala, El Salvador y Panamá. Los pueblos y los gobiernos de estos países la recibieron con grandes honores y han demostrado una profunda comprensión de la causa que ella vino a exponer, a saber, los valores y problemas del Estado de Israel y su deseo de fortalecer aún más los lazos con los países de la América Latina. Las comunidades judías en estos países la han recibido con un amor y admiración que no tenían límites. Esta visita cumplió su propósito de forjar y fortalecer los estrechos lazos entre el Estado de Israel y las comunidades judías en estos países y de profundizar la conciencia en la comunión del destino y la unidad indisoluble del Pueblo Judío tanto en Israel como en la Diáspora.

Ojalá que el Año Venidero sea un Año de florecimiento, de prosperidad e inmigración de todos los puntos del Universo hacia el Estado de Israel y un Año de Paz y Bendición para toda la familia de Israel.

Seais recordados e inscritos para un Feliz Año.

SHIMEON AMIR

En vísperas del año 5720 (septiembre de 1959).

TOME

QUEEN ANNE

ES EL MEJOR WHISKY ESCOCES
Proveedora de la Corte Real de Inglaterra

UNITRA TRADING CO.

Calle 27 No. 53, bajos — Telf. 7-4796
entre N y O Vedado

Saludo del Encargado de Negocios de Israel Sr. Shimeon Amir

En vísperas del Año de 5720 deseo participar mis fraternales votos a todos ustedes, los judíos de México, América Central y el Caribe.

En el año que actualmente fenece llegaron a su fin las celebraciones del Décimo Aniversario, celebraciones que duraron un año entero. Ahora nuestros corazones se dirigen hacia las metas del Segundo Decenio, en lo que se refiere a la absorción de nuevos inmigrantes, a la amalgama de las Diásporas, a la colonización de Neguev, a la consolidación de la economía y de la seguridad y el progreso de los valores culturales y espirituales del Estado.

Con amplia satisfacción examinamos el camino que hemos recorrido hasta ahora. Los esfuerzos y los sacrificios de los primeros inmigrantes y colonizadores, de los pioneros y guardianes, de los soñadores y luchadores, dieron frutos gloriosos. Las celebraciones por el Quincuagésimo Aniversario de la Ciudad de Tel Aviv, la primera ciudad hebrea, la que empezó como un insignificante barrio de Jaffa y llegó a ser una "Ciudad y Madre de Israel", un gran centro de la economía del Estado y de su

UNITED ARTISTS CORP. OF CUBA, S. A.
(Artistas Unidos)
ALMENDARES 175. **FILMCENTRO.**

Saluda afectuosamente a la Colonia Hebrea de Cuba
en ocasión de celebrar el Año Nuevo

y

les presenta...

NOVIEMBRE 14

Un Hombre sin Suerte

(A HOLE IN THE HEAD)

con Frank Sinatra - Eleanor Parker - Edward G. Robinson - Carolyn Jones
En Cinemascope y Color

DICIEMBRE 25

✡

SALOMON Y LA REINA DE SABA

(SALOMON AND SHEBA)

con: Yul Brynner - Gina Lollobrigida - George Sander
Marisa Pavan

DICIEMBRE 28

Marcha de Valientes

(THE HORSE SOLDIERS)

con: John Wayne — William Holden
Panorámica - Technicolor

idioma cultural del país. Ultimamente creció el interés en el francés. Se publican diarios en inglés, francés, alemán, árabe, persa, idish, ladino, polaco, húngaro, rumano y búlgaro, y semanarios en otros idiomas.

La actitud negativa que había asumido previamente la población ante el idish dió paso a interés y simpatía; son muy populares el teatro y los recitales de canciones idish y la lengua y literatura se enseñan en la Universidad Hebrea.

Pese al sinnúmero de voces nuevas qeu se introdujeron desde su renacimiento y a los cambios que experimentó en su lucha por expresar nuevas ideas el hebreo moderno se parece todavía mucho más al lenguaje de la Biblia, de hace 3.000 a 2.500 años, que el castellano moderno a la lengua de Cervantes, de la que se apartó apenas unos 400 años ha. En cierto modo se asemeja más al hebreo bíblico que a la lengua de la Mishná de hace 1.700 años, ya que absorbió todas las formas que existieron alguna vez, combinándolas en una mezcla peculiar. Ello, sin embargo, no es prueba alguna de que, como muchos podrían pensar, el hebreo es "artificial".

La mezcla de formas antiguas y más recientes es típica del hebreo en todas las épocas, inclusive en la composición de las plegarias cotidianas, algunas de las cuales tienen de 1.900 a 2.000 años de antiguedad. Por otra parte, este proceso se intensificó, como es natural, durante el Renacimiento.

Simplificando mucho, podría decirse que las formas de los vocablos hebreos modernos derivan de la Biblia, la sintaxis del lenguaje de la Mishná y los vocablos mismos de todos los períodos y estilos. Frecuentemente hay dos o más expresiones para designar la misma cosa, cada una originaria de otro período. En muchos casos, cobraron estos sinónimos, con el andar del tiempo, diferencia sutiles de significado enriqueciendo así la lengua y haciendola más expresiva.

A veces se usa una exprsión tan solo en el idioma literario y otra en el lenguaje popular. De ahí que al que estudió hebreo en el extranjero le extraña al principio el snetido que dan los israelíes a ciertas palabras. Pero si se abordan estas diferencias con tolerancia y comprensión (como dicho sea de paso, hay que abordarlo todo en Israel) puede que se acabe por quedar fascinado por la forma en que los israelíes resolvieron los problemas lingüísticos que, naturalmente, no se plantean a aquellos que no deben servirse únicamente del hebreo.

merosos libros, escrito cartas y hasta llevaba su contabilidad en este idioma, pero sobre todo porque fue esta la lengua de sus plegarias. La literatura de la Haskalá, que precedió al renacimiento, introdujo el hebreo en numerosas esferas. Aún antes del advenimiento de Ben Yehuda, los diarios aparecidos en Palestina después de 1863 —la mayoría de ellos publicados por judíos de Europa Oriental— eran hebreos.

El extenso uso del hebreo literario por espacio de siglos contribuyó a desarrollar la lengua para responder a las necesidades de la vida moderna. Muchas voces que se utilizan hoy en día fueron inventadas por filósofos, cabalistas y rabinos durante la Edad Media y —más importante aún— fueron ellos los que establecieron los métodos de los que al presente se sirven la Academia de la Lengua y otros organismos para enriquecer el patrimonio lingüístico.

De hecho, una vez emprendida la reconstrucción del Hogar Nacional Judío no había más alternativa que resucitar el hebreo, puesto que era el único idioma común a todos los judíos. El idish y el ladino hablados tan solo por algunos sectores del pueblo judío y ninguno de estos grupos hubiese estado dispuesto a aceptar como suyo el idioma del otro, pues no tenía relación alguna con su pasado judío. Tampoco fue posible imponer otro idioma como por ejemplo el inglés, a los que regresaban al Hogar Nacional, ya que volvían para ser judíos y no para cambiar una asimilación por otra. Formaba, por ende, la recuperación del hebreo parte integrante del renacimiento judío.

Afianzó el dominio del hebreo en la vida diaria la inmigración, cuyo ritmo acelerado no permitió que ningún grupo étnico adquiriese superioridad numérica e impusiese así su lenguaje a los demás grupos. El hebreo era el medio natural de comunicación entre las agrupaciones de distintos orígenes, y el idioma natural en hogares en los que los cónyuges procedían de distintas comunidades. A medida que tales uniones se hacían más comunes y las Landmanschaften (grupos de gente originaria de la misma región y estrechamente vinculada entre sí) daban paso a la sociedad israelí unificada, iban esadapareciendo gradualmente los idiomas hablados en la vida privada. El inglés, por supuesto, se estudia a fondo en escuelas y universidades y puede considerarse como el segundo

Por que Resucito la Lengua Hebrea

Por JAIM RABIN

Cuando el renacimiento del hebreo estaba ya a punto de consumarse, muchos oponían objeciones a la idea misma alegando que nunca en la historia se resucitó todavía con éxito una lengua muerta. No obstante haber estado equivocados, como lo demostraron los acontecimientos, cábenos preguntar por qué el hebreo fué capaz de cobrar nueva vida mientras fracasaron plena o parcialmente los intentos de resucitar otras lenguas que ni siquiera habían caído completamente en desuso.

Una de las razones reside en el hecho de que para los judíos el hebreo nunca fue una lengua muerta. Siempre consideraron los idiomas hablados en la diáspora como expedientes temporarios, y creyeron firmemente que un día regresarían a Sión y volverían a hablar su lengua milenaria. Ben Yehuda demostró solamente que no el futuro sino el presente es el momento oportuno de llevar a la práctica este anhelo. Por ese motivo estuvieron dispuestos los primeros pioneros, además de ejecutar faenas arduas, a emprender la tarea de hablar un idioma que conocían apenas; por eso la joven generación se arriesgó a tener una instrucción deficiente con tal de recibirla en hebreo.

Más aún, al inmigrante de Europa Oriental y Africa del Norte el hebreo le resultó familiar puesto que había leído nu-

Israel. He querido demostrar que todos no somos héroes. sino también seres humanos; que los muchachos y las muchachas en particular no pensamos solamente en la conquista del Neguev, sino también en el amor". Eso ha causado escándalo en Israel.

Una vez terminado su servicio militar, Yael confió a un amigo de su familia. el Cónsul General de Francia en Tel-Aviv. su deseo de ir a descansar. El le ofreció una modesta casa en el Finisterre. Fue allá. en la soledad, donde se propuso escribir algo más que las notas para un periódico de Jerusalém que había hecho hasta entonces. Y creo "Un Nuevo Rostro". Ella explica: "En Israel, para una muchacha, la máscara es necesaria. Hace falta ser dura para resistir una vida dura. Es una reacción de defensa normal frente a una vida difícil".

Yael tiene unos ojos a la vez cínicos y tristes —sí, se parece a Francoise Sagan. una Francoise Sagan bonita—. A la edad en que otras adolescentes se visten para su primer baile, ella llevaba un fusil al hombro. Y supo hacerlo. Pero después escribió su verdad: los jóvenes no queremos únicamente ser trabajadores y soldados: queremos amar.

La novela "Un Nuevo Rostro" es explosiva. La autora cuenta como a la edad en que otras niñas juegan a las muñecas, ellas, las niñas de su país, frecuentaban el llanto y la muerte. Ariel Rion no teme decir: "Desde el principio detesté profundamente el Ejército, lo odié desde el fondo de mi corazón desde el instante en que recibí mi equipo". No teme decir sobre su padre, al que, por sus extraordinarias hazañas, le llaman "Aníbal": "No lo comprendo. Es tan solitario y está tan abstraído por los asuntos que le interesan, que jamás tiene para mí una palabra gentil. Lo mira todo con desprecio y jamás encuentra nada bien. No puedo soportar esto. El está ahí sin estar". Dos hermanos se enamoran de ella y Bill dice a Ned: "Vámonos. yo la amo y tú también, pero vámonos, dejaremos que ella decida".

Para la película, Yael ha escrito los diálogos. Al final, la heroína dice a sus padres: "Ahora parece que los valores que yo había fabricado han desaparecido y otros valores surgen que no son nuevos, sino tan viejos como las piedras del Neguev; ellos suponen un nuevo Dios que no es otro que el antiguo Dios. el Dios eterno. Soñando estas cosas dejo correr mis lágrimas, dulcemente, silenciosamente, humildemente".

(De la revista **"Bohemia"**)

Un Nuevo Rostro, de Yael Dayan

Por EMMA PEREZ

Se parece a Anne Frank. Y es hebrea. Un soldado de Israel de veinte años que ha escrito su primera novela, la ha vendido al editor de Francoise Sagan y, antes de aparecer publicada, también al cine. Yael Dayan conoce hoy la avasalladora gloria y el escándalo que la sigue en literatura. Es, de la mañana a la noche, una vedette mundial.

"Un Nuevo Rostro" aparecerá simultáneamente en inglés, francés, holandés y hebreo. Pero su autora la escribió en inglés porque "quería que mi libro fuera leído por todo el mundo y el inglés es más fácil de traducir que el hebreo".

Hija de un héroe —el general Moshé Dayan, vencedor del Sinaí— primera novelista joven de Israel, teniente desde los dieciocho años, ofrece un inmenso interés para las revistas y periódicos. Los fotógrafos no la dejan, ¿cómo no dejarían a quién? ¿A Francoise Sagan? ¡Bah, eso es el pasado!...

"Se me compara con Francoise Sagan. Si en algo nos parecemos es en el éxito. No en la experiencia". En efecto, la vida da Yael ha sido la del duro trabajo que cumple la juventud israelí, esa dura responsabilidad que implica para una juventud crear un país con sus propios brazos, cueste lo que cueste. Ella no deja su modesto hotel, desayuna sola, no compra trajes caros ni entra en sus propósitos tener un Jaguar. Le ha rogado al editor Julliard que no la obligue a ir a cocteles ni a recepciones. No va a night clubs. Carece de gusto por el whiskey que ni siquiera prueba. Aborrece la vida artificial de los "medios literarios".

La heroína de su libro es Ariel Rion, a quien no le gusta habalr por teléfono: "Detesto el teléfono y los problemas de los demás". Ariel Rion, que bajo la máscara de dureza que le impone su vida, guarda un nuevo rostro, el del amor.

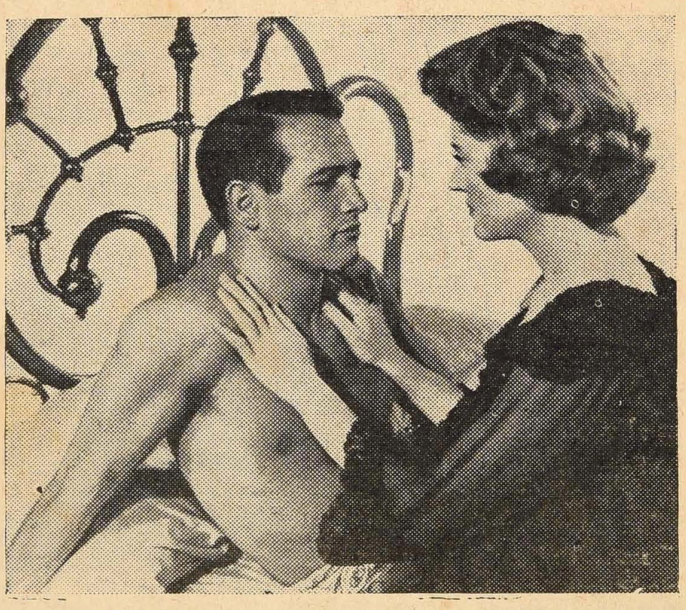
"Mi libro —explica Yael Dayan— es en parte autobiográfico y en parte un testimonio sobre la joven generación de

WARNER BROS., FIRST NATIONAL SOUTH FILMS CO.

Desea a la Colonia Hebrea de Cuba

un feliz Año Nuevo 5720

y le recomienda no deje de ver

Desde 19 de Octubre en los Teatros

Rodi - América - Sta. Catalina

el Monumental Estreno

Angustia de un Pasado

con Paul Newman, Barbara Rush y otros

א זייער אינטערעסאַנטער פילם פון אַמעריקאַנער לעבן
מיט פאַרשיידענע פאַמיליע קאַנפליקטן.

suradas en el asunto hasta ver qué es lo que podría lograr el señor Hammarskjold en su contacto con el Presidente Nasser. Después de fracasar en su esfuerzo por lograr cualquier clase de respuesta a sus repetidas cartas y cables, el Sr. Hammarskjold fue a Egipto para hablar con el Presidente Nasser pero todo ello sin resultado. El "Inge Toft" está todavía en Port Said y el Sr. Hammarskjold ha indicado que no tiene esperanzas de lograr mejores resultados en el futuro. Todas las grandes potencias y todas las naciones marítimas se adhieren firmemente al principio de la libertad de paso por el Canal de Suez para los barcos de todas las naciones, pero todas las intervenciones a El Cairo en tal sentido han resultado ineficaces.

Es evidente, sin embargo, que el asunto no puede terminar así. Israel no puede permitir que termine así. En las últimas semanas dos nuevos actos de requisición han tenido lugar en Port Said: las autoridades egipcias se han apoderado de bolsas de correspondencia, libros e instrumentos científicos destinados a Israel. Esto constituye señal evidente de que el Presidente Nasser continúa sus violaciones del derecho internacional. El gobierno de Israel se ha comportado con la máxima paciencia y moderación en la esperanza de que pudiera hallarse una solución mediante los esfuerzos del Sr. Hammarskjold y otros. Es absolutamente claro ahora que estos esfuerzos han terminado en la nada y que Israel tendrá que buscar una solución por nuevas vías. El Consejo de Seguridad de las Naciones Unidas constituye una de las posibilidades, y hay otras. Si el gobierno egipcio cree que el "Inge Toft" ha sido olvidado pronto descubrirá su error.

VELASCO TRAVEL BUREAU

PLAZA DE LA CATEDRAL

TELFS. 5-4268
6-8366

EMPEDRADO 154
LA HABANA

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

cisiones del Consejo de Seguridad son obligatorias para todos los miembros de las Naciones Unidas, pero Egipto no le prestó ninguna atención y ni las Naciones Unidas ni ningún otro organismo le han exigido jamás que lo hiciera.

De esta manera continuó el "bloqueo" a pesar de todo; a pesar de la Convención del Canal de Suez de 1888 que sentó los principios de libre paso para los barcos de todas las naciones ("en tiempo de guerra como en tiempo de paz") a pesar de una decisión ulterior del Consejo de Seguridad que en 1956 reafirmó este principio e insistió en que jamás debe haber discriminación de ninguna clase, "abierta o encubierta", contra los barcos de cualquier nación y por cierto, a pesar de la propia declaración voluntaria del gobierno egipcio, que un año después prometió que habría absoluta libertad de paso para todos los barcos por el Canal de Suez, que en el interín había sido nacionalizado y se había convertido en propiedad del gobierno egipcio.

Durante alrededor de dos años todo siguió relativamente bien. Es verdad que no se permitió el paso a través del Canal de barcos que enarbolaban la bandera israelí, pero pasaron sin molestias los barcos de otras naciones que transportaban mercancías con rumbo a Israel o provenientes de este país. Repentinamente, sin causa ni advertencia, en marzo de este año, los egipcios comenzaron a poner en práctica nuevamente sus medidas de bloqueo cuando dos barcos que habían partido de Israel con destino a puertos de Asia fueron detenidos y sus cargamentos requisados. Todas las mercancías que transportaban fueron "confiscadas" —en otras palabras, robadas— por Egipto. En mayo, otro barco zarpó de Israel —el "Ingle Toft"— cuyo nombre es ahora conocido en todo el mundo, gracias a la valiente posición de su capitán que se negó a aceptar la demanda egipcia de que abandonara su cargamento en Port Said como condición para que se le permitiera el paso a través del Canal.

El Capitán Schultz se negó terminantemente a aceptar tales condiciones en base a que los egipcios no tienen derecho a formular tales demandas. Los egipcios dijeron que en tal caso el barco debería quedar donde estaba y desde entonces el capitán Schultz, su barco, tripulación y carga han estado detenidos en Port Said. Se exhortó a Israel para que no tomara medidas apre-

LA SITUACION EN EL CANAL DE SUEZ

Por WALTER EYTAN

Hace ya más de tres meses que los egipcios detuvieron el barco danés "Inge Toft" en Port Said y rehusaron permitirle el paso a través del Canal de Suez, a menos de que abandonara su carga. No había nada especial en su bodega: sólo cemento, potasa y fosfatos consignados a puertos de Asia. Pero el cemento era de Haifa, la potasa del Mar Muerto y los fosfatos del Neguev. En otras palabras, todo el cargamento era de Israel y es esta la razón por la cual el barco fue detenido por los egipcios.

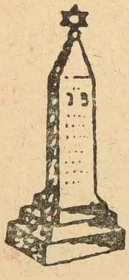
La historia del "bloqueo" del Canal de Suez se remonta a 1948 cuando Egipto y los otros estados árabes, después de fracasar en su esfuerzo por destruir Israel por la guerra, decidieron probar otras medidas. Su principal arma sería el "bloqueo" económico de Israel, que incluiría en particular un "bloqueo" contra los barcos y cargamentos israelíes en el Canal de Suez. He puesto "bloqueo" entre comillas no porque sea imaginario y no exista sino porque legalmente los egipcios no tienen derecho alguno a imponer su bloqueo. El bloqueo tiene un significado legal sólo en términos de guerra y Egipto se cuidó mucho en 1948 de no declarar la guerra a Israel en forma legal sosteniendo que su invasión de Israel constituía una "medida policial para la restauración del orden público".

Si existiera alguna duda sobre el asunto, ella fué desbaratada por el Consejo de Seguridad de las Naciones Unidas en 1951, cuando, refiriéndose específicamente al Canal de Suez, afirmó que ni Israel ni Egipto gozaban de derechos de beligerante y que, en consecuencia, toda clase de bloque era ilegal. Las de-

CABALLERO

FUNERAL HOME

VEDADO 3-8855
23 y M 3-8833

JUAN CASTILLO

MARMOLISTA

עם ווערן אנגענומען אלערליי
ארבעטן פון מ א ר מ א ר

ספעציאליטעט אין
מ צ ב ו ת

Rodríguez No. 169, **Telf. I-8116**
entre Flores y S. Benigno
Santos Suárez — Habana

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Publicidad ALVAREZ PEREZ 12665

lleros, idos en paz a vuestras casas, tal como corresponde a dos hermanos, y dejad que vuestro padre, que está en el paraíso, hable ante el Trono de Gracia por vosotros y por nosotros y para toda la gente de bien.

Cuando llegó el Sabbath siguiente, los judíos se reunieron en la antiguo, muy antigua sinagoga de Kasrílevke y contemplaron un extraño espectáculo. Los Méyer y los Shnéyer estaban de pie junto a la puerta, entre los pobres y los humildes. Ni Reb Yozifel ni el sacristán lograron convencerles a ninguno de los dos para que entrasen y pasaran a ocupar uno de los dos asientos contiguos; en vista de lo cual, Reb Yozifel fue a ocupar de nuevo su lugar junto al Arca, y los Méyer y los Shnéyer siguieron de pie hasta que hubieron concluído los servicios.

Lo mismo ocurrió el Sabbath siguiente, y el Sabbath posterior, y el otro Sabbath después de este, por mientras los Méyer y los Shnéyer siguieron con vida. Y en la vieja, muy vieja sinagoga de Kasrélevke estuvo para siempre vacante un asiento junto a la pared oriental. ¡Qué lástima!

Camiones
Tractores
Maquinaria Agrícola
Equipos de Construcción

INTERNATIONAL HARVESTER COMPANY OF CUBA
Avenida de la Independencia, Km. 3 Teléfono 40-2520
La Habana

de la antigua, muy antigua sinagoga de Kasrilevke no puede partirse en dos, tal como partimos, digamos por ejemplo, una manzana: Toma, come tú una mitad y tú la otra. ¿Es pues que no hay respuesta? Sí, caballeros, hay una respuesta a esto, al igual que para todos los demás problemas, para los que siguen y quieren seguir el espíritu de los libros sagrados. Y, ¿cuál es la respuesta? Oídme atentamente.

Aquí el ladino Reb Yozifel hizo una pausa y dejó que sus oyentes se devanaran los sesos durante unos minutos.

—La respuesta es —continuó— que los dos debéis sentaros junto a la pared oriental, uno junto a otro, con paz y honra. ¿Cómo? Puede, muy sencillo, caballeros. Junto al asiento de vuestro padre, Dios tenga su alma en reposo, hay otro asiento, o sea el mío. Uno de vosotros puede sentarse en uno de los asientos y el otro en el vecino. Y si planteáis la cuestión de dónde tengo que sentarme yo, os contestaré con otra pregunta. ¿Dónde, en qué capítulo y en qué versículo, está escrito que yo, Reb Yozifel, tenga que ocupar un asiento junto a la pared oriental de la antigua, muy antigua sinagoga de Kasrilevke?

—Pasemos a examinar la cuestión concienzudamente. ¿Para qué vamos a la sinagoga? Es un lugar sagrado. ¿Para qué vamos a la sinagoga? Para decir nuestras plegarias. ¿A quién? Al Juez Supremo. La tierra está llena de Su gloria. Y si la tierra está llena de Su gloria, ¿qué importan el Norte, el Sur, el Este y el Oeste de la sinagoga? ¿Qué importa la pared oriental o un lugar de pie junto a la entrada? ¿Con qué hemos de comparar esta situación? Podemos compararla a los dos siervos del rey que se acercaron a su señor para solicitar un favor y que, a mitad de su petición, ¡ay!, en presencia del mismo rey, lanzáronse uno contra otro como animales salvajes. ¿Qué creeis que hizo el rey? Los hizo sacar, con toda cortesía, fuera del palacio, diciéndoles: "Si lo que andáis buscando es una pelea, ¿por qué tengo que ser yo su espectador? Salid afuera y pelead hasta que el corazón os diga basta, pero mi palacio no es una arena de combate".

Y aquí, Reb Yozifel hizo otra pausa, llena de astucia, cual si hubiese perdido el hilo de su razonamiento. Luego continuó:

—¡Ah, sí! ¿Dónde estábamos? He dado por sentencia que los dos debéis sentaros junto a la pared oriental. Ahora, caba-

"Caballeros, oídme. He escuchado vuestras quejas y vuestros argumentos, y también los argumentos de vuestros amigos, y he llegado a una conclusión que sé que habrá de agradaros a los dos. No sólo agradará a los dos, sino que está de completo acuerdo con los principios de la verdad y de la justicia. Mi conclusión es, notadlo bien, que los dos teneis razón. Porque es verdad que los dos sois hijos de un mismo padre, un padre magnífico, Dios dé reposo a su alma, tan magnífico como lo haya tenido nunca judío alguno: y es igualmente verdad que cada uno de vosotros puede considerarse heredero de vuestro padre.

—La lástima —prosiguió— es que como herencia no os dejó más que un solo asiento junto a la pared oriental. No gran cosa como herencia, dirán algunos, pero se equivocan. Un asiento junto a la pared oriental de la antigua, muy antigua sinagoga de Kasrílevke. Seguramente que os es muy querido, a los dos, y os honra mucho que penséis así. Sin embargo, aquí está la cuestión; tal como resulta antinatural que un hombre ocupe simultáneamente dos asientos, tanto si es junto al muro oriental de la antigua, muy antigua sinagoga de Kasrílevke, como en cualquier otra parte, también es antinatural, y hasta imposible, que dos hombres ocupen, simultáneamente, el mismo asiento.

—Por ejemplo —siguió diciendo— pongo mi mano así en esta página abierta de este libro sagrado —y al decirlo Reb Yozifel puso su temblorosa y transparente mano sobre la página del Talmud, en cuya lectura fuera interrumpido—, y es esta mano y no la otra que está en contacto con las palabras sagradas. ¿Cómo podría estar mi otra mano simultáneamente en contacto con las mismas palabras sagradas? No puede. Y, ¿por qué? Porque así ha creado El el mundo y el entendimiento del hombre no puede penetrar este misterio.

—Y de esta manera, caballeros —prosiguió— volvemos otra vez a la cuestión primera. ¿Qué vamos a hacer con los dos hermanos, cada uno de los cuales puede ser el mayor, y a los que su padre, Dios tenga en reposo su alma, pues nunca judío alguno tuvo padre mejor, dejó como herencia un solo asiento junto a la pared oriental de la antigua, muy antigua sinagoga de Kasrílevke. ¿Vamos a dividir el asiento, a partirlo en dos? ¡Ay, caballeros! Un asiento junto al muro oriental

muro oriental. A su debido tiempo, dentro de ciento veinte años, heredarás este asiento para tí; mientras tanto yo, que, por tácito acuerdo, pero sin razón ninguna, soy llamado Shnéyer el menor, tengo un suegro tan pobre como yo, sin ningún asiento junto a la pared oriental.

Un callejón sin salida, un nudo gordiano. Los Méyer y los Shnéyer iban repitiendo sus alegatos y no querían ceder ni un ápice. En los sucesivos servicios del día Sabbath por la mañana, cuando el asiento tenía que estar oficialmente ocupado, barbinegro y barbirrojo, Méyer-Shnéyer y Shnéyer-Méyer, iban llegando cada vez más temprano a la sinagoga, para adelantarse uno a otro. Cuando hubo pasado más o menos un mes una mañana de Sabbath llegaron a la sinagoga al mismo tiempo y antes de que el sacristán hubiese tenido tiempo de abrir la puerta.

No quedó otro remedio que someter el caso al juicio de Reb Yozifel. Aquella misma tarde, después de la ceremonia de Adios al Sabbath, los Méyer y los Shnéyer comparecieron en el domicilio de Reb Yozifel, y con ellos (¿cómo podía ser de otro modo?) las huestes de sus partidarios. Y, como siempre, Reb Yozifel escuchó, con dulce y paciente sonrisa, los argumentos y contra razonamientos tal como los formulaban los Shnéyer y los Méyer, sus esposas, allegados, amigos y conocidos, esto sin nombrar a los numerosos "neutrales", "amigos de la justicia", "amantes de la paz", "guardianes del buen nombre de Kasrílevke" y todo el resto. Así pues, en aquel lugar santo y en día sagrado, ocurrió una escena escandalosa: Shnéyer-Méyer y Méyer-Shnéyer rodando por el suelo de la sinagoga aún vacía y tirándose uno a otro de la hopalanda del Sabbath para impedirse mutuamente la ocupación del asiento. Semejante profanación era algo nunca visto por los más viejos de Kasrílevke.

Hora tras hora estuvo escuchándoles Reb Yozifel, dejando que el torrente corriera por encima de él, cual roca de paciencia en un turbulento río. Cuando hubo terminado aquella crecida de las aguas y todos, tanto los de dentro como los de afuera hubieran dicho la suya, Reb Yozifel levantó su quejumbrosa y temblorosa voz y dirigióse a los Méyer y los Shnéyer:

No importaba ni a ellos tampoco les preocupaba porque entre los dos existían fuertes lazos de afecto, que siguieron uniéndolos incluso cuando fueron ya hombres hechos y derechos, fácilmente distinguibles uno de otro por la negra barba perteneciente a Méyer (o Shnéyer), y la barba roja correspondiente a Shnéyer (o Méyer). Por tácito acuerdo el barbinegro era Méyer, el mayor; el barbirrojo fue pues Shnéyer, el menor. Pero nadie, y menos que nadie los Méyer y los Shnéyer pensó en ir un poco más allá de este acuerdo respecto al hecho primero. Y así hubiese podido seguir todo hasta el fin de sus días si no hubiese surgido la cuestión de la herencia, cuando murió el padre de ambos.

Reb Sansón era el padre de los Méyer y los Shnéyer: un judío tenido en muy alta estima por su carácter, sus honrados antecedentes y su barba. Reb Sansón Barbas le llamaban; pobre, pero docto y santo. La herencia que dejó para su hijo mayor no consistía en campos ni casas ni en mercancías, y menos que nada en oro o plata. Consistía, y nadie sonría al saberlo, en un asiento junto a la pared oriental de la antigua, muy antigua sinagoga de Kasrílevke, un asiento junto al del propio Reb Jozifel y, por tanto, el más junto al Arca santa; un asiento que había sido transmitido de padre a hijo primogénito según una línea que se remontaba hasta el pasado más remoto, más allá de los días de Mazeppa y de Chmelnitzky los carniceros.

Cuando, después de la muerte de Reb Sansón (la paz sea con él) hubieron pasado los siete días de luto especial y los treinta días de luto atenuado, comenzó la disputa.

El barbinegro, a quien todos por tácito acuerdo llamaban Méyer, el mayor, decía:

—El asiento junto a la pared oriental es mío, porque yo soy el mayor.

A lo que el barbirrojo, a quien por acuerdo tácito llamaban Shnéyer el menor replicaba:

—¡No! Y por dos razones: Primera, nadie sabe cuál es, en realidad, Méyer el mayor, ni cual es el verdadero Shnéyer el menor. En segundo lugar, tú, a quien por acuerdo tácito todos llaman Méyer el mayor, tiene un suegro rico al que Dios no ha concedido más que hijas, y que tiene un asiento junto al

Un Lugar Junto al Arca Santa

(Cuento)

Por SHOLEM ALEIJEM

Los Méyer y los Shnéyer no eran dos grupos de personas: eran dos hermanos, dos gemelos. Se les nombrada en plural porque, aunque uno de ellos, por tácito asentimiento, era conocido por Méyer y el otro por Shnéyer, no se podía decir con seguridad quién era quien; por tanto, cada uno de ellos era, en potencia, un Méyer y un Shnéyer.

Pero, ¿quién podía garantizar que muy al principio, cuando los bañaban juntos, les secaban juntos, y les acostaban juntos, Méyer no se convirtiera en Shnéyer y Shnéyer en Méyer? No es que esto tuviera, al principio, ninguna importancia, o que ni tan siquiera llegara a preocuparles a ellos en persona. Aceptaban las ventajas y los inconvenientes de momentáneas confusiones con un verdadero espíritu de fraternidad. Si alguna vez Méyer (o Shnéyer) era alabado en lugar de Shnéyer (o Méyer), en alguna ocasión Shnéyer (o Méyer) escapaba a un castigo que, por error, iba a abatirse sobre las espaldas de Méyer (o Shnéyer), no protestaba ni tan siquiera cuando el exasperado maestro de hebreo, recordando al final de la jornada que uno de ellos se había ganado una azotaína, pero incapaz de distinguir uno de otro, les azotaba a los dos, para estar seguro y luego añadía:

—¿Qué importa? Al fin y al cabo todo queda en la familia.

1959—1960 ✡ 5720—תש"ך

Federal Shipping Co.

COMPOSTELA 305 LA HABANA

TELEFONOS: 5-3979 y 5-9547

Oficina en New York:
231 CHURCH STR. Telf. BARCLAY 7 - 0701

Oficina en Miami:
REDIKER AIR CARGO
CONGRESS BLDG. MIAMI, 32, FLORIDA

SERVICIO DE CARGO,
MARITIMA Y AEREA

SALUDAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU PROGRESO, BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

לשנה טובה תכתבו!

¡El Nuevo Creyón de Labios Nacarado... ilumina sus labios perlas! Elija entre los seis nuevos tonos... y además, "Platino".

Pink Julep. Orange Parfait, Candied Peach. Apricot Ice, Pink Platinum, Platinum, Cherry Mousse.

¡Bon Bon... el nuevo Esmalte para Uñas... ocho tonos nacarados en deliciosas tonalidades al *pastel*, para combinar o contrastar con las últimas modas. Sorprendentemente sutil... y tan elegante!

Pineapple Yum Yum, Champagne Taffy, Violet Creme, Pink Coconut, Pistachio Mint, Butter Pecan, Sugar Blue, Platinum.

pasara toda la vida junto a él, no seguiría siendo sabio por mucho tiempo.

* *

Emerson dijo que la mejor prueba de sabiduría está en ver lo extraordinario en lo ordinario. Y yo digo que, por el contrario, la mejor prueba de sabiduría está en ver lo ordinario en lo extraordinario.

* *

Para el hombre es mejor que se le cuente entre los perseguidos que entre los perseguidores, dice el Talmud. Y yo digo: es mejor para el hombre no figurar ni entre los perseguidos ni entre los que están llevando a cabo la persecución.

* *

Los seres humanos están constituídos de tal manera que arrojan fango a sus superiores, dice Cervantes. Y yo digo: el mundo está constituído de tal manera que los que ocupan posiciones elevadas gustan de arrojar fango a los que tienen debajo.

* *

El día es largo para el hombre que puede vivir cómodamente, dice Arthur Schnitzler. Y yo digo: el día es corto para el hombre que vive falto de comodidades, porque los que viven cómodamente conspiran para cortarle sus años.

* *

En el cielo no hay humor, dice Mark Twain. Yo digo: hay humor en todas partes; en la tierra, en el cementerio, en el cielo y hasta en el infierno.

KABA HERMANOS, S. EN C.

IMPORTADORES DE TEJIDOS Y
CONFECCIONES EN GENERAL

MURALLA 368 TEL. 5-6001

Habana

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Y YO DIGO...

(Pensamientos)

Por **SHOLEM ALEIJEM**

El poeta es el menos capaz de todos de describir su época, dice Belinski. Y yo digo: no tiene nada de poeta el que no es capaz de describir su época.

Donde no hay enemigos no puede haber triunfo, dice Balzac. Y yo digo: donde no hay amigos no puede haber triunfos.

* *

La verdad necesita cien años para ser comprendida, y otros cien años más para ser puesta en práctica, dice Richter. Y yo digo: la verdad necesita cien años para ser comprendida y puede ser puesta en práctica en una sola década con sólo que todos la entiendan.

* *

Aprendí mucho de mis maestros, más aún de mis amigos, y más que todo de mis discípulos, dice un sabio del Talmud. Y yo digo: aprendí mucho de mis maestros, más aún de mis amigos, todavía, más de mis discípulos, pero, más que nada, de la vida.

* *

El sol tiene una falla, no puede verse a sí misma, dice Sócrates. Y yo digo: el sol tiene una falla; es ciego. Si pudiera ver enviaría sus rayos a los sótanos y a las pobres zahurdas y no a los altivos palacios.

* *

El tonto pasará la vida entera junto al sabio y no llegará a la verdad, dice un proverbio hindú. Y yo digo: si el hombre sabio permitiera que el tonto

די בעסטע בריאנטין וואס

גיט צוריק אייערע האָר די

נאַטירלעכע פּעטס

CREMA DE LANOLINA RICAMENTE PERFUMADA

La moderna brillantina que devuelve al pelo sus grasas naturales.

ES UN PRODUCTO "ASEOL"

◆

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

de los más famosos personajes de aquellas remotas épocas. José se casó con Asenát Fanéeaj. Moisés se juntó con Siporá. Dice la Biblia que Ezra y Nehemías se oponían al matrimonio mixto y hasta recomendaban la disolución de los que se habían realizado ya. Boaz casó con Ruth que no era hebrea, aun cuando la prohibición existía ya y el hijo de esa unión fue el antecesor directo del Rey David. En el Talmud está consignado que no debe ser admitida la petición de conversión al judaísmo si el motivo es solamente el matrimonio o el interés material; la única razón que se admite es la fe, el amor a Dios.

Señala el artículo que también en los grupos de otras religiones se preocupan de los inconvenientes de los matrimonios mixtos e informa que de un estudio reciente de Maryland, Estados Unidos, resulta que de 12,000 jóvenes matrimonios en los que ambos cónyuges eran protestantes, solamente hubo un 6.8% de divorcios y de católicos el 6.4%, mientras que en los casos de matrimonios mixtos el porcentaje subió al 15.2%.

Cortesía de

A. T.

con persona que pertenezca a otra religión. Señaló los inconvenientes que el matrimonio mixto suele conllevar y citó un ejemplo: dijo que no es posible que una mujer cristiana se case con un musulmán, porque éste, de acuerdo con su religión puede tener más de una esposa. Nosotros, los hebreos, cuando en plan de prejuicio se nos ataca con el argumento de que no nos casamos con personas de otra religión, señalamos primeramente que esto no es totalmente cierto, porque hay muchos, muchísimos hebreos y hebreas en todas partes del mundo casados con personas de otras religiones; y luego, que la prohibición de casarse con personas de otro credo religioso no es propia solamente de la religión hebrea, impera en todas las religiones en general, y en algunas aun entre sus distintas sectas. Los sacerdotes de las religiones en general las prohiben porque entienden que así preservan su credo particular. Se señalan las dificultades que surgen en general en los matrimonios mixtos las desavenencias por diferncias de idiosincracia por la cuestin de la educación de los hijos que cada uno desea sea en el seno de su religión y en esto los familiares suelen inmiscuirse, etc.

Una revista hebrea, B'Nai B'Rith Jewish Montly de Washington, de Abril 1959, publicó un artículo del Rabí Dr. Josep R. Rosenbloom sobre este mismo tema, intitulado: "¿Es inevitable el matrimonio mixto?" y como subtítulo lo siguiente: "Los historiadores dicen que una sociedad libre tiende a producirlos y que las estadísticas muestran que están aumentando esta clase de matrimonios."

Cita algunas cifras en relación con las comunidades hebreas desde luego que reproducimos: En Washington el 11% de las familias hebreas tienen un miembro no-hebreo; de ese porcentaje el 8% es hebreo el marido y el 3% lo es la esposa. De ese mismo porcentaje el 66% de los niños no han sido encaminados hacia el judaísmo. En el Canadá el 12% de la población hebrea tiene matrimonios mixtos; en Australia el porcentaje es de 23 por 100. En Holanda de 7,000 familias hebreas 3,100 tienen cónyuges que no son hebreos. De igual modo, en Suiza de 3,537 familias hebreas 1,240 son de matrimonios mixtos.

Como señala el articulista, este problema no es nuevo: ya la Biblia señaló su existencia, desde hace 3,000 años, con algunos

país desde siglos, como un acto más de hostilidad contra Israel, no permitiéndoles llevar consigo dinero ni valores; sólo las ropas a la espalda y 50 kilogramos de sus pertenencias en una valija de madera. ("Nadie podrá ser arbitrariamente detenido, preso ni desterrado". Art. 9 de la "Declaración") Marruecos y Rusia no permiten dejar el país a sus ciudadanos judíos que desean hacerlo, generalmente con destino a Israel ("Toda persona tiene derecho a salir de cualquier país, incluso el propio, y a regresar a su país". Art. 13 de la "Declaración").

En las gavetas de las Naciones Unidas existen 65,000 solicitudes de amparo de infracciones de los derechos humanos, que no se atienden en lo absoluto; llamadas de desesperación que quedan en el vacío. "Nosotros estamos trabajando para hacer eefctivos los derechos humanos ya que hasta ahora la Comisión de Derechos Humanos ha sido inoperante", nos expresó en carta, en respuesta a una que le dirijimos, el Dr. Manuel Bisbé, Embajador de Cuba ante el Organismo Mundial. Señalábamos en nuestra carta que "para dar fuerza legal a la "Declaración Universal de Derechos del Hombre" es necesario que la Asamblea adopte los acuerdos creando los instrumentos jurídicos, pactos o tratados, de derechos humanos", según han venido repitiendo sin éxito hasta ahora —y son 14 años ya—, las organizaciones mundiales no-gubernamentales, entre otras el Congreso Judío Mundial.

Esto significa impotencia de la ONU. Pero bueno, es mejor que exista, porque mientras, hay esperanzas...

MATRIMONIOS MIXTOS

Habitualmente escuhamos la charla semanal por televisión del sacerdote católico Padre Jaime de Aldeaseca. Nos gusta por su estilo ameno, claro, directo y por sus enseñanzas que son siempre aprovechables aun para los que no somos jóvenes ni de fe cristiana, por el anhelo que sentimos de un mundo mejor. Pues bien, en una de sus recientes conferencias el tema fue la selección para el matrimonio y afirmó que no es conveniente casarse

ciones. contra las naciones que delinquen como para amparar a los hombres que sufren persecuciones injustas e inhumanas por el mundo.

Citemos dos ejemplos solamente: Hace once años que se firmó el armisticio entre los países árabes e Israel y aún no se ha concertado la paz. por negarse los primeros a ello. no obstante demostrar Israel reiteradamente su deseo de entablar negociaciones para un Tratado de Paz; y la ONU no llama siquiera a las partes para que se sienten en una mesa de negociación. Egipto cierra el Canal de Suez a todo barco israeli; más aún, confisca la mercancía de procedencia israelí que sea transportada, en tránsito, por barcos de cualquier nación aún de las más potentes. Egipto desacata de manera absoluta y permanente al Consejo de Seguridad de la ONU, el cual con fecha 1º de Septiembre de 1951 —hace 8 años— le dio la orden formal: "de terminar las restricciones sobre el paso de barcos y efectos comerciales internacionales por el Canal de Suez cualquiera que sea su destino". Como se puede perfectamente desafiar, de manera impune, al Tribunal Mundial, Egipto no se dio por enterado de la orden y la sigue desobedeciendo. Esto es simplemente impotencia de las Naciones Unidas.

El otro caso, es en relación a los Derechos Humanos, que no se respetan en muchos países, ignorando la solemne "Declaración Universal de Derechos del Hombre", de la Organización Mundial.

Citando unos pocos: Sudáfrica que es un antro de discriminación despiadada contra los negros en la propia tierra de éstos ("Todos los seres humanos nacen libres e iguales... Todos tienen derecho a igual protección contra toda discriminación". Art. 1 y 7 de la "Declaración"). Saudi Arabia, donde existe legalmente la esclavitud, con organización suministradora de carne humana que tiende sus ramales en diversos países hasta de Europa, de donde se atrae a jovencitas de distintas razas y religiones, que luego se venden en pública subasta en los mercados de ese país para vergüenza de la humanidad actual ("Nadie estará sometido a esclavitud ni a servidumbre; la esclavitud y la trata de esclavos están prohibidas en todas sus formas". Art. 4 de la "Declaración"). Egipto, un día, expulsa sin más, millares de sus ciudadanos judíos, de una comunidad arraigada en el

COMENTARIOS

por MARCO PITCHON

IMPOTENCIA DE LA ONU

La Organización de las Naciones Unidas cumple el 24 de este mes de octubre 14 años de fundada. Cuando se creó, el mundo acababa de sufrir una de las más desastrosas catástrofes guerreras mundiales, en la que se emplearon los medios más modernos de destrucción inventados por el genio del hombre, coronados por la bomba atómica de aniquilamiento en masa.

Ya una vez se había creado una organización mundial que no prosperó, con el nombre de La Liga de las Naciones (1920-1946), que fué formada al finalizar la Primera Guerra Mundial (1914-1918). Fracasó, por su impotencia principalmente ante la ambición e intrigas de tres poderes totalitarios que entonces imperaban: Hitler, Mussolini y Japón, así como por la indiferencia de las demás naciones miembros del organismo.

Vencido el tríptico de violadores del derecho internacional se llegó a la formación de un nuevo organismo mundial con la intención de garantizar la paz entre las naciones y hacer que se respete los derechos humanos.

Se cifraron muchas esperanzas en la Organización de las Naciones Unidas. Se pensó que sería como un supergobierno internacional, con poderes suficientes para imponer en caso necesario los fines para los que ha sido creado, como los tiene todo gobierno para hacer que se cumpla la ley y la justicia a los ciudadanos recalcitrantes.

Pero en los catorce años que lleva de fundada la ONU, estas esperanzas han sido frustadas tanto en lo de aplicar san-

E-702

SIMBOLO DE UN SERVICIO BANCARIO EFICIENTE Y CORDIAL

- Cuentas Corrientes
- Cuentas de Ahorro
- Depósitos a Plazo Fijo
- Cobros Nacionales y Extranjeros
- Cartas de Crédito Comerciales
- Cartas de Crédito y Cheques de Viajeros
- Préstamos Industriales
- Operaciones Bancarias en General

BANCO CONTINENTAL CUBANO

OFICINA PRINCIPAL:

Amargura No. 53 Habana

57 Sucursales en el Territorio Nacional y Corresponsales Bancarios en Todos los Países.

SALUDAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU PROGRESO, BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

לְשָׁנָה טוֹבָה תִּכָּתֵבוּ!

CON NUESTRA CORDIAL FELICITACION
A LA COLONIA HEBREA

The Sherwin-Williams Co.
of Cuba, S. A.

*
B. V. D.

B R A N D

Confecciones Finas de Caballero
Calidad Mundialmente conocida

CONSOLIDATED TEXTILE MILLS, INC.

AGUACATE 472, HABANA, CUBA

TELEFS. M-6441 ML-0848

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

CIA. CUBANA DE CONTABILIDAD

ALBERTO HERNANDEZ RODRIGUEZ
Director

לעגאלער דעפארטאמענט אונטער דער
אנפירונג פון ארוואקאט
SEGISMUNDO PARES VALDES

בוך - פירער

30 יאָר דינענדיק אויפריכטיק
דער אידישער קאָלאָניע
אלע כארטן פון פארזי-
כערונגען פון ערשט-
קלאסיקע קאמפאניעס.

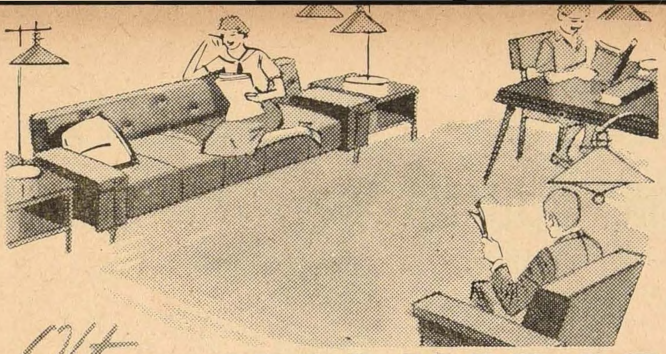
שטענדיק צו אייער
דינסט

Edificio BOSCH, Deptos. 206 y 208

MURALLA 213 y 215 **entre Cuba y Aguiar**
Teléfonos: W-8959 y W-3086

SALUDAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU PROGRESO, BIENESTAR Y PROSPERIDAD.

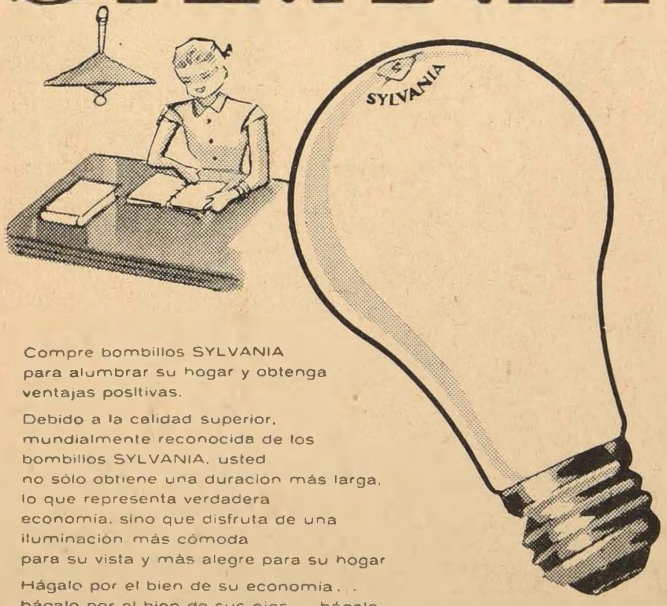
לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Obtenga MAS HORAS *de alegre iluminación*

EXIJA BOMBILLOS

SYLVANIA

Compre bombillos SYLVANIA
para alumbrar su hogar y obtenga
ventajas positivas.

Debido a la calidad superior,
mundialmente reconocida de los
bombillos SYLVANIA, usted
no sólo obtiene una duracion más larga,
lo que representa verdadera
economía, sino que disfruta de una
iluminación más cómoda
para su vista y más alegre para su hogar

Hágalo por el bien de su economía . .
hágalo por el bien de sus ojos hágalo
para alegrar su casa ¡exija bombillos SYLVANIA!

SYLVANIA **Símbolo de iluminación y electrónica en todo el mundo.**

Distribuidores exclusivos:

ELECTRO SALES Co. Inc.

Oficios 204 - Telf. 8-5625 - Habana

RAMON POBLET

Empedrado 312 Tel. A-7708

REPRESENTANTE DE

Colonial Tanning Company, Inc.
Winslow Bros. & Smith Co.
John R. Evans & Co.
Hoyt & Worthen Tanning Corp.

FELICITA CALUROSAMENTE A SUS NUMEROSOS CLIENTES HEBREOS EN PARTICULAR Y A LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN GENERAL, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

Jardín Rodríguez

Calle 10 y 27, Vedado Telf. F-5758

Especialidad en Decoración de Bodas
Se alquilan arecas. Flores Finas
Fiestas en general

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

1959—1960 ✡ 5720—ת"ש

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

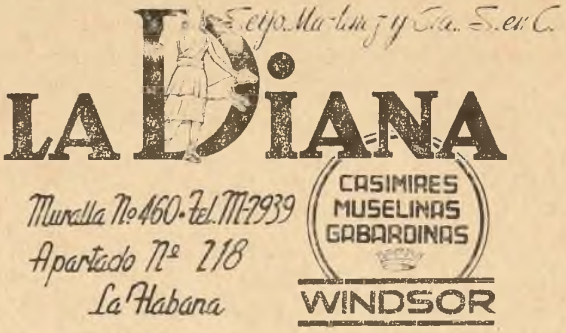
צום נייעם יאָר באַגריסן מיר אַלע אונזערע קליענטן

פריינט און דער גאַנצער קאָלאָניע אין קובאַ

און ווינטשן אַלעמען

א כתיבה וחתימה טובה!

I. SKARBREVIK y Co., S. A.

SALUDA A SUS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

CARAMELOS Y BOMBONES

PERUGINA - Italia
TOBLER - Suiza

Distribuidores:

CASA POTIN

O'REILLY 363 TELF. M-3944

man y sus sarmientos cuando se exprimen sus frutos, siempre han tenido a lo largo de lo milenios en el Edén, en el Arca, en el Sinaí, en el Líbano, en la Cruz o en el Cáliz, la fragancia de las supremas esencias de libertad, sapiencia, deber, sacrificio y comunión de humanía. Gajos de sendos árboles de ese **Bosque de Martí** pudiéramos sembrar nosotros en la Habana, en la Plaza Cívica de Martí, que aún no hemos querido terminar: Los árboles traídos de esa santa tierra con perfumes de historia sacra, unidos a otros que podríamos pedir a pueblos libres, como para un común rito martiano, serían para la gloria del Apóstol Nuestro, un más simple, vivo y fecundo homenaje "de razón, de fe y de juventud perpetua" que un colosal obelisco de cemento fundido, piedra dura y mármol frío. Pero aún de mucho más espiritual aroma que el exhalado por las hojas de esos boscajes conmemorativos de José Martí, habrían de ser, si esparcidas por todas las bibliotecas del mundo, las hojas escritas por el Apóstol de Cuba, cuya perenne aromaticidad humana se debe al genio que en ellas perdura, "en una forma oculta de la vida".

(Introducción al libro "José Martí y la Comprensión Humana".)

De Nueva York a los Puertos Mediterraneos e

ISRAEL

A BORDO DE LOS TRASATLANTICOS DE LUJO Y LA FLOTA MODERNA DE

ZIM Lines

Consulte a su Agente de Viajes o a los Agentes Generales en Cuba, de
ZIM ISRAEL NAVIGATION COMPANY, LTD.
R. DIAZ & CO.
EDIFICIO CORREDORES DE ADUANAS
OFICIOS 154 y 156 TELF. 8-5940

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

nes solemnes, tronar de cañonazos en salvas, repiques de campanas en las iglesias, óleos. estatuas, sellos postales, escritos, libros, películas, museos, monumento...; pero no se ha hecho todavía la definitiva y popular edición de sus obras. Son pocas las bibliotecas nacionales y académicas del mundo que pueden facilitar algunos escritos de Martí: en los ficheros de la casi tatalidad de aquéllas, Martí no figura. Se cobraron impuestos para tributar un cumplido homenaje nacional a Martí... y se señaló un crédito fiscal para la publicación de sus obras completas; pero nada se ha hecho todavía. ¿Se hará?

La República de Cuba ha sido ingrata con las obras de las más prestigiosas figuras intelectuales de la patria. Ni Poey ni Varona, ni otros, han merecido todavía la edición póstuma de sus obras completas. Tampoco le ha rendido esa honra a Martí la república por él creada. Y es indudable como, desde el corazón de Africa, en Lambarene del Congo, nos lo indica ese gran hombre y gran humanista que es Albert Schweizer, premio Nobel de la Paz, médico y misionero, héroe de ciencia y de religión: "El más grande monumento al recuerdo de José Martí será la recopilación de sus pensamientos", es decir de sus obras. Varios tomos con todos sus escritos, impreso en castellano y traducidos al menos al inglés, distribuídos por todas las grandes bibliotecas públicas, nacionales, universitarias, académicas y periodísticas del globo, darían más trascendente resonancia universal a Martí y más gloria a Cuba que todas sus efigios y peanas en mármoles y bronces.

La República de Israel ha sembrado en un monte de su históricamente geocéntrico país, un bosque que llevará el nombre de José Martí. ¡Delicada ofrenda! Como dice poéticamente el doctor Moshé A. Tov, representante de la nación israelí en las Naciones Unidas: "la flecha de los pinos disparadas hacia el cielo de Israel y el aroma de los eucaliptus, como el aliento del apóstol, repetirán la dulzura de su amor por nuestro pueblo". Si Martí vive ahora transmundano, "donde no se le vea", y él si nos ve a todos en esta tierruca, estará muy complacido de esta memoria israelí. El amaba los bosques, que eran como templos para su culto a la naturaleza. "El bosque, decía, vuelve al hombre a la razón y a la fe, y es la juventud perpetua. El bosque alegra, como una buena acción". En aquellas florestas que embalsaman la tierra que tres religiones llaman santa, los leños de sus pinos, cedros y olivos, y hasta sus zarzales cuando se que-

del Instituto Musulmán de Misurata (Libia), informa que "no hemos encontrado en esta región a nadie que conozca nada sobre él, no obstante haber preguntado y haber investigado acerca de los americanos aquí residentes". La propaganda de las ideas de José Martí por todo el mundo, para universal y benéfica trascendencia de su humanismo y legítima satisfacción de los cubanos por el acrecentamiento de su fama, ha de hacerse con procedimientos más amplios y eficaces. El prestigio de Cuba ganaría mucho con ello. Desde hace siglos exportamos a todo el mundo azúcares en insuperadas cantidades, tabaco en insuperables calidades, y músicas populares a cuyos ritmos calientes baila toda la humanidad... aún la de tierras frías. Dulzuras en cristales de caña, ilusiones en magia de fuego, hedonismo. Pero ya es hora que exportemos también las flores del pensamiento; nombres de gloria, el de Martí primero. Porque él no puede faltar en la guerra de ahora, por la "libertad sin ira". Así nos lo piden cerebros pensadores del Viejo y del Nuevo Mundo, para lograr un Mundo Venidero que sea Mundo Mejor. Como piensa el Dr. M. Logan, rector de la Universidad de Londres: "Los ideales por los que Martí luchó están, aún hoy, lejos de ser generalmente admitidos y la Universidad de Londres abriga la esperanza de que la celebración del Centenario de Martí, que ustedes han emprendido, sirva para atraer la atención hacia la importancia universal que esos ideales tienen para todas las naciones del mundo civilizado". En análogos augurios se unen las universidades de Oxford, Dublin, Moscú, Irlanda, Padua, Lisboa, Berna y otras más.

Esto debe llevarnos a los cubanos a reconocer cuán imperdonable es nuestra negligencia al no haber preparado y publicado todavía la oficial, definitiva y anotada edición de las obras completas de José Martí, no sólo en su original castellano, sino en inglés y francés; sin lo cual fuera de "nuestra América" y aún en este mismo "continente de Martí", seguirán envueltos en neblina e ignorados los más vivos resplandores de su gloria. Porque, no lo dudemos, si son muchos los que veneran a Martí y predican la observancia de sus doctrinas, muchísimos más son todavía los que las ignoran y los que reniegan de ellas en su conducta, a veces con cínica apostasía; y adrede las mantendrían totalmente ocultas, o reducidas y tergiversadas, si ello les fuera hacedero. La República de Cuba conmemoró en 1953 el centenario del natalicio del Apóstol de las cubanas y universales libertades: ceremonias, discursos, desfiles escolares y militares, sesio-

hace una centuria. Si es importantísima "la libertad de la cultura", no lo es menos "la cultura de la libertad".

Por eso, se ha dicho, Martí está aún en batalla y muerto gana victorias como, según el Romancero, las ganaba el Cid Campeador. "Donde quiera que una voz es alce contra la opresión, allí estará Martí, glorioso y redivivo" dice Rodrigo Facio. rector de la universidad de Costa Rica. Por eso, refiriéndose a Martí, escribe el gran estadista Adlai E. Stevenson, candidato a la presidencia de los Estados Unidos: "We know that he who advance the cause of freedom anywhere advances it everywhere". Y por eso, María Teresa Canto, alcaldesa de Santiago de Chile, piensa que "En el pórtico de todas las escuelas de América debiera estar grabado el nombre de José Martí".

Las ideas de Martí, como propias del genio, se anticipan a los tiempos. Palabras que él dijo en el siglo pasado son voces de ahora. Mario Ponzio, el gran radiólogo italiano, un mártir de la ciencia, víctima cruel de las emanaciones radioactivas, cree oportunísimo la propaganda de las ideas humanitarias, amorosas y fraternales de Martí "en esta época convulsa de la evolución de la civilización humana, hecha temible por las amenazas inconsultas de la aplicación apocalíptica de la nueva e inconmensurable energía que la ciencia pone, en ritmo creciente, a la disposición del hombre". Martí ha muchas décadas, cuando la humanidad no había experimentado todavía los horribles peligros del abuso mortífero de sus científicos descubrimientos, ya pensaba como sigue: "¿Para qué sino para poner paz entre los hombres, han de ser los adelantos de la ciencia?"

El libro de Marco Pitchón llevará el gran mensaje de Martí a muchos ámbitos donde éste es desconocido, aun entre las minorías selectas. Por la pequeñez geográfica de nuestro país y lo aún reciente de la pasión y muerte de Martí, éste es muy ignorado no obstante la sublimidad de sus virtudes cívicas, que al ser conocidas pasman y mueven a devoción. Muchas de las adhesiones recogidas pacientemente por Marco Pitchón lo prueban y algunas lo dicen francamente. El imán jefe de la Gran Mezquita de la Meca (Arabia), capital religiosa del Islam, le escribe humildemente al autor de este libro: "Sólo hemos sabido de Martí por su carta"; pero le basta la lectura del florilegio martiano para apreciar sus esencias espirituales. Abdelahmid Charin, director

el desenfreno anárquico. "Si la libertad de la tiranía es tremenda, la tiranía de la libertad repugna, estremece, espanta" advertía Martí en su conmovedor ensayo sobre **La República española ante la revolucin cubana (1870).** Años después observaba que "la religión de la libertad, como todas las lámparas, tiene sus vampiros". Y dice en su bello juicio sobre el herediano poema del Niágara: "¡Oh, Libertad, no manches nunca tu túnica blanca, para que no tenga miedo de tí el recién nacido! De tal modo, decía, están acostumbrados los hombres a la servidumbre que cuando han dejado de ser esclavos de la reyecía, comienzan ahora, con más indecoroso humillamiento, a ser esclavos de la libertad". "La libertad ha de ser una práctica constante para que no degenere en una fórmula banal". "La libertad cuesta muy cara, y es necesario o resignarse a vivir sin ella, o decidirse a comprarla por su precio". ,

La libertad para Martí es función de la inteligencia. Inteligencia y libertad consustanciadas. Libertad limitada inteligentemente por sí misma. "Así como el hombre no tiene en su magnífica carrera más obstáculos que el hombre, así el único obstáculo de la libertad es ella misma". "La libertad es como el genio, una fuerza que brota de lo incógnito; pero el genio como la libertad se pierden sin la dirección del buen juicio, sin las lecciones de la experiencia, sin el pacífico ejercicio del criterio". Martí tiene una expresión admirable por lo original, precisa y profunda, al hablar de los pensadores que estudian y enseñan las teorizaciones de las doctrinas democráticas". Dice así: "Estos entendimientos levantados se han dedicado a una sólida tarea: la explicación, la **cientificación** palabra nueva, pero precisa de la libertad". **¡Cientificación de la libertad!** Martí no se apartaba en esto de su racionalismo cientificista. Decía el estadista cubano: "La ciencia del espíritu, menos perfeccionada que las demás por estar formada de leyes más ocultas y hechos menos visibles, ha de construirse sobre el descubrimiento, clasificación y codificación de los hechos espirituales". Bien comprendía él cuán débiles eran entonces las ciencias de los hechos del espíritu, entre las cuales contaba la ciencia de la libertad", una de las "ciencias sociales" que hoy diríamos. Y en la presente época equinoccial de la historia, aún sigue siendo apremiante la **cientificación** de la libertad y de la convivencia humanas, pese a los avances de las ciencias antropológicas desde Darwin, aun no

borea", "La libertad es la esencia de la vida". "Sólo la libertad trae consigo la paz y la riqueza". (1883) Y en 1894 en su revista "Patria", condensa el ideal programático del Partido Revolucionario Cubano, por él fundado, en esta frase elocuentísima: "Sea nuestro lema: Libertad sin ira".

De ese amor y noble pasión por la libertad le vienen a Martí su virtd, su santidad, su gloria y su sobrevivencia. "La libertad es la esencia de la vida; la libertad y la inteligencia son la natural atmósfera del hombre". Los más exaltan a Martí por el liberalismo en la conciencia, unos por la independencia de su pueblo, otro por sus anhelos democráticos o republicanos, no pocos por su cientificismo, enemigo de metafísicas dogmáticas y autoritaristas, y muchos otros, en fin, por su... **pan-humanismo.** El fué liberal en todos los campos, en el religioso, en el científico, en el político, en el literario, el artístico, el social, el internacional. No sólo en relación con su tierra sino con el orbe entero. Libertad para sí, para los demás, para su patria, su América y su mundo todo. Decía Martí: "El primer deber del hombre es pensar por sí mismo". "El mejor modo de servir a Dios es ser hombre libre y cuidar de que no se menoscabe la libertad". "Ni es lícito a un maestro enseñar como única cierta, aún cuando la comparta, una religión por la mayoría de su país, puesta en duda, ni ofender una religión que desde que el educando la acata en libre uso de su juicio, es ya un derecho". (1884). "La libertad es la religión definitiva". (1887). "No hay trono que se parezca a la mente de un hombre libre, ni autoridad más augusta que la de sus pensamientos!" "Ruín será el hombre, y pobre en actos, mientras no se seinta creador de sí y responsable de sí, y providencia de sí mismo. Fomenta la cobardía, laxa el carácter, impide el desenvolvimiento natural del espíritu humano la idea de una aciaga Providencia cooperadora". "Las religiones se funden en la religión. Surge la apoteosis tranquila y radiante del polvo de las iglesias, que se vienen abajo: ya no cabe en los templos ni en éstos ni en aquéllos, el hombre crecido". El estadista francés Edouard Herriot reconoce a Martí como "héroe del pensamiento". Sidney Smith, presidente de la Universidad de Toronto (Canadá) admira de José Martí, "no solo la libertad política, sino también la libertad de conciencia, que es la base de nuestra forma de vida".

Para Martí la libertad jamás se confundió con la tiranía ni

Martí que: "es espiritualmente descendiente de la antigua Grecia (...) estudió con Platón y Aristóteles y acaso con Sócrates". Por la ideología ética y humanista de Martí uno se eleva históricamente a los hontanares que fluyen de las altas cimas humanas, más allá de las creencias metafísicas de la civilización judeocristiana de los occidentales,, a las filosofías de los estoicos, de los helénicos... hasta las multimilenarias de Confucio... hasta el humanismo del mítico Adán, que por sí se hizo hombre libre. que es decir acabaladamente "hombre"; porque quiso por si mismo pensar, saber, amar y crear, y aceptó trabajos y dolores para poder acercarse, incesante e indefinidamente, a ser de suyo un dios.

Los idealismos humanistas, que hoy van extendiéndose por toda la tierra, cuentan al cubano José Martí como uno de sus apóstoles más puros que predicaron con el ejemplo de vida y unieron esfuerzo con idea, conciencia con ciencia y ver con creer, como el Santo Tomás ¡judío: "José Martí es uno de los hombres que representan mejor el humanismo de hoy y el de mañana". Y Juan Gómez Milla, rector de la Universidad de Santiago de Chile señala con precisión esta característica fundamental y trascendente de Martí que pocos son en reparar: "Su amor por la ciencia, concebida como búsqueda teórica de la verdad, y su aprecio de la experiencia, como certeza que informa la verdad del conocimiento científico".

En síntesis, a José Martí se le admira por las gentes que lo conocen por éstas esenciales cualidades de su genialidad: su pasión por la libertad humana en general, su lucha por la independencia de su patria propia y la de las otras patrias, la virtud pura y heroica de su civismo, el realismo que supo dar a su ideal acompañándolo siempre de la acción valerosa, sagaz y efectiva como meditada, oportuna y prudente, su espíritu de sacrificio hasta el martirio, su inquebrantable fe en la verdad y el bien. su inagotable amor humano, comprensivo y universal. "El siglo XVII, dice, fundó la Libertad: el siglo XIX fundará la Ciencia. Así no se ha roto el orden natural; y la Ciencia vino después de la Libertad, que es madre de todo". (1883).

Sin duda, José Martí fué un apasionado apóstol y mártir de la libertad. "La libertad es la madre del mundo nuevo que al-

lógicas. "Toda muerte es principio de una vida". (1878) "¡Muerte amiga...! Seno colosal donde todos los sublimes misterios se elaboran; miedo de los débiles; placer de los valerosos; satisfacción de mis deseos; paso obscuro a lo restante lance de la vida; madre inmensa a cuyas plantas nos tendemos a cobrar fuerzas nuevas para la vía desconocida donde el cielo es más ancho, vasto el límite, polvos los pies innobles, verdad, al fin, las alas; simpático misterio, quebrantador de hierros poderosos: nuncio de libertad..." (1879) "El idealismo no es deseo vago de muerte, sino convicción de vida posterior que ha de merecerse con la práctica serena de la virtud en esta vida" (1882) "Morir es volver lo finito a lo infinito". "Han de seguir viviendo los que mueren; pues, ¿qué es el hombre, sino vaso quebrable del que se desbordan, fragantes y humeantes, esencias muy ricas?". "La última mirada de los moribundos es una cita y no una despedida". "La muerte es júbilo, reanudamiento, tarea nueva". "La vida humana sería una invención repugnante y bárbara, si estuviera limitada a la vida en la tierra". (1882) "La vida se ha de llevar con bravura, y a la muerte se la ha de esperar con un beso". "La noche es la recompensa del día. La muerte es la recompensa de la vida". (1887) "Otros lamentan la muerte necesaria: yo creo en ella como la almohada, y la levadura, y el triunfo de la vida" (1891) "Los muertos no son más que semilla, y morir bien es el único modo seguro de continuar viviendo". (1882). En enero de 1895, cuando ya le espera cercana la barca de Aqueronte, él escribía: "Morir es seguir viaje". Y el 19 de mayo de ese mismo año, zarpó hacia "la otra orilla" del abismal misterio, en el viaje sin retorno. Martí era real y vitalmente terrenalista; no vivía para imaginarias ultranzas transmundanas.

Parece que Martí fué espiritualista. "En mi alma no hay muerte, dice. "La tierra está llena de espíritus. El aire está lleno de almas". No se sabe si su espiritualismo era fe filosófica en un ultramundo o mera expresión poética, avizora de anhelados porvenires de inmortalidad. De todos modos no desentonaba con ese característico "idealismo realista", que, con frase muy feliz, descubrió el español M. Isidro Méndez en el genio de nuestro José Martí.

Por su amplia filosofía, Martí no sólo ha sido relacionado con todas las religiones sino con lo más fecundo del pensamiento clásico. El rector de la Universidad de Atenas ha dicho de

humano les dió imágenes y formas que persisten porque persisten los intereses creados a su amparo, pero el amor llenará al cabo el pecho de los hombres, y todas las creencias vendrán a ser en suma, en los días de las almas tranquilas, esta mejoradora y reverente en la divinidad de la naturaleza".

Martí, sin duda, fué inequívocamente anticlerical, no sólo por su idea política, filosófica y científica y por su conocida pertenencia a la masonería, sino porque a ello lo arrastraban las circunstancias históricas de su vida y de la opresión colonial de Cuba por al monarquía española, en cuyo aparato de gobierno intervenía desde siglos la clerecía peninsular. "No puede haber pueblo dichoso sin la separación de la Iglesia y el Estado". (1895) "El predominio de un solo dogma es funesto al desarrollo de la mente y el carácter de un pueblo, máxime si es autoritario y fanático. Enorme es el beneficio de vivir en un país donde la coexistencia activa de diversos cultos impide aquel estado medroso e indeciso a que desciende la razón allí donde impera un dogma único e indiscutible..." Martí era enemigo de toda desviación ideológica por las pasiones, la intolerancia y el fanatismo. "Un pueblo inteligente, decía, no puede ser fanático". El era profundamente racionalista. "No hay rito mejor de religión que el libre uso de la razón humana". Para él, como ya para Terencio: "Del sufrimiento como el halo de la luz, brota la fe en la existencia venidera". O sea **"Primum in orbe deos feoit timor".**

No puede afirmarse que Martí fuera antirreligioso. Acaso él. que era poeta de una época anterior al judío Einstein, cuando todavía no se proclamaba el relativismo filosófico y científico habría aceptado el concepto de la Absoluta Realidad, que ahora dice el muy discutido y discutible Toynbee. ¿Martí fué teista? ¿Fué agnóstico? Tenía sin duda creencia en el Gran Misterio. Desde su mocedad, sobre todo en sus años treintenos, Martí afirma su convicción en la realidad de una ultravida, de una póstuma revivencia, "Morir es lo mismo que vivir". "La muerte es una forma oculta de la vida. La vida humana no es toda la vida. La tumba es vía, no término". Hablando de un poeta difunto, dice: "ahora que no vive donde se le vea". En otra ocasión le escribe a su madre dolorosa: "La muerte no me mata". He aquí algunas ideas de su tanatofilia, con indicaciones crono-

y temido; y hoy, según Martí „para amar a Cristo, es necesario arrancarlo a las manos torpes de sus hijos". "El cristianismo ha muerto a manos del catolicismo".

En unos fragmentos pstumos se encontró esta ardorosa exaltación de la doctrina de Cristo. "Pura, desinteresada, perseguida, martirizada, poética y sencilla, la religión del Nazareno sedujo a todos los hombres honrados, airados del vicio ajeno y ansiosos de aires de virtud; y sedujo a las mujeres, dispuestas siempre a lo maravilloso, a lo tierno y a lo bello. Las exageraciones cometidas cuando la religión cristiana, como todas las religiones, se ha desfigurado por sus malos sectarios; la opresión de la inteligencia ejercida en nombre del que predicaba precisamente el derecho natural de la inteligencia a libertarse de tanto error y combatirlo, y los olvidos de la caridad cristiana a que, para afirmar un poder que han comprometido, se han abandonado los hijos extraviados del gran Cristo, no deben inculparse a la religión de Jesús, toda grandeza, pureza y verdad de amor. El fundador de la familia no es responsable de los delitos que cometen los hijos de sus hijos".

Martí habla a veces de una "futura iglesia nueva, iglesia natural". Parece panteista. "No ven la iglesia portentosa, la iglesia natural, que se está levantando, como árbol que tendrá por copa el cielo, del pecho de todos los hombres a la vez. En la iglesia única inexpugnable y hermosa, pararán como zorras encadenadas, todas estas iglesias". Para Martí las gentes abandonan los templos. "¡Porque la enseñanza es falsa, el carácter duro, el rico soberbio, el pobre desconfiado, y la época de vuelco y reencarnación, que pide para guía de juicio y consuelo del alma, algo más que iglesias ligadas en pro de los pudientes contra los míseros, y se rebajan al empleo de instrumentos de gobierno y defensa de castas y caen al suelo en una embestida de uñas!" Porque el cristianismo se siente como al morir, en los umbrales de la iglesia nueva donde, con el cielo por techo, se sentará el Cristo católico junto al Cristo hindú, con Confucio de un lado y Votán de otro, sin más clérigo que el sentmiento del deber, ni más candelabros que los rayos del sol, ni más inciensarios que los cálices de las flores", "Todos los credos, a despecho suyo y como anuncio de mejores días de paz, se juntan con esta creencia suma en la naturaleza. De ella nacieron, y el capricho

es una parte de ella; siempre fué el cielo copia de los hombres, y se pobló de imágenes serenas, regocijadas o vengativas, según viviesen en paz, en gozos de sentido, o en esclavitud y tormento las naciones que las crearon: cada sacudida en la historia de un pueblo altera su Olimpo". "La religión venidera y perdurable está escrita en las armonías del universo". "Hay una religión: la inconformidad con la existencia actual y la necesidad hallada en nosotros mismos, de algo que realice lo que concebimos. Hay muchas religiones, las formas de estas inconformidades y necesidades vagas, perpetuas y sublimes". Una iglesia sin credo dogmático, sino con ese grande y firme credo que la Majestad del Universo y la del alma buena e inmortal inspiran ¡qué gran iglesia fuera!" "La única religión digna de los hombres es aquella que no excluye a hombre alguno de su seno". "Tirano es el católico que se pone sobre un hindú y el metodista que silba a un católico".

Martí no veía en Jesús sino humanidad sublimada de alta filosofía, pero no divinidad. "Cristo, dice, mirando ayer como el más pequeño de los dioses, amado hoy como el más grande, acaso, de los hombres". Dice que Jesús fué "el hombre del perdón... pues si fuera Dios, debería ser siempre un Dios mismo". "Jesús no murió en Palestina, sino que está vivo en cada hombre". Idea análoga a la que Martí tenía del Mesías. "Somos un tanto hebreos, decía el año 1882, y esperamos siempre un Mesías que nunca llega. Y no hay más que un modo de ver llegar al Mesías, y es esculpirlo con las propias manos".

Martí tenía de Jesús un concepto histórico. "Yo te voy a decir quien fué Cristo. Fué un hombre sumamente pobre, que quería que los hombres se quisieran entre sí, que el que tuviera ayudara al que no tuviera, que los hijos respetasen a los padres, siempre que los padres cuidasen a los hijos: que cada uno trabajase, porque nadie tiene derecho a lo que no trabaja: que se hiciese bien a todo el mundo y que no se quiera mal a nadie. Cristo estaba lleno de amor para los hombres. Y como él venía a decir a los esclavos que no debían ser más que esclavos de Dios, y como los pueblos le tomaron un gran cariño, y por donde iba diciendo "estas cosas se iban tras él, los déspotas que gobernaban entonces le tuvieron miedo y lo hicieron morir en una cruz". Pero de muerto y deificado, también fué tergiversado

tema religioso, que está entretejido en el ideario de su filosofía y en los abrojos de su política. "En nombre de la fe se ha mentido mucho". (1878). "No hay Providencia". escribe Martí. "Hay un Dios. el hombre; hay una fuerza divina: todos". "Las religiones, dice él, todas son iguales: puestas una sobre otra, no se llevan un codo ni una punta". Martí sí tiene fe en la ciencia. "El hombre, fatigado de preguntar a lo desconocido la causa de su vida y el objeto de sus dolores, concentra en la tierra todo su poder de estudio, y saca de ella fuerzas con que alumbrarse en sus entrañas, destruir los gérmenes impuros e imitar al cielo. Angel rebelde, reta encarado con lo alto, a Dios oculto: ahora ha hallado esta nueva espada para el combate, la electricidad." (1881). Una de tantas espadas de la verdad en la panoplia de la ciencia.

La religión para Martí es manera de poesía, poetización y mitificación de la filosofía. "¡Ah, La religión, falsa siempre como dogma a la luz de un alto juicio, es eternamente verdadera como poesía; ¿qué son en suma los dogmas religiosos, sino la infancia de las verdades naturales? Su rudeza y candor mismos enamoran, como en los poemas. Por eso, porque son gérmenes inefables de certidumbre, cautivan tan dulcemente a las almas poéticas, que no se bajan de buen grado al estudio concreto de lo cierto" (1887). "Las religiones, que en su rpimer estado son una necesidad de los pueblos, perduran luego como anticipo, en que el hombre se goza, del bienestar final poético que confusa y tenazmente desea".

"Las religiones todas han nacido de las mismas raíces, han adorado las mismas imágenes, ahn prosperado por las mismas virtudes y se "han corrompido por los mismos vicios".

Para Martí las religiones todas son creaciones de la imaginación fabuladora de la mente humana. "Las religiones, en lo que tienen de durable y puro, son formas de la poesía que el hombre presiente fuera de la vida; son la poesía del mundo venidero". Martí era evolucionista, "iba del brazo de Carlos Darwin y de Heriberto Spencer". Aludiendo a un episodio bíblico. dice: "Desde entonces lloró el dios judío, que, como todos los dioses, se desarrolla y cambia de forma a medida que se desenvuelve su pueblo". "Cuando las condiciones de los hombres cambian, cambian la ilteratura, la filosofía y la religión, que

tamente el apóstol cubano no fué católico, ni perteneció a ninguna otra religión organizada. Las ideas esenciales de Martí sobre religión reflejadas a lo largo de su vida en sus escritos y conducta, no son ignoradas. Entre sus párrafos polémicos más emocionantes están los dedicados a combatir las desviaciones terrenales de los sacerdotalismos, en Cuba y en otros países donde él vivió. Quedan como inolvidables páginas de antología en ese aspecto las publicaciones de los años 1887 y 1888, en "La Nación" de Buenos Aires, acerca de **"La excomunión del P. Mac Glynn"** y **"La Religión en los Estados Unidos"**, y luego en su ensayo **Hombre del Campo.** Todos sus argumentos son vibrantes inequívocos, antieclesiásticos, antiautoritaristas; pero sin enconos y llenos de ternura y exaltación amorosa. Acaso pudiera decirse, con paradoja perdonable, que Martí fué religioso sin religión.

Martí afronta el problema de la divinidad desde 1871, en su primer escrito acerca de **"El Presidio Político en Cuba"**, publicado en Madrid. "Si existiera el Dios providente, y lo hubiera visto, (el presidio donde cumplió Martí su injusta pena), con la una mano se habría cubierto el rostro, y con la otra habría hecho rodar al abismo aquella negación de Dios. Dios existe, sin embargo, en la idea del bien, que vela el nacimiento de cada ser, y deja en el alma que se encarna en él una lágrima pura. El bien es Dios. La lágrima es la fuente de sentimiento eterno. Dios existe, y yo vengo en su nombre a romper en las almas españolas el vaso frío que encierra en ellas la lágrima. Dios existe, y si me hacéis alejar de aquí sin arrancar de vosotros la cobarde, la maleventurada indiferencia, dejadme que os desprecie, ya que no puedo odiar a nadie; dejadme que os compadezca en nombre de mi Dios. Ni os odiaré, ni os maldeciré. Si yo odiara a alguien, me odiaría por ello a mí mismo. Si mi Dios maldijera, yo negaría por ello a mi Dios..." Ese, ese es mi Dios, ese es el Dios que ostritura la conciencia, si la tenéis; que os abrasa el corazón si no se ha fundido ya al fuego de vuestra infamia. El martirio por la patria es Dios mismo, como el bien, como las ideas de espontánea generosidad universales. Yo siento en mí a este Dios, yo tengo en mí a este Dios; este Dios en mí os tiene lástima, es más lástima que horror y que desprecio". (1781).

A lo largo de su vida pensadora, Martí no abandonará el

de la Sociedad Budista Duta de la India. Incluye a Martí entre los "hombres extraordinarios de tan excelentes virtudes innatas... que irradian paz y felicidad a su alrededor", según decía Buda. Y hasta el presidente de los chinos budistas de Taipel (Formosa) que "sigue la benigna doctrina de Buda", dice que Martí ayudará con sus ideas a luchar contra "los demonios comunistas". Por fin, entre las opiniones sacerdotales de este libro referente a Martí, leamos la de Cao Tiep Dao, cardenal-legislador de la Santa Sede de la religión caodista, en Vietnam, quien considera a nuestro apóstol como "un alma privilegiada del Reino Divino, un enviado de Dios... un Gran Maestro que cumplió su Misión Divina. El anduvo en lo Eterno... Nosotros (los caodistas) perseguimos la misma finalidad de Martí: servir a Dios y a la Humanidad".

Estas opiniones religiosas acerca del idealismo y demás virtudes doctrinales y éticas de Martí permiten comprender por qué hace años un fino literato habanero y teósofo, Luis Rodríguez Embil, escribió un libro titulado: **"José Martí, el santo de América"**, demostrando, según él dijo: "cómo en esta nuestra América, y en Cuba, se realizó, una vez más, después de Santa Rosa, el fenómeno de la santidad". Y por qué Pedro González Rincones, rector de la Universidad Central de Venezuela, sostiene ahora que Martí "sin el martirio de su muerte, ya era en el santoral civil de América, héroe y santo". Esa reverencia religiosa hacia Martí se debe muy principalmente a que "la musa de Martí fué el amor", como dice en este libro la insigne poetisa Gabriela Mistral. Toda religió es amor al bien contra el miedo al mal, al que amengua con la esperanza y la fe. La religión está sobre todo en la voluntad de amor, más que en la inteligencia de la fe y que en la emoción anhelosa de la esperanza. La religión es fe que espera amor y ama. Esencialmente **charitas**, que la esperanza mantiene y la fe trata de razonabilizar. Si una religión pierde su espíritu de caridad, desespera y se descree. El amor, que une y liga a los seres humanos, es la esencia más pura y sutil de todas las religiones, sin cuya llama de calor, fuerza y luz, las religiones se enfrían y apagan, dejan de serlo, dejan de re-ligar, y más desligan, separan, ofuscan y abaten a los mortales que los coligan y unen en una viva comprensión mutua para la infinita ascensión de todos ellos.

Las opiniones de diversos religiosos acerca de Martí son de las más significativas en su aureola de gloria, porque cier-

como Anmba Younis, arzobispo de la Iglesia copta Ortodoxa, de Karthum (Sudán), Michael Bishara de la Iglesia Copta Ortodoxa, en Mahala El Kobra (Egipto), escribe que la devoción a Martí responde a un versículo de la Biblia, que dice: "Acordaos de vuestros pastores, que os hablaron la palabra de Dios".

Los rabinos del judaísmo han sido particularmente exaltadores de la personalidad de Martí. José I. Cohén, rabino de Atlanta, dice que los ideales de Martí están caracterizados como los mismos de la Santa Biblia. Para el rabino F. Brecker, de Cali (Colombia), Martí "era un enviado de la Alta Luz para dejar en cada oscuridad del mundo la lámpara ingenua de la Divinidad". La Comunidad Hebrea de Tesalónica (Grecia), dice, en dialecto sefardí, o sea judeo-español: "José Martí, según resale de su obra, exprimió el verdadero espíritu del judaismo... la pureza celeste del espíritu judío". Israel Brodie, gran rabino de Londres, dice de Martí que "su mensaje está impregnado del perfume de las enseñanzas de los profetas de Israel". Benjamín Heler, presidente de las Comunidades Israelitas de Argelia, escribe así: "El alcanza en la acción a nuestros auténticos profetas y en esto ha rendido al judaísmo servicios que no pudieron olvidarse". Ch. C. Lehrman, el arqueosinagogo del Gran Ducado de Luxemburgo dice que "ante el idealismo tan puro y emotivo de Martí uno se siente cerca del profetismo bíblico"... "respira ese aliento que nosotros conocemos por **mesianismo**"... "Martí ha ejecutado exactamente la profesión de fe judía".

Los musulmanes encuentran en el ideario de Martí reflejos luminosos de la religión de Mahoma. El muftí del Reino de Jordania ve concordancias de los ideales y decires de José Martí con las suras del **Alcorán**, el libro sagrado de su fe. Syed Husain Uraiken, imán de Ahmedadbad (Bombay-India), escribe después de leer los pensamientos martianos: "esto es precisamente lo que el Gran Profeta del Islam predicó hace 1375 años a un mundo inqieto, inestable y combativo". El mahometano K. Kennah, ministro de educación del Irak, dice de Martí que "sus pensamientos y acciones sublimes recuerdan muchos grandes hombres de la Historia"... la del Islám.

Los budistas también comprenden la excelsitud humana de Martí, W. Sangharakkhita Maha Thero, jefe-monje, presidente

precisamente con la que ha dado gloria a José Martí. No es la primera vez que esto sucede. Un pensador inglés decía que "un gran liberal es aquel personaje que en vida es tenazmente combatido por los conservadores y a quien después de muerto, estos le erigen un monumento". Así ha ocurrido con Martí, que donde en vida fué abominado ahora tiene efigies, a veces muy ostensibles y con flores. Y ello es caso muy corriente en estos tiempos donde la libertad, la democracia, la justicia, y la dignidad humana, con frecuencia son alardeadas con mayor énfasis en la palabra donde más escarnecidas en la realidad; lo cual constituye un positivo homenaje a su primordial vaolr humanista, pues hasta sus enemigos tienen que acatarlas en público y vestirse con sus colores aunque fuere como disfraz.

Es de sumo interés la consideración póstuma que Martí ha merecido en el comentario de sendos religiosos de la más desavenidas creencias. El cubano cardenal Manuel Arteaga exalta "el valor indudable de la magna ideología" de Martí, a quien califica como "uno de los más notables pensadores de América, y aún de la literatura mundial". El culto y vasco franciscano Ignacio Biain, residente en la Habana, escribe del espíritu de Martí que "todo él está saturado de lo transcendente cristiano. Martí fué un hombre que se dejó bañar hogadamlente en las aguas limpias de lo mejor del cristianismo." A. Soegijapranata, obispo católico de Samarang (Indonesia) "se siente agradecido a Dios por haber permitido venir al mundo a José Martí". Pueden leerse otros conceptos elogiosos debidos al rector de la universidad católica de Villanueva (Habana), al obispo y rector de la de Lovaina (Bélgica), al rector de la Universidad católica de San José de Beyrut (Siria), etc.

Muchos otros cristianos, pastores protestantes y de iglesias disidentes, se unen al coro de los martistas. William L. Murray, presidente de la Conferencia Bautista de Addis Abeba (Etiopía) sendos pastores de las iglesias metodistas de Buchanan (Liberia), de Pretoria y Johannesburg (Sur Africa), etc. El pastor metodista de Ceylán tiene a Martí por un "ungido de Dios". También es encomiado Martí por James Peter, obispo del Convento General de la Iglesia Reformada de Hungría. Así mismo por sacerdotes de la Iglesia Ortodoxa Griega, como Makarios, Arzobispo de la isla de Chipre. Y por los cristianos coptos,

sacerdotes de diversas religiones. Figuran entre los primeros, además del presidente de Cuba, Itzjak Ben Zvi, presidente del Estado de Israel; Chiang-Kai-Shek, presidente de la República de China (Formosa); la Señora Soong-Ching-Iing, viuda del gran Sun Yat Sen, de Shanghai, en la China continental o comunista; Shri Jawarharlal Nehru, primer ministro de la India; el alcalde de Djakarta (Indonesia); Kotaro Tanaka, presidente del Tribunal Supremo del Japón; Syngman Rhee, presidente de la República de Korea; el presidente de la Asamblea Nacional de Thailandia (Siam); el Gobernador General de Nueva Zelandia; el presidente del Gobierno de Vietnam; Ramón Bagsaysay, presidente de Filipinas; el alcalde de Karachi (Pakistán); el primer ministro de Malaya; el ministro de justicia de Nepal; Gamal Abdel Nasser, antes primer ministro de Egipto y ahora presidente; Ismail El Azhari, primer ministro del Sudán; Asgeir Asgeirsson, presidente de la República de Islandia; André Le Troquer, presidente de la Asamblea Nacional de la República Francesa; Pierre Mendes-France, primer ministro de Francia; Edouard Herriot, ex-primer ministro de Francia; Willem Drees, primer ministro de Holanda (muy elocuente); el presidente de la República del Ecuador; José Figueres, presidente de Costa Rica; Joao Café Filho, presidente del Brasil; Adolfo Ruiz Cortines, presidente de México; Oscar Osorio, presidente de El Salvador; José A. Remón Cantera, presidente de Panamá; Juan Perón, presidente de la Argentina; Carlos C. Castillo Armas, presidente de Guatemala; A. Somoza, presidente de Nicaragua; Héctor B. Trujillo, presidente de la República Dominicana; etc. Además figuran en este libro algunos Nobel, como Gabriela Mistral, premio Nobel de la Literatura; Albert Szent-Gyorgy, premio Nobel de Medicina; Ralph J. Bunche, premio Nobel de la Paz; Albert Schweitzer, premio Nobel de la Paz. Los rectores de las universidades de Londres, Oxford, Moscú, Melbourne, Sydney, Tokio, Calcuta, Teherán, Jerusalén, Beyruth, Siria, Estambul, Ankara, Argel, El Cabo, Toronto, Columbia, Guatemala, Chile, Lima, Quito y otras. De España, los rectores de las universidades de Salamanca, Granada, Valladolid. Casi todas las naciones del orbe están ahí representadas.

Sin duda, llamarán la atención del lector algunas opiniones enaltecedoras de Martí debidas a personas cuya nombradía ya definida por sus ideas y conductas, al parecer no concuerda

ficos, onomásticos de santidad, oficios, etc.) pudiéramos decir que más de la mitad de los presidentes de Cuba han tenido algún linaje judaico; y también numerosos personajes mambises, políticos, aristócratas, juristas, profesores, literatos, hacendados y mercaderes. Muchos ignoran tal ascendencia, otros la niegan, pero en no pocos casos es indudable. El mismo José Martí parece de ascendencia semítica, por su arcaico apellido de Valencia, antaño tan cundida de levantinos. También los apellidos Gómez y Maceo, tan gloriosos en Cuba, fueron muy usados por conversos portugueses.

Las páginas de este libro serán de las mejores de la historia de los judíos en Cuba, de esa historia ignorada, disimulada, en parte clandestina, que aún está por escribir. El breve ideario martiano seleccionado por Marco Pitchón, es muy acrisolado. Sus pensamientos, en frases breves, precisas y bellas, a menudo recuerdan apotegmas religiosos. El lector que se sienta impresionado por la belleza y meditación de algunos de ellos, hará bien en hojear, luego en sus obras, el texto completo del correspondiente escrito de Martí, donde el brillante pensamiento apareció incrustado como gema, para apreciarlo, en todo su valor y con los sutiles matices de su sentido, según las circunstancias históricas del instante en que brilló ese destello del genio cubano. El libro del Pitchón es como obra de simple sembradío, por los abiertos surcos que la conciencia humana tiene abiertos por todo el mundo. Como paciente y afanosa tarea labriega, de semillero y voleo que ha de trascender por la germinación fructífera de esos granos del pensamiento martiano; diminutos pero ricos como las minúsculas semillas del tabaco cubano, que luego al esparcirse y florecer por el mundo, con su aroma llevan a al ideación humana estímulos, fuerzas y volutas de ensueño que ascienden a los cielos.

Aparte de ser una colección de impresionantes conceptos universales de José Martí, el libro de Marco Pitchón tiene otra original peculiaridad, la de reproducir numerosas opiniones acerca de aquél, suscritas por notables personalidades de todos los continentes, casi de todos los países, y de los más diversos rangos y creencias, muchas de ellas con resonancias internacionales. Así podemos leer, entre muchos más sendos comentarios de Jefes de Estado y gobernantes, intelectuales, universitarios y

no hubo ningún "auto de fe" contra tales herejes, pues el único del que tenemos noticias, celebrado en la Plaza de Armas de la Habana, no fué de "marranos", como entonces decían por escarnio a los judaizantes, sino de unos diez y ocho "amujerados", cuyo "pecado nefando" de sodomía era también castigado por la Santa Inquisición con pena de muerte en la hoguera, así como la "herética pravedad", la brujería, el pacto con el demonio, la exportación de caballos, el contrabando de pólvora, etc.

Siglos después, por los años en que Hitler se afanaba, con su criminal genocidio, para dejar de sí tan infame como inmorta memoria, también hubo en Cuba alguna propaganda nazi, excitando a los negros y a los obreros cubanos contra los inmigrantes judíos fugitivos de Europa. Entonces surgió una Asociación Cubana Antirracista, que inició con un manifiesto público la defensa de las libertades cívicas de Cuba contra aquellas propagandas pérfidas. Puede asegurarse que en Cuba jamás hubo ráfagas de antisemitismo, ni **pogroms,** como en ciertos países de la civilizada Europa. No tenemos que insistir en cuán respetados han sido y son los judíos en los negocios de Cuba. Recordemos sólo lo importante que fué en el desarrollo del negocio tabacalero del siglo XIX el invento en Cuba de sembrar las matas de tabaco bajo cobertizos de hojas de palmas o de inmensos toldos, a manera de mosquiteros, hechos de tela conocida por **cheese-clath,** con lo cual vegas enteras crecen bajo blancos velos como vírgenes novicias, gracias a esa originalidad cubana, que sin rebozo ni peligro podemos calificar ahora de judaica y marxista porque se debió al genio del cosechero Don Luis Marx.

Hoy día, si leemos cualquiera de las crónicas cotidianas de la vida dorada, de la intelectual o de la mercantil de Cuba, hallamos innumerables apellidos muy comunes entre los viejos judíos sefardíes, hasta los celebérrimos apellidos de lo banqueros Senior y Abrabanel, que financiaron a los Reyes Católicos sus guerras de Granada para ser luego burlados y perseguidos por éstos, y el del gran poeta Antón de Montoro, quien escribió inútilmente en verso una conmovedora súplica a la reina Isabel implorando misericordia para los hebreos. Si hoy, lo que sería muy antojadizo, pudiéramos guiarnos solo por los apellidos frecuentes entre los conversos peninsulares (toponímicos geográ-

cusión fué el del judaizante Francisco Gómez de León, de l Habana, el cual fué convicto y ejecutado y se decomisó su cuantiosa fortuna, que ascendía a 149,000 pesos. Pero las persecusiones con frecuencia eran evitadas por los "cristianos nuevos" mediante sobornos, así como el gran contrabando con los filibusteros y los tratos del comercio intérlope eran casi siempre tolerados por su necesidad, dado el escaso comercio con España, y por los pingües cohechos de que participaban las autoridades, hasta los obispos. En 1627 la Inquisición encarceló a varios vecinos de la Habana por "judaizantes", entre ellos a Antonio Méndez y Luis Rodríguez Mesa, Francisco Rodríguez de Solís y otros más. Hubo penitenciados en Cuba hasta fines del siglo XVIII; recordemos a Vicente Gómez (1689), Jacobo Núñez López (1712), Juan Rodríguez Méxia y Antonio Santaella (1783). Entre los más célebres casos, fué el del cubano José Diez Pimienta, hijo de Remedios, que se hizo fraile mercedario, pero habiendo pasado a la isla de Curazao se circundó y apostató de su religión y se mantuvo en "sus trece", es decir en la ley mosaica, hasta que luego tornó a la Iglesia y al fin renegó d nuevo, muriendo en Sevilla condenado por relapso. Fué también muy sonado el caso de Alfonso Gómez, judío portugués, a quien la Inquisición condenó por hereje y le confiscó en la Habana todo un cargamento negrero de esclavos recién traídos de Angola. Mucho más importantes fueron las luchas de los alcaldes de la Villa de Remedios, Rojas y Monteagudo, cristianos nuevos, contra el comisario de la Inquisición, quien quería que se abandonara y despoblara la villa de Remedios para trasladarla a una finca suya, más tierra adentro. Algunos episodios fueron muy curiosos, como cuando dichos alcaldes en acta notarial declararon haber sido testigos presenciales de que el P. José González de la Cruz, Comisario de la Inquisición, mediante sus exorcismos logró expulsar "un demonio de los muchos que tenía en su cuerpo una negra criolla de aquella villa, llamada Leonarda" La vieja villa de Remedios llegó a ser quemada y en su lugar fué fundada la de Santa Clara... pero los Rojas y Monteagudos eran tenaces y no abandonaron su población... la reconstruyeron y allí siguieron comerciando con sus amigos los hereje filibusteros, que era lo que en el fondo se debatía. En los tribunales del Santo Oficio, establecidos a la caída del siglo XVI e México y luego en Cartagena de Indias, fueron juzgados algunos judaizantes de Cuba. Sin embargo, en esta isla, que sepamos,

expulsados violentamente de la Península por la intolerancia política y religiosa. Un par de mitrados de Cuba tuvieron apellidos judaicos. y a juzgar por los muchos conversos que en la España del siglo XVI entraron en los obispados, cabildos catedralicios, conventos y hasta en la recién fundada Compañía de Jesús, es de creer que sus linajes reflejaban una real ascendencia "judezna". Judíos, conversos o no, fueron muchos de los filibusteros, sobre todo los holandeses, y quienes dirigían su pingüe negocio y quienes en Cuba mercaban y contrabandeaban con ellos.

La vida de los judíos en la Cuba colonial fué pues bastante tranquila y coordinada con la población, salvo casos personales. Su permanencia en Indias estaba prohibida como en España. Fernando el Católico, "hizo composición pecuniaria", como se decía entonces, para que los judíos pudieran venir a las Indias; pero su nieto Carlos V anuló en 1518 aquella permisión real. Sin embargo, la presencia de aquéllos en el Nuevo Mundo fué muy frecuente y tolerada aunque no faltaron persecuciones de judíos en estas islas, como en toda la América Hispana. Un historiador contemporáneo, el P. Las Casas, decía de los pobladores de las Antillas en 1516, cuando los españoles aún no conocían a México ni al Perú, que en las islas ya se habían quemado algunos judíos por la Santa Inquisición y aún quedaban otros por quemar. Los primeros inquisidores en Indias fueron Alonso Manso, obispo de Puerto Rico, y Fray Pedro de Córdoba, prior de los dominicos de Santo Domingo. En la Habana nunca hubo tribunal del Santo Oficio, pero desde sus comienzos los obispos antillanos actuaban como delegados de la Inquisición, según las facultades que a los prelados había concedido el papa Gregorio IX. En 1569 creóse el Tribunal del Santo Oficio en México y de él dependió Cuba hasta que, cosa de medio siglo después, se estableció otro tribunal de la Inquisición en Cartagena de Indias y a su jurisdicción pasó la diócesis de Cuba, en cuya isla se nombraron comisarios. Pero los obispos se opusieron tenazmente a toda ingerencia de lo delegados inquisitoriales. Fueron muy agrias las competencias entre aquéllos y éstos, sobre todo con los obispos Juan de las Cabezas y Alonso Enríquez de Toledo, éste probablemente de herencia hebrea.

No obtante, hubo también en Cuba persecuciones contra los indios. Se cuenta que el primer juicio inquisitorial que tuvo reper-

Entre los compañeros de Cristóbal Colón, según el propio almirante era sin duda judío Luis de Torres, y muy probablemente lo era también su compañero Rodrigo de Jérez. Ambos descubrieron en tierra de Cuba y en los primeros días de noviembre de 1492, el tabaco torcido y la manera de fumarlo que tenían los indios, según refiere Fray Bartolomé de las Casas. Tantas fueron los conversos funcionarios de los reyes y amigos de Colón que se escribió un libro acerca de ellos: Juan Cabrera. Beatríz de Bobadilla, Luis de Santangel, Gabriel Sánchez, etc. De esa estirpe de conversos provenían el Bobadilla que puso en grillos a Cristóbal Colón y la dama Doña Isabel de Bobadilla, que por ausencia de su marido fué u ntiempo gobernadora de Cuba. Según Kayserling, Luis de Torres, bautizado poco antes de salir con Colón en su primer viaje, fué el primer terrateniente judío en Cuba. El gobierno le había concedido una pensión anual de 8546 maravedíes y en Cuba murió y fué enterrado. Se tiene también por judío a Rodrigo de Triana, el marino que gritó ¡tierra! al alborear en estas islas cisatlánticas el 12 de Octubre de 1492.

Poco después, ya en el segundo viaje de Colón, vinieron a las Antillas otros judíos, como el médico Bernal, Juan de Campo, Antonio de Castro. Efraín Benvenido de Calahorra, Alvaro de Ledesma, Iñigo de Rivas y García de Herrera, todos conversos: y los que en Santo Domingo fueron los primeros en sembrar cañaduzales, hacer guarapos y establecer trapiches e ingenios de azúcar; los Pedro de Atienza, Aguiló, Miguel Ballester, Gonzalo de Velosa, Francisco y Cristóbal de Tapia, como ya señalé en mi libro **Contrapunteo Cubano del Tabaco y el Azúcar.** Y judíos fueron también los Castro, Rojas y otros, conversos o **portugueses,** que en Cuba establecieron la granjería de los azúcares. Co fecha 2 de julio de 1512 Don Diego Colón escribía al rey q en las Antillas había "muchas doncellas de Castilla conversas". Varias esclavas conversas fueron traídas a las Antillas para que se casaran con pobladores blancos y una de ellas fué la Catalina Suárez, que en Cuba casó con su raptor, el famoso Hernán Cortés.

Muchos de los más notables vecinos de la Habana y otras villas de Cuba, en el siglo XVI, llevaban apellidos usuales entre los judíos que se quedaron en España o Portugal, cuando fueron

de una Orden Militar, le negaron la "limpieza de sangre". Nadie de abolengo hispano puede asegurar que por su corazón no corran glóbulos de la sangre que vivificó a Abraham, a Israel, a Moisés, a David, a Salomón y a Jesús; dicho sea esto en metáfora y sin que pretendamos explicar fenómenos realmente culturales por la ilusoria genética de las que Martí llamó con gran verdad "razas de librería".

En Cuba siempre hubo judíos, reconocidos o encubiertos, desde que Don Cristóbal Colón en 1492 llegó con su gente ultramarina. No faltaron quienes, al tratar de explicar la inesperada existencia de los grandes pueblos indígenas de América, de los que la Biblia no habla, dijeron que los indios del Nuevo Mundo eran descendientes de las **tribus perdidas de Israel;** o por lo menos que esos hijos de Israel habían venido a las inmensidades del Nuevo Mundo, traídos en vuelo por los ángeles. Mientras otros eruditos, como el P. José Gumilla S.J., sostenía que los indios y los negros descendían de Cam, malditos y condenados por Noé a perpetua servidumbre. Y al querer explicar la práctica entre los indoamericanos de ciertos ritos similares a los católicos (como los de teofagia, confesión, adoración de cruces, etc.) fué creencia muy corrida la de que también había venido a estas Indias Occidentales muchos siglos antes de Colón, el apóstol Santo Tomás, aquel judío precursos del positivismo, el de "ver para creer", de quien se narraba que antes fué a las Indias Orientales en su misión de apostolado.

Que con Cristóbal Colón llegaron a Cuba judíos, es indudable. No precisamente porque el descubridor lo fuese, como se ha dicho repetidamente, sin razones convincentes; aun cuando bien pudo serlo, pues en su época no eran pocos los judíos que vivían en Italia y demás países del Mediterráneo, fieles a la sinagoga o conversos o criptohebreos, aislados en juderías o aljamas, o casados con cristianas. Y en España hasta los llamados Reyes Católicos, Fernando e Isabel, tenían sangre judaica de sus antepasados. Aquél por su madre, Juana Henríquez, y ésta por una bisabuela bastarda, la bella judía de Lisboa Isabel Piris, amante de un Braganza. También tenían abolengos judaícos el terrible inquisidor Torquemada, el arzobispo Hernando de Talavera y Fray Alfonso de Espina, confesores de la reina Isabel. Hasta Santa Teresa de Jesús era nieta de un judío, Juan Sánchez de Toledo.

y liberal, concordante con las más puras y tradicionales ideas y emociones del pueblo cubano, encarnadas en el ideario de Martí. Este libro será una nueva prueba de la labor culta y benéfica de los **Hijos de Maimónides**, respondiendo plenamente a la refulgencia histórica del nombre del gran Rabí ben Maimón, más conocido por **Maimónides**, judío español, natural de Córdoba (n. 1135). Fué el más célebre rabino y sabio judío de la Edad Media, honra del pensamiento hebreo y de España, de cuya historia es una de sus grandes figuras. Rabino, filósofo, matemático y médico, trató además de razonabilizar la teología: bebió en Aristóteles y se anticipó a Santo Tomás de Aquino. Maimónides por los puros ideales de su humanismo, su tenacidad proselitista, su afán de justificar su conducta y sus ideas en razón y ciencia, y sobre todo por su exaltación de la libertad es un precursor de la Enciclopedia, de los pensadores del siglo XIX y de José Martí. Como era "natural", el gran judío fué, como el gran cubano, perseguido por los reaccionarios de toda laya, sobre todo por los almohades, aquellos bereberes fanáticos, que conquistaron la España musulmana, y lo hicieron huir de su patria. Las antiguas persecuciones contra ciertos judíos en España, reiniciadas por esos moros berberescos del siglo XII, luego se aumentaron allí por los menos fanáticos eclesiásticos de los siglos XIV y XV y culminaron en la gran **diáspora** de los sefardíes, forzada por los Reyes Católicos el mismo año del descubrimiento de América. Ambos sucesos coincidieron. Cuando en los primeros días de agosto de 1492, Cristobal Colón desde el puerto de Palos de Moguer, salía al mar atlántico para su aventura, vió en el horizonte las últimas naves con judíos desterrados, que habían zarpado el día anterior. Pero no obstante la expulsión de algunos centenares de miles de fieles de Moisés, acaso otros tantos quedaron en España como conversos, sinceros o aparentes, y algunos tomaron rumbos transoceánicos.

Muchos millares de judíos siguieron morando e influyendo en España, entremezclándose con los cristianos, y figurando en su literatura, en sus gobiernos, en su medicina, en su clerecía y en sus negocios. Famoso fué **El Tizón de la Nobleza Española**, publicado en tiempos de Felipe II por un arzobispo de Zaragoza, denunciando los abuelos judíos de las familias más granadas de la aristocracia cortesana de España, airado aquél porque a un hijo o sobrino suyo, que aspiraba a la maestranza

LA FAMA POSTUMA DE JOSE MARTI

Por: Dr. FERNANDO ORTIZ

Con motivo del centenario del natalicio del Apostol de las libertades de Cuba, un esmirnés de espíritu elevado, muy tenaz, laborioso y amigo de este país, que desde hace décadas vive en la Habana afincado y con hijos aquí nacidos, ha tenido la feliz ocurrencia de hacer una selección de varios centenares de los más significativos y penetrantes pensamientos de José Martí, traducirlos al inglés y al francés, y difundir ese florilegio cubano por todas las naciones. El propósito no puede ser más encomiable y de especial agrado para los cubanos. El libro saldrá a la luz como un homenaje a José Martí rendido por la colonia judía de Cuba, representada en este caso, por el Sr. Marco Pitchón, presidente de la sociedad **Bené Berith Maimónides**, radicada en la Habana.

Bené Berith en hebreo significa "Hijos del Pacto", o sea "Los hijos del pacto sagrado que hizo Jehová con Israel". La **Bene Berith Maimónides** es una rama cubana de la sociedad internacional **Bene Berith** que hace más de un siglo, en 1843, fué fundada en Nueva York por unos judíos de distintas oriundeces, lenguajes y actividades, unidos para obras colectivas de defensa, tolerancia y armonía. Hoy cuenta con más de 300,000 miembros, distribuídos en unas 700 logias. Una obra dedicada a "Martí y la comprensión humana" es pues, muy propia de la **Bené Berith.** En Cuba la logia **Maimónides** de la **Bené Berith** se ha distinguido siempre por su mentalidad abierta, fraterna

CUBAMEX LINE

Cuba, Mexico & West Indies Steamship Co., Inc.

NEW YORK

SERVICIO RAPIDO de CARGA

entre

NEW YORK y LA HABANA

Salidas los Viernes
Llegadas los Martes

ESPACIO REFRIGERADO DISPONIBLE

Reservaciones limitadas para pasajeros

BALTIMORE, LA HABANA, VERACRUZ, TAMPICO

Salida regular semanal

Se acepta carga desde puertos mexicanos a la Habana

Nuestra Terminal es la más eficiente y con equipos más modernos y completos del puerto de la Habana

AGENTES GENERALES:

GARCIA, S. A.

COMPAÑIA NAVIERA

LONJA DE COMERCIO 313-316

Y

DESAMPARADOS Y COMPOSTELA

TELFS. 5-7911 — 6-8301

H A B A N A

CORTESIA DE

LA ESTRELLA

CHOCOLATES FINOS

CORTESIA

DEL

"ACEITE EL COCINERO"

NO CONTIENE COLESTEROL

Papelería Montesinos

MONTESINOS Y CIA.

LA ROSA No. 275 TELF. I-3198

CERRO — HABANA

FELICITA CALUROSAMENTE A SUS NUMEROSOS CLIENTES HEBREOS EN PARTICULAR Y A LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN GENERAL, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

GROCERY
CAFETERERIA
CARNICERIA Y BARBERIA

BLANQUITA

1a. ENTRE 8 Y 10 — MIRAMAR
AL LADO DEL TEATRO "BLANQUITA"
JUAN M. MESSIR TELEF.: 2-7848

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

LA CUBANA

COMPAÑIA NACIONAL DE SEGUROS

FUNDADA EN 1918

Desea a la Colonia Hebrea de Cuba un espléndido año en 5720 y aprovecha la oportunidad para enviarle un mensaje de nuestro Departamento de Vida.

"COMO CAMBIAN LOS TIEMPOS"

Posiblemente no hay mejor inversión **hoy** que un seguro de vida... Y éste puede ser comprado mediante primas adelantadas... obteniendo el beneficio de un descuento del 2½%.

Pida informes a los Sres. Julián de la Guardia o Antonio J. Méndez al teléfono 6-8226 o escribiendo al Apartado 2509, La Habana.

"LA CUBANA" TAMBIEN LO ASEGURA CONTRA:

Incendio
Ciclón
Ras de Mar
Terremoto
Motín
Transporte Marítimo
Terrestre y Aéreo
Automóvil
Cristales
Accidentes Personales

AGUIAR Y LAMPARILLA

TELEFONO 6-8226 **APARTADO 2509**

Es el hombre una viña; y es la muerte
vendimiador que, cauteloso, asalta.
Alma mía! A Dios busca! El tiempo falta,
y es muy largo el camino.
Alma rebelde! Vive de pan seco:
olvida esas miserias, ten en cuenta
que la hora llegará, rápida o lenta,
y teme a tu destino.

Tiembla como paloma, alma afligida.
Ten siempre al Creador en tu memoria.
Acuérdate del Cielo, de su gloria,
del reposo sin fin.
Llora ante Dios. Su Voluntad respeta,
y los querubines de su Corte santos
te llevarán con músicas y cantos
al celestial jardín.

DESEAMOS A LA COLONIA HEBREA UN FELIZ
Y PROSPERO AÑO NUEVO

recordar a la faz de su Dios, un poco poquito de las primicios de sus alabanzas.
Quizá con ello de su pecado será librado, y "con qué se reconciliaría con su Dios sino con sus primicios?"

ESCRITOS DE IBN GABIROL

He aquí una de las composiciones del filósofo, que figura en la liturgia del rito español para el día de las expiaciones. Versión tomada de la "Historia de la Filosofía Española" (Siglos VIII-XII: Judíos) por Adolfo Bonilla y San Martín.

Renuncia a tu dolor, ánima inquieta!
Por qué temes del mundo la amargura?
Pronto a la fosa irá tu vestidura,
y vendrá el olvidar!
Aguarda! Que la imagen de la muerte
sacro temor a tu conciencia inspire!
Cuando ante Dios por el perdón suspire,
ella te ha de salvar!

Por qué te turbas, alma, y te acongojas
por lances de la vida transitoria?
El hálito se escapa, y es notoria
del cuerpo la mudez.
Cuando a tu esfera tornas, nada llevas
de todas las mundanas vanidades,
y subes a celestes claridades
cual ave de alta prez.

Qué buscas, regia y noble, en este su
de efímeros laureles y fatigas,
donde las flechas que creiste amigas
apuntándote están?
Lo que juzgas precioso, es ilusorio:
mentiras el placer y la belleza,
engaños el imperio y la riqueza,
que vienen y se van.

31

Quién corresponderá a tus dones, cuando concediste el alma al cuerpo para vivificarlo, para mostrarle y enseñarle la senda de vida, y para librarle de su mal.

Modelaste el cuerpo, de barro, y le inspiraste un alma y le adjuntaste un espíritu de sabiduría con el cual se diferencia de la bestia y se yergue a soberana altura.

Lo pusiste encerrado en tu mundo, pero Tú desde fuera riges sus obras y lo observas.

Y todo lo que cela de ti, por dentro y por fuera, Tú espías.

32

Quién conoce el secreto de tus obras, cuando proporcionaste al cuerpo los medios necesarios en orden a tus obras.
Le diste ojos para contemplar tus señales y oídos para escuchar tus maravillas.
Razón para comprender una parte de tus secretos, y boca para contar tus loores, y lengua para anunciar tu fortaleza a todo el que viniere.
Al igual que yo, hoy día, yo, tu siervo, hijo de tu sierva,
que proclamo, según la cortedad de mi lengua, un pooc poquito de tus altezas.
He aquí que ello es el extremo de tus caminos, y cuánto más magníficos son sus principios, "pues ellos son la vida de los que los encontraren".

Con ellos pueden reconocerte todos los que los oyeren, aunque no vieren la faz de tu excelencia.
Y aquel que no haya oído tu poder, cómo se percatará de tu divinidad?
Y cómo entrará tu verdad en su corazón y enderezará sus pensamientos a tu servicio?
Por esto tu siervo encontró su corazón dispuesto a

Todo lo dispusiste a su hora, "ya para merced ya para juicio lo pusiste, ya para sanción, oh mi Roca, lo estableciste".

29

Quién abarcará tu esencia, cuando creaste, a base del esplendor de tu gloria, una pura radiación, "de la cantera de la Roca fué tallada y de la excavación del Pozo fué extraída".
Y le adjuntaste un espíritu de sabiduría y la llamaste alma.
La hiicste formada con las llamas del fuego del intelecto, y espiraste en ella como fuego ardiente.
La enviaste al cuerpo para ministrarlo y guardarlo, de modo que ella es como fuego dentro de él y no lo abrasa.
Puesto que del fuego del alma él es creado, y salió de la nada al ser, "ya que sobre él bajó Dios con fuego".

30

Quién llegará hasta tu sabiduría, cuando otorgaste al alma la facultad de conocimiento que le es inherente.

De modo que la ciencia es la fuente de su gloria.
Por lo cual no la dominará la consunción, sino que permanecerá según la permanencia de su base; éste es su estado y su secreto.

El alma sabia no verá la muerte, mientras que por su pecado recibirá una pena más amarga que la muerte.
Pero si es pura, obtendrá merced y sonreirá en el día postrero.
Si está maculada, huirá con ira, saña y enojo, y todo el tiempo de su impureza aparte permanecerá, desterrada y desolada.
"En ninguna cosa santa tocará y al santuario no irá, hasta cumplirse los días de su purificación".

27

Quién obrará según tus obras, cuando dispusiste bajo el solio de tu gloria una estancia para las almas de tus santos.
Allí está la morada de las almas puras que en el haz de la vida están atadas.
Y los que se cansaron y fatigaron, allí las fuerzas restauran.
Allí descansan los agotados de fuerzas; ellos son los dignos de descanso.
Allí está la delicia sin fin ni límite, o sea, el mundo venidero.
Allí hay estancias y visiones para las almas que están con "los espejos de las guardianas para ver la faz del Señor y de El ser vistas",
habitantes en palacios reales y sentadas en la mesa del Rey,
regalándose con la dulzura del fruto del intelecto, el cual dará delicias al Rey.
Ello será la paz y la herencia, cuyo bien y belleza no tendrá fin, y además "manará leche y miel, y esto será su fruto".

28

Quién descubrirá tus arcanos, cuando dispusiste en la altura alcázares y tesoros, en los cuales hay maravillas y prodigios.
De ellos, tesoros de vida para los justos y los puros, y de ellos, tesoros de salud para los arrepentidos de pecado;
de ellos, tesoros de fuego y torrentes de azufre para los transgresores de la alianza,
y tesoros de hondas simas en las cuales no se apaga su fuego, "la ira del Señor está allí".
Y tesoros de torbellinos y tempestades, de congelaciones y fríos,
tesoros de granizo, hielo y nieve, aridez y calor y corrientes de piélagos.
Vapores, escarcha, nubes y niebla, calígines y obscuridad.

Ellos son los ilustres de fuerza y los potentes de imperio; en sus manos "está la llama de la espada vibrante".
Cumplidores de todo ministerio, a donde quiera que se encamine el espíritu.
Todos ellos son formas nobles, espíritus cimeros; exteriores e interiores, atentos a tus pasos.
Del lugar santo parten y de la fuente de la luz proceden.
Divididos en milicia, sobre cuyos estandartes hay signos, con cálamo de hábil escriba trazados.
De ellos unos son príncipes y otros ministros.
Entre ellos hay ejércitos que corren y van.
Incansables e infatigables, videntes y no visibles.
De ellos los hay tallados en llamas, y de ellos, vientos impetuosos, de ellos, compuestos de fuego y agua.

De ellos hay serafines ardientes, de ellos carbunclos, de ellos relámpagos, de ellos centellas.

Y cada cohorte se postra ante Aquel que cabalga los cielos, y ellos en la alta esfera permanecen a miles y miríadas.
Divididos en guardias, de día y de noche y al principio de las velas, para disponer loores y cantos a Aquel que se ciñe con fortaleza.
Todos ellos con temblor y terror se postran y se humillan a tí y dicen: —Testigos somos para tí,
que Tú eres nuestro Dios, Tú nos hiciste y no nosotros, obra de tus manos todos somos.
Y Tú eres nuestro señor y nosotros somos tus siervos. Tú eres nuestro creador y nosotros tus testimonios.

26

Quién llegará a tu mansión, cuando elevaste por encima de la esfera del intelecto el trono de la gloria, en el cual hay la morada del arcano y de la majestad.
Allí hay el misterio y la base última, hasta allí llega el intelecto y allí se para.
Pero por encima, Tú te has sublimado y enaltecido sobre el trono de tu fortaleza, "y nadie subirá hasta ti".

Estos son los signos excelsos, encumbrados en sus gradas "doce príncipes según sus agrupaciones".

23

Quién escudriñará tus designios, cuando dispusiste sobre la esfera de los signos una esfera novena según su orden.
La cual circunda todas las esferas y sus criaturas, en su interior encerradas.
Y dirige todas las estrellas y órbitas de los cielos, de oriente a occidente, con el ímpetu de su marcha.
Y se postra una vez cada día por la parte de occidente, ante el que es su Rey y su promovedor real.
Todas las criaturas del mundo son en su interior como un grano de mostaza en el ancho mar, dadas sus extremadas dimensiones.
Pero, a su vez, ella, con su medida, es estimada como inanidad y vanidad respecto la grandeza de su Creador y de su Rey, y toda su alteza y vastedad "es tenida por El como nada y vaciedad".

24

Quién entenderá los secretos de tus criaturas, en tu sublimar por encima de la novena esfera, la esfera del intelecto, el palacio íntimo: "el décimo, sagrado para el Señor será".
Es la esfera elevada sobre toda cima, a la cual no alcanza el pensamiento.
Allí reside el misterio que recata y sirve de tálamo a tu gloria.
Con la plata de la verdad lo fundiste y con el oro del intelecto hiciste su estrado.
Sobre columnas de justicia dispusiste su ámbito, y de tu fuerza deriva su existencia.
De ti viene, y a ti va su tendencia, "y hacia ti es su deseo".

25

Quién profundizará tus concepciones, cuando hiciste, a base del esplendor de la esfera del intelecto, el resplandor de las almas y los espíritus excelsos.
Los ángeles de tu voluntad, los ministros de tu faz.

Despierta guerras, saqueos, cautiverios y hambres, puesto que ésta es su ley.
Asola los países y destruye los reinos, con el permiso de Aquel "que lo creó para que lo sirviera; extraño es su servicio".

21

Quién llegará a tu alteza, cuando circundaste por encima de la esfera de Saturno una esfera octava, según su curso.
Ella sustenta los doce signos zodiacales sobre la línea ceñidora de su cíngulo.
Y todas las estrellas altas están infijas en su fijeza.
Y cada una de ellas rodea su órbita en treinta y seis mil años, a causa de su extremada alteza.
El tamaño de cada uno de ellas es ciento siete veces el de la tierra, según su medida precisa.
De la potencia de cada uno de aquellos signos deriva la de todas las criaturas inferiores, según sus especies, con el beneplácito de Aquel que los creó y los constituyó.
Y creó cada uno de ellos según su particular disposición, y con su nombre llamó "cada uno a su obra y a su ministerio".

22

Quién comprenderá tus vías, cuando dispusiste, para los siete planetas, palacios en los doce signos zodiacales.
A Aries y Tauro has otorgado tu poder al unirlos, así como al tercer signo, Géminis, al asociarlos como dos hermanos, con su faz igual que faz humana.
Al cuarto, Cáncer, así como a Leo, dispensaste tu esplendor, igual que a su hermana Virgo, vecina a él.
Igualmente a Libra y a Escorpión, colocado a su lado. El noveno fué creado en forma de guerrero, de irresistible fuerza, tirador de arco.
Asimismo fueron creados Capricornio y Acuario, con tu fuerza soberana.
Y aparte el signo último: "y dispuso el Señor un pez grande".

18

Quién conocerá tus maravillas, cuando circundaste por encima de la esfera del sol una esfera quinta, en la cual está Marte como un rey en su palacio.

En diociocho meses rodea su órbita, y su tamaño respecto al de la tierra es una vez y media y un octavo, como límite de su dimensión.

Es como un bravo guerrero cuyo escudo poderoso está enrojecido.

Procura guerras, matanzas y muertes, heridos a espada, lesionados de saeta; toda lozanía es consumida.

Años de carestía, ardores de fuego, truenos y granizo, y en correspondencia a ello hombres alanceados y batidos a espada.

"Sus pies corren veloces al mal y se aligeran para el derramamiento de sangre".

19

Quién proclamará tus portentos, cuando circundaste por encima de la esfera de Marte una esfera sexta, que marcha con una revolución fuerte y amplia; en ella está Júpiter.

Su tamaño es, respecto al de la tierra, setenta y cinco veces, según la medida de su diámetro.

Y rodea su órbita en doce años; ella es la estrella de la complacencia y de la amistad.

Suscita el temor de Dios, la rectitud y la penitencia y toda buena cualidad.

Multiplica los frutos y las cosechas y hace cesar las luchas, los odios, los rencores.

Su ley es restaurar con su rectitud todo quebranto, "pues él juzga el mundo con justicia".

20

Quién expresará tu grandeza, cuando circundaste por encima de la esfera de Júpiter una esfera séptima, en la cual gira Saturno,

cuyo tamaño es noventa y una veces mayor que el de la tierra y rodea su órbita, con su curso, en treinta años.

Durante seis meses camina hacia el lado de septentrión para calentar el aire, las aguas, los árboles y los minerales.
Y a medida qeu se aproxima hacia el lado de septentrión crecen los días y se alargan los tiempos.
Hasta llegar a un límite cuyo día dura seis meses, según demostraciones comprobadas.
Y durante seis meses camina hacia el lado de mediodía, por sendas determinadas.
Hasta llegar a un límite cuya noche dura seis meses. según experiencia de los expertos.
Con él se atisba un ápice de las vías de su Creador, un poco de su fuerza, de su poder y de sus maravillas,
pues a base de la grandeza de los criados la grandeza del señor es conocida, para todo hombre inteligente.
Por medio del criado se descubre la nobleza y honra del amo, "pues todo bien de su señor está en su mano".

17

Quién reconocerá tus señales, cuando constituiste el sol para ceñir de luz a las estrellas, superiores e inferiores, así como a la luna, pues "si bajo de él ella permanece es como una pálida mancha".

A medida que se aleja la luna del sol, tanto más recibe de él su luz.
Pues en su alejamiento se dirige también a su oposición y recibe su resplandor.

Hasta que se llena su luz cuando se opone al sol y alumbra en dirección de éste.
Mientras que a medida que se le aproxima en la segunda mitad del mes, también asimismo se le desvía.
Y dejando de oponérsele, hacia su lado se inclina.
Y por esto mengua su luz hasta cumplirse su mes y su revolución y llega al término de su fin.
Y al conjuntarse con el sol se oculta entre velos durante media hora y algunos momentos fijados.
Luego renace y vuelve a su precedencia, "semejante a un novio que sale de su tálamo".

En once meses rodea su órbita, y su tamaño es como una parte de treinta y siete respecto de la tierra, según los conocedores de sus leyes.
Ella renuva en el mundo, con el beneplácito de su Creador, la paz y la felicidad, el deleite y el gozo, cánticos y coros y regocijos de tálamos nupciales.
Y ella sazona el fruto de las cosechas y el resto de los hermollos "más que la suavidad de la acción del sol y que la suavidad de las influencias de la luna".

15

Quién comprenderá tus secretos, cuando circundaste sobre la esfera de Venus una esfera cuarta en la cual está el sol.
El rodea toda su órbita en un año completo.
Y su tamaño en relación al de la tierra es ciento setenta veces mayor, según demostraciones de la ciencia y del cálculo.
El reparte la luz a todas las estrellas del cielo, e infunde salvación y majestad y gloria.
Suscita en el mundo cosas de maravilla, ya para paz ya para guerra.
Socava los reinos y en su lugar otros levanta y erige.
Tiene potestad para deprimir y para levantar con poderosa mano.
Todo ello es con el beneplácito de Aquel que lo creó con sabiduría.
Cada día se postra ante su Rey y en mesón de parada descansa.
Por la mañana alza su cabeza, y se postra por la tarde en su occidente.
"Por la tarde él se va y por la mañana vuelve".

16

Quién abarcará tu grandeza, cuando lo creaste a fin de computar con él los días, los años y los períodos.
Y a fin de que hiciera brotar el árbol fructífero y, junto con las suavidades de las Pléyades y las influencias de Orión, los tallos verdeantes.

a fin de que todos ellos conozcan que la realeza no pertenece al ejército de los cielos y a sus legiones,
sino que sobre ellos hay un Señor que puede obscurecer sus luminares,
el cual por encima de todo ser alto y excesivo está velando.
Y así los que creen que el sol es un díos, entonces se avergüenzan de sus imaginaciones y quedan rectificadas sus palabras.
Y conocen que la mano del Señor hace esto, sin que para el sol exista poder; para el que obscurece la luz del sol, para El solo es el poder.
El envía el sol como uno de sus siervos, galardón de sus mercedes.
Vela su luz, corta su culto idolátrico y "le quita su soberanía".

13

Quién contará tus equidades, cuando circundaste sobre la órbita de la luna una esfera segunda, sin brecha ni fractura.
En la cual hay la estrella llamada Mercurio, cuya medida es como una parte de veintidós mil respecto de la tierra.
Rodea su órbita en diez días, con celeridad.
Suscita en el mundo luchas y rencillas, odios y querellas.
Y ayuda a hacer fortuna, acervar riqueza y atesorar bienes y dinero.
Con la aprobación de Aquel que lo creó para su servicio, como un criado delante de su señor.
Es la estrella de la inteligencia y de la sabiduría.
Que "da a los simples astucia y a los jóvenes ciencia y discreción".

14

Quién comprenderá tus arcanos, cuando circundaste sobre la segunda esfera otra tercera en la cual está Venus, como una reina entre sus huestes y como una novia ataviada con sus galas.

11

Quién declarará tu grandeza, cuando circundaste sobre la esfera del fuego la esfera del firmamento, en el cual hay la luna, y ella del resplandor del sol se beneficia y resplandece.

Y en veintinueve días completa su órbita y alcanza el punto de su término.

Y de sus secretas leyes unas son sencillas y otras son profundas; y su cuerpo es inferior respecto al de la tierra en la proporción de una a treinta y nueve partes.

Ella suscita de uno a otro de sus meses los cambios del mundo y sus suertes.

Así como sus bienes y sus males "con el beneplácito de su Creador, a fin de mostrar a los hombres sus poderes".

12

Quién recordará tus loores, cuando hiciste la luna, cabeza de cómputos, de fiestas y solemnidades, de ciclos y señales, por días y años.

Durante la noche es su dominio hasta que se cumple su plazo y se obscurece su resplandor.

Y se cubre con su manto de obscuridad, puesto que del luminar del sol procede su luz.

En la noche décimocuarta, si los dos permanecen en la línea nodal, interponiéndose ésta entre ellos, entonces la luna no ostenta su luz y se apaga su brillo.

A fin de que conozcan todos los pueblos de la tierra que sobre las criaturas superiores, a pesar de su nobleza, existe un juez que humilla y levanta.

Pero la luna revive después de su falta y brilla después de su eclipse.

Y cuando se conjunta el fin del mes con el sol, si el nodo se interpone entre ellos, permaneciendo los dos astros en el misma línea.

entonces la luna se antepone al sol, a modo de negra nube, y la luz del sol se esconde de la vista de todos sus observadores,

luntad como intermediario entre la sabiduría divina y el mundo creado, doctrinas que, como veremos, constan en el Mekor Jaim. La elevación de los pensamientos, la belleza de las imágenes y la elegancia del estilo hacen de la Corona Real una de las producciones más sublimes de la poesía filosófica. Yehudá Halevy tomóle por modelo en su famoso "Himno de la Creación". En cuanto a la poesía mística de Ibn Gabirol, Menéndez y Pelayo afirma que "no es más que una forma de su filosofía" y le compara con Prudencio y Dante.

CORONA REAL

KETER MALJUT

Versión tomada de "Selomó Ibn Gabirol, como Poeta y Filósofo", por José M. Millás Vallicrosa.

Con mi oración aprovechará el hombre
pues con ella aprenderá rectitud y gracia;
cuento en ella las maravillas del Dios vivo,
con brevedad, no por extenso;
púsela a la cabeza de mis loores,
y llámela Corona Real.

10

Quién contará tu poder, cuando hiicste el globo de la tierra, dividido en dos: una mitad, aridez y la otra mitad, aguas.
Y circundaste sobre las aguas la esfera del aire, el cual girando hace camino y en sus vueltas descansa.
Y sobre el aire circundaste la esfera del fuego.
Pero estos cuatro elementos tienen un solo fundamento y su origen es uno.
De él ellos salen y se renuevan "y de allí se separan y devienen cuatro cabezas."

rizi en el siglo XIII: "Todos los poetas de su generación aparecen frente a él como vacíos y falsos. Sólo él tocó la cima superior de la poesía; la belleza del lenguaje le dió a luz sobre el regazo de su conocimiento.

Lo anterior a él, parece el caos y la desolación; después de él nadie le igualó. Y cuantos le siguieron en el tiempo aprendieron de él y de él recogieron el espíritu de la poesía". Entre sus obras filosóficas, sólo han llegado hasta nosotros el "Libro de la corrección de los caracteres" escrito en lengua árabe, y traducido al hebreo por Iehuda Ibn Tibbon: "Selección de perlas", una colección de refranes y máximas de valor educativo; "La Fuente de la Vida", ("Mekor Jaim") que formaba parte del vasto sistema filosófico de Ibn Gabirol y del que se posee una versión completa en latín (Juan Hispano y Domingo Guandisalvo. Siglo XII) y un resumen en hebreo de Shem Tov Ibn Falaguera (Siglo XIII).

La influencia de esta obra sobre los filósofos cristianos del siglo XIII fué enorme y está ampliamente documentada, sobre todo su aceptación por parte de los filósofos franciscanos. Entre los pensadores modernos, Schopenhauer reconoce la semejanza de su sistema con el del insigne judeo-español. La obra poética de Ibn Gabirol abarca todos los géneros profanos y religiosos. En este género alcanza su cima con el grandioso himno CORONA REAL (KETER MALJUT), donde canta en prosa rimada la unidad de Dios y las maravillas de la creación; pero es además, como advierte Munk. "una meditación piadosa y un poético resumen de la cosmología peripatético-alejandrina". Puede considerársela, por consiguiente, como un verdadero poema filosófico. No sólo habla en él de la unidad divina, en la cual se confunden la eternidad, la existencia, la grandeza, el poder y los demás atributos; no sólo describe las penas y las recompensas de la otra vida, la vanidad de las cosas mundanas y los extravíos y debilidades del hombre, sino que trata de la décima esfera o esfera del intelecto, consagrada al Eterno, y de la vo-

SHLOMO BEN YEHUDA IBN GABIROL

MALAGA

1021 - 1058

"Un ruiseñor cantando en las tinieblas de la noche gótica medieval", como lo describió Heinrich Heine. Fuera de algunos datos y comentarios de sus contemporáneos Ibn Said y Moshé Ibn Ezra, muy poco se sabe de su vida. Pero conocemos al hombre a través de su obra: la biografía de Ibn Gabirol está escrita entre los versos de sus poemas y entre los capítulos de su obra filosófica. En muchas de sus poesías firma Ha-Malequí, el Malagueño. Dícese pues, que nació en Málaga. En temprana edad le escuchamos llorar la muerte de su padre y de su madre, y de sus poemas ya surge el gemido de una inmensa soledad. A los 16 años el adolescente débil y enfermizo, de baja estatura, expresa tener la experta madurez de un anciano. Más tarde lo encontramos en Zaragoza, protegido po Iekutiel Ben Itzjak Ibn Jasan; en Granada, en el círculo privilegiado de Shmuel Hanaguid, amigo de Ishaq Caprón e Ishay Ben Jalfón, todos ellos poetas y grandes de la época. Sin embargo, Ibn Gabirol trascurre su vida solo, siempre solo, enfrentándose con la crudeza de su fealdad física y atormentado por el ansia de saber. Portador de una autovalorización conciente rayana en la soberbia, frente al mundo y a los hombres, se refugia en Dios y en el Arcano con infinita humildad, y en abrupto contraste de confesión escribe: "Mi entender es mi culpa y mi pecado.... Y si me pides cuenta del pecado he de huir de Ti hacia Ti, para refugiarme de tu cólera a tu sombra...." Sobre su poesía escribe Yehuda Alja-

LESLIE PANTIN & SONS

SEGUROS

AGENTES GENERALES PARA CUBA:

La Garantía, Compañía de Seguros, S. A.
Norwich Union Fire Insurance Society, Limited
Guardian Assurance Company, Limited
Legal & General Assurance Society, Limited
The Northern Assurance Company, Limited
The Yorkshire Insurance Company, Limited
Eagle Fire Company fo New York

Apartado 493 — **Escobar 451**
Teléfono U-1047 — **Habana**

PERFUMERIA

Richard Hudnut

LA HABANA

FELICITAMOS SINCERAMENTE A NUESTROS CLIENTES Y AMIGOS DE LA COLONIA HEBREA DE CUBA EN LA FECHA DE SU AÑO NUEVO Y HACEMOS VOTOS POR SU FELICIDAD Y PROSPERIDAD

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

SEGUROS DE TODAS CLASES

TRUST INSURANCE AGENCY

AGENTES GENERALES

The Employers' Liability Assurance Corp. Ltd.
de Inglaterra

The Employers' Fire Ins. Co.
Fundada en los E.U.A.

Fidelity and Deposit Company of Maryland
de los Estados Unidos

The Patriotic Assurance Company, Ltd.
de Irlanda

National Union Fire Insurance Company
de los Estados Unidos

Queensland Insurance Company Limited
de Australia

Sun Insurance Office, Limited
de Inglaterra.

F. CONTIJOCH
Presidente

SIMBOLO DE GARANTIA Y PRESTIGIO
TRUST INSURANCE
HABANA - CUBA

A. PERMUY
Vice-Presidente

Telfs.: 5-1901, 5-1902 y 5-1903 — Aguiar 362, Habana.

Cable y telégrafo: "Trustseg" Apartado 2492

"oración a la lluvia". En todas las sinagogas se pide a Dios que "haga soplar el viento y caer las aguas". Es una aceptación del invierno, es un pedido de agua para el bien de las plantas, para que viva la naturaleza.

El último día de la fiesta se llama "Simjat Torá", el regocijo por la Torá. El pueblo ya está limpio de sus pecados del año pasado, los individuos pidieron su inscripción en el mundo de los vivos, y están seguros que la obtuvieron. Dos noches antes tuvo lugar la noche de vela para jóvenes y viejos. Nadie durmió, y todos, a la luz de los cirios, leyeron a Torá, sus comentarios, los salmos y demás. Quiere la tradición que los cielos, abiertos en esa noche, concedan a cada cual su pedido...

— ◆ —

Es con este sentimiento de santidad que el judío creyente acepta el invierno que inicia un nuevo año de fe, esperanza y deseos de mejorar.

M.E.

FELICITAN A LA COLONIA HEBREA CON MOTIVO

DEL AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

mentos, nuestro arrepentimiento y nuestra humillación fueron vanos, te pedimos perdón en esta nuestra última oración.

Los "Iamin noraim" llegan a su fin. Los que ayer se habían vestido de blanco para asemejarse a los ángeles en su pureza, están ya limpios de pecados esta noche y en sus almas también se parecen a los ángeles. Salen del templo y de muy buen humor, a pesar del ayuno. Se estrechan las manos y los buenos augurios vuelan por doquier. En ciertas comunidades rige la costumbre de "Bircat Halevaná" (la bendición a la luna). En las entradas de las sinagogas, cuando en esa noche la luna brilla con sus diez días de existencia, el pueblo congregado saluda su aparición, como lo ordena la tradición entre el cinco y el quince del mes lunar. Esta es la primer **mitzvá** con la que cumple el judío creyente una vez purificados sus pecados. Recién después, se va a su casa donde ya le precedió la esposa para preparar la cena. Ella no está obligada a saludar la aparición de la luna. Son las ocho de la noche.

Hay quien acostumbra no romper el ayuno hasta media noche, hasta no terminar con la colocación de los cuatro pilares de la "Sucá". Se suele salir por la noche de la sinagoga después de la luna, se dirige uno directamente al mercado donde los gentiles ya están ofreciendo sus cañas, atadas según el tamaño y el espesor. Las cañas se compran sin pagar pues está prohibido llevar dinero en el bolsillo en el día de la expiación. El pago se efectúa al día siguiente o por adelantado; una vez colocados los cuatro pilares se suele tomar un refrigerio; se visitan los familiares y tan solo muy entrada la noche se cena.

Con esto termina el Día del Perdón.

Cuatro días después el pueblo de Israel vive en cabañas. Es este un recuerdo de aquellos días en que los hijos de Israel salieron de Egipto y vivieron durante cuarenta años en cabañas en el desierto. Son ocho días de fiesta. En los últimos días tiene lugar la llamada

al pozo más cercano y allí suele vaciar sus bolsillos, de cualquier pecado que hubiera podido quedar oculto en algún rincón de su alma. Y así cumple con el mandamiento:

ותשליך במצולות ים כל חטאתיו

(...y arrojarás a las profundidades del mar todos los pecados.)

Entramos en un nuevo año. El invierno se adelanta. Los días que siguen a Rosh Hashaná son días en que los cielos se nublan con frecuencia y a cada momento amenaza la lluvia.

Del primer día de Rosh Hashaná al día del Perdón, transcurren los llamados Diez Días de Expiación, que culminan con las 26 horas de ayuno, confesión y expiación. Son 26 horas seguidas de tortura, humillación del ser, examen de conciencia y todo concluye con una seguridad tal de perdón que nadie osaría sospechar lo contrario.

Un gentil que entendiera hebreo y que se hallara escuchando tan solo un trozo, de estas oraciones, quedaría muy sorprendido de la cantidad de acusaciones y pecados que cada judío se atribuye en ese día, en ese acto de sublime confesión. No solo los pecados que se cometieron sino hasta los que no se cometieron o no se cree haber cometido, son enumerados y expuestos ante el Omnipotente y por esto también se suele pedir perdón.

Esta es la conducta de un pueblo humilde que teme dejar pasar un pecado, y presa de ese temor hasta se adjudica los pecados que no cometió pero que sí pudo haber cometido. Es típica la conclusión de aquella enumeración de los pecados: "Y si a todos habría de nombrar, se terminaría el tiempo y no la enumeración".

Llega la tarde, una hora antes de la puesta de sol, estalla en todas las sinagogas del mundo judío un mismo llamado: "El norá alilá..." Oh Dios que moras en las alturas, perdónanos ahora en esta hora de la clausura de las oraciones. Si durante todo el día nuestros la-

תקע בשופר גדול לחרותנו

ser siente la necesidad de confesarse ante su Creador y pedirle su ayuda para soportar el cambio. Con cuatro celebraciones harto significativas, hace frente el pueblo al nuevo cambio que le impone la naturaleza.

Fijáronse cuatro fechas y a través de ellas, el hombre pasa de verano a invierno, aceptándose la nueva temporada como una voluntad divina, una necesidad. Se determinó que el último día del mes de Elul, a mediados o fines de septiembre, sería la iniciación del nuevo año que nos aportaría la bendición y la fecundación de nuestros campos; la oración que abre esta conmemoración reza como sigue: "Termínese este año con sus maldiciones; empiece otro año con sus bendiciones". Y la bendición es la lluvia, el agua para los campos que en las entrañas de la tierra fecundará las semillas y dará el pan para el pueblo que volvió a trabajar su tierra.

Cuenta la tradición que en Rosh Hashaná, (principio de año) los cielos fijan las sentencias para los mortales, las buenas y las malas, pero no se confirman definitivamente y existe la posibilidad de rectificar cualquier sentencia errónea. El hombre, por medio de sus oraciones, hace un examen de conciencia, un inventario de sus buenas y malas acciones, las expone con toda sinceridad y sin falso pudor ante el Creador. Expone los actos emprendidos durante un año de vida, una vida que debe a Dios. Siendo así es a Dios a quien informa. Además, durante todo el mes de Elul, se toca el "Shofar" en el curso de las oraciones de la mañana, pues el "Shofar" tiene el don de despertar la clemencia divina. Esto reza para las comunidades sefaradíes y orientales; en cuanto a los ashkenazitas se refiere, tocan el "Shofar" tan solo la última semana del mes de Elul, la que precede a Rosh Hashaná.

El 1ro. de Tishré, después de medio día de ayuno y de plegarias, también se toca el "Shofar" en las sinagogas. Sale el judío creyente, alegre y con la sensación de ligereza que caracteriza a aquel que supo vaciar su corazón por medio de la oración. Se siente aliviado de los pecados que confesó y como si fuera poco, en un gesto simbólico, se dirige hacia el mar o al arroyo o

IAMIM NORAIM

Parecería que todo el pueblo descansa y que el mundo entero, la creación, los cielos y la tierra, todo detiene su marcha y por espacio de un mes todo es indecisión y duda.

Es un mes de recapacitación, de introspección, de comunión del hombre con la naturaleza, del ser con su Creador. El mes de Tishré, llamado mes de las festividades, es todo esto y algo más. Por lo general corresponde Tishré a los meses de septiembre-octubre. En esta parte del mundo donde vivimos, donde vivimos por orden de Dios, se presencian los últimos días del verano y el principio del invierno. Estas últimas semanas son más bien cálidas. El sol parece agarrarse con más fuerza que nunca a la tierra de Israel sin querer apartarse de ella. Los cielos se cubren a menudo de un color plomizo y el calor resulta casi insoportable. Y por las mañanas, aparece en los valles una niebla pesada, en las montañas de Iehudá, dominan los primeros rayos del sol y nos sume en una atmósfera de entretiempo. Durante el día, vuelve a imperar el sol hasta que de nuevo lo cubren las nubes y cae bien pronto la noche. Esta situación se prolonga por espacio de casi un mes, casi todo el mes de Tishré. Diríase que la naturaleza está en plena metamorfosis. Está por alejarse el verano y todavía no llegó el invierno.

El hombre, aquí abajo, algo melancólico, se dispone a separarse del verano y a reciibr la nueva estación. En Israel hay solo dos estaciones, y tanto en las Escrituras, como en la tradición no se conocen las estaciones intermedias de primavera y otoño. Y hasta las oraciones no reconocen más que estas dos. El cambio impone un sentmiento de vacío y es por ello que al

A LAS AMAS DE CASA

Ofrecemos ahora en nuestros Departamentos de Ventas al Detalle en Muralla 60 y Cristina y Vigía, cerca del Mercado Unico, con fácil y cómodo parqueo,

DESINFECTANTE "HERCULES"
Poderoso Germicida de Acción Rápida y Efectiva.

INSECTICIDA "COMAX"
Para pulverizar en el Hogar. Evita moscas y mosquitos.

CUCARACHICIDA "COMAX"
Especialmente preparado para exterminar cucarachas.

WYANDOTTE F-100
Para la limpieza en general, lavado de superficies pintadas y para fregado de pisos. Remueve todas las basuras y disuelve las grasas. Puede usarse con la mano.

WYANDOTTE BENTEC
Producto especial para lavadoras automáticas. Alto poder limpiante. No afecta los tejidos. Enjuaga fácilmente. Remueve las grasas. Se usan 3 onzas por cada 9 libras de ropa.

RODENTICIDA "RATOMIC"
Mata Ratas y Guayabitos. Un producto de confianza a base de Warfarin.

Casa Turull

CIA. THOMAS F. TURULL, S. A.
Productos Químicos para Industrias, la Agricultura y la Ganadería.

MURALLA No. 60. TELF. 6-8201
CRISTINA Y VIGIA. TELF. 8-5199
HABANA

1959—1960 ✡ 5720—תש"ך

Adolfo Kates e Hijo

SALUDAN CORDIALMENTE, CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO A LA COLONIA HEBREA DE CUBA Y HACEN VOTOS POR SU BIENESTAR Y PROSPERIDAD

———

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

TESTIMONIO DE GRATITUD

QUEREMOS EXPRESARLE EN ESTAS LINEAS NUESTRO AGRADECIMIENTO A LAS FIRMAS COMERCIALES QUE, AL CONCEDERNOS SUS ANUNCIOS, HAN COOPERADO A LA EDICION DE ESTE ALMANAQUE DE "VIDA HABANERA", QUE SALE A LA LUZ PUBLICA CON MOTIVO DEL AÑO NUEVO HEBREO 5720 EN ESTA FORMA, NO SOLO HAN DEMOSTRADO SU INTERES HACIA LOS MILLARES DE LECTORES DEL PRESENTE ALMANAQUE, SINO QUE HAN DADO PRUEBA DE UN ALTO ESPIRITU DE COOPERACION SOCIAL Y CULTURAL. PORQUE ESTE ALMANAQUE REPRESENTA UN ESFUERZO DE SUPERACION DE "VIDA HABANERA" Y, AL PROPIO TIEMPO, UN EVENTO CULTURAL, DE SINGULAR IMPORTANCIA, EN EL SENO DE LA COMUNIDAD HEBREA DE CUBA. PARA TODOS ELLOS, COMERCIANTES, INDUSTRIALES Y PROFESIONALES—HEBREOS Y NO HEBREOS—EXPRESAMOS NUESTRA GRATITUD Y RECONOCIMIENTO.

LA ADMINISTRACION

ALMANAQUE HEBREO

VIDA HABANERA

TOMO DECIMOSEPTIMO

DIRECTORES:
S. M. KAPLAN y A. J. DUBELMAN

5720 OCTUBRE 1959
Habana, Cuba

– S –

PAG.

Shaftal, Z 192
Smoliansky, N. 217
Sortija, La 59-C
Szved, Laslo 220
Singer y Hno. 191
Sylvania 61-C
Schuchinksy y Cía 213
Shvartz, Max 116
Sreter y Nno. 204
Smolarcik y Cía 232
Sherwin-Williams 63-C
Silber Abraham 215
Schoenfeld Charles 126
Srebnik, David 243
Shapiro Aron 231
Singer Store 241
Sorin, Jaime 239
Shnaider Aron 273

– T –

Turull, Casa 4-C
Terner, Benjamín 210
Texaco 42
The Central Agency, Ltd. 214
Tintorería Berta 234
Trust Insurance Agency 11-C
Textilera Versalles 233
Topp L. 224
Tricana, Textilera 131
Taubenfeld Fam. 245

– U –

United States Rubber Co. ..... Cromo
Unión Zionista de Cuba 276

PAG.

United Shoe Machinery 96-C
Unitra Trading Co. 94-C
U. S. Keds ..... Cromo

– V –

Velasco Travel Bureau 85-C
Vitkinas, Joselis 229

– W –

Wagner Bros 222
Waksman, Hersh e Hijo 288
Waksman, Hersh e Hijo ..... 288 y Cromo
Wizo Asociación 280
Weiss, Fabian 243
Wodonos, Kalman 189
Walkhoff, Ernesto 102
Wainstein, Kanfer y Altman 237
Warner Bros 86
Wainstein A. Z. 241
Winikor Jaime 236
Waitz Ezriel 244

– Y –

Yarmus y Winograd 241
Yarmus, León 240

– Z –

Zim Lines ..... 57 C
Zeligman David 240

PAG.

Klipper, S. A. 239
Kier, Jaime 236
Kleiman, F 242
Kaplan y Papir 242
Kotz, B. 240
Kaba Hermanos 72-C

— L —

Laségne, Perf. 64
Lucevan 256
Listein Salomón 220
Levin, L. 224
Levin, Moisés 127
Liga Pro Histadrut 285
Livovich, Lázaro 288
Leslie Pantín Sons 12-C
Luski, Casa 218
Lipsitz, Julio 204
Lido, Hotel 206
Liberstein H. 238
Luski Oscar y Leibel 238
Luxor 240
Volpe e Hijo 30
Lisovich, Mayer Dr. 244

— M —

Montesinos, Papelería 30-C
Moralitos, Leche 56
Mechaber y Loshinsky 228
Montero, Foto 56
Moncarz 236
May. Trading Co. 29
Mitchel, Oscar ..... Portada
Mandel, Oscar 132
Moncarz Isaac D. 227
Mucasey Jacobo 242

PAG.

Mascot, Confecciones 209
Minimax - Eklo 42
Mexicana de Aviación 154

— N —

Nacional, La 132
National Airlines ..... Cromo

— O —

Ortiz Hno. y Cía 94
Olenberg, León 214
Orbe, Optica (Isaac Yavitz) 221

— P —

Potín, Casa 58-C
Polar, La 81-C
Pasiega, La 63
Pilón, Café 55
Precios Fijos, Los ..... Portada
Perro, S. A. Tejidos y Confecciones 225
Poblet, Ramón 60-C
Palacio de Cristal 55
Palacio de la Mortera 239
Prashnik Electronics 234
Pundik Enrique 245
Paklak Simón 245
Pelsate Z. 245

— R —

Redler, Matías 230
Rabinovich, José 246
Rosengvaig, N. 208
Rachman, Isaac 228
Ricla Textile 188
Rodríguez Jardín 60-C
Revlon 73-C
Rasco, ... 282
Rodríguez, Víctor M. 206
Rab y Sheinbaum 236

PAG.

Casablank 238
Coca-Cola 10-C
Carity Hnos ..... Cromo
Colegio del Centro Iraelita 281
Chilerovich, Salomón 244
Cubana de Aviación ..... Cromo
Centro Israelita de Matanzas 287

— D —

Diana, La 58-C
Díaz R. y Co. 148
Dakal - Textil 239

— E —

Epstein, M. y Cía 216
Ellas Modas 240
Estrella, La 31-C

— F —

Federal Shipping Co. 74-C
Friedman, José 232
Fleischman, Levadura 81
Fair, The 210
Feder y Rips 226
Florida Store 130
Fox Film de Cuba ..... Cromo
Ferromar, S. A. 126
Fernández Dositeo 205
Flota Blanca 80
Fab, Crusellas y Cía. 79
Flex, Camisetas ..... 62 - 203 - 249
Fingeroff Wolf 236
Fialkoff Kasiel 192

— G —

General Electric Cubana, S. A. 142
Gilfarb Bros ..... Cromo
Gimelstein M. 95
González Arango, Emilio y Alejandro 223
Gurian, Elías 226
Gold Seal 83

PAG.

Grinberg, Hnos. 222
Gravi Pasta 158
Gordon Samuel 227
Ginzburg Berman 241
Gaekowich, Samuel 245
Gusevich Jacobo 245

— H —

Hershey Aceite de Maní 197
Hilos Capitolio, Cía. Dist. 187
Hernández Alberto R. 62-C
Hudnut Richard 12-C
Histadruth, U. S. A. 283
Holtz e Hijo 187
Havana Riviera, Hotel 3
Hotel Vedado 63
H. Upmann, Tabacos 64

— I —

International Harvester Comp. 80-C
Iris, El 54
Israelit Jacobo 242

— J —

Jesed Shel Emes 279
Jon-Chi, Arroz ..... Cromo

— K —

Kaufmann Isaac 244
Kates Adolfo e Hijo 3-C
K. L. M. ..... Cromo
K-Listo Kilowatt 80
Keren Kaymeth Comite 280
Kriger y Hno. 211
Kubiliun, N 212
Kalusin, Enrique 128
Kleinhaus Student 231
Keren Hayssod 286
Kozolchyk Abraham 238
Kaufman Jacobo y Cía 241
Kokiel Abraham 243

INDICE DE LOS ANUNCIANTES

	PAG.
— A —	
Air France	Cromo
Ajustadores, Fab.	6
Asociación Femenina Hebrea	284
Artistas Unidos	92C-
Azze Hosiery Mills	96
Adath Israel, Kehila	278
Amadeo, Calzado	31
Aseol (Cre-Lan)	70-C
American Meat Market	232
American Sewing Machine	219
Almacenes 361	130
Ariguanabo, Comp. Text.	160
— B —	
Bacardí	Cromo
Bank, The First National City	16
Bigelman, S. y Cía.	129
Bigelman, S. A.	218
Bloch y Cía.	207
Bank of Canada, Royal	84
Bank, The Trust Comp.	53
Banco Continental	64-C
Bank of Nova Scotia	198
Balear, La (Galletería)	54
Bosch, Carrió y Cía.	82
Bismágen	101
Blaslawsky, S.	190
Brinberg Lázaro	230
Bolsas y Carteras	216
Bene-Berith	277
Ben, La Casa	190
Bourjois, Perf.	82
Besosa, Tomás B.	262

	PAG.
Beth Israel, Templo	277
Blanquita, Grocery	30-C
Berenthal, S. A.	208
B. V. D.	63-C
Baldas Moisés	261
Blum Yacobo	243
Ben Prat Sholem	243
Broadway Store	242
Blumenkrantz, José	245
Bender, Isaac	244
— C —	
Cocinero, El	31-C
Cubamex Line	32-C
Caballero	82-C
Clermont S. A. Conf.	250
Cuño El, Cigarros	159
Cámara Comerciantes e Industriales Hebreos	281
Comité Anti Tuberculoso	284
Competidora Gaditana	32
Cía Litográfica de La Habana, S. A.	198
Cherches y Posesowsky	237
Corral, Mariano	235
Cortesía, A. T.	69-C
Cairo, El	212
Casino, medias	115
Cubana, La (Seguros)	29-C
Castillo, Juan	82-C
Congreso Judío Mundial	285
Consulado de Israel en Cuba	275
Cerro Central Textile	191
Centro Israelita de Marianao	287
Cimbler e Hijo	188
Cotorra, La	28-C

Máquina de Coser

ELNA Supermatic

FABRICACION SUIZA

Vea la ahora y pida una demostración GRATIS en su domicilio, llamando al 6-8285 y 61-0819

FACILIDADES DE PAGO!

Los Precios Fijos

REINA AGUILA ESTRELLA

SALUDAMOS A NUESTROS CLIENTES Y A TODA LA COLONIA HEBREA, DESEANDOLES UN FELIZ Y PROSPERO AÑO NUEVO

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

ALMANAQUE HEBREO

VIDA HABANERA

TOMO DECIMOSEPTIMO

DIRECTORES:

S. M. KAPLAN y A. J. DUBELMAN

5720 OCTUBRE 1959

Habana, Cuba

EL GRAN CAIMAN

ALMACEN DE PIELES Y ZAPATOS

SALOMON LISTEIN
Gerente

Amargura No. 352
esq. a Aguacate

Telf. M-7522
Habana

מיד וויכשן אונזערע צאלרייכע קונדן. פריינט
אן דער נאנצער אידישער קאלאניע אין קובא

א כתיבה וחתימה טובה!

LASLO SCHVED

TRAJES, PANTALONES Y CONFECCIONES EN GENERAL

BERNAZA No. 215 — TELF. A5-8312 — HABANA

א גליקלעכן אן צופרידענעם יאר. וויכשן
מיד אלע אונזערע קליענטן. פריינט אן
דער נאנצער אידישער קאלאניע אין קובא.

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!

OPTICA ORBE

De ISAAC YAVITZ

REINA 257 TELF. A-7973 HABANA

היט אַפּ אייערע אויגן!

מיר האָבן ספּעציעלע ברילן פאַר אייך!

בלויז אָפּטיק! נאָר אָפּטיק!

אונזער נייע אָפּטיק־סטודיע איז אויסגעשטאַטעט מיט די בעסטע און מאָדערנסטע אפּאַראַטן! אונזער נייער סאָרט ברילן איז פון אַ ספּעציעלן סאָרט, וואָס גייט אָן שרייפלעך — די בעסטע פון דעם מין אין קובאַ!

דער ערשטער גראַדואירטער אידישער אָפּטיקער אין קובאַ,
דער אַלצמען באַקאַנטער הי. איסאַק יאַוויטש באַגריסט צום
נייעם יאָר אַלע זיינע אַנצאַליקע פרייַנט, קליענטן און באַקאַנטע!

לשנה טובה תכתבו ותחתמו!